

ЕНЦІКЛОПЕДІЯ

ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Хмельницька обласна рада
Хмельницьке обласне управління лісового та мисливського господарства
Хмельницька обласна організація Товариства лісівників України
Хмельницька обласна організація Спілки краєзнавців України
Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка
Хмельницький національний університет
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
ПОЛІГРАФІСТ

Хмельницький – 2020

УДК 630(477.43)(031)

Е68

Енциклопедія лісового господарства Хмельниччини – перше інформаційно-довідкове видання про лісову галузь регіону, в якому комплексно висвітлено різні аспекти становлення та функціонування системи лісового господарства краю від початку ХХ століття до сьогодення.

Енциклопедія подає цілісний образ розвитку галузі в інституціях, напрямках діяльності й персоналіях, відображає сучасні погляди на історичні події та постаті, містить аналіз досягнень, проблем і перспектив процесів, що відбуваються в лісовій галузі та лісогосподарському комплексі Хмельницької області.

Видання адресоване лісівникам, науковцям, педагогам, студентам, учням і широкому громадському загалу, знавцям, охоронцям та любителям природи рідного краю.

Рецензенти:

- Вербицький В.В.,** доктор педагогічних наук, професор, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України
- Марчук Ю.М.,** кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування. Голова Всеукраїнської громадської організації Товариство лісівників України
- Миклуш С.І.,** доктор сільськогосподарських наук, професор, директор Інституту лісового і садово-паркового господарства Національного лісотехнічного університету України
- Овчарук В.І.,** доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри садівництва і виноградарства Подільського державного аграрно-технічного університету

Рекомендовано до друку вченою радою Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол засідання від 26.06.2019 р. №3).

**ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ. –
Хмельницький: ТОВ «Поліграфіст-3», 2020. – 248 с.**

ISBN 978-617-7732-12-8

Підготовку та видання Енциклопедії лісового господарства Хмельниччини здійснено за фінансової підтримки лісогосподарських підприємств Хмельницького ОУЛІМГ.

@ Редакційна колегія
Енциклопедії лісового господарства
Хмельниччини, 2020
@ Художнє оформлення Сірман Б.О.

**Керівник науково-редакційної підготовки –
доктор педагогічних наук, професор БЕРЕКА В.Є.**

Редакційна колегія

БЕРЕКА В.Є. – голова

ПЕШКО П.С. – співголова

КЛИМЧУК В.В. – співголова

ВАШЕНЯК І.Б. – відповідальна за випуск

ЗВЕДЕНЮК М.А.

ЗОЛОТИЙ П.С.

ЗОТОВА О.В.

КЛОК Є.А.

ЛЮБІНСЬКА Л.Г.

МЕЛЬНИК В.І.

МІРОНОВА Н.Г.

САМСОНОВ В.В.

ТИМОЩУК О.О.

З М І С Т

Список скорочень.....	5
Список абревіатур.....	7
Передмова.....	10
Ліси – еліксир життя, легені планети.....	12
Лісогосподарський комплекс Хмельницької області.....	22
Природно-заповідний фонд лісогосподарських підприємств Хмельницького ОУЛМГ	
Природоохоронні об'єкти підприємств.....	53
Учнівські лісництва Хмельниччини.....	95
Провідні лісівники області.....	135
Додатки	
Природно-заповідний фонд лісогосподарських підприємств Хмельницького ОУЛМГ (таблиця).....	193
Лісова флора Хмельницької області.....	209
Мережа учнівських лісництв держлісгоспів і закладів освіти Хмельницької області.....	243

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Автор, авторський – авт.	Громадянський – громадян.
Аграрний – аграр.	Гуманітарний – гуман.
Адміністративний – адмін.	Гуртожиток – гуртож.
Академія, академік – акад.	Декоративний – декорат.
Асистент – асист.	Департамент – департ.
Асоціація – асоц.	Державний – держ.
Базовий – баз.	Диплом – дипл.
Батьківський – батьк.	Директор – дир.
Бібліотека, бібліотечний – бібліот.	Дисертація – дис.
Біологічний – біол.	Дитина, дитячий – дит.
Благодійний – благод.	Діяльність, діяльнісний – діяльн.
Близько – бл.	Дослідний – дослід.
Ботанічний – ботан.	Доцент – доц.
Бригада, бригадний – бригад.	Екологічний – еколог.
Будинок – буд.	Економічний – економ.
Викладач, викладання – викл.	Експеримент, експериментальний – експерим.
Використання – використ.	Електронний – електрон.
Випуск, випускник – вип.	Європейський – європ.
Виробництво, виробничий – виробн.	Забезпечення – забезп.
Вирощування – вирощ.	Завідувач – зав.
Висаджування – висад.	Загальний – заг.
Виховний, виховання – вихов.	Заклад – закл.
Вищий – вищ.	Запровадження – запровадж.
Відгодівля – відгодів.	Заслужений – засл.
Відмінник – відмін.	Заснований – засн.
Відтворення – відтвор.	Заступник – заст.
Військовий – військ.	Затверджено – затв.
Внутрішній – внутр.	Збереження – збереж.
Впровадження – впровадж.	Зокрема – зокр.
Всесоюзний – всесоюз.	Зоологічний – зоолог.
Всеукраїнський – всеукр.	Індивідуальний – індивід.
Вчитель, учитель – вчит., учит.	Інженер, інженерний – інж.
Гектар – га	Інклюзивний – інклюз.
Генеральний директор – ген. дир.	Інноваційний – інновац.
Географічний, географія – геогр.	Інститут – ін-т
Гідрологічний – гідролог.	Інтерактивний – інтеракт.
Головний – голов.	Інформаційний – інформ.
Господарство – г-во	Кабінет – каб.
Господарський – господар.	Кафедра – каф.
Грамота – грам.	Квадратний метр – кв. м. або м ²
Громадський – громад.	Кваліфікаційна категорія – кваліф. кат.

Керівник, керівництво – кер.
Кімната – кімн.
Клас – кл.
Колгосп – к-п
Колектив – колект.
Комітет – коміт.
Комп'ютерний – комп'ют.
Комунальний – комун.
Конкурс – конк.
Конституція – констит.
Кооперативний – коопер.
Користування – корист.
Корінний – корін.
Краєзнавчий – краєзнав.
Кубічний метр – куб. м. або м³
Лабораторія – лаб.
Лазерний – лазер.
Лікарський – лікар.
Лісовий – ліс.
Література – літ-ра
Ленінський – ленін.
Матеріальний – матер.
Матеріально-технічна база – мат.-тех. база
Медичний – мед.
Методист, методичний – метод.
Механізований – механіз.
Мисливський – мислив.
Мистецтво, мистецький – мист.
Міжнародний – міжнар.
Міністерство – мін-во
Місто – м.
Місцевий, місцевість – місц.
Міська рада – міськрада
Монографія – моногр.
Навчальний рік – н.р.
Навчально-виховний процес – навч.-вих. проц.
Навчання – навч.
Найменування – наймен.
Наказ – нак.
Напрямок, напрям – напр.
Народний – народ.
Науково-методичний – наук.-метод.
Національний – націон.
Начальник – нач.

Нижній – ниж.
Номінація – ном.
Обладнання – обладн.
Обласна рада – облрада
Обласний, область – обл.
Обслуговуючий персонал – обслугов. персонал
Олімпіада – олімп.
Оновлення, оновлений – оновл.
Організація – організ.
Орден – орд.
Освіта, освітній – освіт.
Основний – осн.
Особливий – особл.
Очільник – очільн.
Партійний – парт.
Педагогічний – пед.
Передовий – перед.
Періодичний – період.
Персональний – персон.
Підприємство – п-во
Побудовано – побуд.
Покращення, покращений – покращ.
Політичний – політ.
Помічник – пом.
Посадковий – посадк.
Постанова – пост.
Початковий – поч.
Почесний – почесн.
Працівник – прац.
Примірник – прим.
Приміщення – приміщ.
Природний – природ.
Природничий – природнич.
Природоохоронний – природоохор.
Провідний – провід.
Програма – прогр.
Продовольчий – прод.
Промисловий – пром.
Професор – проф.
Професійний – проф.
Профспілковий – профспілк.
Район – р-н
Районна рада – райрада
Районний – район.

Раціональний – раціон.
Реалізація – реаліз.
Революція – револ.
Регіональний – регіон.
Реконструкція – реконстр.
Республіканський – республ.
Рішення – ріш.
Робота – роб.
Розвиток – розв.
Рослинний – рослин.
Самоврядування – самовряд.
Санітарний – санітар.
Секретар – секр.
Село – с.
Семінар, семінарський – сем.
Середній – сер.
Система – сист.
Сільський – сільськ.
Сільськогосподарський – с/г
Скликання – склик.
Соціальний – соц.
Спеціаліст, спеціальний, спеціальність – спец.
Спортивний – спорт.
Спортивний зал – спортзал
Стандартний – стандарт.
Старший – старш.
Студент, студентський – студ.
Ступінь – ст.

Суспільно-гуманітарний – сусп.-гуман.
Тваринний – тварин.
Творчий, творчість – творч.
Теперішній – тепер.
Територія – тер.
Технічний – техн.
Технологія, технології – технолог.
Тисяча – тис.
Товариство – тов-во
Торгівля, торговельний – торг.
Трудовий – труд.
Туристичний – турист.
Український – укр.
Університет – ун-т
Управління –упр.
Учитель, вчитель – учит., вчит.
Учнівський –учнів.
Факультет – фак-т
Фаховий, фахівець – фах.
Фестиваль – фестив.
Фізичний – фіз.
Функція, функціонування – функц.
Харчування – харч.
Хмельницька область – Хмельн. обл.
Член-кореспондент – член-кор.
Школа, шкільний – шк.
Юридичний – юрид.

СПИСОК АБРЕВІАТУР

АТ – акціонерне товариство
БДЮТ – Будинок дитячої та юнацької творчості
БТШ – Будинок творчості школярів,
ВДНГ – Виставка досягнень народного господарства
ВНЗ – вищий навчальний заклад
ВР – Верховна Рада УРСР
ВРУ – Верховна Рада України
ВРХ – велика рогата худоба
ГЕС – гідроелектростанція
ДЛГ – Державне лісове господарство
ДЛГО – Державне лісгосподарське об'єднання
ДЛО – Державне лісовпорядкувальне об'єднання

ДЛФ – Державний лісовий фонд
ДП – державне підприємство
ДФС – Державна фіскальна служба
ДЮСШ – дитячо-юнацька спортивна школа
ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти
ЗНЗ – загальноосвітній навчальний заклад
ЗОШ – загальноосвітня школа
КМУ – Кабінет Міністрів України
КПНУ – Кам'янець-Подільський національний університет
КПРС – Комуністична партія Радянського Союзу
КПУ – Комуністична партія України
ЛГЗ – лісгоспзаг
ЛМГ – лісомисливське господарство
ЛМС – лісомеліоративна станція
МАУП – Міжрегіональна Академія управління персоналом
МКА – Міжнародна Кадрова Академія
НАДПСУ – Національна Академія державної прикордонної служби України
НАН – Національна академія наук
НЕНЦУМ МОН – Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки
НДІ – науково-дослідний інститут
НДР – науково-дослідна робота
НПП – Національний природний парк
ОДА – обласна державна адміністрація
ОЕНЦУМ – обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
ОТГ – об'єднана територіальна громада
ОУЛМГ – обласне управління лісового та мисливського господарства
ПДАТУ – Подільський державний аграрно-технічний університет
ПрАТ – приватне акціонерне товариство
ПТНЗ – професійно-технічний навчальний заклад
ПТО – професійно-технічна освіта
ПТУ – професійно-технічне училище
РДА – районна державна адміністрація
РК ЛКСМУ – районний комітет Ленінської комуністичної спілки молоді України
РМ – Рада Міністрів
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
ТзОВ – товариство з обмеженою відповідальністю
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
ХАЕС – Хмельницька атомна електростанція
ХНУ – Хмельницький національний університет

Передмова

Відчутні зміни у народному господарстві, зокрема лісогосподарському комплексі Хмельниччини, що відбулися за останні десятиліття, водночас доволі скромне висвітлення цих подій у наукових, довідкових працях спонукали нас до підготовки спеціального видання, присвяченого лісовій галузі і людям, які пов'язали з нею своє життя.

Природне прагнення громадськості краю вшанувати працю своїх попередників та сучасників знайшло відображення в запропонованому виданні «Енциклопедія лісового господарства Хмельниччини», підготовленому на громадських засадах творчим колективом небайдужих лісівників, освітян і науковців.

Ідея видання знайшла схвальний відгук у громадських і наукових колах Хмельниччини та була підтримана керівниками й колективами Хмельницької обласної ради (М. Загородний), Хмельницької обласної державної адміністрації (В. Лозовий), обласного управління лісового та мисливського господарства (П.Пешко), президії обкому профспілки працівників лісового господарства (В. Лісовий), обласної організації Національної спілки краєзнавців України (Л. Баженов), обласної організації Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка (В. Мацько), обласної ради ректорів вузів I-IV рівнів акредитації (М. Скиба) та багатьох інших установ, організацій, закладів і громадських організацій, які відчувають свою відповідальність за майбутнє лісового господарства Хмельниччини.

Редакційна колегія видання, яка об'єднала науково-громадський актив Хмельницького обласного управління лісового та мисливського господарства, Хмельницького обласного інституту

Preface

Tangible changes in the national economy, in particular, in the forestry industry of Khmelnytskyi region, which took place over the past decade, and at the same time a rather modest coverage of these events in scientific and reference works led us to prepare a special edition devoted to the forestry industry and people who dedicated their lives to it.

The natural desire of the public to honour the work of their predecessors and contemporaries was reflected in the proposed edition of the "Encyclopedia of Forestry of Khmelnytskyi Region", written on a voluntary basis by a creative team of indifferent foresters and scholars.

The idea of the publication was approved by the public and scientific circles of Khmelnytskyi region and was supported by the leaders and teams of Khmelnytsky Regional Council (M. Zagorodnyi), Khmelnytsky Oblast State Administration (V. Lozovyi), the Regional Department of Forestry and Hunting (P.Peshko), the Presidium of the regional committee of trade unions of forestry workers (V.Lesnoy), the regional organization of the National Union of Regional History of Ukraine (L. Bazhenov), the regional organization of the All-Ukrainian Society "Prosvita" named after T. Shevchenko (V. Matsko), the regional council of rectors of higher educational establishments of I-IV levels of accreditation (M. Skyba) and many other institutions, organizations, and public organizations that are responsible for the future of forestry in Khmelnytskyi region.

The editorial board of the publication, which united scientific and public assets of the Khmelnytskyi regional forestry, Khmelnytskyi regional in-service teacher training institute, Khmelnytskyi regional ecological-naturalistic

післядипломної педагогічної освіти, Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та широкий громадський актив, запропонувала власну концепцію і структуру енциклопедії. Ми виходили з того, що це має бути ґрунтовна праця з достатньою інформаційно-довідниковою базою про лісогосподарські підприємства Поділля та кращих працівників галузі, історико-краєзнавчими розвідками ґенези становлення трудових традицій, системним аналізом проблем сьогодення і перспектив лісової галузі.

Редколегія прагнула відібрати до енциклопедії винятково достовірні відомості з різних інформаційних джерел, залучивши до підготовки матеріалів управлінців, лісівників, науковців, освітян, архівістів, представників ЗМІ. Об'єднувальною позицією авторського колективу було визнання важливості лісового господарства для народногосподарського комплексу області, суттєвого внеску підприємств, що пов'язані з виробництвом і переробкою лісової сировини, в економіку Хмельниччини.

В енциклопедії узагальнено й об'єктивно відображено систематизовану інформацію за наступними напрямками: історія лісового господарства, управління галузю, його структура, підготовка кадрів, підтримка, організація працівників лісового господарства.

В енциклопедії вміщено матеріал про персоналії, які сприяли становленню і розвитку лісової галузі. Певну увагу приділено вшануванню визначних осіб, які народилися на Поділлі та Поліссі і працювали в лісовій галузі Хмельниччини, але волею долі опинилися за її межами, серед інших народів і зробили відчутний внесок у їхню культуру. Найвидатнішим постатям присвячено окремі статті, інші персоналії представлено в довідниковому форматі. В окремих випадках редколегія вважала

center of pupils' youth and a wide public asset offered its own concept and structure of the encyclopedia. We proceeded from the fact that this should be a thorough work with a sufficient information base on forest enterprises and best employees, historical linguistic exploration of the genesis of the formation of labor traditions, a systematic analysis of the problems of the present and perspectives of the forest industry.

The editorial board strove to include to the encyclopedia exclusively reliable materials from various information sources, involving managers, foresters, scientists, archivists, media representatives to the preparation of materials. The unifying position of the group of authors was the recognition of both the importance of forestry for the national economic complex of the region and the significant contribution of enterprises associated with the cultivation and processing of forest raw materials into the economy of Khmelnytskyi land.

The encyclopedia summarizes and objectively displays systematized information in the following areas: history of forestry, management of the industry, its structure, personnel training, support, organization of forestry workers.

The encyclopedia contains the material about personalities that have contributed to the establishment and development of the forest industry. Particular attention is paid to honoring outstanding people who were born in Khmelnytskyi region, worked in the forestry industry of our land, but by the will of destiny found themselves abroad among the other peoples and made a significant contribution to their wellbeing and culture. Individual articles are devoted to the most outstanding figures, and some personalities are presented in the reference format. In some cases, the editorial board considered it necessary to properly evaluate, perhaps

за необхідне належно оцінити, можливо, й у вигляді авансу, внесок тих молодих лісівників, з діяльністю яких пов'язує майбутнє ця важлива галузь Хмельниччини.

Редколегія видання збрала чимало цінного матеріалу, який не повністю увійшов до енциклопедії. Частина його буде використано при оновленні експозиції Музею історії лісового господарства Хмельницької області, який функціонує при обласному управлінні. Ці матеріали зможуть використати дослідники в майбутньому, зокрема, при підготовці нових редакцій енциклопедії.

Ми свідомі того, що до «Енциклопедії лісового господарства Хмельниччини» може бути висловлено чимало зауважень, зумовлених як різноманітністю суб'єктивних уявлень читачів, так і упущеннями та можливими неточностями у трактуванні фактів і подій. На них ми відреагуємо при подальшій роботі з висвітлення історії розвитку лісової галузі регіону.

Як головний редактор видання висловлюю вдячність усім, хто працював над створенням енциклопедії, вкладав у цей проект свої знання і досвід, наукове і громадянське сумління. Низько вклоняюсь порадникам і добровільним активістам-авторам, які віддали «Енциклопедії лісового господарства Хмельниччини» чимало свого часу, енергії, зусиль, працюючи без матеріальної винагороди.

Маю великі надії, що наша праця буде корисною для молодих дослідників, допитливих читачів, заохотить їх до поглибленого вивчення проблем лісового господарства, насамперед до відродження лісів та розвитку лісового господарства і раціонального лісокористування.

В. БЕРЕКА,
доктор педагогічних наук, професор

in advance, the contribution of those young foresters, whose activities are linked with the future of this important branch of Khmelnytskyi region.

The editorial board has collected a lot of valuable material, which is not fully included in the encyclopedia. Part of it will be used when updating the exposition of the Museum of Forestry History of the Khmelnytskyi Oblast, which operates under the regional forestry management. These materials can be used by researchers in the future, in particular, when preparing new editions of the encyclopedia.

We are aware that there could be some remarks to the "Encyclopedia of Forestry Khmelnytskyi Region", which are caused by the heterogeneity of subjective notions of readers, omissions and possible inaccuracies in the interpretation of facts and events. We will react to them in further work highlighting the history of forestry development in the region.

As the editor-in-chief of the publication, I express my gratitude to everyone who worked on creating the encyclopedia, investing in this project their knowledge and experience, scientific and civil conscience. I bow lowly to the advisers and volunteer authors-activists who gave to "Encyclopedia of Forestry in Khmelnytskyi Region" a lot of their time, energy, effort working without any material reward.

I have high hopes that our work will be useful for young researchers, curious readers, and will encourage them to in-depth study of forestry issues, primarily for the reforestation of forests and the development of rational forest management.

V. BEREKA,
doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

Ліси – еліксир життя, легені планети

Життя на нашій планеті залежить від зеленої рослини. Ліси концентрують фіторізноманіття. На жаль, людство лише тепер починає розуміти їхню важливість для свого подальшого існування, хоча ще в минулому столітті академік К.А.Тімірязев писав: «Якщо припиниться робота зеленого листка, будь-якому органічному життю на Землі кінець». І відомому вченому немає чим заперечити, бо ж ліси відтворюють живу матерію, виконують водоохоронну та водорегулюючу функції, захищають ґрунти від ерозії, забезпечують оптимальний біологічний режим території і газовий склад атмосфери тощо.

Давні історики описували далекі північні землі, які населяли «варварські» народи – слов'яни й германці. Нескінченні праліси, безкраї нерубані лісові масиви – це найхарактерніша прикмета тодішнього краєвиду Східної Європи.

Давні літописи часто згадують ті великі пущі в різних частинах України. Найбільші ліси простягалися у північних землях Полісся, де й нині розкинулася справжнісінька лісова країна. Тоді вона так і називалася «деревською» землею, а плем'я, що там мешкало, йменувалося деревлянами, «що сиділи в лісах». Та що там Полісся, коли пущі підходили під самий Київ – Кий, Щек і Хорив – «сиділи на горах у лісах».

Але найохочіше предки обирали для життя ту місцевість, де закінчувався ліс і починалися простори степів. І хоча у II ст. до н.е. - II ст. н.е територія сучасної Хмельниччини була майже незаселеною, у Подністров'ї все-таки виявлені пам'ятки, що відносяться до цього часу. Аби уявити собі, де проходила тоді межа лісу-степу, потрібно умовно провести пряму лінію від Коломиї на Вінницю, ото матимемо південну межу поселень передусім наших краян у княжі часи.

На переході лісу у степ тодішні мешканці мали найкращі умови для життя, бо в лісі добували прожиток і одяг, знаходили захист від небезпек, в степу було вигідніше тримати худобу й займатися хліборобством, а біля річок, щоб мати ще й воду та рибу. Але й праліси південно-східної Волині вже приблизно 200 тисяч років тому стали притулком для людини давнього кам'яного віку.

У III-IV століттях нашої ери щільність заселення межиріччя Горині-Дністра значно зростає. Тамтешні поселення утворювали так звані «гнізда», до яких входили 2-7 селищ, розташованих за 100-200 метрів одне від одного. А між «гніздами» відстань становила не більше 5-6 кілометрів. Кожне селище мало площу від 3 до 16 гектарів і складалося із 20-50 житлових та господарських дерев'яних споруд.

У VI столітті грецький письменник Прокопій так описував поселення слов'ян: «Живуть вони у нікчемних хижках, селяться далеко одне від одного й переминають часто свої житла». Та й у нашому древньому літописі можна прочитати: «Поляни жили розрізнено. Кожний із родом своїм на своїх місцях». Господарі мали при хаті поле, пасовисько, сіножать та ліс. Найпоширенішим типом житла були збудовані з дерева напівземлянки, площею близько 20 квадратних метрів, у яких розміщува-

лося найнеобхідніше – пристінні лавки, столи, лежанки, печі.

Але повернемося до лісів. Саме в княжі часи нічийний ліс потрапляє в поле зору тих, хто може мати з цього чималий зиск. Тому найвище цінуються угіддя, які багаті на різноманітну звірину, особливо велику. Бо це, в першу чергу, висококалорійний білковий харч, який допомагає не тільки вижити, але й виконувати важкі фізичні роботи під час спорудження укріплень та міст. Археологи, дослідивши залишки кісток тварин, знайдених під час дослідження поселень XI-XVI століть, дійшли висновку, що вони належать бику, козі, вівці, свині, коню, собаці, зубру, туру, лосю, козулі тощо. З них, приблизно третина, кістки диких тварин.

А ще ліс має дуже цінний товар, який іде на продаж і для обміну з іншими землями – хутро. У відомій історичній пам'ятці давніх слов'ян «Повісті врем'яних літ» є запис від 883 року «Почав Олег воювати проти древлян, і підкорив їх, і почав з них данину брати по чорній куні». «Куна», найімовірніше, куниця, яка має густе блискуче темне хутро.

Другим за важливістю заняттям давніх подолян і волинян було бортництво – добування меду. А самі бортники здавна вважаються першопрохідцями нових земель, бо в пошуку бджіл і меду вони постійно заглиблювалися у незнані до того ліси. Збір меду з бортей – заселених бджолами дупел у вікових деревах – став особливо важливим промислом ще в першому тисячолітті нашої ери.

Після занепаду Київської Русі територія сучасної Хмельниччини опинилася в складі двох держав: північна частина увійшла до Волинської землі (з 1565 р. – Волинське воєводство) Великого князівства Литовського, а південна – до Подільського воєводства Польського королівства. Саме

в цей час усі ліси набули своїх хазяїв – нічийних угідь не залишилося. Тодішнім законодавством і Польщі, і Великого князівства Литовського запроваджується передача їх іншим власникам, що закріплюється написанням дарчих грамот.

Це призвело до встановлення нових порядків. Так, 1420 року Владислав Ягайло встановив, що полювати у державних лісах має право тільки він та його двоюрідний брат Вітовт, а у приватних – їхні власники. На чужих землях дозволяється полювати лише на вовка, росомаху і лисицю – як на особливо шкідливих хижаків.

Наступний крутий поворот у лісовій історії відбувається після захоплення Поділля і південно-східної Волині у 1793 році російськими військами. І поки в поміщицьких лісах продовжували діяти норми документів Речі Посполитої, які регламентували діяльність лісівничої галузі, то до загарбаних земель Адміралтейська колегія Ро-

сійської імперії, у віданні якої знаходяться лісові справи, уже відрядила для приведення «в извесность местоположения, количества и качества дубовых, сосновых и других заповедных лесов» флотських офіцерів. Вони працюватимуть над описом найбільш цінних лісів упродовж дев'яти років. Результати їхніх трудів увійшли до «Опису Волинської губернії» 1798 р. та «Топографічного і камерального опису Подільської губернії» (1800 р.). Фактичний матеріал, викладений в описах, має особливе наукове значення, адже у них наводяться дані про соціально-економічне і демографічне становище краю. В «Топографічному і камеральному описі Подільської губернії» міститься зведена таблиця обліку лісів губернії з точки зору придатності деревини до кораблебудування. Російські чиновники після детального обстеження лісів поставили клеймо придатності до будівництва кораблів на 64277 дубах,

13068 кленах, 1673 ясенах, 2325 ільмових, 42 карачагових.

Однак постійні скарги на знищення лісів спонукали тодішнього російського імператора Павла I, навіть за своє коротке правління, прийняти понад два десятки нормативних актів щодо лісів. Так, 12 березня 1798 року він видає указ «Про лісове управління», а у червні того ж року – ще один указ про створення при Інтендантській експедиції Адміралтейської колегії самостійного державного органу – Лісового департаменту.

Є приклади добросовісного ставлення до лісів серед приватних власників. Так, князь Сангушко, котрий мав 40 тисяч десятин лісу, для високопрофесійного ведення лісового господарства запрошує у свої володіння фахівців із Чехії. Саме вони й поставили справу у князівських лісах на наукову основу, при якій ведеться паралельне відновлення ділянок, що вирубуються.

У 1839 році затверджується «Положение о корпусе лесничих» і створюється його корпус. Лісове відомство отримує військову організацію. Тоді ж усі казенні ліси діляться на лісництва, які, своєю чергою, об'єднуються в округ. Його очолює окружний лісничий, який за своїм статусом прирівнюється до командира батальйону армійської служби. Окружний лісничий знаходиться у підпорядкуванні губернського лісничого. Права і посада останнього відповідні правам і посаді командира полку. А вже з 1858 року штатний розклад усього лісового відомства Росії передбачає 8 генеральських посад, 64 старших штабних офіцерів і 734 обер-офіцерів – усього 806 чоловік. Цього ж року у лісівників з'явилася можливість вивчити найпередовіші методи ведення лісового господарства за першою «Пам'ятною книгою губернського лісничого».

Цей період характеризується хижацьким ставленням до лісу, що зумовлено бурхливим розвитком цукроварень і залізниці. Це призвело до того, що 4 квітня 1888 року імператор Олександр III затверджує особистим підписом «Положення про збереження лісів», яке передбачає відповідальність за вирубування лісів у приватних володіннях.

Вперше на законодавчому рівні ставиться вимога до власника забезпечити лісовідновлення на неправильно вирубаних або розкорчованих площах.

У кінці XIX століття починають розроблятися основи технології створення лісових культур. Після тривалих досліджень і експериментів доведено перевагу садіння перед посівами, необхідність підготовки ґрунту, послідовність агротехнічних прийомів під час догляду.

На початку XX століття суспільство поступово починає розуміти, що потрібно змінювати ставлення до лісу, що далі вже не можна з нього тільки брати ресурси, а потрібно й давати щось взамін.

Розглянемо характерні ознаки лісового господарства Хмельниччини. Принагідно зауважимо, що ліси вкривають, за офіційними даними, близько 16 відсотків території нашої держави. Для порівняння, у Польщі лісистість становить 28 відсотків, а у Франції – 31. Загальна площа лісів України – 10,8 млн га, покрита лісовою рослинністю – 9,5 млн га. Попри це, за біорізноманіттям ліси України посідають одне з перших місць у Європі.

Хмельниччина займає 20,6 тисячі квадратних кілометрів. І хоча тут ліси вкривають лише близько 13 відсотків території, та за розмаїттям флори, яка включає 1649 вищих спорових і насінних рослин, що належать до понад 130 родин і 732 родів, область посідає третє місце в Україні – після

Криму і Карпат. На Хмельниччині мешкає понад дві тисячі видів тварин, представлених безхребетними, рибами, земноводними, плазунами, птахами та ссавцями. На жаль, 122 видам рослин і 127 видам тварин загрожує зникнення, й вони занесені до Червоної книги України. Ще 166 видів рослин включені й рекомендуються до переліку рідкісних видів, що потребують особливої охорони в області. Серед них близько 35 відсотків – види, які зростають на землях лісового фонду Хмельниччини. І це за умови, що 15 відсотків площі лісових насаджень віднесені до природного заповідного фонду. Та й цей показник – також один із найкращих в Україні. Але за оцінками фахівців, оптимальний показник лісистості для території області має становити не менше 17-18 відсотків.

Природні, нерозорані площі займають ліси, луки, остепнені луки, кам'яністі ділянки, болота. Загальна площа лісів становить 284,2 тисячі гектарів, із них лісовою рослинністю вкрито 258,7 тисячі гектарів. Площа земель лісового фонду державних підприємств – 194,2 тисячі гектарів. А близько 60 відсотків земель (на Хмельниччині) розорані.

Формування місцевої флори пов'язане з льодовиковим і, звичайно, післяльодовиковим періодами, які й визначали міграції рослин. Лісова рослинність сформувалась у четвертинному періоді (розпочався 2,588 мільйона років тому і триває дотепер). Протягом останніх кількох тисяч років значний вплив на рослинний світ має антропогенний чинник, який подекуди стає визначальним, докорінно змінюючи первісний стан флори і призводячи до порушення усталених зв'язків у природі краю.

У лісах зростають ендемічні (аконіт Бессера, арум Бессера, молочай волинський) й реліктові види (берека лікарська, хвощ великий, скополія карніолійська, цибуля ведмежа, лазурник трилопатевий).

Основна частина лісових масивів зосереджена на півночі Хмельниччини, де вони займають близько 40 відсотків площ.

В інших же географічних районах залісненість значно нижча: у північному Поділлі – 12, у Подільському Побужжі – 15, у Придністров'ї – 17 відсотків від загальної площі.

У Хмельницькій області найбільш поширеними деревними лісовими породами є: дуб звичайний та скельний, сосна звичайна, клен гостролистий, граб звичайний, вільха чорна, осика.

Ці породи разом займають до 80 відсотків лісової території Хмельниччини. На соснові ліси припадає близько 30, а на дубові – 49 відсотків площ лісових угідь. Соснові ліси трапляються переважно у північній, поліській частині. Найбільш поширеними серед них є угруповання соснових лісів злакових з домінуванням у травостой мітлиці тонкої.

Зеленомохові соснові ліси займають вологі екотопи з більш розвинутими дерново-підзолистими ґрунтами з нестійким водним режимом. Бори такого типу поширені по всій території Малого Полісся. Вони вкривають підвищені елементи слабобогорбованого рельєфу та плескати вирівняні ділянки річкових долин. Їхні ценози характеризуються одноярусним дерево-станом, утвореним переважно сосною. Саме серед зеленомошників трапляється високобонітетний деревостан щоглових сосон. Невеличку домішку становлять дуб звичайний та береза повисла, які формують переважно другий ярус. Вони відзначаються низькою продуктивністю і розрідженістю деревостану. Підлісок, зазвичай, не виражений, поодинокі зростають крушина ламка та горобина звичайна.

Дуб повільно росте у висоту в молодому віці, але вже у 15-25 років може давати приріст до одного метра за рік і навіть

більше. Дуб – одна з найбільш довговічних порід: у середньому доживає до 500-600, а окремі дерева – до 1000 років.

Трав'янисто-чагарниковий покрив – нещільний, переважно складений бореальними видами без чіткого домінування якогось із них: віхалкою гіллястою, ожикою рівнинною, золотушником звичайним, вересом звичайним, веснівкою дволистою, щитником шартрським, одинарником європейським. Добре розвинений моховий ярус з плевроція Шребера та дикрана зморшкуватого.

Соснові чорницево-зеленомохові ліси сформовані в нижніх частинах схилів та в улоговинах добре зволжених ділянок на свіжих дерново-піщаних ґрунтах з розвиненим гумусовим горизонтом.

Перший ярус формує сосна у віці 45-50 років. У другому зростає дуб. Підлісок сформований переважно із крушини ламкої, ліщини звичайної та бруслини бородавчастої.

Трав'яно-чагарниковий покрив відзначається чітким домінуванням чорниці. Її постійними супутниками є бореальні лісові та лісоболотні види: одинарник європейський, веснівка дволиста, ожика рівнинна, молінія голуба, грушанка круглолиста та ін. В моховому покриві переважають плевроцій Шребера та дикран зморшкуватий. У більш вологих екотопах значна доля гідрофільних сфагнових мохів.

Соснові ліси чорницеві менш поширені і представлені як чорницевими, так і молінево-чорницевими ценозами. Особливістю цих лісів є поширення берези і чагарникового ярусу з крушини.

Соснові ліси лишайникові займають незначні площі. Вони характерні для борових терас з хвилястим рельєфом, де, зазвичай, на піщаних пагорбах займають вершини і схили південної експозиції. Ці ліси пов'язані з бідними піщаними дерно-

во-слабопідзолистими ґрунтами з глибоким заляганням ґрунтових вод, їм властивий одновидовий деревостан, складений низькобонітетною сосною.

Підлісок не формується, поодинокі трапляється зіновать Зінгера. Трав'яний покрив нещільний. Звичайними видами травостою є булавоносець сіруватий, юринея несправжньоволошкова, червець однорічний, астрагал піщаний, ушанка густоцвіта, шпергель п'ятитичинковий тощо. Лишайниковий покрив густий, утворений трьома-п'ятьма видами роду кладонія і центрарія відомих під назвою оленячий мох. Тут знаходяться і невеликі фрагменти регіонально рідкісних ценозів соснових лісів з переважанням у покриві плауна колючого, занесеного до Червоної книги України.

Невеликими плямами позначені соснові ліси орлякові. Вони зростають на рівних ділянках з більш родючими дерново-середньопідзолистими супіщаними ґрунтами. Ці угруповання характеризуються високопродуктивним деревостаном, в якому переважає сосна звичайна з домішкою дуба звичайного та берези повислої. У трав'яному покриві виділяється папороть-орляк, грушанка круглолиста, чорниця, брусниця, осока верещатникова та ін. Наявні види, що трапляються в дубово-соснових лісах: купина пахуча, або лікарська, герань криваво-червона, перлівка поникла. За флористичним складом цього ярусу сосняки орлякові є найбільш багатими серед усіх соснових лісів Полісся і являють собою перехідну ланку між сосновими лісами (борами) і дубово-сосновими (суборами).

Характерними для поліської зони є березово-соснові ліси. Розміщуються в комплексі з основними лісами чорницево-зеленомоховими. Вони представлені тут переважно березово-сосново-крушиново-чорницевою асоціацією. Флористичне

ядро в них формують бореальні види – сосна звичайна, береза повисла, крушина ламка, чорниця, брусниця, ожика рівнинна, плямами трапляється плаун колючий, моховий покрив утворюють плевроцій Шребера, зозулин льон звичайний, левкобрій сизий.

Ліси з берези повислої сформувалися на місці вирубаних або вигорілих корінних соснових і дубово-соснових лісів. Вони є досить поширеними, але великих масивів не утворюють, зустрічаючись невеликими ділянками в комплексі з лісами, на місці яких утворилися. Деревостан з берези може досягти 25 метрів і більше. Властивість берези пускати пенькові паростки призводить до утворення багатостовбурних куцоподібних особин, які менш довговічні й не досягають таких розмірів, як насінневі.

Основні масиви дубових і мішаних дубово-соснових лісів розміщуються на півночі та сході. Грабово-дубові ліси традиційно переважають на півдні області. У центральній частині Хмельниччини по заплавах великих і малих річок (Горинь, Хомора, Случ, Вовк, Бужок, Згар) переважають чорновільхові ліси.

Дубово-соснові ліси екологічно та ценотично пов'язані з дубовими лісами і збагачені неморальними видами. Ґрунти цих лісів більш багаті. Для них характерні дерновопідзолисті, супіщані з прошарком суглинків та сірі лісові ґрунти з помірним, але достатнім зволоженням. Такі ліси двоярусні. Верхній ярус утворює сосна звичайна, іноді з домішкою берези повислої, а нижній – дуб звичайний. Його ярус менш густий і бонітет дуба нижчий, ніж сосни.

У підліску домінує крушина ламка, трапляється ліщина звичайна. Залежно від того, які види тут переважають, виділяють ліщинові та крушинові субори.

Трав'янисто-чагарниковий покрив від-

різняється видовим багатством. Основу флористичного ядра становлять переважно бореальні види з домішкою неморальних. У складі видів – чорниця, щитник шартрський, ожика рівнинна, веснівка дволиста, ортилія однобока, Групу неморальних видів утворюють купина пахуча, перлівка поникла, яглиця звичайна, зірочник ланцетовидний.

Найпоширенішими лісами є відносно темні широколистяні, в деревостані яких переважають граб, ясен, дуб звичайний, рідше – липа серцелиста, клен гостролистий, клен-явір. На порушених ділянках розвиваються так звані вторинні ліси, сформовані з осики та берези бородавчастої. В географічному відношенні більшість видів цих лісів є європейськими видами, з досить широким ареалом, ендеміків серед них немає, такі види часто називають неморальними. Серед регіонів України найбільші широколистяні ліси поширені на Поділлі, зокрема у Хмельницькій області.

Серед темних широколистяних лісів можна виділити чотири основних групи – грабово-дубові, кленово-ясеневі, букові та вологі ліси з переважанням вільхи, ясена і дуба.

Найпоширенішими є ліси, які можна умовно назвати грабово-дубовими. До них відносяться і чисті грабові ліси (вони здебільшого є наслідком рубок у грабово-дубових і грабово-ясеневих лісах), а також значна частина грабово-ясеневих та осикових лісів. Інколи в їхньому деревостані висока участь липи серцелистої або берези. Такі рослинні угруповання розвиваються на відносно багатих, переважно свіжих або вологих ґрунтах. Найхарактернішими видами лісів цього типу є граб, черешня, липа серцелиста, осока волосиста, зірочник, рівноплідник рутвицелистий.

На сучасному етапі грабово-дубові ліси зазнають значних змін. Дуб (в результаті

рубок) легко витісняється тінювитривалим, більш конкурентоспроможним грабом. Внаслідок цього на місці двоярусних високопродуктивних грабово-дубових лісів формуються одноярусні тривало-похідні з високою продуктивністю грабові ліси, в яких дуб природним шляхом не відновлюється.

Крім грабово-дубових лісів, своєрідну групу широколистяних лісів становлять ліси, які можна назвати кленово-ясеневими. Вони ростуть і розвиваються на багатих ґрунтах, сформованих на вапняках поблизу вершин товтр і в каньйонах деяких річок.

Але найціннішим скарбом Хмельниччини є букові ліси, які увійшли до Всесвітньої Спадщини «Незаймані букові ліси в Карпатах та інших регіонах Європи» (2017 р.).

Найсхідніший масив бука лісового зростає біля с. Іванківці (Городоцький р-н) в урочищі «Сатанівська дача» (212,01 га). Вік букових дерев сягає 120-160 років. Об'єкт представляє оселища за класифікацією EUNIS – G1.631, Букові ліси *Asperulo-Fagetum* (NATURA 2000, код 9130). Букові ліси *Asperulo-Fagetum* Сатанівської бучини мають зімкненість 80-95 відсотків. *Fagus sylvatica* становить у деревостані 70-100 відсотків.

Список використаної та рекомендованої літератури

1. Андрієнко Т.Л., Прядко О.І., Клестов М.Л., Артемчук О.О. Мальованка – чарівний край. – Шепетівка : Шепетівська міжрайонна друкарня, 1998. – 21 с.
2. Барбарич А.І. Флора і рослинність Полісся Української РСР. – К., 1995. – С.209-319.
3. Біологічний словник / За ред. акад. АН УРСР К.М.Ситника, 2-е вид. – Головна ред. УРЕ, 1986. – 680 с.
4. Вінтонів І.С. Деревинознавство: навч. посіб. [для студ. Вищ. навч. закл.] І. С. Вінтонів, І. С. Сопушинський, А.Тайшінгер. – [2-ге вид.]. – Львів: Априорі, 2007. – 312 с.
5. Генсірук С.А., Бондар В.С. Лісові ресурси України, їх охорона та використання. – К. : Наукова думка, 1973. – 526 с.
6. Генсірук С. А. Ліси України: Моногр. / Генсірук С. А. – К. : Наукова думка, 1992. – 408 с.
7. Гордієнко М.І., Корвіцький Г.С., Мауер В.М. Лісові культури. – К.: Сільгоспсвіта, 1995. – 328 с.
8. Гордієнко М.І., Гойчук А.Ф., Гордієнко М.М., Леонтьєв Г.П. Ясени в Україні. – Київ : Сільгоспсвіта, 1996. – 392 с.
9. Живі смарагди Шепетівщини / За ред. Зведенюка М.А. – Шепетівка: ФОТ Фрейліхман З.Ю., 2015. – 136 с.
10. Заповідні перлини Хмельниччини / За заг. ред. Андрієнко Т.Л. Вид. 2-ге, виправлене та доповнене. – Кам'янець-Подільський : Вид. ПП Мошинський В.С., 2008. – 248 с.
11. Заячук В.Я. Дендрологія. Львів: СПОЛОМ, 2014. – 675 с.
12. Кондратюк Е.М. Дикоростучі хвойні України. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 51 с.
13. Краснов В.П., Орлов О.О., Ведмідь М.М. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся. – Новоград-Волинський, 2009. – 488 с.
14. Ліси Хмельниччини. Науково-популярне видання. Тимошук О.О., Зведенюк М.А., Климчук В.В. – Хмельницький : ТзОВ «Поліграфіст», 2017. – 264 с.
15. Літопис Хмельниччини. Краснзнавчий збірник. – Хмельницький, 2001. – 112 с.
16. Липа О.Л. Дендрологія з основами акліматизації. – К. : Вища школа, 1977. – 224 с.
17. Любінська Л.Г. Созофіти національного природного парку «Подільські Товтри» // Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія (Біологічні системи). – Т. 5. Вип. 2. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 281-283.
18. Любінська Л.Г., Юглічек Л.С. Флора Хмельниччини. Навчальний посібник. – Хмельницький : ТзОВ «Поліграфіст», 2017. – 240 с.
19. Новосад В.В., Крицька Л.І., Любінська Л.Г. Фітобіота національного природного парку «Подільські Товтри». Судинні рослини. – Київ : Фітон, 2009. – 292 с.
20. Онищенко В.А., Любінська Л.Г. Широколистяні ліси урочища «Панівецька Дача» // Укр. ботан. журн. – 2006. – Т. 63. – №6. – С. 462-468.
21. Описи Подільської губернії кінця XVIII – кінця XIX ст. – Кам'янець-Подільський : «Акіома», 2011. – 124 с.
22. Орнітофауна Хмельницької області. Навчально-методичний посібник. Новак В.О., Новак Л.М. – Хмельницький, 1998. – 28 с.
23. Природа Малополіського Погориння. Рослинний світ / Під ред. Новосада В.В. – Хмельницький, 2015. – 400 с.
24. Природа унікального краю – Малого Полісся / Під загальною редакцією доктора біологічних наук, професора Т.Л.Андрієнко. – Кам'янець-Подільський : вид. ПП Мошинський В.С., 2010. – 251 с.
25. Свириденко В.Є., Швиденко А.Й. Лісництво. – К. : Сільгоспсвіта, 1995. – 364 с.
26. Хмельниччина: науково-популярне видання про історію, культуру та природу Хмельниччини / упорядник Колесниченко Т.С. – Хмельницький : «Поліграфіст», 2016. – 176 ст. іл.
27. Швиденко А.Й., Данілова О.М.. Древа і чагарники України. – Чернівці : Рута, 2000. – 79 с.
28. Юглічек Л.С., Онищенко В.А. Грабово-дубові ліси на межі Малого та Житомирського Полісся // Вісник Чернівецького університету. – Серія: Біологія. – вип. 169, 2003. – С.151-162.
29. Юглічек Л.С., Онищенко В.А. Соснові та дубово-соснові ліси на межі Малого та Житомирського Полісся // Рослинність хвойних лісів України. Матеріали робочої наради (Київ, листопад 2003). К. : Фітосоціоцентр, 2003. – С.233-243.

Лісогосподарський комплекс
Хмельницької
області

Хмельницьке обласне управління лісового та мисливського господарства (ХОУЛМГ)

**29013, м. Хмельницький,
вул. Кам'янецька, 55.**

Розташ. на території всієї Хмельн. обл. За лісогосподарськ. районуванням відноситься до Західноукраїнського лісостепового лісогосподарського округу і поділяється на лісогосподарські райони: Волинської височини, Малополіської низовини, Прут-Дністровський, Північно-західний Подільський лісостеп, що зумовлює різноманітн. породного складу ліс. насаджень.

Історія створ. господарства:

17.05.1949 р. – створ. Кам'ян.-Под. обл. упр. ліс. г-ва та лісозаготівель, яке розташ. у м. Проскурові (наказ міністра ліс. госп-ва УРСР від 17.05.1949 р.).

З червня 1953 р. передається у підпорядк. аграріям.

У 1959 р. відновлено обл. упр. ліс. госп-ва і лісозаготівель. До його складу ввійшли сім лісгоспзагів: Летичівський, Кам'янець-Подільський, Славутський, Старокостянтинівський, Шепетівський та Ярмолинецький.

У 1977 р. – створ. Новоушицька лісомеліорат. станція за рахунок виділення частини ліс. фонду з Кам.-Под. та Ярмолин. лісгоспзагів.

У 1988 р. на базі діючої структури створ. Хмельн. обл. лісгосподар. об'єдн. «Хмельницькліс» (пост. Ради Міністрів УРСР, нак. Держ. комітету СРСР по лісу, нак. Мін-ва ліс. г-ва УРСР).

1991 р. – на базі Хмельн. обл. лісогосподар. об'єдн. «Хмельницькліс» утв. Державне лісогосподар. об'єдн. (ДЛГО) «Хмельницькліс» (нак. Мін-ва ліс. г-ва України від 31.10.1991 №135).

1 січня 2005 р. – ДЛГО «Хмельницькліс» реформ. в Хмельн. обл. упр. ліс. госп-

ва (нак. Держ. ком. ліс. госп. України від 20.10.2004 р. №179).

З липня 2007 р. – реорганіз. у Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського г-ва (нак. Держ. ком. ліс. госп. України від 03.05.2007 р. №157).

Від початку створ. галузі в області її очолювали: Пасічник С.Т. (1949-1953), Черкасов

В.В. (1953-1963), Гаврилюк В.М. (1963-1983), Никонюк Ф.В. (1983-1997), Шкудор В.Д. (1997-1998), Лісовий В.М. (1998-2016), Золотий П.С. (2016-2017). З липня 2017 р. дотепер галузь очолює Пешко Петро Степанович. До складу ХОУЛМГ входить 10 лісгоспів (Ізяславське, Кам'янець-Подільське,

Летичівське, Новоушицьке, Славутське, Старокостянтинівське, Шепетівське, Ярмолинецьке, Проскурівське лісові господарства, Хмельницьке лісомисливське господарство) та НПП «Мале Полісся». У складі лісгоспів діє 68 лісництв. Заг. площа лісів, що підпорядк. ХОУЛМГ, – 194,2 тис. га (69% лісів обл.), в т.ч. 173,8 тис. га – вкриті лісовою рослинністю. Із них під особливим режимом користування – 71,8 тис. га, 102,0 тис. га – експлуатаційні ліси. Заг. запас деревини складає 42,3 млн. м³, щорічний приріст – 4,1 м³/га.

На землях, що підпорядк. ХОУЛМГ, 50,5 тис. га займають заповідні терит., зокр.: НПП «Подільські Товтри» – 22,8 тис. га та НПП «Мале Полісся» – 8,8 тис. га, регіон. ландшафтний парк «Мальованка» – 16,9 тис. га, заказники (44 шт.) – 8,9 тис. га, пам'ятки природи (57 шт.) – 0,3 тис. га, парки пам'ятки садово-паркового мистецтва «Миньковецький дендропарк» та «Райковецький» – 0,08 тис. га, заповідні урочища «Березина», «Грабарка», «Козачки», «Завадське», «Лезнівське», «Корчі», «Михайлівське» – 0,9 тис. га.

Площа мисливськ. угідь – 116,1 тис. га (80% угідь області). Мисливське г-во ведуть підпр.: Славут., Ізяслав., Шепетів., Летичів., Ярмолин., Новоушиц., Старокостянт., Кам.-Под. лісгоспи та Хмельн. ЛМГ.

Діяльність ХОУЛМГ та його підвідомч. підпр-в спрямовується на збереження лісів, нарощув. їх ресурс. потенціалу, забезпеч. безперервного, невиснажливого і раціон. використ. ліс. ресурсів, посилення ролі держ. ліс. охорони, недопущення розв. процесів споживацького ставлення до лісів.

Лісгосп. п-ва обл., як правило, розташ. в сільській місц. і є для неї осн. роботодавцями з конкуруючим рівнем заробіт. плати, відповід. умовами праці та відпочинку.

Шевчук Н.І.

Державне підприємство «Ізяславське лісове господарство» (ДП «Ізяславський лісгосп»)

Адмінбудинок лісгоспу та частина парку

30300, м. Ізяслав, вул. Михельська, 32.

Розташ. у пн.-зах. частині обл. на терит. Ізяслав. та Білогір. адмін. р-нів (38 км з пн на пд та із зах. на сх). На півн. межує з Шепетів. і Славут. р-нами, на заході – з Рівнен. і Тернопіл. обл., на півдні – з Теофіпол. та Красилів. р-нами, на сході – зі Старокост. р-ном. По лісогосподарському районуванню відноситься до Малополіського ліс. р-ну зони мішаних лісів, що зумовлює різноманітність породного складу зростаючих ліс. насаджень, які притаманні як зоні Полісся, так і Лісостепу.

Організ. 1936 р. на основі Білогір. і кількох дач Славут. збільшених лісництв.

З 1882 р. ліс. масиви, які знаходились у волод. казни, і ліси великих поміщиків були лісовпорядковані: Коминівська, Михельська, Плужнянська ліс. дачі, ліс. урочища, навколо Ізяслава (1882-1884), Корницька та

Білогіродська дачі (1884-1888), Кунівська дача (1892).

Після жовт. перевороту 1917 р. всі приват. ліс. масиви націоналізовано, на їх базі утвор. 2 л-ва – Славут. і Білогір.

Ізяслав. лісгосп організовано на основі Білогір. збільшеного л-ва і частини дач Славут. збільшеного л-ва з центром в м.Ізяслав (1936).

В адмін.-господар. відношенні поділений на 5 лісництв: Плужнянське, Лютарське, Михельське, Кунівське і Ляховецьке. Пізніше, після проведення лісовпорядкування, Ляховецьке л-во перейменовано в Адамівське.

У 1949 р. зі складу лісгоспу вилучено та передано Старокост. лісгоспу 2 урочища («Пеньки» та «Кучманівка», заг. площею 470 га), які знаходились на території Антонінського р-ну. Натомість від Славут. лісгоспу було прийнято лісів пл. 335 га.

У 1960 р. Ізяслав. лісгосп реорганіз. в Ізяслав. лісгоспзаг (пост. Ради Мін-в

Адмінбудинок
Кунівського лісництва

УРСР від 30.10.1959 №1934, нак. Голов. упр. ліс. г-ва і лісозаготівель при Раді Мін-в УРСР).

У 1962 р. при проведенні графічного перепису земель Ізяслав. р-ну до складу п-ва включ. 12 га закинутих земель з держземфонду (колиш. сміттєзвалища), які згодом заліснено (1964). Крім цього, були 3 випадки обміну на рівновеликі площі (1-2 га) по Кунівському та Плузнянському лісн-вах зі суміж. землекористуванням. На той час заг. пл. ліс. фонду – 26252 га.

У 1991 р. лісгоспзаг реорганіз. в держ. лісогосподарське п-во (нак. Мін-ва ліс. г-ва України від 31.10.1991, нак. Хмельн. обл. лісогосподарського об'єдн. «Хмельницькліс»).

2005 р. перейменовано в держ. підпр. «Ізяславське ліс. г-во» (нак. Держкомлісгоспу України від 23.03.2005 р.).

Кер. підпр. у різні часи були: Гладких Микола Павлович (до 1949 р.), Дражевський Олександр Григорович (1949-1956), Хайло Олександр Сергійович (1956-1959), Бартащук Петро Йосипович (1959-1960), Коваль Михайло Сидорович (1960-1974), Бачинський Карл Йосипович (1974-1979), Юзич Іван Степанович (1979-2001), Курельчук Петро Іванович (2001-2020), Кутасевич Сергій Анатолійович (з 2020 дотепер).

У складі труд. колект. – 256 працівників.
Нині пл. земель – 25054 га. До складу входять 6 лісництв (Білогірське, Гурщанське, Кунівське, Лютарське, Михельське, Плузнянське), цех переробки деревини, ниж. склад, лісопункт, транспорт. підрозділ.

У ліс. фонді переваж. природ. ділянки сошни звич. (59 %), дубові ліси займають 20 % площі, березові – 8%, вільшняки із вільхи чорної – 7 %.

Потужна мат.-техн. база дозволяє якісно виконувати завд., що стоять перед підприємством: автомобілі (52 шт.), автокран КС-3575, автобуси (4 шт.), пожеж. автомобілі (5 шт.), пожеж. трактор Т-150, трактори (29 шт.), екскаватори (7 шт.), бульдозер, крани консольно-козлові (2 шт.), баштовий та кабель кран – КК-20, колодотяги Б22У (2 шт.), бензопили «Штіль» (25 шт.), кущорізи «Штіль» (14 шт.) та ін.

Зрост. обсягів переробки та освоєння випуску нових видів продукції можливе завдяки експлуат. імпорт. стрічковипильних рам «Мініпрофі», «Вуд-Майзер», «Пецолатто» та вертикально-пильних верстатів «Центауро» (Італія), багатопильного верстата «Пауль», торцовочних верстатів «Мост» (Німеччина), 3 сушильних камер «Хамеч» на 64 м³ (Польща), поздовж. прирізного верстата з лазер. прицілом

Адмінбудинок
Лютарського лісництва

Адмінбудинок
Плужнянського лісництва

«КД-700» та ін.

Щорічно створ. бл. 150 га нових насаджень. Загалом за 2013-2017 рр. створ. 932 га, відновл. близько 100 га лісу шляхом природ. поновлення, проведено рубки формування та оздоровл. лісів (4408 га). Щорічно збирається понад 6000 кг ліс. насіння, вирощується бл. 900 тис. сіянців деревних та чагарникових порід, заготовляється близько 90 тис. м³ ліквідної деревини. Лісозаготівлі проводяться за класичною технол., реаліз. понад 70 тис. м³ деревини.

Значна увага приділяється вирощ. саджанців декорат. рослин. У декорат. розсаднику на 4 га вирощ. різні види та форми туй, ялівців, ялина колюча (ф. голуба), декоративно-листяні рослини (бузок, форзиція, вейгела, барбарис, дерен, самшит, верба Матсудана, гібіскус). У стаціонар. 3-секційній теплиці (1000 м²) – сіянці модрина япон. та європ., живцювання декорат. видів (туй, ялівців, самшиту та ялини колючої (ф. голуба)).

Для відтвор. диких тварин і ведення мислив. г-ва у Лютарському л-ві діє вольєр (10 га) для відтвор. поголів'я кабана дикого (в сер. понад 50 голів).

Колект. підпр. постійно нарощує обсяги виробн. (щоріч. обсяг понад 90 млн грн),

запроваджує нові види продукції (загалом за 5 років реаліз. продукції на суму 334 млн грн), підвищ. зарплату прац. (зросла від 3228,0 грн у 2013 р. до 13743,0 грн у 2017 р.).

Щороку переробляється бл. 10 тис. м³ деревини (що дає бл. 18 млн грн прибутку).

Кожного року проводяться роботи по охороні лісу від пожеж та боротьбі зі шкідниками та хворобами. На ведення усього комплексу лісогоспод. робіт за 5 років використано 98,3 млн грн.

За 2013-2017 рр. освоєно 16327 тис. грн власних інвестицій на ремонти будівель, будівн. та ремонт лісогоспод. доріг, благоустрій терит., придбання техніки та обладнання.

Зменш. обсяги експорту необробленої деревини і у 2017 р. він стан. 7% від реаліз. на внутр. ринок. Водночас нарощ. обсяги та потужності виготовл. продукції переробки в т.ч. на експорт. Експорт. продукції переробки за 2017 р. складає 16370 тис. грн (92% від заг. реаліз.), осн. експортери: Туреччина, Румунія, Молдова. Такий підхід сприяє зрост. техніко-економ. показників.

Підпр. надано сертифікат FSC (аудит провед. компанією «NEPCON» за сист. Forest Stewardship Council).

Участь у міжнар. виставках (зокрема, «Woodworking Machinery & Supply Expo 2017», 2-8 листопада 2017 р., м. Торонто, Канада) забезпечує обмін досвідом, вивч. нових технологій і методів організ. та ведення ліс. г-ва, встановл. ділових стосунків з міжнар. партнерами.

Для підгот. молодих кадрів та пропаганди професії лісівника діє Михлянське шкіль. учнівське лісництво, вихованці якого активно залучаються до лісогоспод. заходів (вирощ. саджанців дерев та чагарникових порід, посадки лісу та ін.).

Літ.: Ліси Хмельниччини. Науково-популярне видання. Тимошук О.О., Зведенюк М.А., Климчук В.В. – Хмельницький: ТзОВ «Поліграфіст», 2017. – 264 с. іл.

Панасюк Т.В.

Державне підприємство «Кам'янець-Подільське лісове господарство» (ДП «Кам'янець-Подільський лісгосп»)

**32300, м. Кам'янець-Подільський,
вул. Шевченка, 30.**

Розташ. на півдні області в межах Кам.-Подільського, Дунаєвец. та Чемеровец. адмін. р-нів, у Придністров'ї, на лівому березі р. Дністер.

Було організ. у 1930 році на основі лісів Циківського, Кам'янецького та Ушицького лісництв, які на той час підпорядков. безпосередньо Обллісвідділу. До 1917 р. більша част. ліс. фонду знаходилася у приватному володінні, деякі уроч. вперше були впорядковані у 1873 р., ревізії провед. у 1887, 1900, 1918 рр.

При першому лісовпоряд. (1926-1929) організ. 7 лісництв (заг. площа 34360 га): Довжоцьке (5632 га), Китайгородське (5020 га), Струзьке (5517 га), Мукарівське (5911 га), Вербецьке (4095 га), Залісецьке (3823 га), Вишнівчицьке (4362 га).

У 1949-1950 рр. на землях ДЛФ провед. нове лісовпорядкування: Вишнівчицьке, част. Струзького (782 га) та част. Мукарівського л-в (410 га) передано до складу Ярмолинец. лісгоспу. Уточнено пл. лісгоспу (28571 га). Лісовпорядкування проводилось по I розряду з використ. на всій площі аерофотознімків польотів 1948 р..

У 1960 р. Кам.-Подільський лісгосп реорганіз. в комплексне лісове підприємство Кам.-Подільський лісгоспзаг (Пост. Ради Мін-в УРСР від 30.11.1959 р. №1834; нак. Голов. Упр. ліс. г-ва і лісозаготівлі при Раді Мін-в СРСР від 16.05.1960 р. №117). На нього поклад. обов'язки ведення лісогосподарського та лісозаготівельного виробн..

У 1961 р. терит. лісгоспзагу розділено на 8 лісництв (нак. Голов. Упр. ліс. госп-ва і лісозаготівлі при Раді Мін-в УРСР від 04.09.1961 р. №257; нак. Хмельн. упр.

Учасники Всеукраїнської акції
«Майбутнє лісу в твоїх руках»

Заліснення берегів Дністра

ліс. г-ва і лісозаготівлі від 08.09.1961 р. №336).

У 1971 р. в лісгоспагу організ. Дністрянське лісництво для заліснення непридатних земель в к-пах по лівому березі р. Дністер (нак. Мін-ва ліс. госп-ва УРСР від 06.01.1971 р. №6; нак. Хмельн. облупр. ліс. г-ва і лісозаг. від 22.01.1971 р. №16).

У 1975 р. відбулось скороч. 2 лісництв із передачею держлісфонду ін. лісництвам (дозвіл Держлісгоспу СРСР та ЦК профспілки робітн. лісової, папер. та деревообробної пром-сті від 23.10.1975 р. №1140/3-14; нак. Мінлісгоспу УРСР від 04.11.1975 р. №327; нак. облуправління ліс. г-ва і лісозаготівлі від 14.11.1975 р. №244; нак. Кам.-Подільського лісгоспагу від 14.11.1975 р. №323).

У 1977 р. передано зі складу лісгоспагу до складу Новоушицької ЛМС 5606 га (нак. Мін-ва ліс. г-ва УРСР від 13.01.1977 р. №7 «Про організацію Новоушицької лісомеліоративної станції в Хмельницькій області»).

У 1981 р. виконано лісовпорядкування Львів. експедицією Укр. лісовпорядкувального підпр-ва ВО «Ліспроект» (відповід. до вимог лісовпорядкувальної інструк. 1964 р. по I розр., заг. площа земель лісгоспагу – 23491 га).

У 1990 р. провед. уточнення кордонів лісництв (нак. Хмельн. обл. виробн. об'єднання "Хмельницьккліс" від 04.12.1990 р.). З метою підвищ. ефект. теплично-розсадного госп-

ва зі складу Маківського лісництва в окр. структур. одиницю вилучено Циківський ліс. розсадник заг. пл. 1663 га (нак. Хмельн. обл. виробн. об'єднання «Хмельницьккліс» від 20.12.1990 р. №197).

У 1993 р. держлісгоспу з Новоушицької лісомеліоративної станції передано Староушицьке л-во пл. 2325 га (нак. Держ. лісогосподарського об'єдн. «Хмельницьккліс» від 10.02.1993 р. №7).

У 1998 р. із земель ліс. фонду держлісгоспу вилучено 3014,5 га та передано у постійне корист. НПП «Подільські Товтри» (Указ Презид. України від 27.06.1996 р. №474/96; ріш. 4-ї сесії Хмельн. обл. ради від 16.12.1998 р. №11).

У 2005 р. Кам.-Подільський держлісгосп перейменовано у Державне п-во «Кам'янець-Подільське ЛГ» (нак. Держ. комітету ліс. г-ва України від 23.03.2005 р. № 230).

У 2011 р. на тер. лісгоспу квіт. експедицією укр. лісовпорядкувального об'єднання «Ліспроект» провед. останнє лісовпорядкування по I розр.

За період існув. підпр. очолювали: Пасічник Сергій Тимофійович (1934-1937), Зінов'єв Яким Гнатович (1938-1941, 1944-1954), Мойко Михайло Федорович (05.04.1944-05.12.1944), Постовий Олексій Михайлович (10.09.1954-1969), Черкасов Василь Васильович (1969-1973), Мак-

З вихованцями Кадисевецького шкільного учнівського лісництва

сименко Микола Петрович (1974-1983), Бульба Сергій Єфремович (1983-1992), Рудько Микола Миколайович (1992-2000), Швець Анатолій Миколайович (2000-2009), з 02.06.2009 р. дотепер – Пустильний Валерій Леонідович.

Сьогодні на п-ві працює 130 спец. та робіт. різних проф., найбільше зайнято на вирощ., формув. та охороні лісів.

У структурі лісгоспу 6 лісництв (Дунаєвецьке, Маківське, Малієвецьке, Кадисевецьке, Панівецьке, Подільське), Дунаєвецький лісопункт, Кам.-Подільська ділянка по навантаж. та вивезенню деревини, де зосередж. автомоб. і трактор. парк.

Терит. ліс. фонду вкрита висопродуктивними дубово-грабовими деревостанами. Серед. запас деревини на 1 га складає 250 м³ (заг. запас деревини – бл. 5 млн. м³).

Задля збереж. унікальних ландшафтів, росл. і твар. світу створ. ландшафтні, ботан., ліс. заказники держ. та місц. значення, пам'ятки природи та садово-парк. мист. (Совий яр, Кармалюкова гора, Княжпільський, Панівецька дача, Довжоцький, Циківський, дендропарк «Миньковецький»).

На підпр. удосконал. методи і технол. лісовідновлення, заготівлі та вик. ліс. ресурсів,

успішно провод. роботи по лісовідновленню сіянцями та саджанцями корінних порід, що вирощ. в розсадниках лісгоспу, ділянки з успішним поновленням господар. цінних порід залишаються на природ. поновлення. На проведен. лісгосподарських заходів виділяється бл. 17 млн грн (2017 рік).

Щороку заготовл. близько 3 т насіння ліс. порід з покращ. генетико-селекційними якостями, в розсадниках вирощ. до 700 тис. шт. сіянців та саджанців ліс. та декорат. порід.

На підпр. провод. комплекс заходів з охорони та захисту, попередженню ліс. пожеж та дотримання правил пожеж. безпеки (у Подільськ. л-ві встановл. пожеж. вежу з телекамерою); впровадж. систему електрон. обліку відпуску деревини та контролю за ліс. ресурсами та ін.

Обсяг реаліз. продукції по п-ву стан. бл. 39 млн грн на рік (у т.ч. на внутр. ринок – бл. 38 млн грн на експорт – бл. 900 тис. грн), реаліз. продукції на 1 штат. прац. – 295 тис. грн. Зростання реалізації відбувається за рахунок раціон. використ. ліс. ресурсів без нарощув. обсягів рубок.

Коваль Л.М.

Державне підприємство «Летичівське лісове господарство» (ДП «Летичівський лісгосп»)

Адмінбудинок
Летичівського лісгоспу

**31500, смт Летичів,
вул. Юрія Савицького, 54/1.**

Розташ. у схід. част. обл. на терит. двох адмін. р-нів: Летичів. та Деражн.

Летичів. лісгосп створ. у 1930 р. на базі ліс. масивів, розміщ. на терит. тепер. Летичівського та Деражнянського р-нів та складався з 7 лісництв, які згодом були укрупнені в 4 лісництва. У 1960 р. лісгосп було реорганіз. в лісгоспзаг, до складу якого було включено Летичівський ліспромгосп.

Перше лісовпорядкування проведено у 1873-1885 рр.

У 1993 р. зі складу лісгоспу виключено Пархомівське лісництво (нак. ВО «Хмельницькліс» від 10.02.1993 р. №7) та провед. скореговане лісовпорядкування (пл. підпр-ва – 15106 га).

У 2005 р. Летичівський лісгоспзаг перейменовано у ДП «Летичівське ЛГ» (нак.

Держкомлісгоспу України від 23.03.2005 р. № 230).

Останнє лісовпорядкування за I розр. провед. у 2011 р.

Очол. лісгосп на різних етапах його існування: Богач І.А. (1941, 1946), Гребенник І.Т. (1946-1950), Білоус Н.П. (1950-1966), Новицький Ю.Є. (1967-1970), Орловський В.Л. (1970-1985), Возний В.П. (1985-1991). З 1991 р. по тепер. час дир. – Сивун Василь Михайлович.

Нині на підпр. прац. 213 осіб.

Станом на 01.01.2018 р. ліс. фонд склад. з окр. контурів заг. пл. 15105 га. У його складі – 4 лісництва: Бохнянське (3911 га), Головчинецьке (5131 га), Козачанське (3027 га), Вовкови́нецьке (3036 га), з яких на терит. Летичів. р-ну – 950 га, на терит. Деражн. р-ну – 2086 га. У складі підпр. також Деражн. лісокомплекс, Летичів. лісопункт та Летичів. дільниця переробки деревини.

У ліс. насадженнях переваж. порода – дуб звич., значні пл. займають сосна та граб, є береза, осика й вільха.

Адмінбудинок
Летичівського лісгоспу,
побудований у 1944 р.

На території п-ва розташ. мислив. угіддя (3911 га, у т.ч. відтворювальна ділянка – 825 га).

Природно-заповідний фонд стан. 621,4 га, зокрема: заг. зоол. заказник місц. значення урочище «Чоботарня» (429 га, Козачанське л-во), Держ. гідролог. заказник – уроч. «Луг і Круглик» (156 га, Бохнянське лісництво), Заповідне уроч. «Козачки» (28 га, Козачанське лісництво), урочище «Грабарка» (8,3 га, Вовковинецьке л-во), Ботан. пам'ятка природи місц. значення «Дуб звичайний» (Козачанське л-во).

Господар. діяльність п-ва спрямована на комплекс. ведення ліс. та мислив. г-ва у поєднанні із заготівлею і перероб. деревини.

Щорічно заготовл. від рубок голов. корист. бл. 22 тис. м³ деревини, від рубок формування та оздоровл. лісів – 36 тис. м³.

Взято курс на перероб. деревини (випуск. різноманіт. пиломатеріали).

Нині підпр. нарощує співпрацю із закордон. партнерами.

Одна з голов. сфер діяльності – створ. та відновл. ліс. насаджень (щороку створ. бл. 60 га ліс. культур цінних лісоутворюючих порід). Для вирощ. власного садивного мат. у кожному л-ві функціонують невеликі тимчас. розсадники. У Бохнянському л-ві вирощ. понад 10 видів декорат. порід (самшит, ялівець різних форм, туї та ін.).

Велика увага приділяється ліс. насінництву (щорічно заготовляється понад 6 т. насіння ліс. порід). Для забезпеч. лісокультурних робіт високоякісним насінням з цінними спадковими властивостями створ. насінневу базу (включає в себе ПЛНД дуба звичайного (50,2 га), закладені у високопродуктивних доростанах).

Власн. силами виконується прогр. будівн. ліс. автомобіл. доріг, що сприяє полегшенню вивезення лісопродукції великовантажним автотранспортом, попередж. та ліквід. ліс. пожеж, зменшує обсяг експлуатаційної ерозії.

Літ.: Ліси Хмельниччини. Науково-популярне видання. Тимощук О.О., Зведенюк М.А., Климчук В.В. – Хмельницький: ТЗОВ «Поліграфіст», 2017. – 264 с. іл..

Гірич О.С.

Державне підприємство «Новоушицьке лісове господарство» (ДП «Новоушицький лісгосп»)

**32600, смт Нова Ушиця,
вул. Юрія Гагаріна, 72.**

П-во створ. у 1977 р. як Новоушиц. лісо-меліоративна станція (29-та в Україні). Їй було передано під заліснення: 8,8 тис. га крутосхилів, малоцінних колгосп. лісів басейну р. Дністер та його приток на території Новоушиц. (5,3 тис. га) та Кам.-Подільськ. (3,5 тис. га) р-нів, Струзьке лісництво від Кам.-Подільськ. лісгоспагу та чотири лісових обходи Зіньківського л-ва Ярмолин. лісгоспагу. Більшість ліс. масивів територ. розміщено поряд з смт Нова Ушиця, належать до басейну р. Дністер та виконують важливі протиерозійні функції.

Перший очільн. – Бульба Сергій Єфремович (1977).

За кілька років чисел. прац. складала бл. 400 осіб. Підпр-во отримало нову техніку (26 автомоб., 44 тракт., з них 12 терасери, тощо).

Одночасно створ. мат.-тех. база, велось будівн.: контори лісгоспу, 4 контор виробн.

підрозділів, майстерні, складів, ліс. кордонів, насіннесховища, електролінії, доріг. За 1977-1983 рр. збуд. 44 квартири для спец. і робітн., їдальні, магазин, котельню, заправки, хімсклади та ін.

Обсяги створ. ліс. культур досягали 360 га на рік, з них 160 га – на терасах, прокладених на схилах Дністра й приток крутизною до 40 градусів зі змитими ґрунтами у вапнякових і крем'яних відкладах.

До складу станції входили виробн. підрозділи: Струзьке лісництво, Кучанська (нині Новоушиц. лісництво), Пилипковецька (нині Браїлівське лісн-во), Зеленокуриловецька (нині Зеленокуриловецьке лісництво) та Староушицька виробн. дільниці, ремонтно-механ. цех, будівел. дільниця, декорат.-квітковий розсадник (організ. з ініціат. директора з метою отримання додатк. коштів для розвитку підпр-ва, оскільки рубки гол. корист. проводили на терит. Новоушицької ЛМС Кам.-Подільськ. та Ярмолин. лісгоспи).

Адмінбудинок
Новоушицького лісгоспу

Навчаємо майбутніх колег

Активно розвив. госпрозрахункова діяльн. (вигот. віників із сорго, вирощ. с/г продукції, переробка деревини у цеху Струзького лісництва, бджільництво, загот. березового соку, лікар. рослин, вирощ. насіння, цибулин квітів, декорат. кущів і дерев). У ліс. розсаднику прац. бл. 20 робітників, постійно впровадж. механіз. і раціоналіз. виробн. процесів. Асортимент складав 25-26 порід. Крім забезпеч. влас. потреб, сіянці реалізовувалися в інші обл. України.

У труд. колективі відомими майстрами ліс. справи були лісники Дикий Євген Яремович, Копанійчук Іван Васильович, Сивун Михайло Васильович, Сивун Сергій Васильович, Бакуліч Степан Іванович, Бакуліч Людмила Олексіївна, Склярєнко Валентин Іванович; трактористи Лукіяничук Володимир Іванович (заслуж. механізатор с/г УРСР), Кузєма Прокіп Іванович, Стяжков Віктор; ланкові Сусол Ніна Петрівна, Фартушняк Надія Трохимівна, Руцька Надія Іванівна, Гаврилук Зоя Борисівна; голов. бухгалтери Франків Дана Петрівна, Гащук Валентина Станіславівна, очільн. економ. служби (згодом – голов. спец.) Гелеватий Олександр Івано-

вич, Ясінський Віктор Йосипович (організ. економ. служби, голов. лісничий, голов. інженер) та ін. Фактично першим голов. лісничим був Рудько Микола Миколайович, першим голов. бухгалтером – Марчук Іван Григорович.

У різний час підпр-во очол.: Бульба Сергій Єфремович (1977-1983), Лісовський Владислав Броніславович (1983-2002), з 2002 р. дотепер – Стецюк Петро Антонович. Під його кер. оновлено техн. парк, провед. оптиміз. та підвищ. ефективність виробн. Нового сучасного вигляду набрала терит. садиб лісгоспу та виробн. підрозділів. Значно зросла зарплата. Придбано колекцію декорат. рослин у Польщі. Освоєно щеплення штамбових форм декорат. рослин, розш. асорт. продукції. З 2005 р. поновлено роботи зі створ. нових лісів, на високому рівні провед. роботи із створ. ліс. культур на зрубках.

У рамках держ. програми «Ліси України» створ. 394 га захисних ліс. насаджень (2005-2012).

Підпр-во забезпечує догляд і охорону унікальної флори заказників місц. значення (Дністровського, Капюського, Данилівського, Глібівського), в яких збереглося бл. 100 видів рідкісних рослин.

Голов. напрям діяльн. підпр-ва – ведення комплексного лісового госп-ва на принципах раціон., невиснажливого використ. ліс. ресурсів, забезпечення розширеного відтворення, охорони та захисту лісонасаджень. Традиційно велика увага приділяється охороні лісів, що зумовлено високим рівнем пожеж. небезпеки у соснових борах, створ. на схилах долин р. Дністер та його приток.

З метою створ. умов для цивіліз. відпочинку населення та запобігання виникн. лісових пожеж на терит. підпр-ва створ. чотири рекреац. пункти.

Підпр-во неоднораз. відзначалось на обл. Дошці пошани, займало почесні місця у трудовому суперництві серед підпр-в області.

Лукомський О.О.

Державне підприємство «Проскурівське лісове господарство» (ДП «Проскурівський лісгосп»)

**31352, Хмельн. р-н, с. Гвардійське,
вул. Соборна, 45.**

Розташ. у центр. частині обл. на території Хмельницького, Старокостянтинівського та Волочиського адмін. р-нів. На півночі межує з Полонським і Шепетівським р-нами, на заході – з Тернопіл. областю, на півдні – з Ярмолинецьким, Городоцьким та Деражнянським р-нами, на сході – з Летичівським та Старосинявським р-нами. По лісгосподарському районуванню відноситься до Північно-західного Подільського лісгосподарського р-ну зони мішаних лісів, що зумовлює різноманітність породного складу ліс. насаджень, які притаманні зоні лісостепу.

ДП було створене у 2007 р. як Держ. п-во «Хмельн. обл. спеціалізоване лісгосподарське агропромислове п-во «Хмельницько-благроліс» (нак. Мін-ва агрополітики України від 21.09.2007 р. № 686).

Земельні ділянки лісгосподарського признач. після закінчення договору оренди

Волочиськ. та Старокостянт. р-нів і добровільної відмови від розроблення проекту землеустрою земель. ділянок лісгосподарського призначення в Хмельн. р-ні щодо надання їх в постійне користування для ДП «Хмельницьке ЛМГ», передано в ДП «Хмельницькоблагроліс» (розпорядж. Хмельн. ОДА від 24.12.2008 р.) з подальшою розробкою проект. документації.

У 2013 р. підпр-во передано зі сфери упр. Мін-ва агрополітики та продовольства України до сфери упр. Держ. агентства ліс. ресурсів України (нак. Держ. агентства ліс. ресурсів України від 23.08.2013 р. №226).

У 2017 р. підпр-во переймен. на Держ. підпр-во «Проскурівське ЛГ» (нак. Держ. агентства ліс. ресурсів України від 15.08.2017 р. № 346).

Кер. підпр-ва у різні часи були: Кирилюк Іван Іванович (2007-2009), Голота Олексій Якович (2009), Павонський Станіслав Йосипович (2009-2010), Лазаркевич Юрій Едуардович (2010-2018), Бурковський Вадим Ігорович (з 2018 – по даний час).

Конкурс-змагання
звалювальників лісу

У складі труд. колект. – 40 прац.

Заг. пл. ліс. масивів – 5387,9 га, з яких 560,2 га – терит. природно-заповідного фонду, 1060,7 га – рекреаційно-оздоровчі ліси, 3674,2 га – захисні ліси, 92,8 га – експлуатаційні.

Лісистість у розрізі адмін. р-нів складає: Хмельн. р-ну – 7,3 %, Старокост. – 6,0%, Волоч. – 1,9%. Ліси на терит. лісгоспу розташовані в осн. малими масивами. До складу лісгоспу входять три лісництва: Хмельницьке (2825,2 га), Старокостянтинівське (1737,5 га), Волочиське (825,2 га).

Господар. діяльність підпр-ва спрямована на комплекс. розвиток ліс. госп-ва.

Для забезпеч. лісовідновних робіт щороку заготовляється бл. 2 т високоякісного насіння.

За останні 3 роки підпр-во створило бл. 170 га ліс. культур цінних порід дуба звич. та червоного, ясеня звич., модрина європ. та ін.

У 2017 р. в Хмельн. лісн-ві закладено постійний ліс. розсадник (1,8 га) для забезпеч. підпр-ва власним посадковим матеріалом.

Молодь на посадці лісу

Колектив підпр. постійно нарощує обсяги виробн., підвищує заробітну плату.

Шевчук Н.І.

Державне підприємство «Славутське лісове господарство» (ДП «Славутський лісгосп»)

Адмінбудинок Славутського лісгоспу

30000, м. Славута, вул. Кузовкова, 1.

Розташ. у пн. частині обл. (у Малополіській зоні мішаних лісів), на терит. Славут. адмін. р-ну. На пн. заході межує з Рівнен. обл., на пн. сході – з Шепетів. лісгоспом, на пд. – з Ізяслав. лісгоспом.

Славут. лісництво, яке входило до Шепетівського голов. окружного лісництва було організ. у 1922 р. Тоді ж проведено перше лісовпорядкування.

У 1930 р. на базі Славут. лісництва було створено Славут. ліспромгосп «Українліс», який у 1936 році реорганізовано у лісгосп (нак. тресту «Українліс» №502, інструк. Наркомлісу Голов. Упр. з лісоохорони та лісонасаджень від 23.08.1936). У своєму складі лісгосп мав сім держ. ліс. дач: Кривинську, Загоринську, Стриганівську, Голицьку, Славутську, Хутірську, Жуківську (заг. пл. – 27945 га).

У 1949 р. у порядку виправл. кордонів лісгоспів і поєднання їх з кордонами ад-

мін. р-нів було передано із Кривинського лісн-ва Ізяслав. лісгоспу уроч. «Черепки», Шепетівському лісгоспу – Жуківську лісову державну дачу, окремі лісові масиви – Шепетівському військовому лісництву (1744 га). Заг. пл. лісгоспу за даними першого повоєнного лісовпорядкування 1949 р. склала 24060 га.

За весь період існув. підпр-ва його очолювали: до поч. другої світ. війни – Крошко, Петрушенко, Дорошенко, Смешко; у повоєн. час – Латарцев Л.О. (1947-1954), Ючков Г.Г. (1954-1959), Фоміч П.М. (1959-1963), Толченніков В.І. (1963-1988), Найчук М.С. (1988-1997). Від 1997 р. дотепер – Сапожник Віктор Вікторович.

Нині до складу лісгоспу входить 18 лісництв (Варварівське, Голицьке, Городецьке, Жуківське, Комарівське, Кривинське, Крупецьке, Кряжова Буда, Миньківське, Нетішинське, Славутське, Стриганське, Партизанське, Романінське, Ташківське, Терембежі, Хоровицьке, Хутірське). Пріоритетн.

Трудові династії

напрямок роботи – комплекс. ведення лісогосподарського вироб-ва, розширене лісовідтворення, створення насаджень із головними лісоутворюючими породами сосни, дуба та ялини. Заг. запас деревини – 5,8 млн. м³, річний приріст – 5,1 м³/га. Постійно впровадж. передові методи лісовідновлення, максим. наблиз. до природного. Посадк. матер. вирощується у ліс. розсадниках (пл. бл. 2 га, до 2-х млн. шт. стандарт. сіянців щорічно). Сіянці вирощ. як з відкр., так і закр. кореневою сист. (така технологія вирощ. та посадки сіянців різних порід успішно впровадж.).

Велика увага приділяється вирощ. та реаліз. декорат. посадк. матер.

Щорічно прац. лісогосп. підприємства створ. понад 200 га ліс. культур, проводять догляд за ліс. культурами на пл. бл. 1200 га.

У госп-ві прац. династії відомих лісівників: Білецьких, Вереміїв, Іванових, Остапчуків, Свідзінських.

Значна увага приділяється розвитку культури виробн., спорту, покращ. побут. умов

Дошка пошани

працюючих, діє сучасний спорт. тренажер. зал, кімн. психолог. розвантаження.

Літ.: Найчук, М.С. Зелені шата Слаутчини / М.С. Найчук, П.І. Курельчук, П.С. Кравчук. – К. : РИФ, 1995. – 102 с.: іл. ; Буклет «Ліси Хмельниччини», 2012; Ліси Хмельниччини. Науково-популярне видання. Тимощук О.О., Зведенюк М.А., Климчук В.В. – Хмельницький: ТЗОВ «Поліграфіст», 2017. – 264 с. іл..

Гавура В.А.

Державне підприємство «Старокостянтинівське лісове господарство» (ДП «Старокостянтинівський лісгосп»)

**31100, м. Старокостянтинів,
вул. Кріпосний вал, 25.**

Розташ. у центр. част. Хмельн. обл. Охоплює 6 адмін. р-нів :Шепетів., Полон., Теофіпол., Красилівський, Старокостянтинівський, Старосинявський. Заг. пл. ліс. фонду – 17485 га (у т. ч. вкритої лісом – 15253 га, що становить 87 %).

Після жовтневого перевороту 1917 р. на базі лісів, що належали поміщикам і приват. промисловцям були створені держ. лісництва. У 1925 р. організ. укріплене Старокостянтин. лісн-во, яке поділялось на чотири дільничих (Грицівське, Антонінське, Красилів., Скворородецьке). У 1935 р. лісн-во реорганіз. в Старокостянтин. лісгосп.

У 1960 р. лісгосп реорганізовано у Старокостянтин. лісгоспзаг (пост. Ради Мін-в УРСР від 30.11.1959 р. № 1834; нак. по

Голов. упр. ліс. госп-ва і лісозаготівель при Раді Мін-в УРСР від 14.05.1960 р. №117).

На базі Скворородецького лісництва і прийнятих колгосп. лісів було організовано Старосиняв. лісництво (нак. Хмельн. обл. упр. ліс. госп-ва лісозаготівель від 09.09.1961 р. № 337) та Самчиківське лісн-во (нак. Хмельн. обл. упр. ліс. госп-ва лісозаготівель від 7.09.1966 р. № 1793).

У 1993 р. терит. Красилів. лісн-ва передана Хмельн. держлісгоспу, згодом повторно включена до складу Старокостянтин. держлісгоспу (нак. ДЛГО «Хмельницькліс» від 23.03.1998 р. № 24).

Нині підпр-во входить до складу Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливськ. госп-ва, включає в себе Антонінське, Грицівське, Красилів., Самчиківське, Скворородецьке та Старосиняв. лісн-ва.

Адмінбудинок
Старокостянтинівського лісгоспу

У різний час підпр-во очолювали: Купчик Д.К. (1944-1947), Байтала В.Д. (1947-1950), Жуков З.А. (1950-1951), Задоя М.І. (1952-1958), Фертюк Ю.Г. (1958-1966), Лахтадир Д.А. (1966-1975), Когут В.С. (1975), Ніконюк Ф.В. (1975-1983), Бородій М.В. (1983-2001), Кулик М.П. (2001-2003). Від 2003 р. дотепер підпр-во очолює Грачук Юрій Дмитрович.

Чисельність прац. – 224 особи. За адмін.-господарським поділом підпр-во склад. з 6 лісництв (Красилів., Грицівське, Старосиняв., Сквородецьке, Антонінське, Самчиківське), до його складу входять ниж. склад, цех перероб. деревини та транспорт. цех.

Господар. діяльн. спрямовується на підвищ. продуктивності та якісного складу насадження, поліпшення санітар. стану і рекреац. можливостей лісів, інтенсивн. лісоексплуатації та раціон. перероб. деревини. Велика увага приділяється створ. ліс. насаджень зі швидкорослих порід.

Щорічно висадж. бл. 130 га ліс. культур. Догляди за ними проводяться на пл. бл. 860

га. Вирощ. 500 тис. шт стандарт. ліс. матеріалу. Один із напрямків діяльн. – збільш. кількості вирощ. сіянців із закр. корен. системою. Щорічно рубками формув. й оздоровл. лісів охопл. бл. 1060 га (з них рубки догляду в молодняках – на площі 360 га), здійсн. заготівля 22,1 тис м³ ліквідної деревини. Розрахункова лісосіка рубок голов. користування складає 33,4 тис м³. Обсяг реаліз. лісопродукції за 2017 р. – 64,676 тис грн. Вартість 1 м³ заготовл. деревини – 1154,18 грн.

Лісгосп відіграв значну роль у формув. та зростанні кер. кадрів ліс. госп-ва, тут розпочинали свою труд. діяльність міністри ліс. госп-ва України: Лук'янов Б.М. і Байтала В.Д., заступ. міністра ліс. госп-ва Косенко П.Ф. і Миколайчук Р.І., нач. Рівненського обл. упр. ліс. госп-ва Фертюк Ю.Г., нач. Хмельн. обл. упр. – Ніконюк Ф.В., заслуж. лісівник України, майстер лісу Грицівського лісн-ва Гуменюк В.І.

Котлярчук Г.І.

Державне підприємство «Хмельницьке лісомисливське господарство» (ДП «Хмельницьке ЛМГ»)

**31343, Хмельн. р-н, с. Прибузьке,
вул. Олімпійського вогню, 67.**

Підпр-во веде лісгосподарську діяльність на терит. 13 тис. га (з яких 9400 га – рукотворні ліси), що розташ. у п'яти адмін. р-нах: Хмельн., Деражн., Летичів., Вінков. та Ярмолин. До складу підпр-ва входять Хмельн., Пархомівське, Прибузьке (Червонозірське), Михайлівське лісн-ва.

Адмінбудинок Пархомівського лісництва

Хмельн. лісгосп було організ. у 1992 р. (нак. Мін-ва ліс. госп-ва України від 26.05.1992 р. №58).

У 2004 р. створено Держ. підпр-во «Хмельн. лісомисливське госп-во» шляхом виділення з держ. лісгосподарсько-

го об'єднання «Хмельницькліс» (нак. Держкомлісгоспу України від 20.10.2004 р. №178 «Про реорганіз. держ. лісгосподарських об'єднань та створ. держ. підприємств»).

Очільник підпр-ва – Бурковський Ігор Володимирович (від 2004 р. дотепер). Чисельн. прац. – 206 осіб.

Осн. мета діяльн. підпр-ва – вирощ. високопродуктивних, біологічностійких корінних насаджень дуба, модрина та ін. господарськоцінних деревних порід, відтвор. та збереж. мислив. фауни.

Ліс. рослинність підпр-ва сформована грабово-ясенново-дубовими, ялиново-сосновими, березово-осиковими лісами, осн. лісотвірні породи: дуб, ясен, граб, ялина, береза.

В ліс. фонді переважають твердолист. породи 91%, утвор. переважно дубом звич. (80%) та ясенном звич. (7%). Хвойні породи склад. 4,5 %, серед яких переважає сосна звич. (2,3%). Заг. запас деревини становить 2,5 млн. м³, серед. запас деревини –

Адмінбудинок Прибузького лісництва

Адмінбудинок Михайлівського лісництва

212 м³/га, серед. вік насаджень – 58 років. За віковою структ. молодняки складають 3,15 тис га (26%). Частка стиглих і перестійних лісів – 1,59 тис га (13,4 % вкритої лісом пл.) з серед. запасом деревини 316 м³/га.

Ліси підпр-ва мають господар. цінність та виконують рекреаційно-оздоровчі функції. Із заг. площі ліс. фонду бл. 4000 га – в межах 20-км зони від м. Хмельницький, що зумовлює значне антропогенне навантаж. на ліс. З метою попередж. ліс. пожеж і засмічення лісу прац. держ. ліс. охорони підпр-ва регулярно проводять патрулювання ліс. масивів.

Щоріч. висадж. ліс. культур на площі бл. 50 га. Провед. роботу щодо приймання 1273 га земель під заліснення. У розсадниках вирощ. бл. 1 млн сіянців (у т. ч. в теплицях – майже 50 тис. од. посадк. матеріалу, зокр., 30 тис. сіянців ялини та модрини).

Рубки голов. користування проводяться в обсязі 20 тис. м³, догляду за лісом – понад 30 тис. м³. Кошти спрямов. на ефект. ведення ліс. госп-ва та охорону мисливських угідь. Чисельн. осн. видів дичини поступово збільшується. У мисливських угіддях живе кілька сотень оленів, диких

кабанів, козуль. Прац. лісгоспу та єгерська служба піклуються про збереж., відтвор. та охорону мислив. фауни.

7,4% від заг. площі держ. ліс. фонду підпр-ва займає терит. природно-заповідного фонду (979,1 га). В цю кат. входять: ліс. заказник місц. значення «Осташки» (222,0 га, збереж. типової подільської діброви з високопродуктивним насадж. дуба черешчатого, липи дрібнолистої, сосни звич., ялини європ.), заповід. урочище «Лезнівський ліс» (114,0 га, збереж. лісу природ. походження з великою різноманітністю місц. порід), ліс. заказник місц. значення «Лісогринівецький» (109,4 га, збереж. грабово-дубового насадж. природ. походж. з домішками клена, берези

Адмінбудинок Хмельницького лісництва

та черешні), ліс. заказник місц. значення «Давидковецький» (506,0 га, збереж. ліс. масиву, в якому переваж. високопродуктивні насадження дуба черешчатого), ботан. пам'ятка природи місц. значення «Волосовецька дача» (23,0 га, збереж. високопродуктивного насадж. дуба черешчатого віком понад 100 років), орнітолог. пам'ятка природи місц. значення «Бахматовецька колонія сірої чаплі» (4,7 га, збереж. поселення колонії сірої чаплі, що становить наук., рекреац., еколого-вихов. та пізнавальну цінність).

Шкатько О.М.

Державне підприємство «Шепетівське лісове господарство» (ДП «Шепетівський лісгосп»)

Адмінбудинок Шепетівського лісгоспу

**30400, м. Шепетівка,
вул. Героїв Небесної Сотні, 133.**

Розташ. у пн-сх част. області на тер. Шепетів. і Полон. адмін. р-нів та землеволодіння м. Шепетівки.

Шепетів. голов. лісн-во створ. у 1931 р. і об'єднало ліси Ізяслав., Славут. та Шепетів. лісгоспів. На їх лісосировинній базі створ. ліспромгоспи: Шепетів., Проскурів., Житомир., Волинський та ін., які самот. проіснували до 1960 р.

У 1936 р. голов. лісн-во реорганіз. в радлісгоспи і райлісгоспи, які ліквід. у передвоєнні роки. Шепетів. радлісгосп складався з 12 лісництв: Голицького, Заславського, Кам'янківського, Климентовицького, Кривинського, Кунівського, Купинського, Плужнянського, Романівського, Славутського, Хутірського, Шепетівського.

У тому ж році під час утвор. «Головлісоохорони» Шепетів. радлісгосп розділено на 3 лісгоспи (Шепетів., Славут., Ізяслав.). До

Шепетів. лісгоспу відійшли Романівське, Кам'янківське, Шепетівівське, Купинське та Климентовицьке лісництва. Директором лісгоспу призначено Лисака-Мельника М.В. (репресований у 1938 р.).

1939 р. на базі Полон. райлісгоспу, створ. Полонське лісництво.

У цей період лісопромислову діяльн. у лісах здійснюв. Шепетів. ліспромгосп.

Зона відпочинку «Околиця»

Зелене живцювання в теплиці

Магазин «Лісовичок»

У 1949-1950 рр. проведено післявоєн. лісоустрій Шепетів. лісгоспу по I розр., ліквід. Шепетів. й утворено Мальованське лісництво, зі Славут. лісгоспу до Романівського лісництва передано Жуківську дачу, яку 1961 р. повернуто Славут. лісгоспу.

Новим лісоустроєм запровадж. нову нумерацію ліс. кварталів.

Держлісгосп зберіг свій потенціал у період великої інфляції, яка охопила Україну після розпаду СРСР.

У 1991 р. Шепетів. лісгоспзаг перейменовано в Шепетів. держлісгосп (нак. Мін-ва ліс. госп-ва України від 31.10.1991 р. № 133, нак. обл. виробн. лісогосподарського об'єдн. «Хмельницьк-ліс» від 12.11.1991 р. № 124).

Кер. Шепетів. лісгоспу були: Лінник Іван Семенович (1938-1941, 1944-1952), Хоронжук Іван Ульяно-

вич (1952-1982), Драчук Леонід Йосипович (1984-1986), Бачинський Карл Йосипович (1986-1998). З 1998 р. й дотепер підпр-во очолює Сасюк Володимир Михайлович.

Нині до структ. підпр-ва входить 11 лісництв (Кам'янківське, Климентовицьке, Мальованське, Плесенське, Пліщинське, Понінківське, Полонське, Романівське, Рудня-Новеньське, Хмельівське, Шепетівське, заг. пл. – 35959,3 га, на терит. яких розміщ. 6 ліс. розсадників (11,4 га), лісокомплекс, автопарк з ремонтно-мех. майстернею, деревооброб.

Лісовий мурашник

Рекреаційна зона

та столярний цехи. Функц. лазня, медпункт, тренажер. зал, кімната відпочинку. На підприємстві, яке працює стабільно і ритмічно багато років, створ. 200 робочих місць.

Господар. діяльність спрямовується на зрост. продукт. насаджень, поліпш. санітар. стану лісів, системат. лісовідновлення і підвищ. якісного складу ліс. фонду, помірну лісоексплуатацію та раціон. переробку деревини.

Діяльність бобра

Освоєно виробн. високорентабельних ламелей, що принесло додатк. кошти, які ефективно використ. Налагоджено взаємовигідну співпрацю зі словацьк., німець., турец., болгар. фірмами. На внутр. ринку тісні стосунки з підприємствами Рівненщини, Вінниччини та в межах обл.

У Всеукр. конк. «Кращий роботодавець року» підприємство визнано одним із переможців (2003).

Озеро в Мальованському лісі

Посадка лісу зі школярами

Виробн. діяльність поставлено на наук. основу. Нині лісгосп – філія каф. лісових машин і доріг Ін-ту інженерної механіки НЛТУ, його дир. Сасюк В.М. – постійний голова Держ. екзаменаційної комісії цього ун-ту.

Серйозну увагу приділено природоохорон. та природозаповідній роботі, до якої залучаються органи місц. влади, освітяни, науковці, громадськість.

На терит. підпр-ва створено ряд природозаповідних об'єктів (заг. пл. 9314 га), серед яких регіон. ландшафтний парк «Мальованка», в якому зростають рідкісні рослини, занесені до Черв. книги України та Європи, стародавні дерева дуба звич. та сосни звич.

Посвята в юні лісівники

Значна увага приділяється розвитку мислив. госп-ва, у Мальованському лісн-ві об'лашт. великий вольєр для диких свиней.

На високому рівні проводиться профорієнтаційна робота для забезпечення підпр-ва фахівцями лісового госп-ва. Організ. та успішно функц. 12 учнів. лісництв, юні лісівники яких неодноразово й гідно презент. підприємство, обл. та Україну на різних всеукр. і міжнар. конкурсах.

Перша перемога і нагорода

У 2004 р. вперше юні лісівники Полянського учнів. лісн-ва предст. Україну на I Міжнар. юніорськ. ліс. конк. (Москва), де їх дослідн. роботу «Рідкісні рослини регіон. ландшафт. парку «Мальованка»» відзначено дипломом. Після цього робота шкіл. учнів. лісництв, завдяки підтримці лісгоспу, активізувалась.

На VI Міжнар. юніорському ліс. конк. (2006, Москва) та на X Міжнар. юніорському ліс. конкурсі (2013, Москва – Ханті-Мансійськ) юні лісівники учнів. лісн-ва «Пліщинське» вибороли III м., ця ж команда отрим. Гран-прі та стала абсолют. переможцем VIII Всеукр. зльоту учнів. лісництв (2014).

Кирильчук А.О.

Державне підприємство «Ярмолинецьке лісове господарство» (ДП «Ярмолинецький лісгосп»)

Адмінбудинок
Ярмолинецького лісгоспу

**32100, смт Ярмолинці,
вул. Т. Шевченка, буд. 2.**

Підпр-во розташ. у пд. частині Хмельн. обл. на терит. 5 адмін. р-нів (Віньковецького, Чемеровецького, Городоцького, Ярмолинецького, Деражнянського).

Організ. Ярмолинецький держлісгосп (в мин. – Проскурівський лісгосп) у 1936 р.

У 1949 р. контору переведено в смт. Ярмолинці, лісгосп переймен. в Ярмолинецький. До його складу входило 5 лісництв: Ярмолинецьке, Сатанівське, Зіньківське, Михайлівське, Бахматовецьке.

У 1950 р. із Кам.-Под. лісгоспу було прийнято Вишнівчицьке лісн-во.

У 2005 р. у зв'язку з утвор. Хмельн. обл. упр. ліс. госп-ва Ярмолинецьке держ. лісогосподарське підпр-во переймен. в ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» (нак. Держкомлісгоспу України від 23.03.2005 р. №237).

Перше лісовпорядкування провед. у 1880-х роках. Повторна інвентаризація неодноразово провед. в перші десятиріччя ХХ ст.

Кер. підпр-ва були: Черкасов Василь (1949-1950), Бітковський Владислав (1951-1957), Оленюк Микола (1957-1962), Трубіцкий Микола (1962-1964), Любарський Дем'ян (1964-1987), Гудловський Володимир (1988-2011). З 2011 р. дотепер – Кирилюк Іван Іванович.

Нині до складу лісгоспу входять 6 лісництв (Вишнівчицьке, Віньковецьке, Городоцьке, Сатанівське, Ярмолинецьке, Купинське), лісоводський та ярмолинецький нижні склади, гараж.

Осн. напрями діяльн. – здійснення комплексу заходів з охорони, захисту, раціон. використ. та розширеного відтвор. лісів.

Природозаповідний фонд лісгоспу – 8735 га, з яких 7337 га – відносяться до НПП «Подільські Товтри» (46% від заг. пл.).

Змагання «Кращий звальювальник лісу»

На підприємстві щорічно загот. до 19 тис. м³ деревини від рубок голов. корист. та бл. 50 тис. м³ – від рубок догляду. Зрост. доходи від реаліз. продукції (з 43251 тис. грн у 2016 р. до 79558 тис. грн у 2018 р.), збільшуються капітал. інвестиції (з 2284 тис. грн у 2016 р. до 8291 тис. грн у 2018 р.), значна част. від яких витрач. на капітал. будівництво.

Виконання лісокультурних робіт забезпеч. відновлення ліс. площ, зокр., щорічно відбуд. садіння лісу на пл. бл. 100 га, доповнення ліс. культур – 100-150 га. Для забезпеч. підприємства та сторонніх споживачів посадковим матеріалом створ. лісорозсадники, в яких щорічно вирощ. до 1 млн. шт. сіянців і саджанців ліс. та декорат. порід, загот. ліс. насіння щорічно 3-5 т.

У колективі підприємства виплекано плеяду кер. лісової галузі: Лук'янов Борис Миколайович, колишній лісничий Зіньківського лісн-ва (1946-1950), згодом – Міністр ліс. госп-ва України (1966-1979); Фертюк Юхим Гаврилович, лісник, майстер лісу, лісничий Ярмолинецького лісгоспу (1950-

На навчальній екологічній стежці

1960), згодом – очільник Рівненського упр. ліс. госп-ва (упродовж 20 років).

Високопродуктивним був труд. шлях на підприємстві Кос'янова І.Т., Дубіцького А.О., Демченка П.Г., Бистрицького А.П., Ковальчука В.С., Пруняка І.П., Єфремова О.О., Онищука О.Г., Лютака Д.В., Кузьминського В.С., Костюченка І.И., Русецького В.В., Гамана В.В. та інших.

Хоптяр Н.П.

Національний природний парк «Мале Полісся» (НПП «Мале Полісся»)

Адреса юрид.: 30330, Хмельницька обл.,
Ізяславський р-н, с. Радошівка,
пров. Горинський, 12.
Адреса пошт.: 30300, Хмельницька обл.,
м. Ізяслав, вул. Михельська. 32.

Як загальнодерж. установа НПП «Мале Полісся» почав функц. з лютого 2014 року (Указ Президента України «Про створ. націон. природ. парку «Мале Полісся» від 02.08.2013 р. № 420/2013). Від 2014 р. дотепер дир. – Сасюк Андрій Володимирович.

Заг. пл. парку – 8762,7 га, розташ. на терит. Ізяслав. (5255,7 га) та Славут. (3507,0 га) р-нів, з них 2764,0192 га надано в постійне корист., 5998,7 га – включ. до його складу без вилучення у лісокористувачів. Лісокористувачами на цих терит. є ДП «Ізяслав. ЛГ» і ДП «Славут. ЛГ».

Період становл. НПП ще не завершено, частково сформ. апарат упр., сектори держ. охорони, збереж. та відтвор. природ. екосистем; економіки та фінансів, бух. обліку та звітності, наук. відділ і відділ еколог. освіти та рекреації (штат – 12 співробіт.).

Парк є природоохоронною, рекреац., культурно-освіт., науково-дослід. установою, входить до складу природно-заповід. фонду України, охороняється як націон. надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтвор. і використ. Осн. завдання: охорона і збереж. території парку з усіма цінними природ. комплексами та об'єктами; збереж. генофонду рідкісних, занесених до Червоної книги України й типових рослин і тварин; проведення наук. дослідж. і наук.-дослід. робіт; здійснення еколог. освітньо-вихов. діяльності; створ. умов для організ. відпочинку, екскурсій та ін. видів рекреац. діяльності в природ. умовах з додержанням режиму охорони заповід. територій і об'єктів та ін.

Перебуває у підпорядк. Держ. агентства ліс. ресурсів України. Оперативне упр. парком здійснює Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва. Наук. куратор – НЛТУ України.

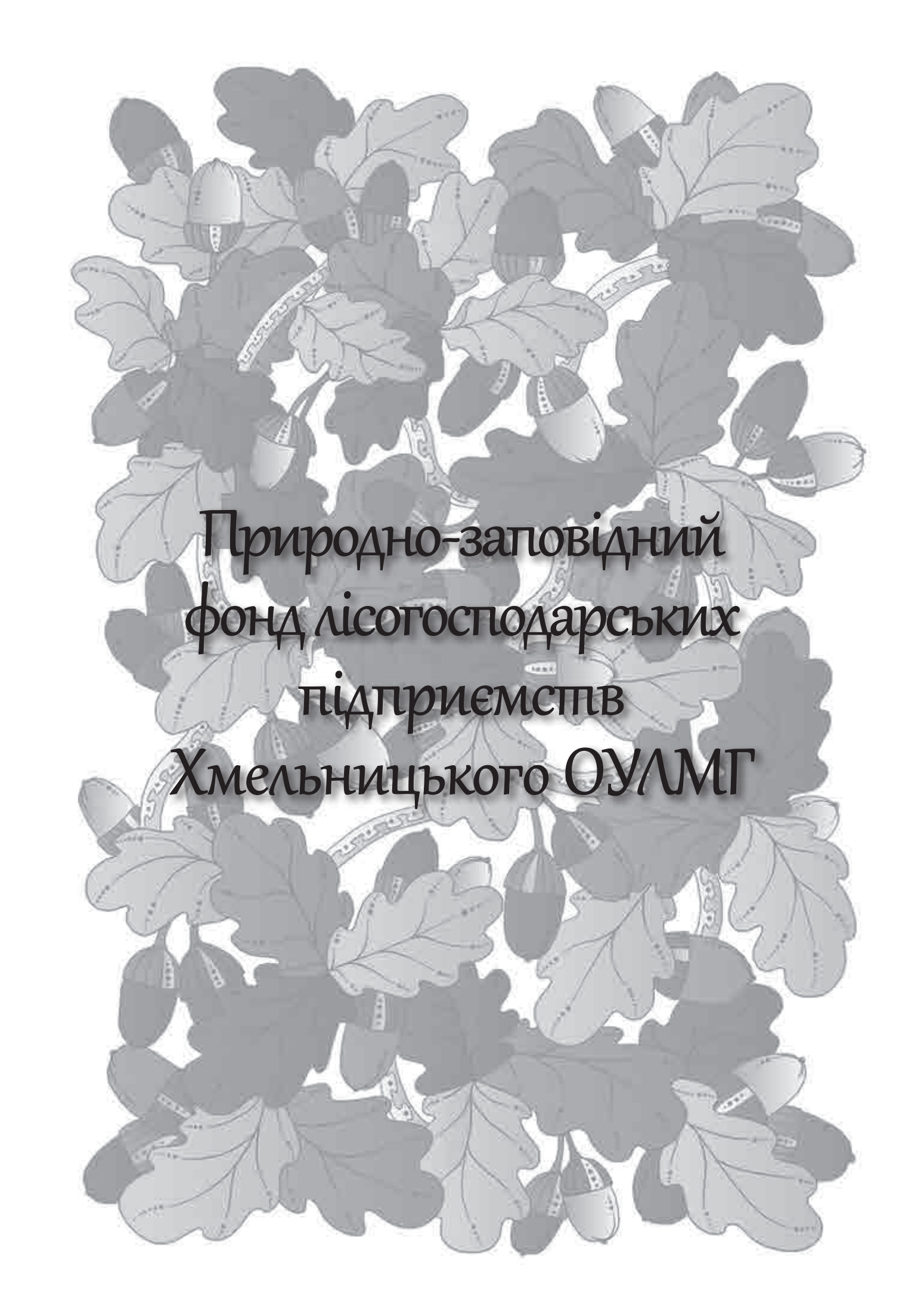
За період діяльн. підгот. та видано 3 томи Літопису природи НПП «Мале Полісся» (за 2014-2015 та 2017 рр.), в яких підсум. осн. результати роботи з наук., еколого-освіт. діяльності та дослідж. за спец. темами у поперед. роках. Триває робота над підгот. четвертого тому (за 2018 р.).

На терит. парку його прац. спільно із науковцями здійсн. моніторинг та дослідж. рослин. і тварин. світу з метою інвентаризації флори і фауни; виявляються нові види рослин і тварин, що потреб. охорони, їх нові місцезростання; закладаються постійні пробні площі тощо.

Щороку провод. числен. заходи: акції «Майбутнє лісу у твоїх руках», «Збережи ялинку», «Допоможемо птахам перезимувати», «Посади дерево миру», конкурси «Первоцвіти під охороною», «Природа Мале Полісся очима дітей» та ін. За підсумк. конкурсів усі переможці та учасники нагородж. грамотами та цінними подарунками. За весь період діяльності НПП до природоох. та еколого-освітніх заходів було долучено понад 3000 учасн..

НПП координує діяльн. Радошівського учнів. лісн-ва та учнів. лісн-ва «Юні лісівники», ЗОШ I-III ст. №2 м. Ізяслав.

Белінська М.М.

Природно-заповідний
фонд лісогосподарських
підприємств
Хмельницького ОУЛМГ

Природоохоронні об'єкти лісогосподарських підприємств Хмельницького ОУЛМГ

Поряд із господарською діяльністю, лісівники краю проводять велику природоохоронну роботу, спрямовану на створення і збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об'єктів, що знаходяться на територіях лісогосподарських підприємств; забезпечення умов для організованого туризму й інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з дотриманням режиму охорони заповідних територій та об'єктів; проведення науково-дослідницьких робіт з вивчення природних комплексів, а також їх зміни в умовах рекреаційного використання.

Відповідно до потреб ведуться розробки наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища й використання природних ресурсів, забезпечення дієвої охорони екосистем; збереження генофонду рідкісних червонокнижних та зникаючих рослин і тварин, вивчення змін біорізноманіття під дією природних і антропогенних факторів, підтримання загального екологічного балансу в регіоні, проведення еколого-просвітницької та освітньо-виховної роботи серед місцевого населення.

Сьогодні на землях підприємств, під-

порядкованих Хмельницькому обласному управлінню лісового та мисливського господарства, заповідні площі складають близько 50,5 тис. га, що становить 26% від загальної площі земель держлісфонду області (194,2 тис. га). У тому числі Національні природні парки: «Подільські Товтри» (22,81 тис. га) і «Мале Полісся» (8,76 тис. га). Загалом є 5 об'єктів загальнодержавного значення на площі 32,12 тис. га та 110 об'єктів місцевого значення на площі 18,33 тис. га.

Відсоток заповідання лісів Хмельницького ОУЛМГ в 1,9 раза перевищує відповідний показник в Україні (14%) і в 2,2 рази – відсоток заповідання лісів у європейських країнах (12%).

Це свідчить про те, що у лісовому господарстві Хмельниччини створені достатньо жорсткі критерії щодо принципів раціонального господарювання.

Заповідні об'єкти загальнодержавного значення

Національні природні парки

НПП «Подільські Товтри»

Створений відповідно до Указу Президента України від 27.06.1996 р. №474/96 на основі природоохоронних об'єктів різного рангу та унікальних історико-культурних комплексів Поділля, зокрема Товтровою горбогірного кряжу і Кам'янецького каньйонового Придністров'я. Загальна площа «Подільських Товтр» становить 261316 га, з яких 3081,5 га надані парку в постійне користування. Розташований НПП на території трьох адміністративних районів Хмельницької області: повністю охоплює Кам'янець-Подільський район, більшу частину Чемеровецького і невелику частину Городоцького районів.

Унікальні ландшафти, сформовані в різні геологічні епохи, приваблюють своєю неповторністю. Товтрова гряда формувалася 25-15 млн. років тому за часів Тортонського та Сарматського морів з коралових рифів, морських водоростей, молюсків. Сьогодні вона має вигляд невисоких гряд (горбів, товтр), вкритих лісами або степами, а інколи відкритими вапняками, на яких поширені мохи, лишайники, водорості та кальцельюбні вищі рослини.

Дністровська каньйонова частина парку складається із каньйонів Дністра і його лівих приток. Тут можна побачити відкриті прямовисні стінки з відбитками або незначні уступи – тераси, на яких оселилися рослини давніх епох – шиверекія подільська та ендеміки – мінуарція дністровська, цибуля подільська, шавлія кременецька.

Панівне значення у природному рослинному покриві парку мають ліси з переважанням дуба звичайного, граба звичайного та ясена високого. На межі ареалу, в північно-західній частині парку, зростає бук лісовий (Сатанівська дача). Також на території парку є штучні насадження деревних порід, зокрема тих, які є інтродукованими в аборигенній флорі: робінія (акація біла), сосна звичайна, сосна чорна, сосна кримська, дугласія тощо.

З трав'янистої рослинності найбільші площі займають степові й лучно-степові угруповання з домінуванням осоки низької, костриці валійської, ковили волосистої, ковили найкрасиві-

шої, наскельні степи з переважанням тонконога різнобарвного. На території парку трапляються своєрідні скельні угруповання за участю очитка їдкового, аспелія мурового.

Водна, прибережно-водна та болотна рослинність представлена на відносно незначних площах. Переважають угруповання з домінуванням елодеї канадської, ряски малої, рогозів широколистого та вузьколистого, очерету звичайного.

Флора парку відрізняється високим рівнем таксономічної різноманітності. Список флори парку налічує 1543 види судинних рослин, що належать до 676 родів і 124 родин.

Важливою особливістю флори парку є наявність великої кількості гранично ареальних, реліктових, ендемічних і субендемічних видів.

Територія парку стала осередком, де охороняються червонокнижні види тварин, зокрема 17 видів комах (красотіл пахучий, красуня-діва, жук-олень, вусач великий дубовий західний, жук-самітник, поліксена, мнемозина, подарілій, махаон, синявець мелеагр, бражник мертва голова, бражник дубовий, сатурнія мала, сатурнія руда, ведмедиця Гера, бджола-тесляр звичайна, ктир гігантський), три види кистеперих риб (стерлядь, вирезуб, чоп великий), один вид плазунів (мідянка звичайна), 14 видів птахів (боривітер степовий, орлан-білохвіст, орел-карлик, лелека чорний, змієїд, підорлик малий, пугач, сорокопуд сирій та ін.), 11 видів ссавців (кутора мала, підковоніс малий, нічниця ставкова, широковух європейський, видра річкова, горностаї, тхір степовий, борсук тощо).

Площа заповідної зони парку становить 1603,8 га, зони регульованої рекреації 11452,2 га, стаціонарної рекреації 173,5 га.

Важливим завданням парку є організація і ведення моніторингу рослинного покриву території, особливо у зоні включених до складу парку ділянок з інтенсивним господарським впливом, зокрема створення лісових культур за участі інтродуцентів та обґрунтування заходів, спрямованих на відновлення корінних степових та лісових угруповань.

НПП «Мале Полісся»

Створений Указом Президента України 02.08.2013 р. №420, парк став однією з важливих ключових територій регіональної екологічної мережі Хмельниччини. Розташований на територіях Ізяславського (5256 га) та Славутського (3507 га) районів із загальною площею 8763 га. 2764 га земель надано НПП у постійне користування, а 5998 га включено до його складу без вилучення у землекористувача.

Парк перебуває у підпорядкуванні Державного агентства лісових ресурсів України. Оперативне управління заповідною територією здійснює Хмельницьке ОУЛМГ.

Територія НПП характеризується комплексністю рослинного покриву, в якому переважають соснові ліси, досить різноманітні за ценотичним і флористичним складом. Середня лісистість території становить близько 30%.

Найбільш поширеними серед борів є зелено-мохові, чорницево-зеленомохові, а на знижених елементах рельєфу – чорницеві угруповання. Їхні ценози характеризуються одноярусним деревостаном, утвореним переважно сосною звичайною, яка піднімається вгору до 22 м. Невелику домішку становлять дуб звичайний та береза повисла.

Невеликими ділянками тут трапляються двоярусні дубово-грабові ліси. Це пояснюється несприятливими орографічними умовами для проростання граба – зниженою поверхнею, застійними явищами ґрунтових вод та недостатньою дренажністю ґрунтів.

Характерними для території НПП «Мале Полісся» є вільшняки з *Alnus glutinosa*, які трапляються на зниженнях вододілів, у долинах річок, на перезволожених зниженнях. Деревостан у таких типів лісів переважно одноярусний, утворений з вільхи клейкої, інколи з домішкою осики, берези, ясена звичайного, рідше дуба звичайного, сосни. Підлісок у вільшняках формує крушина ламка з домішкою верби попелястої, ліщини звичайної, калини звичайної, черемхи звичайної.

У соснових лісах підлісок не виражений, поодинокі зростають крушина ламка та горобина звичайна.

Трав'яно-чагарниковий ярус нещільний, складений переважно бореальними видами з домішкою неморальних. У складі видів - чорниця, щитник шартрський, ожика рівнинна, весівка дволиста, купина пахуча, перлівка поникла, ягиця звичайна. Із червонокнижних рослин виявлені лілія лісова і любка дволиста та зеленюквіткова, коручка чемерникоподібна і темно-червона, гніздівка звичайна, цибуля ведмежа тощо. У таких типах лісів добре розвинений моховий ярус. Окремі невеликі за площею плями в наземному покриві борів-зеленомошників утворюють плауни. Найбільш поширений з них – плаун булавовидний.

У складі флори парку зростає 15 видів рослин, занесених до Червоної книги України, 35 видів, які охороняються у Хмельницькій області, 6 видів, що є рідкісними на території досліджень і їх нозологічний статус в області ще не визначений.

На території НПП «Мале Полісся» зареєстровано 255 видів хребетних тварин, з них 18 видів кісткових риб, 11 – земноводних, 7 – плазунів, 186 – птахів (109 видів гніздових і перелітних, по 34 – осілих і перелітних, 9 – зимуючих), 33 види ссавців. Описано 15 видів тварин з Європейського червоного списку; 123 види Додатку II Бернської конвенції, 53 види, які занесені до Червоної книги України, 84 види, що включені до переліку видів тварин, які охороняються в Хмельницькій області.

До складу НПП «Мале Полісся» увійшли 11 територій та об'єктів природно-заповідного фонду області.

Створення Національного природного парку «Мале Полісся» розпочалося у 1998 році. Його природу досліджували завідувач лабораторією Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, д.б.н. Т.Л. Андрієнко, науковці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка д.б.н. Л.Г. Любінська, к.б.н. М.Д. Матвеев, доценти кафедри екології Хмельницького національного університету к.б.н. Л.С. Юглічек та к.б.н. Л.П. Казімірова.

Заказники загальнодержавного значення

«Городоцький» – ботанічний заказник загальнодержавного значення, створений відповідно до Постанови РМ УРСР від 12.12.1983 р. №485. Розташований у межах Городоцького району на південний захід від міста Городок на площі 150 га.

Перебуває у віданні ДП «Ярмолинецьке ЛГ» (Ярмолинецьке л-во, кв. 51, вид. 23-29, кв. 53, 54, 56, вид. 1-7, 10).

Охороняється ділянка дубово-грабового лісу. У домішку – ясен, клен, береза, липа, в'яз. Підлісок формують ліщина, черемха, бузина чорна, свидина, бруслина. У трав'яному покриві переважають яглиця звичайна, копитняк європейський, ожина сиза, маренка запашна, осока волосиста, зірочник лісовий. Із червонокнижних видів трапляються цибуля ведмежа, скополія карніолійська, любка дволиста, зеленоквітка, гніздівка звичайна, лілія лісова, підсніжник звичайний, коручка чемерникоподібна, коручка темно-червона, зозулинні сльози яйцеподібні.

«Зарудка Зелена» – ботанічний заказник загальнодержавного значення. Об'єкт природно-заповідного фонду Хмельницької області. Розташований у межах Дунаєвецького району, біля села Рачинці. Перебуває у віданні ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» (Дунаєвецьке л-во, кв. 58, 59). Площа 244 га. Створений Указом Президента України від 20.08.1996 року №715/96.

Статус присвоєно для збереження цінного лівого масиву, який у географічному відношенні є європейським видом, розташованого у руслі річки Студениці. У деревостані переважають насадження дуба. Характерні також насадження з переважанням ясена звичайного та клена польового. Місцезростання унікальних насаджень реліктового дерева береки. Трав'яний ярус сформований з анемони

дібрової. Поширені й інші ефемероїди – анемона жовтецева, рівноплідник рутвицелистий, рясти ущільнений і порожнистий, зубниці залозиста й бульбиста, зірочки жовті та малі.

«Карабчіївський» – ботанічний заказник загальнодержавного значення. Розташований у межах Городоцького району Хмельницької області, за 2 км на захід від села Великий Карабчіїв. Площа 111 га. Створений Указом Президента України від 20.08.1996 року №715/96.

Розташований в урочищі «Сільвестрів», на правому крутосхилі корінного берега річки Смотрич і частково в плакорній частині вододілу.

Переважаюча у заказнику рослинність – широколистяний ліс з домінуванням дуба звичайного, граба звичайного і домішкою липи серцелистої, клена гостролистого. Із видів, занесених до Червоної книги України, в лісі виявлені булатка великоквітка, лілія лісова, коручка чемерниковидна, любка дволиста, любка зеленоквітка, цибуля ведмежа, на відкритих місцях трапляється зіновать біла. Ліс росте на кам'янистих крутих схилах вздовж річки. Тут проходить північна межа Товтрового кряжу.

Найбільшу цінність у науковому плані становить гора Городоще, яка височить над навколишньою місцевістю, та прилеглі до неї обривисті крутосхили з виходами вапняків. На горі, в безлісній частині, поширена наскельна й степова рослинність.

Входить до природно-заповідного фонду України у складі національного природного парку «Подільські Товтри» і є вагомою частиною системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

«Княжпільський» – ландшафтний заказник загальнодержавного значення.

Знаходиться в Кам'янець-Подільському районі неподалік с. Княжпіль, на високій товтрі площею 821 га, підніжжя якої омивається р. Тернавою. Перебуває у віданні Подільського лісництва (кв. 7-25) ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ». Створений Постановою РМ УРСР від 26.10.1990 р. №194. Входить до складу НПП «Подільські Товтри».

Ділянка товторового кряжу вкрита типовими для регіону подільськими дібровами з багатьма виходами на поверхню вапнякових порід. Тут зростають угруповання дуба звичайного та дуба скельного за участю граба звичайного, липи серцелистої, ясена високого. Трапляються екземпляри сосни звичайної та цінного реліктового виду - береки. Підлісок сформований гордовиною, ліщиною, бруслиною європейською та бородавчасною.

У трав'яному покриві переважають зеленчук, яглиця, весняні ефемероїди – анемона жовтецева і дібровна, ряст порожнистий. На території заказника збереглося кілька 120-річних дерев бука лісового, які є залишками бучини. Із видів, занесених до Червоної книги України, трапляються лілія лісова, коручка пурпурова, підсніжник звичайний, На каменях ростуть папороті – аспленії колосовидний та муровий, листовник сколопендровий, який є рідкісний на Хмельниччині. У річковій долині росте вільха чорна, утворює зарості кремена гібридна.

На території заказника зустрічаються рідкісні види комах: красотіл пахучий, жук-самітник, сатурнія руда. Тут спостерігається 42 види птахів, що підлягають охороні: червонокнижні орлан-білохвіст та сорокопуд сірий; види, занесені до списків Бернської конвенції, – волове око, одуд, сова сіра, канюк звичайний, мухоловка мала, деркач та інші. З рідкісних видів ссавців у межах заказника зареєстровані борсук і вовчок ліщиновий.

Заказник розташований поряд із рекреаційною зоною урочища «Недобір», що має негативний вплив на природні комплекси заказника.

«Теребіжі» – ботанічний заказник загальнодержавного значення, розташований у Славутському р-ні, на захід від села Голики. Підпорядковується ДП «Славутське ЛГ» (л-во Теребіжі, кв. 64, вид. 8, 13, 14, 21, 27, 31, 33, 34). Площа 30,3 га. Охоронний режим, як гідрологічного заказника, встановлено з 1995 року. Сучасний статус ботанічного заказника затверджено Указом Президента України від 12.09.2005 р. №1238/2005.

Входить до складу НПП «Мале Полісся».

Охороняється природний комплекс з чотирьох озер, розташованих між ними грив та прилеглих до водойм соснових лісів. Територія урочища – колишня долина стоку льодовикових вод.

Усі водойми перебувають на різних стадіях евтрофікації, а три з них вже почали перетворюватися на болота.

В заказнику добре представлена лісова, болотна, прибережно-водна рослинність, а також фрагментарно лучна. Найпоширенішими є угруповання мезотрофних боліт, зокрема асоціація пухнато-плодоосоково-сфагнова. На цих безлісних, добре обводнених болотах, зростають види рослин, які потребують охорони у Хмельницькій області: пухівка піхвова, образки болотні, комахоїдна рослина – росичка круглолиста.

Оліготрофним болотам притаманні ценози сосново-пухівково-сфагнової асоціації, а також угруповання пухівки піхвової на суцільному сфагновому покриві. На цих ділянках наявний розріджений деревний ярус із сосни і берези пухнастої.

По краях найменш зарослого озера розташовані ценози евтрофних боліт. Тут можна побачити угруповання очерету, розгузу вузьколистого, осоки омської, місцями із співдомінуванням лепешняку великого. В цих місцях зростають регіонально рідкісні рослини – ситник розчепірений і вовче тіло болотне.

Найбільшу наукову цінність Терезіжів становить дуже рідкісна рослина осока богемська, занесена до Червоної книги України. Це єдине зареєстроване місцезростання виду для усієї рівнинної частини України. До рідкісних ценозів водних плес слід віднести угруповання латаття сніжно-білого, занесені до Зеленої книги України, фрагменти угруповань, утворених червонокнижними ситником бульбистим, пухирником малим та їжачою голівкою малою, які охороняються у Хмельницькій області.

Лісова рослинність горбистих ділянок навколо озер представлена переважно сосновими лісами: лишайниковими на найсухіших горбах, зеленомоховими – на некрутих схилах і плескатих вирівняних ділянках, чорницево-зеленомоховими – у невеликих зниженнях рельєфу. Найбільшу площу займають зеленомохові ліси, у яких зростають три види плаунових, занесені до Червоної книги України – дифазіаструм сплюснутий, баранець звичайний та плаун колючий.

Лучна рослинність представлена фрагментарно невеликими ділянками пустищних лук, формацій білоуса стиснутого, в якій значну участь беруть мітлиця тонка та щучник дернистий.

Заказник має важливе наукове значення як збережена унікальна екосистема.

«Кармалюкова гора» – ландшафтний заказник загальнодержавного значення. Розташований у межах Кам'янець-Подільського району, неподалік від сіл Привороття Друге і Гуменці. Перебуває у віданні ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» (Маківське л-во, кв. 44, 45, 48-51, 54, 58, 61, 67, вид. 1-8, 17-31, кв. 69, вид. 8-22, 25-28, кв. 68, вид. 1,10,11, кв. 70, вид. 4-15, кв. 71, вид. 4-9, кв. 52, 53, 55, 63, вид. 1-11, кв. 65, вид. 1-4, кв. 66, вид. 1-6). Площа 765 га. Створений у 1974 р., заповіданий Постановою РМ УРСР від 07.01.1985 р. №5. Входить до складу НПП «Подільські Товтри».

Охороняється типова ділянка Товтр (товтра Кармалюкова гора) на лівобережжі р. Мукша, вкрита грабовою дібровою,

з домішкою дуба скельного (північно-східна межа його поширення), бука, ясена, клена, липи та інших листяних порід. У підліску зростають глід, кизил, ліщина, калина, шипшина, бруслина європейська, бруслина бородавчата.

З рідкісних видів трапляються: берека, клокичка периста, а також бруслина карликова, лілія лісова, підсніжник звичайний, скопія карликова, гніздівка звичайна, коручка темно-червона, любка дволиста, булатка великоквіткова, аконіт шерстистоустий, вовчі ягоди звичайні, кліщинець Бессерів та інші види, занесені до Червоної книги України. В лісі поширені такі види мохів, як порелла, тортелла, гримія, а також лишайники з родів рамаліна, аномадон, тортула, леукодо.

«Совиний яр» – ландшафтний заказник загальнодержавного значення. Розташований у межах Кам'янець-Подільського р-ну, за 30 км від районного центру між селами Вихватнівці та Крушанівка. Площа заказника 827 га. Перебуває у віданні Подільського лісництва (кв. 39-51) ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ». Згідно з Постановою РМ УРСР від 03.08.1978 р. №383, «Совиний яр» отримав статус державного ландшафтно-ботанічного заказника. Входить до складу НПП «Подільські Товтри».

Назва заказника походить від назви урочища, в якому колись водилося багато сов. Заповідна територія Совиноного яру тягнеться вузькою смугою з півночі на південь по каньйоноподібних схилах долини річки Студениці (ліва притока Дністра). На крутосхилах товтр уздовж Студениці розкинулися грабово-дубові ліси в комплексі з чагарниковим степом та кам'янистими відслоненнями. В лісах, крім граба і дуба звичайного, подекуди значна участь ясена, липи серцелистої, кленів гостролистої і польового.

У трав'янистому ярусі є невелика популяція зозулиних черевчиків звичайних. Із інших видів рослин, занесених до Червоної книги України зростають аконіт Бессера, булатка великоквіткова, любка дволиста, коручка чемерникоподібна,

підсніжник звичайний, проліска дволиста, які під кронами дубів, лип, кленів і ясенів, поміж ліщини, калини, бруслини європейської та кизилу створюють квітчастий візерунок від весни до осені.

Навесні степові пагорби вкриваються квітами соню великого та соню чорніючого, горицвіту весняного, а в квітні квітують чагарники: терен і глід.

Влітку в лісових масивах зростають: боровики, підосичники, моховики і підберезовики. У лісі, біля джерел струмків і на вологих місцях, трав'яний покрив утворюють мохи: дікранум, тортула, гримія, евкладіум. Деякі з них оселилися серед трав скелястих степових ділянок. Також тут можна побачити лишайники, серед яких кладонії і меланіелії.

У межах заказника зустрічаються рідкісні види комах: жук-самітник, жук-олень, подалірій, красотіл пахучий. З плазунів, що є регіонально рідкісними, можна побачити вужа водяного та ящірку зелену.

Тут зареєстровано 40 видів птахів, що підлягають охороні. Занесені до Червоної книги України журавель сірий та сорокопуд сірий спостерігаються під час міграцій або прилітають на зимівлю. 38 видів орнітофауни заказника включені до списків Бернської конвенції, зокрема, тут гніздяться рибалочка, волове очко, одуд, сова сіра та ін.

Із ссавців тут можна зустріти підковоноса малого, борсука, видру річкову, занесених до Червоної книги України, а також менш рідкісні види теріофауни області – свиню дику, козулю, куницю лісову, мишу жовтогорлу.

«Луг і Круглик» – гідрологічний заказник загальнодержавного значення. Розташований у межах Летичівського району біля села Голенищеве. Площа 156 га. Створений згідно з Указом Президента України №176/2062 та наказу Міністерства ресурсів №175 у 2002 році. Перебуває у віданні ДП «Летичівське ЛГ» (Бохнянське лісництво, кв. 54-55).

У лісовому урочищі можна побачити класичні вільхові ліси з вільхи чорної, які

займають до 70% площі. Місцями трапляються і чисті чорновільшняка, і складні з певною домішкою інших деревних порід з добре розвиненим підліском. Тут ростуть також дубові ліси з дуба червоного та дуба звичайного, які займають до 25% площі, грабові ліси з граба звичайного та ільмових. Соснові ліси зростають на відносно невеликій площі.

Підлісок формують черемха звичайна, свидина кров'яна, жостір проносний, бузина чорна, шипшина собача щитконосна, клен татарський тощо. Трав'яний покрив у таких лісах досить густий і в ньому переважають маренка запашна, зеленчук жовтий, грядниця збірна, перлівка поникла, яглиця звичайна, осока волосиста і безщитник жіночий.

Охороняються, з метою збереження та відтворення генофонду рослинності та тваринного світу, цінні природні комплекси у заплаві річки Згар – болота, заплавні луки та ліси з багатю флорою і фауною. На його території зростають рідкісні рослини: пальчатокорінник м'ясочервоний, любка дволиста, лілія лісова, коручка пурпурова, занесені до Червоної книги України.

Трапляються червонокнижні тварини – видра річкова та борсук.

Обводнене лісове урочище характеризується суцільними заростями смородини чорної.

«Михельський» – гідрологічний заказник загальнодержавного значення, розташований у Михельському л-ві (кв. 6) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 109,0 га, неподалік від с. Михля. Створений Указом Президента України від 20.08.1996 р. №715/96. Входить до складу НПП «Мале Полісся».

Охороняється торфове болото округлої форми з куртинами деревних порід, яке виникло шляхом заростання карстового озера. Воно характеризується центрально-оліготрофним ходом розвитку та наявністю фрагментів горбисто-мочажинного комплексу, де обводнені зниження з трав'яно-моховими угрупованнями сполучаються із залісненими горбами.

У центральній частині болота переважають рідколісні верхові й перехідно-верхові оліготрофні рослинні угруповання, переважно пухівково-сфагнові, лише поодинокі зустрічаються розріджені деревця берези пухнастої і сосни звичайної до 3 м. заввишки та вільхи чорної. У периферійній частині ростуть перехідні очеретяно-сфагнові ценози. Серед типових для верхових боліт рослин є види Червоної книги України: льодовиковий релікт верба чорнична і лучно-болотна орхідея, пальчатокорінник м'ясочервоний, а також рослини, які охороняються у Хмельницькій області – андромеда багатоліста, багно звичайне, вовче тіло болотне, лохина, пухівка багатоколоскова і піхвова, комахоїдна рослина – пухирник середній. Домінує у трав'яно-чагарниковому покриві журавлина болотна. Заказник оточують соснові ліси, які характерні для малополіської зони. У деревостані переважає сосна звичайна з поодинокими деревами берези бородавчастої і дуба звичайного. Підлісок – не виражений. Трав'яний покрив сформований чебрецем звичайним, кострицею овечою, булавоносцем сіруватим, нечуйвітром зонтичним. У лишайниковому покриві трапляється кладонія лісова та кладонія оленяча.

Орнітофауну представляють вівчариковалик, зяблик, дрізд чорний, із ссавців до центральної частини болота заходять лосі звичайні (додаток III Бернської конвенції), козулі, заєць сірий, лисиця, дикий кабан, із земноводних виявлена рідкісна в області жаба гостроморда (додаток III Бернської конвенції).

Має водоохоронне, кліматорегулююче, ландшафтозахисне значення, є осередком охорони болотного різноманіття.

«Озеро Святе» – комплексна пам'ятка природи загальнодержавного значення, розташована у Михельському л-ві (кв. 3, вид 20, кв. 8, вид 8) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 8,2 га, на північному заході від с. Голики. Охоронний режим встановлено з 1977 року, сучасний статус надано Указом Президента України від 20.08.1996 р. №715/96. Входить до складу НПП «Мале Полісся».

Під охорону взятий унікальний озерний природний комплекс, до якого включені сфагнові плави, з островом посередині та прилеглими територіями. На острові зростає мішаний ліс з переважанням сосни звичайної, берези бородавчастої.

Озеро площею 4 га – карстового походження, є свідком та наслідком давнього зледеніння, адже ця місцевість була прохідною долиною між Волинським лесовим плато і Подільською височиною, якою стікали льодовикові води. По берегах озера утворилися сфагнові плави, особливо в його південній частині, а також навколо острова. Вони утворені кореневищами болотних рослин, вкритими сфагновими мохами, та купинами осок. На плавах сформувалися угруповання осоки пухнастої і пухівки на килимі сфагнових мохів. Раритетною складовою є рослина Червоної книги України – шейхцерія болотна, а також види, які охороняються у Хмельницькій області: журавлина болотна, осока багнова, образки болотні, бобівник трилистий і комахоїдна рослина росичка круглолиста.

По приводній смузі ростуть осоки омська і здута, очерет, рогіз широколистий, трапляється ситник бульбистий (Червона книга України) і регіонально рідкісна комахоїдна рослина пухирник малий.

Водойма з усіх боків оточена сосновим лісом. Зі сходу це – сухий сосновий ліс на піщаних пагорбах, в інших частинах – вологий березово-сосновий ліс на вирівняних ділянках. Сосновий ліс представляє собою екотоп між вологими і свіжими ґрунтами. Ґрунти – дерново-слабопідзолисті торф'янисто-глеєві, підстилаються пісками. Надмірне зволоження і недостатня аерація відбивається на рості сосни, яка утворює тут низькопродуктивний деревостан. Підлісок – не розвинений.

Трав'яно-чагарниковий ярус утворений молінією блакитною та чорницею. Основу цього ярусу складають бореальні лісові та лісоболотні види. Тут трапляються види, занесені до переліку рослин, які потребують охорони у Хмельницькій області – гвоздика несправжньорозчепірена, осока кульконосна і ситник розчепірений. Сосново-орлякові

ліси вирізняються трав'яним ярусом, який представлений орляком звичайним висотою 100-120 см. У цьому ярусі трапляються купина запашна, перлівка поникла, костриця велетенська, грушанка круглолиста. З рідкісних видів зростають чорниця, брусниця звичайна, зелениця сплюснута.

Березові ліси більш світлі й утворюють невеликі масиви, які сформувались на місці соснових лісів. Підлісок відсутній. Трав'яний ярус складають: орляк звичайний, чоловіча папороть, дзвоники розлогі; злаки: безколінець, стоколос безостий, перлівка поникла. В більш зволжених місцях ростуть чорниця та верес звичайний.

На водному плесі озера своєю ніжною красою ваблять види з Червоної книги України (1980, 1996): латаття біле і глечики жовті, їх супроводжують такі рідкісні види як вовче тіло болотне, гірчак земноводний, ситник розлогий, ситник тонкий. Таким чином біля озера знайшли притулок понад 150 видів вищих рослин та 15 видів мохів і лишайників.

Своєрідним сюрпризом виявилася знахідка реліктового виду з дольодовикового періоду (з плаунових) – діфазіум плоский (д.б.н Л.Г. Любінська), який утворює невеликі куртини.

Фауна озера досить різноманітна, хоча має дещо збіднений склад внаслідок антропогенного впливу.

На мілинах водних плес трапляються безхребетні тварини. Це п'явки, водяні клопи, личинки бабок і водяні жуки. П'явка псевдокінська несправжня полює як хижак на молюсків, личинок комах, інколи нападає на пуголовків та мальків риби. Велику шкоду рибному господарству завдає п'явка риб'яча. Серед водяних клопів найпоширенішими є водяний скорпіон, хребтоплав звичайний, водомірки ставкові.

Тут можна побачити ставковика звичайного і малого, лужанку болотяну. В чистій проточній воді, на піщаному дні спостерігається бокоплав-блоха, зустрічається рак довгопалий.

По берегах водойм, на прибережній рослинності та під час цвітіння лучних рослин можна побачити бабок-хижаків: дідку зви-

чайного, бабку жовту і бабку болотяну. В цей час масово з'являються денні метелики: жовтяниця торф'яна, цитриця, білан капустяний, кропивниця, адмірал та ін. Двокрилі на лісових галявинах представлені гедзями: бичачим і великим сірим. З твердокрилих зустрічаються жуки-листоїди, жуки-вусачі.

У водоймі зареєстровано 34 види кісткових риб, що об'єднані у 6 рядів. Найбільш чисельними видами є карась сріблястий, короп, плітка, лящ, головень, пічкур звичайний, карась звичайний, щука, окунь річковий та ін.

Серед земноводних, яких налічується 12 видів, найбільш поширеними є жаба озерна й ставкова, жаба їстівна, кумка звичайна, жаба трав'яна, ропуха сіра, квакша звичайна, жаба гостроморда, часничниця та ропуха зелена.

Плазуни представлені 9 видами: ящірка прудка, вуж звичайний, ящірка живородна, гадюка звичайна. Рідкісними є вуж водяний, ящірка зелена, веретільниця ламка, черепаха болотяна.

Найрізноманітнішою і численною групою хребетних тварин у видовому відношенні є птахи. Їх зареєстровано 67 видів, з яких 4 – занесені до Червоної книги України, 24 – включено до Додатку II Бернської конвенції.

Найбільш поширеними лісовими птахами є синиця велика, вівсянка звичайна, кропив'янка чорноголова, вівчарик-ковалик, мухоловка білошия, дрізд чорний, соловейко східний, крук, боривітер звичайний, яструб великий, канюк звичайний, підсоколик малий, сапсан, чапля сіра, чапля руда, бугай, тетерук, орляк, рибалочка, бджолоїдка, дятли малий, середній та звичайний тощо.

Ссавці представлені типовим для Малого Полісся набором видів. З групи мисливських звірів тут поширені сарни, лисиці, куниця лісова, вивірка лісова, ондатра; звичайним є кріт європейський, а також різноманітні мишовидні гризуни, кажани.

Має велике значення для збереження унікального озера, є осередком збереження фіторізноманіття Малого Полісся, становить науково-пізнавальну, естетичну, рекреаційну цінність.

Заповідні об'єкти місцевого значення

Заказники

«Калюський» – ландшафтний заказник місцевого значення загальною площею 1832 га. Розташований у межах Новоушицького району, на північ і південь від смт. Нова Ушиця. Перебуває у віданні ДП «Новоушицьке ЛГ» (Браїлівське, кв. 35, 37; Новоушицьке, кв. 18-23, 34-36, 38, вид. 8,9 та Струзьке, кв. 21-24, 31-35, 42,43 лісництва). Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 16.10.1991 р. №171 з метою збереження природного комплексу на мальовничих схилах долини річки Калюс.

Землі ДЛФ заказника характеризуються типологічними умовами лісостепової зони. Тут ростуть ялинові ліси з ялини європейської та ялиці, соснові – з сосни звичайної та модрина, трапляється сосна кримська. Листяні ліси представлені дубовими лісами з дуба червоного та звичайного, березові – з берези бородавчастої. У деревостанах дібров зростають черешня, ясен звичайний, клен-явір, липа серцелиста, берека, граб, клен гостролистий тощо.

Підлісок представлений терном, бруслиною європейською, глодом кривочашечковим, кленом чорнолистим, ліщиною, дерном справжнім, калиною цілолистою.

Трав'яний ярус характеризується наявністю маренки запашної, фіалки лісової, яглиці звичайної, осоки парвської, зірочника лісового і тонконогу дібровного.

Із видів, занесених до Червоної книги України, у лісових масивах заказника виявлені булатка великоквітова, лілія лісова, коручка чемерниковидна, любка дволиста, любка зеленоквітова, цибуля ведмежа, на лісових галявинах трапляється зіновать біла.

«Данилівський» – ландшафтний заказник місцевого значення, розташований у Зеленокуриловецькому (кв. 10-19) та Новоушицькому (кв. 28-30) лісництвах ДП «Новоушицьке ЛГ» біля села Песець,

в межах Новоушицького району, на площі 693 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 20.12.1989 р. №203 з метою збереження природного комплексу на мальовничих схилах долини р. Данилівка.

Грабово-соснові ліси сформовані з сосни звичайної та модрина, з поодинокими екземплярами берези бородавчастої і дуба звичайного або дуба скельного. Дубово-грабові ліси з дуба скельного характеризуються двоярусними деревостанами, основу яких складає дуб скельний і граб. У домішках трапляється ясен звичайний, липа серцелиста, черешня, клен-явір та клен польовий. Підлісок добре розвинений. У ньому ростуть бруслина карликова, калина цілолиста, дерен справжній, калина гордовина, свидина кров'яна, вишня степова, клокичка перлиста, клен татарський, глід кривочашечковий, терен колючий, ліщина і бруслина європейська.

У трав'яному покриві зустрічаються фіалка лісова, маренка запашна, яглиця звичайна, зірочник лісовий, тонконіг дібровний, трава звичайна, горобейник пурпурово-голубий, шоломниця висока, перлівка мальована, купина широколиста, осока волосиста та ін. Серед червонокнижних рослин трапляються сон великий, підсніжник звичайний, проліска дволиста, ковила волосиста, цибуля ведмежа.

Багатий і тваринний світ заказника. Орнітофауна представлена 40 видами птахів лісу, 33 видами птахів лук і водойм, 15 видами птахів степу і поля, 8 видами птахів-синантропів.

До ссавців цих зообіоценозів належать козуля, борсук, полівка звичайна, хом'як звичайний, миша польова, ховрах рябий, лисиця, заєць-русак, ласка, горностаї, чорний тхір, ондатра.

«Дністровський» – ландшафтний заказник місцевого значення, розташований у межах Новоушицького району між селами Пижівка і Рудківці на землях ДЛФ Зеленокуриловецького (кв. 37 вид.6,8,11), Новоушицького (кв. 30, вид. 5, кв.38, вид 1-6, 8) та Струзького (кв. 44, 45) лісництв ДП «Новоушицьке ЛГ». Площа 480 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 20.12.1989 р. №203.

Охороняється природний комплекс на мальовничих лівобережних схилах каньйону річки Дністер. Місцями є скелясті урвища.

У складі урочища ростуть соснові ліси з сосни звичайної та модрина різних вікових груп, ялинові насадження з ялини європейської та ялиці, дубові ліси з дуба червоного, дуба звичайного та дуба скельного.

Трапляються грабові ліси з граба звичайного, ясеневі ліси з ясена звичайного та клена, березові ліси з берези бородавчастої, у видолінках – чорновільхові ліси.

В мішаних лісах підлісок сформований типовими для лісостепової зони рослинами. У трав'яному покриві зустрічається вальштейнія гравілатовидна, ряст порожнистий, чина синювата, самосил гайовий, холодок тонколистий, молочай мигдалевидний.

Із рідкісних рослин трапляється підсніжник звичайний, зубниця бульбиста, первоцвіт весняний, сон великий.

«Рахновецький», «Требухівський», «Чорний Ліс» – лісові заказники місцевого значення, розташовані на землях Дунаєвецького л-ва ДП «Кам-Подільське ЛГ». Заповідані рішенням Хмельницького облвиконкому від 26.10.1990 р. №194.

На заповідних територіях переважають дубові ліси з дуба звичайного та дуба червоного різних вікових груп. В їхніх деревостанах трапляються грабові, ясеневі, березові, соснові, ялинові ліси. Тут можна побачити ділянки вільхи чорної, тополі та верби, липи серцелистої, акації білої і гледичії, горіха та плодівих дерев. Лісові заказники характеризуються типовим підліском.

Багатий і рослинний світ. Серед весняних ефемероїдів домінує анемона дібровна, але поширені й інші ефемероїди – анемона жовтецева, рівноплідник рутвицелистий, рясти ущільнений і порожнистий, зубниця залозиста і бульбиста, зірочки жовті та малі.

«Рахновецький» заказник займає найбільшу площу – 676 га (кв. 26-37). На його території ростуть берега, збереглося декілька дерев бука лісового. Заказник «Требухівський» виконує важливу ґрунтоохоронну роль.

«Чорний Ліс» – заманює відвідувачів мальовничою природою. Розташований в Дунаєвецькому л-ві (кв. 16-18) ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» на площі 193,0 га, між селами Антонівка і Голозубинці.

Охороняється мальовниче урочище з насадженнями дуба і граба. Домішку формують береза й сосна. У насадженнях трапляється ясен, липа серцелиста, акація біла, гледичія, горіх та плодіві дерева.

Трав'яний покрив утворюють анемона жовтецева, рівноплідник рутвицелистий, зірочки жовті та малі, зубниця залозиста і порожниста.

Тваринний світ цих лісових заказників представлений видами, типовими для лісостепової зони.

«Красилівський» – лісовий заказник місцевого значення (селекційно-насінневий комплекс), розташований у Красилівському л-ві (кв. 36,40,43,44) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 85 га, на схід від м. Красилів. Об'єкт природно-заповідного фонду області. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 26.10.1990 року №194. Охороняється лісовий масив з цінними насадженнями.

Для забезпечення потреби лісгоспів високоякісним селекційним посадковим матеріалом лісничим Красилівського л-ва, кандидатом с/г наук О.І. Чорногором було створено лісонасінневу плантацію модрина площею 24 га. Протягом 10 років лісівники щорічно збирають з цієї плантації по 50 кг насіння.

«Сосновий Бір» – лісовий заказник місцевого значення, розташований на землях Голицького л-ва (кв. 33, вид. 7 та кв. 39, вид. 2) ДП «Славутське ЛГ» на площі 210 га. Статус заповідного об'єкта отримав відповідно до рішення Хмельницької облради від 17.12.1993 р.

У 33 кварталі охороняється насадження сосни звичайної віком 65 років. Це типовий сосновий ліс, в якому перший ярус утворює сосна звичайна, поодинокі трапляються дуб звичайний, дуб червоний та береза бородавчаста. Підлісок не розвинений.

У чагарниково-трав'яному ярусі росте чорниця, брусниця, лохина, щучник дернистий, дзвоники персиколісті, орляк звичайний, молінія голуба, веснівка дволиста, багно звичайне, ожика рівнинна тощо. Виділяється добре розвинений моховий покрив, який представлений гілокомієм блискучим, рунянкою звичайною, сфагнумом дібровним.

39 квартал характеризується дубовим лісом із дуба звичайного віком 123 роки. Таким лісам властивий двоярусний деревостан з високою зімкнутістю крон. Перший розріджений ярус утворює дуб звичайний, другий, значно нижчий, але густіший – граб звичайний. Поодинокі трапляються клен звичайний, липа серцелиста, клен-явір, в'яз гладенький. Внаслідок досить високої тінистості під наметом деревостану підлісок не формується, а травостій розріджений. Для травостою характерне переважання звичайних, широко поширених видів широколистяних лісів.

«Чорнявський» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Самчиківському л-ві (ур. «Чорна», кв. 24, 25) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 103 га. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

Охороняється грабова діброва в якій переважають дуб черешчатий та дуб червоний. Лісовому заказнику властивий двоярусний деревостан з високою зімкнутістю крон. Перший розріджений ярус утворює дуб звичайний або червоний, другий, значно нижчий, – граб звичайний. В деревостані зростають липа серцелиста, клен гостролистий, клен-явір, в'яз гладенький. Підлісок не формується.

Для травостою характерне поширення видів широколистяних лісів. Фауна включає абсолютну більшість видів, типових для лісових угідь лісостепової зони.

Лісовий заказник виконує ґрунтозахисну роль.

«Мацевичський» – лісовий заказник місцевого значення, який розташований теж у Самчиківському л-ві (ур. «Мацевичі», кв. 23, вид. 9,13) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 43 га. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7. Характеризується такими ж самими особливостями, як і заказник «Чорнявський».

«Давидковецький» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Хмельницькому л-ві (кв. 28-34) ДП «Хмельницьке ЛМГ» на площі 506 га, поряд із обласним центром, на схід від нього. Створений рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

Охороняється масив із високопродуктивним дубом. Територія являє собою плакорний широколистяний масив. У деревостані переважає граб звичайний. З ним співдомінують дуб звичайний, ясен.

Виділяються ділянки чистих грабових лісів в яких присутні липа серцелиста, в'язи гірський і граблистий, черешня, клени гостролистий та польовий. Влітку в трав'яному ярусі переважають копитняк європейський, підмаренник запашний, зірочник ланцетовидний, зеленчук жовтий, яглиця.

Навесні у трав'яному покриві домінують ефемероїди - пшінка весняна, ряст ущільнений, анемона жовтецева. З інших видів найчастіше трапляються бруслина європейська, медунка темна, рівноплідник рутвицелистий, зірочки жовті, купини широколиста та багатоквітова, фіалка Рейхенбаха. В заказнику виявлено два види із Червоної книги України – гніздівка звичайна і лілія лісова.

Розташування заказника поруч із великим містом, поблизу автотраси разом з невеликою лісистістю регіону, призводить до високого рекреаційного навантаження на його територію. Наслідком цього є значна участь у ценозах на деяких ділянках лісу таких видів як підмаренник чіпкий, глуха кропива плямиста, пшінка весняна. Рослинність заказника типова для Поділля.

«Калинівський» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Самчиківському л-ві (кв. 16-21) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 66,0 га. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 року.

Грабова діброва виконує водоохоронну роль р. Случ, по берегах якої на поверхню виходять гранітні породи. У деревостанах зростають дуб звичайний, липа серцелиста, клен гостролистий та клен-явір, в'яз гладенький.

Внаслідок високого затінення, підлісок не формується, а травостій – розріджений.

«Соколівщина» – лісовий заказник місцевого значення, розташований в Ярмолинецькому л-ві ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 218,0 га, поблизу смт Ярмолинці. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 16.12.1998 р. №13.

Охороняється типове подільське лісове урочище, в якому переважають двоярусні дубові ліси з дуба звичайного, червоного та скельного. Усі яруси характеризуються наявністю середземноморської флори. У домішку трапляються черешня, липа серцелиста, ясен звичайний, береза бородавчаста, явір, берека, клен польовий і граб звичайний.

Підлісок, сформований із калини цілолистої, свидини кров'яної, дерена справжнього, гордовини, клокички перистої, вишні степової, терну колючого, глоду кривочашечкового, бруслини європейської та ліщини - добре розвинений.

У трав'яному покриві виділяються осока парвська, трава пахуча, чина чорна, тонконіг дібровний, зірочник лісовий, яглиця звичайна, фіалка лісова, горобейник пурпурово-голубий і маренка запашна.

«Евеліна» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Ярмолинецькому л-ві (кв. 25-29) ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 320,0 га у верхів'ї р. Ушиці, за 3 км на захід від смт Ярмолинці, неподалік с. Шевченко. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 16.12.1998 р. №13.

Охороняються природні ділянки дуба черешчатого з поселенням чаплі сірої.

Верхів'я р. Ушиці являє собою комплекс заболочених територій, заплавної водойми, лук, що є для птахів хорошою кормовою базою. На низинних територіях зростають різні види верб, формуються масиви високотрав'я з рогами та очерету, вологі осокові ділянки. Флористичний склад заказника досить різноманітний.

«Чорний ліс» – лісовий заказник місцевого значення, розташований в Ярмолинецькому л-ві (кв. 30-33) ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 289,0 га, біля с. Кадіївка. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 16.12.1998 р. №13 як типовому подільському лісовому урочищу.

У «Чорному лісі» зростають ясеніві, грабові, ялинові та соснові ліси. Соснові ліси характеризуються тим, що деревний ярус утворюють сосна звичайна, модрина з поодинокими екземплярами берези бородавчастої, дуба червоного або дуба звичайного. У чагарниково-трав'яному покриві домінують орляк звичайний, брусниця, чорниця, верес звичайний, ожика рівнинна, чебрець звичайний, куничник наземний, нечуйвітер волохатенький, біловус стиснутий, веснівка дволиста.

На ділянках, сформованих листяними культурами, виділяються осока парвська, трава пахуча, чина чорна, тонконіг дібровний, зірочник лісовий тощо.

«Праліс» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Кривинському л-ві (15 кв., вид. 5, 10-13, 17, 20-28, 33) ДП «Славутське ЛГ» на площі 39,5 га. Охоронний режим встановлено рішенням Хмельницької облради від 16.12.1998 р. №13.

Охороняється ділянка старого дубово-грабового лісу. Вік збережених старих дубів, які складають основу деревостану, близько 200 р., їхня висота сягає 22-24 м, середній діаметр стовбура 90-92 см, є окремі дуби-велетні з діаметром стовбура 110 см. Крім дуба, у першому ярусі ростуть старі сосни та поодинокі берези. Граб утворює густий другий ярус висотою 14-16 м. Численний підлісок дають граб та клен гостролистий. Підлісок не розвинений.

Трав'яний ярус розріджений. Домінують зеленчук жовтий та квасениця звичайна. Поодинокі трапляється зірочник лісовий, веснівка дволиста. На узліссях заказника рясно квітують перстач гайовий, наперстянка великоквіткова, воловик високий, в'язіль різнобарвний. Виявлено зростання видів рослин, занесених до Червоної книги України: лілії лісової, коручки чемерниковидної, коручки темно-червоної та малопоширених в регіоні видів печіночниця благородної, папороті австрійської, шипшини травневої, холодків лікарського і багатolistого.

Ділянка старого грабово-дубового лісу, яка збереглася, має велику наукову цінність. Це лісове насадження – еталон пралісів, котрих у даному регіоні немає. Такі ліси занесені до Зеленої книги України.

«Осташки» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Хмельницькому л-ві (кв. 12-15) ДП «Хмельницьке ЛМГ» на площі 222,0 га. довкола сіл Грузевиця та Осташки. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

На території заказника переважають дубові ліси, які займають до 60% площі. Крім того, тут ростуть березові, ясеневі, соснові, ялинові, осикові ліси. Трапляються насадження липи, горіха, плодових рослин.

Дубові ліси характеризуються двоярусністю з добре розвиненим підліском. У підліску ростуть черемха звичайна, свидина кров'яна, бузина чорна, жостір, шипшина собача щитконосна, вовчі ягоди звичайні, жимолость пухнаста, клен татарський, бруслина бородавчаста, ліщина, глід однонаточковий, клокичка периста і дерен.

Трав'яний покрив формують копитняк європейський, маренка звичайна, зірочник лісовий, підлісник європейський, грястиця збірна, перлівка поникла, безщитник жіночий, грястиця звичайна та ін.

«Підгірнянський» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Сквородецькому л-ві (кв. 3) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 38,0 га, на притерасній частині р. Іква. Охоронний статус

надано рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

Дубово-грабова діброва із двоярусним деревостаном виконує водоохоронну функцію. Її характерними особливостями є те, що такі типи лісів трапляються невеликими ділянками. Перший ярус сформований дубом звичайним 24-26 м висотою, другий - грабом звичайним. Поодинокі в деревостані трапляються липа серцелиста, клен звичайний та ясен звичайний.

Чагарниково-трав'яний покрив сформований типовими для лісостепової зони видами.

«Новиківський» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Самчиківському л-ві (кв. 1-7) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 301 га, біля сіл Попівці та Новики. Створено рішенням Хмельницької облради від 04.04.2001 р. №10.

Охороняються різновікові насадження з участю дуба, бука, сосни та інших порід. Насадження бука європейського мають вік 145 р. В деревостані зростають липа серцелиста, клен гостролистий, клен-явір. Цим насадженням характерний двоярусний деревостан з високою зімкнутістю крон. Внаслідок високого затінення, підлісок не формується, а травостій – розріджений. Для травостою характерне поширення видів широколистяних лісів.

«Ладигський» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Самчиківському л-ві (кв. 30-32) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 143 га, поблизу с. Ладиги. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 30.09.2004 р. №22-11.

Охороняється дубово-грабова діброва. Таким лісам властивий двоярусний деревостан. Перший ярус формує дуб звичайний, другий - граб звичайний. Поодинокі в деревостані зростають липа серцелиста, клен звичайний, клен несправжньо-платановий. Під наметом деревостану підлісок не формується. Для травостою характерне домінування найбільш розповсюджених видів широколистяних лісів.

«Лісові Гринівці» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Хмельницькому л-ві (кв 35-36) ДП «Хмельницьке ЛМГ» на площі 109,4 га, поряд із обласним центром – між м. Хмельницький та с. Лісові Гринівці. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 14.07.1997 р. №213 та від 26.05.2010 р. №18-28 з наданням сучасного статусу.

Охороняються насадження великого ґрунтозахисного значення. Заказник характеризується грабовими лісами, які займають 85% площі та сосновими насадженнями. Під дубові ліси відведено дуже малу територію.

Грабові ліси – вторинні, одноярусні, з неподільним пануванням граба звичайного. В насадженнях трапляються ялина звичайна, сосна звичайна, ясен, осика, липа серцелиста, черешня і яблуня лісова тощо.

Підлісок недорозвинений, проте тут можна побачити черемху звичайну, бузину чорну, клен татарський, ліщину та ін.

«Бубнівський ліс» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Волочиському л-ві (кв. 8, вид. 1-11 та кв. 19, вид. 1-14) ДП «Проскурівське ЛГ» на площі 109,7 га, за 1,5 км на північ від с. Наркевичі (неподалік від с. Бубнівка) Волочиського району. Створено рішенням Хмельницької облради від 01.11.1996 р. №2 (площу розширено згідно з Постановою облради від 25.12.1997 р. №5).

Статус надано з метою збереження лісового масиву в заплаві річки Мшанець. Охороняються насадження типових та екзотичних порід. Ліс зростає на торф'янистих ґрунтах. Основна формація граба звичайного (похідна) за участю дуба звичайного. Асоціації: дубово-грабова, ялицево-осокова, грабова зірочниково-осокова, грабова підмаренниково-осокова.

Зростають поодинокі особини горіха сірого й чорного, сосни Веймута. Особливу цінність становлять рідкісні види: лілія лісова, коручка чемерникоподібна, гніздівка звичайна, булатка великоквіткова, любка дволиста, підсніжник білосніжний, які за-

несені до Червоної книги України. Трапляються лікарські рослини: конвалія травнева, купина лікарська.

Ліс є місцем поселення борсуків та птахів: малинівки, дятла звичайного, зеленяка, вівчарика-ковалика, дрозда чорного, дрозда співочого.

Заказник має наукове, лісогосподарське і природоохоронне значення, є осередком збереження біорізноманіття регіону.

«Зайчики» – лісовий заказник місцевого значення, розташований у Волочиському л-ві (кв. 19, вид. 1-22, кв. 20, вид. 1-10) ДП «Проскурівське ЛГ», на площі 97,1 га, на південь від села Зайчики в межах Волочиського району. Створено рішенням Хмельницької облради від 25.12.1992 р.

Статус надано з метою збереження частини лісового масиву на лівому березі р. Збруч, в якому зростають дуб, граб, сосна, береза, ясен. Середній вік дубових насаджень - 88 р. (17 га), середній вік грабових насаджень - 73 р. (54 га). Підлісок складають бруслина європейська, бузина чорна, черемха, терен колючий, ліщина, свидина біла.

У трав'яному покриві домінують підсніжник, бруслина карликова, ожина сиза, копитняк європейський, зірочник лісовий тощо.

«Глібівський» – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Браїлівському л-ві (кв. 6, вид. 2,3,6,11, кв. 9 та 10) ДП «Новоушицьке ЛГ» на площі 144,0 га, поблизу сіл Глібів та Майдан Карабчіївський. Створено за рішенням Хмельницького облвиконкому від 26.10.1990 р. №194.

Охороняється типова подільська діброва, листяні ліси в якій представлені дубом звичайним та червоним, грабом звичайним, березою бородавчастою, ясенем та кленом гостролистим. Трапляються чорновільхові ліси.

Хвойні насадження представлені сосною звичайною, ялиною, ялицею та модриною.

Чагарниково-трав'яний ярус утворюють види, характерні для насаджень лісостепової зони.

«Конвалія травнева» – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Плужнянському л-ві (кв. 30, вид. 12-14, кв. 23 та 42, вид. 1, 2, 5, 6, 8) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 39,9 га, поблизу смт Плужне. Охоронний статус надано Постановою Хмельницької облради від 25.12.1992 р. №7. Заказник переданий у відання НПП «Мале Полісся».

Територія заказника характеризується вирівняним рельєфом, дерново-підзолистими піщаними ґрунтами, середньовіковим соновим лісом з домішкою дуба.

Трав'яний покрив, з домінуванням конвалії травневої – нерівномірний. В заказнику конвалія рясно квітує, має високу життєвість, поширена по всій площі, утворюючи плями. Разом з конвалією зростають переважно північні (бореальні) види – чорниця, плаун булавовидний, верес, брусниця, келерія струнка. Все це здебільшого центральнополіські види, які є звичайними і в зоні Мале Полісся. З цієї групи рідкісним видом є піщанка вузьколиста.

Із червонокнижних рослин на території заказника виявлено реліктову рослину третинного періоду – вовчі ягоди пахучі.

«Залісецький» – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Маківському л-ві (кв. 80) ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» на площі 70 га, на західній околиці с. Залісці, в межах Дунаєвецького р-ну. Статус надано згідно рішення Хмельницької облради від 17.12.1993 року №3.

Охороняється лісовий масив з високопродуктивними насадженнями дуба звичайного. У насадженнях трапляється береза бородавчаста, клен-явір, клен гостролистий, ясен, акація біла, гледичія. Супутниками дуба є ільмові – в'яз та берест. Підлісок утворюють бруслина бородавчаста, ліщина, бузина чорна, терен колючий, дерен справжній, калина гордовина, глід кривочашечковий, черемха.

У трав'яному покриві переважають фіалка запашна, яглиця звичайна, перлівка ряба, зірочник лісовий, безщитник жіночий, гравілат річковий, медунка маленька, копитняк європейський, конвалія травнева, ожина сиза.

Із червонокнижних рослин трапляються шафран Гейфеля, лілія лісова, любка дволиста.

«Вінковецький» (Глібівський) – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Вінковецькому л-ві (кв. 49) ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 14,5 га, на захід від райцентру, в межах Вінковецького району. Статус присвоєно рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

Охороняється лісовий масив з високопродуктивними насадженнями дуба звичайного та дуба червоного. Лісові насадження характеризуються добре розвиненим підліском, що представлений видами, поширеними у зоні Західноукраїнської лісостепової провінції.

Чагарниково-трав'яний покрив формують верес звичайний, орляк звичайний, брусниця, чорниця, чебрець звичайний, ожика рівнинна, веснівка дволиста, котячі лапки дводомні, золотушник звичайний. У розрідженому мохово-лишайниковому покриві трапляються кладонія м'яка, гілокомій блискучий, дикран зморшкуватий.

«Колонія підсніжника» – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Хутірському л-ві (кв. 29, вид. 1, мішаний ліс) ДП «Славутське ЛГ», де в кінці ХХ ст лісівниками були виявлені суцільні зарослі підсніжника звичайного на площі 7,3 га. Маючи велику життєздатність, даний вид розширив територію зростання до 8 га. Створено рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7 з метою збереження природної синузії.

В період реорганізації держпідприємства утворилися нові лісництва.

Сьогодні заказник розмістився на площі 7,3 га у Городецькому л-ві (кв. 29, вид. 1) та Романінському л-ві на площі 0,7 га (кв. 35, вид. 13, 14).

Підсніжник звичайний зростає в дубово-сосновому лісі з домішкою ялини звичайної, граба звичайного, берези повислої. Вік деревостану – 55-60 років. Відсутність поблизу населених пунктів сприяє хорошему поновленню рослин. Разом із підсніжником ростуть анемона дібровна, чорниця, орляк, квасениця звичайна. Як домішка часто трапляється зірочник ланцетовидний, грушанка круглолиста, живуча повзуча та ін.

«Гайдучино» – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Красилівському л-ві (кв. 83, 86) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 48 га, на схід від с. Слобідка-Красилівська. Охоронний режим встановлено Розпорядженням Хмельницької облдержадміністрації від 28.09.1995 р. №7.

Охороняється грабово-вільхове насадження. У деревостані трапляються дуб звичайний, клен гостролистий, клен-явір, серед лісових культур – дуб червоний. У зволжених місцях зростають вільха, різні види верб. У зв'язку з великим затінням підлісок не виявлений. Поодинокі трапляються ліщина, бруслина європейська та бородавчаста, свидина криваво-червона.

Типове різнотрав'я представлено лікарськими видами: дивосилом високим, буквицею лікарською, конвалією травневою. Влітку у трав'яному покриві переважають зірочник ланцетовидний, зеленчук жовтий. Значну участь у травостої беруть підмаренник запашний, жовтець кашубський, копитняк європейський. Серед раритетного фіторізноманіття трапляються коручка чемерникоподібна, коручка пурпурова, гніздівка звичайна, підсніжник звичайний – види, занесені до Червоної книги України, а також регіонально рідкісна рослина воронець колосистий.

Має важливе лісоохоронне значення.

«Дорогоща» – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Нетішинському л-ві (кв. 26-27) ДП «Славутське ЛГ» на площі 78,5 га, неподалік водойми-охолоджувача Хмельницької АЕС. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 16.12.1998 р. №13.

Охороняється слабопогорбована територія, вкрита майже суцільним масивом середньовікового та пристигаючого лісу. На цій ділянці переважає грабово-сосновий ліс рідкотравний з участю дуба, берези, у зниженнях - вільхи. У деревостані є домішка клена гостролистого, клена-явора. Підлісок виявлений слабо, він представлений ліщиною, бруслиною бородавчастою.

Травостій розріджений, в ньому переважають зеленчук жовтий, копитняк європейський. У травостої є чимало рідкісних

та малопоширених видів. Тут виявлений баранець звичайний. Він зростає двома великими куртинами у природному зниженні вільхово-грабово-соснового лісу рідкотравного. В заказнику виявлене зростання видів, занесених до Червоної книги України – лілії лісової та коручки чемерникової. У зниженнях великі плями утворює плаун ключий – бореальний вид із Червоної книги України, який знаходиться на південній межі ареалу. Тут є великі популяції кадила сарматського й вовчих ягід звичайних. Ці види занесені до списку видів, котрі охороняються в Хмельницькій області.

Таким чином, на ділянці зростають і утворюють багаточисельні популяції 4 види з Червоної книги України. Серед них – дуже рідкісний на рівнинній частині України вид баранець звичайний.

«Хутірський» – ботанічний заказник місцевого значення, розташований у Хутірському л-ві (кв. 31, вид. 21, кв. 40, вид. 4, кв.41, вид. 2) ДП «Славутське ЛГ» на площі 46,8 га. Створено рішенням Хмельницької облради від 16.12.1998 р. №13.

Охороняється рідкісний для регіону лісоболотний комплекс, в якому болота досягли високого ступеня розвитку. Оліготрофні та олігомезотрофні болота тут утворилися на місці водойм і є системою кількох заболочених знижень. Болота на більшій частині площі перебувають на олігомезотрофній стадії і тільки окремі їх частини досягли найменшого ступеню розвитку. Це лісові, досить обводнені, болотні ценози із суцільним сфагновим покривом, які зберігають цілу низку рідкісних бореальних та реліктових болотних видів. Рослинний покрив боліт характеризується різноманітним складом рослинних угруповань. Серед угруповань мезотрофних ділянок найбільш поширеною є асоціація березово-сосново-пухнатоплодоосокова. Деревостан тут розріджений, в досить густому трав'яному покриві (80%), крім домінантів, значну домішку утворює кунічник сіруватий, місцями очерет і вовче тіло болотне.

Крім типових болотних видів, в цих екотопах виявлений такий реліктовий вид як верба чорнична, занесена до Червоної книги України, та малопоширений бореальний

вид - осока багнова, який охороняється в області. Ці види утворюють великі популяції і мають добру життєвість.

Серед цінних угруповань мезотрофного типу слід назвати ценози асоціації березово-сосново-осоково-сфагнової (з осоками пухнатоплодою та чорною), березово-сосново-очеретяно-сфагнової, березово-сосново-очеретяно-вовчетіло-сфагнової та деякі інші. На всіх ділянках цих угруповань сфагновий покрив дуже насичений водою, покриття його складає 80-90%.

На ділянках, які досягли більш високого ступеня розвитку, панують сосново-піхвопухвірково-осоково-сфагнові біоценози. Тут значну домішку утворює осока пухнатоплодна, є багно болотне, лохина. Ці болотні види охороняються в області.

Серед лісової рослинності, прилеглої до боліт, переважають сосново-дубові та соснові ліси типового складу та набору угруповань. На екоотпних смугах між болотом та лісом виявлений плаун колючий, занесений до Червоної книги України.

Серед багатого зорізноманіття зустрічаються тварини, занесені до Червоного списку та Червоної книги України, зокрема: ведмедя Гера, вовчок горішковий, жук-олень та ін.

На міжнародному рівні охороняються: квакша звичайна, канюк звичайний, крутиголовка, вівчарик-ковалик, синиці блакитна та велика, гаїчка болотна тощо.

Заказник «Хутірський» має велике наукове, водорегулююче значення, є осередком збереження ландшафтного та біологічного різноманіття східної частини Малеого Полісся.

«Купинський» – гідрологічний заказник місцевого значення, розташований у Климентовецькому л-ві (кв. 44, вид. 13) ДП «Шепетівське ЛГ» на площі 12 га, за 2 км від с. Купино, на його північній околиці. Охоронний статус надано рішенням Хмельницької облради від 25.12.1992 р. №7.

Охороняється рідкісне для області болото округлої форми. Ймовірно, що воно виникло шляхом заростання карстового озера. Рослинність в ньому змінюється від центра до периферії. У трав'яному покриві переважа-

ють рослини, що зуміли пристосуватися до умов малопоживного і кислого торфу. Поверхня майже суцільно вкрита сфагновими мохами. У сфагновому покриві переважає пухівка піхвова, поміж її купинами по моху стелиться журавлина болотна. Тут зростають типові рослини сфагнових боліт – андромеда багатолиста, лохина (буяхи), багно болотне.

Всі ці рослини є рідкісними для Хмельниччини. В обводнених зниженнях трапляються вовче тіло болотне, вербозілля болотне, осока сірватата. В заказнику виявлений пальчатокорінник м'ясочервоний – лучно-болотна орхідея, занесена до Червоної книги України.

Тут можна побачити й льодовиковий релікт – вербу чорничну, занесену до Червоної книги України. Досі в Хмельницькій області було відоме лише одне її місцезнаходження – неподалік озера Святе. Вірогідно, що на Хмельниччині це єдині місцезростання виду у локалітетах на південь від межі його суцільного поширення.

Фауна не відзначається значним різноманіттям. Із птахів, що мають охоронні статуси, у центральній оліготрофній частині болота відмічені щеврик лісовий, сорокопуд терновий, вільшанка та ін. Біля знижених вологих ділянок оселяється баранець звичайний – кулик, досить характерний для верхових боліт. Із земноводних зареєстрована жаба гостроморда, включена в регіональний Червоний список.

Заказник виконує гідроакумуляючу функцію, є джерелом живлення безіменного струмка - притоки р. Лизнявки (басейн р. Горинь).

«Витік річки Утка» – гідрологічний заказник місцевого значення, розташований у л-ві Кряжова буда ДП «Славутське ЛГ», у верхів'ї р. Утки на площі 20,9 га. Охоронний режим встановлено рішенням Хмельницької облради від 17.12.1993 р. №3.

Охороняється заболочене верхів'я р. Утка (права притока р. Горинь). Серед болотної рослинності найпоширенішими угрупованнями є угруповання мезотрофних боліт, оскільки три з них перебувають в мезотрофній та олігомезотрофній стадіях розвитку. На цих ділянках зростають ценози пухнато-плодоосоково-сфагнові, вони безлісі. Тут зроста-

ють види, які охороняються в Хмельницькій області: образки болотні, пухівка піхвова, пухівка багатоколоскова, росичка круглолиста.

На ділянках боліт поширені ценози сосново-пухівково-сфагнової асоціації та угруповання пухівки піхвової на суцільному сфагновому покриві. Вони характеризуються наявністю розрідженого деревного ярусу із берези пухнастої та сосни. Також трапляються угруповання очерету, рогозу вузьколистого, осоки омської, місцями з співдомінуванням лепешняку великого. Зростають на болоті регіонально рідкісні рослини – вовче тіло болотне, ситник розчепірений, багно звичайне, журавлина болотна.

Раритетну ценотичну складову невеликих ділянок водних плес формують угруповання латаття сніжно-білого, латаття білого, глечиків жовтих, які занесені до Червоної книги України.

Лісова рослинність, яка розміщується на погорбованих підвищеннях навколо озер, представлена, в основному, сосновими лісами. Найбільші площі займають соснові ліси зеленомохові (Зелена книга України). Трапляються асоціації грабово-дубового лісу волосистоосокового та яглицевого. В таких лісах зростають рослини, занесені до Червоної книги України: верба чорнична, лілія лісова, пальчатокорінник плямистий.

Різноманітність ландшафтних умов і багатий рослинний світ сприяють великому розмаїттю зообіоти. Серед видів тваринного світу до Червоної книги України занесені бджолатесляр звичайна, махаон і райдужниця велика. Представником Європейського Червоного списку є деркач, а Додатку Бернської конвенції – квакша звичайна, ропуха зелена, ящірка прудка, лелека білий, лунь очеретяний, волове око, гаїчка болотна, зеленяк, зяблик та ін.

Має наукове, природоохоронне, водорегулююче значення, є осередком збереження біологічного і ландшафтного різноманіття.

«Три Дуби» – гідрологічний заказник місцевого значення, розташований також у л-ві Кряжова буда ДП «Славутське ЛГ» на площі 1,2 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 17.12 1998 р. №13.

Охороняється природне лісове озеро, яке утворилося у видовженій улоговині. Озеро

простягається на 250-300 м і має ширину близько 40 м, загальна площа озера близько 1 га. Його оточує з усіх боків ліс, утворюючи лісоозерний комплекс. Озеро має оригінальний для регіону еумезотрофний хід заростання. Еумезотрофні рослинні угруповання розміщені вузькими смугами по краях озера. Найбільш інтенсивний процес заростання виявлений у східній частині, на найменшій глибині. Саме тут утворилися болотні угруповання значної площі. В цій частині переважають угруповання рогозу широколистого зі співдомінуванням бореального виду – вовчого тіла болотного (охороняється у Хмельницькій обл.). Характерною їх особливістю є наявність сфагнового покриву, проективне покриття якого сягає 50%.

Флористичне ядро в цих ценозах утворюють типові болотні види – смовдь болотна, кисляк китицецвітій, півники болотні, ситник розлогий.

Виявлені тут і такі малопоширені в регіоні види як образки болотні та пухирник малий. В нешироких прибережно-водних смугах, які оточують озеро, переважають угруповання куничника сіруватого, місцями зі співдомінуванням вовчого тіла болотного на сфагновому покриві.

Лісова рослинність у прилеглих до озера смугах представлена сосновими та сосново-дубовими лісами, місцями – сосново-грабово-дубовими лісами. На більш знижених, прилеглих до озера ділянках, переважають соснові ліси чорницеві та чорницево-зеленомохові, в яких виявлено великі популяції плауна колючого, занесеного до Червоної книги України. Вище в рельєфі розміщуються сосново-дубові ліси.

У трав'яно-чагарниковому покриві переважає чорниця. Тут зростає ожика лісова – рідкісний на рівнині вид, який в Україні поширений, в основному, в Карпатах.

У складі флори є червонокнижні види – плаун колючий, пухирник малий та регіонально рідкісні – образки болотні та ожика рівнинна.

Заказник має гідрологічне, ґрунтозахисне, естетичне, рекреаційне значення, є осередком збереження ландшафтного і біологічного різноманіття східної частини Малого Полісся.

«Воронківський» – гідрологічний заказник місцевого значення, розташований у Старокостянтинівському л-ві (кв. 41, вид. 1-5) ДП «Проскурівське ЛГ» на площі 14,7 га, у межах Старокостянтинівського району між селами Воронківці та Григорівка. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 01.11.1996 р. №2.

Охороняється водно-болотний природний комплекс у заплаві р. Случ, що утворився внаслідок заростання водойм. Болота становлять великий науковий і практичний інтерес. У них зосереджені величезні запаси торфу. Торф'яники, як джерело енергії і цінної органічної сировини, зберігають інформацію про рослинність і клімат минулих епох.

На території природного комплексу переважають трав'янисті рослини: сфагнум, багно звичайне, журавлина, осока, рогіз, очерет, росичка, м'ята водяна, незабудка болотна та ін. З дерев часто трапляються осика, вільха, верба. Із чагарників поширена калина цілолиста, калина гордовина.

На річкових терасах зростають бруслина середньоевропейська, терен колючий, а з трав'янистих рослин – ожина сиза, тимофіївка лучна, тонконіг.

«Гнилий Ріг» – гідрологічний заказник місцевого значення, розташований у Лютарському л-ві (кв. 27-30 і 33-36) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 816,2 га. Охоронний режим встановлено згідно рішення 10 сесії Хмельницької облради від 29.02.2000 року за №10.

Охороняється характерний для Малого Полісся комплекс соснових і вільхово-березових лісів (760,4 га) з болотами у долинах р. Гнилий Ріг та її правої притоки.

У трав'янистому покриві переважають типові для вологих лісів види рослин – престач прямостоячий (калган), плаун булавовидний, веснівка дволиста, білоус стиснутий, типові лісові види - куртинами - зірочник лісовий, копитняк європейський, маренка запашна, а також рідкісні у Хмельницькій області осока кульконосна та ситник розчепірений.

Фауна басейну річки Гнилий Ріг та її берегів відносно різноманітна, але має досить збіднений склад, що є наслідком значного антропогенного впливу. Із копитних тут зустрічаються:

лосі звичайні (Додаток III Бернської конвенції), кабани, козулі, з інших ссавців – лисиці, зайці-русаки, лісові куниці, білки, кроти, ондатри, які селяться в норах по берегах річки. Для бобрів створено штучний запруд, заповнений водою.

Найпоширенішими хребетними є птахи (біля 20 видів): вивільга, великий строкатий дятел, припутень, зозуля, сойка, плиска біла та синиця голуба. Поодинокі зустрічаються хижі птахи - канюк, щиглик, а також крук та одуд.

Із земноводних трапляються жаби трав'яниста й гостроморда (остання з Додатку II Бернської конвенції), гадюка, вуж звичайний та тритон.

Заказник має велике природоохоронне, гідрологічне, водорегулююче значення, є осередком охорони біорізноманіття Малого Полісся і однією з найбільших природно-заповідних територій в області.

«Голубе озеро» – гідрологічний заказник місцевого значення, розташований у Стриганському л-ві (4 кв. 2 вид., 5 кв. 5 вид.) ДП «Славутське ЛГ» на площі 28,5 га. Охоронний режим встановлено рішенням 17 сесії Хмельницької облради від 17.12.1993 року за №3.

Знаходиться у віданні НПП «Мале Полісся».

Охороняється мальовниче лісове озеро з прозорою водою і привабливими краєвидами, які утворюють мішані та соснові лісові масиви. Є місцем гніздування та зупинки під час перельотів водно-болотних птахів.

Заказник підтримує гідрологічний режим в регіоні, має важливе орнітологічне, естетичне та рекреаційне значення.

«Клиновецьке урочище» – гідрологічний заказник місцевого значення, розташований у Плужнянському л-ві (кв. 44, 57-63, 68-72, 78, 79, 81-83, 90-93, 102-105) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 1157,5 га. Охоронний режим запроваджено рішенням 10 сесії Хмельницької облради 29.02.2000 року за №10.

Охороняється типовий для Малого Полісся екотоп, який являє собою понижене лісове урочище з вільхово-березовим та сосновим лісом з домішкою клена, ясена та ялини, а також насадження сосни на площі 466,6 га.

Особливим раритетом дендрофлори заказника є особина дуба звичайного віком понад 400 р. У заказнику беруть початок і протікають кілька лівих приток р. Вілія (притока р. Горинь).

У трав'янистому покриві зростають типові лісові (яглиця, осока волосиста, копитняк європейський, щитник чоловічий та безщитник жіночий), лучно-болотні (гравілат річковий, слабник водяний, жовтяниця черволиста) та водно-болотні (хвощ прирічковий, очерет, комиш лісовий, м'ята дволиста, лепешняк водяний) рослини. Трапляються ділянки з різними видами верб: ламкою, пурпуровою, білою, попелястою. Виявлено рослину Червоної книги України вовчі ягоди пахучі, а також рідкісну у Хмельницькій області осоку остюкову.

Біотопічна неоднорідність урочища сприяє високій видовій різноманітності фауни хребетних. Із ссавців виявлено сліди життєдіяльності лося (вид Додатку III Бернської конвенції), свині дикої, козулі, лисиці, зайця русака, куниці, білки, бобра, видри річкової (занесена до Червоної книги України, Європейського червоного списку та Додатку II Бернської конвенції).

Орнітофауна представлена кількома екологічними групами птахів, які характеризуються великою видовою різноманітністю та значною кількістю цих тварин. Орнітокомплекс лісових птахів урочища складають вічварик-ковалик, зяблик, славки чорноголова і рябогруда, горлиця звичайна, берестянка, соловейко, жулан та інші. На луках мешкають луговий чекан, очеретянка лугова, кобилка річкова, драч. Водно-болотні птахи представлені лелекою білим, чаплею сірою, кроквою, чирком-тріскунцем, лискою, курочкою водяною, чибісом, луном болотним, мартинком звичайним та квоквою річковою.

У вільховому насадженні з домішкою дуба та берези гніздяться дві пари лелеки чорного – виду Червоної книги України і Додатку II Бернської конвенції, а також кілька пар голуба-синяка, який віднесений до Додатку III Бернської конвенції та переліку тварин, які підлягають охороні у Хмельницькій області.

Із земноводних зустрічаються жаби ставкова і озерна, гадюка, вуж звичайний та тритон.

Заказник – одна з найбільших в області природно-заповідна територія. Має ґрунтозахисне, водорегулююче значення, є осередком охорони біорізноманіття Малого Полісся у Хмельницькій області.

«Тарасівський» – орнітологічний заказник місцевого значення, розташований у Сатанівському л-ві (кв. 1, вид. 17, 18, 20) ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 5,3 га, на схід від с. Тарасівка, в межах Городоцького району.

Статус надано рішенням Хмельницької облради від 25.12.1992 р. №7. Охороняється мальовниче лісове озеро з прозорою водою і навколишніми привабливими краєвидами, які є місцем гніздування та зупинки під час перельотів водно-болотних птахів.

У дубово-грабовому лісі охороняється колонія чаплі сірої, чаплі рудої, великої білої чаплі. Найпоширенішими хребетними є птахи (біля 20 видів): вивільга, великий строкатий дятел, припутень, зозуля, сойка, плиска біла та синиця голуба. Поодинокі зустрічаються хижі птахи – канюк, щиглик, а також крук та одуд.

Із земноводних трапляються жаби трав'яниста й гостроморда (остання з Додатку II Бернської конвенції), гадюка, вуж звичайний та тритон.

Заказник підтримує гідрологічний режим у регіоні, має важливе орнітологічне, естетичне та рекреаційне значення, є осередком охорони біорізноманіття Малого Полісся і однією з найбільших природно-заповідних територій в області.

«Плужнянський» – орнітологічний заказник місцевого значення, розташований у Плужнянському л-ві (кв. 60, вид. 11) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 1,4 га, на північний захід від с. Сторонице. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 25.12.1992 р. №7.

Охороняється гідролінійний комплекс заболоченого лісу з переважанням лісоболотних, болотних та лісових видів, де оселилися лелека чорний, занесений до Червоної книги України, голуб-синяк - вид, занесений до Додатку II Бернської Конвенції, та інші рідкісні птахи.

Лісове насадження утворене вільхою чорною з домішками дуба, берези, віком близько 80 р., каштана кінського. У густому підліску

домінує черемха, зростає ліщина, горобина, крушина ламка, верба попеляста. Трав'яний покрив утворюють лісоболотний вид кропиви жабрійолистої, підмаренник заплавної, безщитник жіночий, щитник шартрський, жовтяниця черговолиста, вербозілля звичайне.

Із видів рослин, занесених до Червоної книги, в заказнику зростають плаун колючий, осока Девелла, астранція велика, товстянка звичайна. На території заказника мешкають такі рідкісні тварини, як європейська медична п'явка, видра річкова, черепаха болотяна, ропуха зелена, вивільга, щеврик лісовий, повзик, сорокопуд терновий, вівчарик жовтобровий, вівчарик-ковалик, вивільга, мухоловка сіра, мухоловка білошия, зеленяк, зяблик та інші. Звірині стежки у заказнику топчуть дикі свині, лосі й козулі.

«Червоноцвітський» – орнітологічний заказник місцевого значення, розташований у Климентовецькому (кв. 31, вид. 2, 3, 5, 6, 8, 12-16) та Мальованському л-вах (кв. 15, вид. 1, 2, 4-9) ДП «Шепетівське ЛГ» на площі 36 га, на південь від с. Червоний Цвіт у межах Шепетівського р-ну. Статус присвоєно рішенням Хмельницької облради від 25.12.1992 р. №7.

Охороняється в заказнику лелека чорний – вид Червоної книги України. Гніздо лелеки чорного розміщене на високому дубі посеред листяного лісу з трав'яним покривом із осоки трясучковидної. Лісові угруповання з домінуванням цієї осоки занесені до Зеленої книги України. В Україні вони знаходяться на межі свого поширення.

Територія заказника – знижена вирівняна ділянка. Посеред середньовікового лісу трапляються окремі великі дуби – свідки давніх часів.

Дуб, на якому оселився лелека чорний, має висоту 25 м. Гніздо птаха розташоване на висоті 11 м на гілці, спрямованій на схід, і має діаметр 1,2 м та висоту - 0,8 м.

Деревостан лісу, що оточує дуб з гніздом лелеки чорного, складають дуб звичайний, береза повисла, як домішка трапляються сосна звичайна, вільха чорна. У підрослі переважає дуб 1-5 м заввишки, зустрічаються молоді ялини. Підлісок не виявлений, поодинокі зростають малина, верба попеляста,

горобина. Трав'яний покрив, що не характерно для трясучковидних угруповань, досить густий – з проективним покриттям 80-85%. Інші види – це переважно північні види вологих лісів – вербозілля звичайне, щитник шартрський, веснівка дволиста. Навесні у лісі виявлені синузії весняних ефемероїдів з переважанням анемони дібрової.

Такий характер має частина лісу, прилегла до гнізда. Подекуди трапляються плескати підвищені гривки, вкриті грабово-дубовим лісом з типовими видами широколистяних лісів, таких, як зірочник лісовий, просянка розлога, круціата гола. Із рідкісних видів відмічена любка дволиста, занесена до Червоної книги України. Загалом, територія заказника – вологий лісовий комплекс із сполученням неморальних та бореальних лісових видів.

Окрім лелеки чорного, на території заказника мешкають інші представники Червоної книги України – бджола-тесляр фіолетова, бражник олеандровий, дозорець-імператор, змієїд.

До Європейського червоного списку включені такі представники тваринного світу заказника: деркач, вовчок горішковий. Понад 40 видів тварин заказника занесені до Додатку II Бернської конвенції, зокрема: канюк звичайний, лунь очеретяний, яструби великий і малий, дятли великий і малий, плиска біла, сорокопуд терновий, вівчарик-ковалик, очеретянка чагарникова, соловейко східний, повзик та ін.

Чимало представників фауни заказника є регіонально рідкісними і охороняються на Хмельниччині: жаба гостроморда, ропуха зелена тощо.

Заказник є осередком збереження біорізноманіття східної частини Малого Полісся.

«Чоботарня» – загальнозоологічний заказник місцевого значення розташований у Козачківському л-ві (кв. 6-13) ДП «Летичівське ЛГ» на площі 429,0 га, неподалік с. Грушківці. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 20.12.1989 р. №203.

Заказник являє собою масив похідного грабового лісу з участю дуба, клена гостролистого, ясена, осики, черешні. У масиві багато липи. Переважають середньовікові та молоді культури дуба звичайного, сосни, подекуди – ялини, дуба червоного.

Травостій – «успадкований» від природних листяних лісів, тому він тут багатий і різноманітний. У ньому виявлено п'ять видів з Червоної книги України: чотири види лісових орхідей - коручки пурпурова та чемерникова, любка дволиста, гніздівка звичайна, а також карпатський, дуже рідкісний на рівнині вид – кастрація велика. Із реліктових видів виявлені кадило сарматське та аурум Бессера. У масивах зростає низка центральноєвропейських видів – герань темна, коручка пурпурова, кадило сарматське, клен-явір, черешня. Деякі з них перебувають тут на східній межі свого поширення. Виявлені також такі малопоширені в області види як хвощ зимуючий, перстач білий, жовтозілля надрічкове. Масив має типовий для регіону і багатий флористичний комплекс.

Види фауни, завдяки острівному характеру лісового урочища та наявності в ньому відкритих ділянок, представлені не тільки мешканцями лісу, а й лук, зволжених ділянок, в тому числі високотрав'я. Із земноводних біля ставка та на заболочених ділянках відмічені ставкова та озерна жаби, в лісі – ропуха, трав'яна і гостроморда жаби, на вирубках – квакша та гребінчастий тритон. Із плазунів досить чисельна веретільниця ламка, наявні вуж звичайний і ящірка живородна.

Серед орнітофауни особливий інтерес викликає знаходження на ділянці голуба-синяка. Із хижих птахів трапляються канюк звичайний і лунь болотяний. Біля водойм тримаються крижні, сірі та великі білі чаплі. У лісі зустрічаються велика, голуба й чорноголова синиці, дрозди чорний, співочий та чикотень, вівчарки ковалік і жовтобровий, великий строкатий дятел. Відмічені крук, волове око, соловейко, корольок жовтоголовий та ін.

Із ссавців, занесених до Червоної книги, тут водиться борсук. Є ласка, заєць сірий, кріт, козуля, свиня дика та чимало дрібних ссавців. До найбагатших у фауністичному відношенні ділянок належать ділянки старого лісу, де збереглися дуплясті дерева і є розвинений підріст, а також узлісся з чагарниками. Тварин приваблюють водні плеса. Найбіднішими щодо фауни є монодомінант-

ні культури та ділянки грабового лісу.

«Лизнявський» – загальнозоологічний заказник місцевого значення розташований у Романівському л-ві (кв. 37-40) ДП «Шепетівське ЛГ» на площі 422 га, на південно-східній околиці с. Круглик Шепетівського р-ну, де проходить межа між Малим та Центральним (Житомирським) Поліссям. Охоронний режим встановлено рішенням Хмельницького облвиконкому від 26.10.1990 р. №194.

Охороняється типовий комплекс у лісовому масиві на лівому березі р. Лизнявка (басейн р. Горинь). Рослинність заказника представлена лісовими, прибережно-водними і водними угрупованнями. Більшу частину території займає середньовіковий ліс із переважанням у деревному ярусі дуба, ясеня, клена гостролистого, рідше трапляється липа, граб і в'яз. Вік дерев приблизно 70-75 років.

У деревостані зростає кілька старих дубів, один із яких привертає увагу своїми величезними розмірами - діаметр стовбура має понад 1 м, висота сягає 30 м, вік – близько 500 років. Дерево має гарний вигляд та належний санітарний стан.

У вологих місцях зростають вільха клейка, верба попеляста. Підлісок не розвинений. Поодинокі трапляються черемха, бірючина й ліщина. В підрості переважає граб та в'яз.

У трав'яному покриві влітку домінує зірочник ланцетовидний. Навесні на цих ділянках виявлена синюзія ефемероїдів з переважанням центральноєвропейського виду рівноплідника рутвицелистого.

На знижених місцях значні площі займають угруповання цибулі ведмежої (відомі також під назвами «черемша» та «левурда»), занесеної до Червоної книги України. Лісові угруповання з домінуванням цибулі ведмежої, занесені до Зеленої книги України.

В заказнику також зростає червонокнижний вид - підсніжник звичайний. Флористичний склад лісів досить багатий. Тут трапляються зубниця залозиста, чистець лісовий, просянка розлога, осоки лісова і трясучковидна. На заболочених ділянках домінують високотравні угруповання очерету та осоки

гостровидної. Зарості лепешняку великого оточують береги р. Лизнявка. На болотах та заболочених луках ростуть калюжниця болотна, м'ята водяна, жовтець повзучий, півники болотні. Серед небагатої водної рослинності зустрічаються угруповання глечиків жовтих, занесених до Зеленої книги України.

Багатий рослинний світ сприяє поселенню великої кількості тварин, які представлені лісовими і навколводними мешканцями. Найчисленнішою групою є птахи. На чагарниково-лісових ділянках переважають соловейко східний, вівчарик-ковалик, вівчарик жовтобровий, дрозди чорний та співочий, зяблик, кропив'янка чорноголова і синиця велика. Менш чисельні – горлиця звичайна, зозуля, вивільга, костогриз та ін. Зареєстровані одинокі гнізда канюка звичайного, яструба великого та крука. Серед пташиного населення водно-болотних екотипів зустрічаються чапля сіра, крижень, кобилочка річкова, а також деркач – птах, що занесений до Європейського Червоного списку.

У заказнику виявлено сліди перебування козулі, свині дикої та лося. На р. Лизнявці побудували запруду бобри річкові. Із хижих ссавців у заказнику мешкають лисиця, собака енотовидний, куниця лісова, трапляється і горностай – вид, занесений до Червоної книги України.

Близько 50 видів тварин включені до Додатку II Бернської конвенції, зокрема: яструби великий і малий, сови сіра та болотяна, дятли великий, середній і малий, мухоловка сіра, мухоловка білошия, костогриз тощо. Чимало представників фауни заказника є регіонально рідкісними й охороняються в Хмельницькій області.

Заказник є осередком збереження ландшафтного і біологічного різноманіття (передусім тваринного світу), має водорегуляційне і ґрунтозахисне значення.

«Лютарський» – загальнозоологічний заказник місцевого значення, розташований у Лютарському л-ві (кв. 31, вид. 1; кв. 33, вид. 13-17, 21, 24 та кв. 37, вид. 1, 5, 17, 18) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 35,7 га. Створено рішенням Хмельницької облради 28.10.1994

р. №7.

На берегах р. Гнилий Ріг (притока р. Горинь) охороняються поселення бобрів. Тут мешкають тварини, які охороняються на міжнародному (Додаток Бернської конвенції) та регіональному (Червоний список флори та фауни Хмельницької обл.) рівнях: жаба гостроморда, ропуха зелена, горихвістка звичайна, мухоловка білошия, підкорішник звичайний та інші.

До раритетного фіторізноманіття належить угруповання корінних старих соснових зеленомохових та чорницевиких лісів, які занесені до Зеленої книги України, і червонокнижні вовчі ягоди пахучі та плаун колючий.

Заказник має важливе природоохоронне, наукове, водорегулююче значення.

«Андронівський» – загальнозоологічний заказник місцевого значення, розташований у Старокостянтинівському л-ві (кв. 1, вид. 1-19) ДП «Проскурівське ЛГ» на площі 55,2 га, на північний схід від с. Андронівка Старокостянтинівського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 20.12.1989 р. №203.

Територія, що охороняється, є басейном двох річок – Случі та Ікопоті, тому це частково заболочена територія, на якій невеликими масивами поширені лучні угруповання.

У насадженнях переважає граб звичайний, дуб звичайний та ялина звичайна. Зрідка трапляється осика. Підлісок формує бузина чорна, ліщина. Через заказник протікає безіменний потічок. На його берегах трапляються верби та вільшина.

Травостій сформований сунічником наземним, тонконогом лучним, мітлицею білою, кострицею лучною, осокою ранньою. На осокових заболочених територіях переважають осока гостровидна, осока здута.

Трав'яниста рослинність представлена зірочником ланцетовидним, маренкою запашною, зеленчуком, ломиносом прямим, чиною весняною, просянкою розлогою, астрагалом солодким. Такі умови сприятливі для проживання багатьох видів тварин серед яких домінують борсуки.

Із земноводних трапляються жаби ставкова, озерна, трав'яна і гостроморда. Рідше

зустрічаються ропуха сіра і тритони звичайний та гребінчастий. Тут можна побачити майже всі види плазунів, які мешкають на Хмельниччині. Багата й орнітофауна. Серед ссавців на очі потрапляють ондатра, полівка водяна, видра річкова, лисиця, собака єнотовидний, заєць-русак, свиня дика, вовк, лось і козуля. Але найчисленнішим видом, який охороняється у загальнозоологічному заказнику є колонія бобрів річкових.

Має важливе рекреаційне значення.

«Пеньківський» – загальнозоологічний заказник місцевого значення, розташований у Старокостянтинівському л-ві (кв. 4, 5, 6) ДП «Проскурівське ЛГ» на площі 122,3 га, неподалік від с. Драчі (на захід від с. Пеньки). Старокостянтинівського р-ну. Охоронний статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 26.10.1990 р. №194.

Створенню місцевого мікроклімату сприяють лісові струмки та меліоративні канали, які живлять малу річку Вілу, та відносно заболочена місцевість.

Заказник характеризується мішаними лісами із переважанням листяних. Домінують дуб звичайний та дуб червоний із домішкою граба, ільмових, ясена звичайного, клена гостролистого. Трапляється акація біла і гледичія. У свіжих та вологих типах лісів зростає вільха чорна, різні типи верб.

Підлісок розвинений добре, його утворюють ліщина, крушина ламка, глід кривочашечковий, бузина чорна та ін.

У чагарниково-трав'янистому покриві ростуть: маренка запашна, зеленчук жовтий, астрагал солодколистий, ломиніс прямий, чина весняна, просянка розлога. На заболочених ділянках трапляються різні види осок і верб, куничник сіруватий, вербозілля звичайне, жовтець повзучий, рогіз та ін.

Зростають брусниця, чорниця, орляк звичайний, лохина, щучник дернистий, дзвоники персиколісті, верес звичайний, ожика рівнинна, багно звичайне, вербозілля звичайне та ін. У моховому покриві виділяються рунянка звичайна, сфагнум дібровний, гілокомій блискучий, плевроцій Шребера.

Заказник характеризується різноманіт-

ністю тваринного світу. На ділянках лісу з молодими насадженнями концентруються зайці-русаки, лисиці, козулі.

У середньовікових насадженнях спостерігається чимало видів птахів: берестянка звичайна, вільшанка, вивільга, ворона сіра, дятел великий, зяблик, горихвістка звичайна, вівчарик весняний, жайворонок лісовий.

Ссавці представлені білкою звичайною, куницею лісовою, собакою єнотовидним, їжаком звичайним, кротом, ласкою та мишою лісовою.

У річкових долинах та болотах живуть жаби: гостроморда, зелена, трав'яна, кумка червоночерева, ропуха звичайна. Трапляються тритони гребінчасті та звичайні. У зооценозах можна побачити ящірку прудку, веретільницю, ящірку живородну, вужа звичайного та мідянку.

У вологих місцях домінують бобри, які в заказнику охороняються.

Має важливе природоохоронне та господарське значення.

«Голицький» – геологічний заказник місцевого значення, розташований у Варварівському л-ві (кв. 68, вид.1, кв. 58, вид. 9-11) ДП «Славутське ЛГ» на площі 6,6 га, що північніше від с. Голики Славутського р-ну. Статус заповідного надано рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

Охороняється місце виходу на поверхню сапонітів (червоної глини) - малопоширеної у Хмельницькій обл. корисної копалини. Знаходиться на мальовничих, заліснених ялиною звичайною (вік 25-30 років) схилах лівого берега р. Горинь. У лісових масивах підлісок не розвинений. Трав'яний ярус збіднений.

У заказнику мешкає велика кількість тварин, які охороняються на національному та міжнародному рівні, серед них: бджола-тесляр звичайна, джміль моховий, махаон, одуд, вивільга, вівчарики весняний і жовтобровий, вівчарик-ковалик, золотомушка жовтоголова, вільшанка, мухоловка сіра, мухоловка білошия, синиці блакитна та велика, зяблик, костогриз та інші.

Заказник має наукове і природоохоронне значення.

Пам'ятки природи місцевого значення

«Дуб черешчатий» – лісова пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Кам'янківському л-ві (кв. 29, вид. 12) ДП «Шепетівське ЛГ» на площі 9,1 га, за 3 км на захід від м.Шепетівки. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 15.10.1986 р. №225.

Охороняється генетичний резерват високопродуктивного дубового насадження віком понад 150 років.

Лісовий масив розміщується на рівній ділянці зі зниженнями. Ґрунтові відміни, багаті на поживні речовини, забезпечують складну будову лісових угруповань.

У насадженнях перший ярус формує дуб звичайний, іноді з домішкою сосни звичайної (одиночно). Підлісок сформований ліщиною звичайною, трапляється крушина ламка. По берегах водойм зростають різні види верб, вільха чорна та ін.

У трав'яно-чагарниковому ярусі основу флористичного ядра складають переважно бореальні види з домішкою неморальних. У складі видів – щитник шартрський, ожика рівнинна, веснівка дволиста, ортилія однобока, чорниця. Групу неморальних видів утворюють купина пахуча, перлівка поникла, яглиця звичайна, зірочник ланцетовидний. Весняної пори милує око анемона дібровна та конвалія травнева.

Із червонокнижних рослин трапляються лілія лісова, любка дволиста, проліска дволиста. Мохи утворюють окремі куртини в мікрозападинах, навколо стовбурів, на купинах і місцях вогнищ.

Має велике лісогосподарське, природоохоронне та рекреаційне значення.

«Морозівка» – пам'ятка природи місцевого значення, розташована в Старокостянтинівському л-ві (кв. 57, вид.1, 2) ДП «Проскурівське ЛГ», у межах Старокостянтинівського р-ну. Площа 9,3 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 17.12.1993 р. №3.

Охороняється лісовий масив з насадженням сосни звичайної.

Із таксаційної формули 5Бп5Сз можна констатувати, що тип лісу – свіжий. Флористичне ядро в ньому сформовано із бореальних видів: сосни звичайної, берези повислої, крушини ламкої, чорниці, брусниці, ожики рівнинної, плямами трапляється плаун колючий. Моховий покрив утворений плевроцієм Шребера, зозулиним льоном звичайним. У трав'яному покриві трапляються переліска благородна, маренка запашна, зеленчук жовтий, астрагал солодколистий, ломиніс прямий, чина весняна, просянка розлога.

Має рекреаційне значення.

«Сковородецькі красвиди» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення розташована на південний схід від с. Сковородки, у Старокостянтинівському л-ві (кв. 54, вид 1-3) ДП «Проскурівське ЛГ» в межах Старокостянтинівського р-ну. Площа 15 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

Охороняється мішаний лісовий масив, до якого прилягає болото та заболочені сінокоси, місця гніздування дикої водоплавної птиці. Тип лісорослинних умов – свіжі та вологі дубово-грабові діброви. На території пам'ятки природи переважають насадження сосни звичайної з домішкою берези повислої. Проте у мішаному лісі зростають дуб звичайний, граб звичайний, трапляються клени гостролистий та явір. Одиночно трапляється яблуня лісова. Підлісок утворюють ліщина звичайна, крушина ламка, калина звичайна, жостір та ін.

Чагарниково-трав'яний покрив складений маренкою запашною, зеленчуком жовтим, астрагалом солодколистим, ломиносом прямим, кострицею, яглицею.

На болотах і заболочених луках зростають очерет, рогіз широколистий і вузьколистий, стоколос безостий, лисохвіст лучний, тимофіївка лучна, осока несправжньосмикавцева і видовжена, вовконіг болотний, чистець болотний, щучник дернистий та інші види. Тут можна побачити м'яту, дягель

лікарський, розхідник золотарний, айр, а на підвищеннях – чебрець, валеріану лікарську.

Заболочені луки є притулком водно-болотних птахів. У болоті і на водних плесах полюють лелеки, чаплі сірі, мартин великий, лебеді-шипуні, качки, гуси, норці, крячки тощо.

Має рекреаційне значення.

«Венеція» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована в межах Старокостянтинівського р-ну, біля с. Миролюбне. Площа 8,7 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 17.12.1993 р. №3. Перебуває у віданні Старокостянтинівського л-ва ДП «Проскурівське ЛГ».

Охороняється мальовнича місцевість з насадженнями сосни звичайної, ялини, граба та дуба звичайного на схилах та каскадах озер на р. Іква (притока Південного Бугу). У складі насадження переважає сосна з домішкою ялини. Підлісок утворює бузина чорна, крушина ламка, горобина звичайна.

Чагарниково-трав'яний покрив формують суниця лісова, герань лісова, медунка, орляк, зірочник середній, чебрець. На терасах річки ростуть горошок вузьколистий, люцерна серповидна, чина лучна та тонконіг лучний.

Має ґрунтозахисне, природоохоронне та рекреаційне значення.

«Решнівська» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована неподалік с. Решнівка Старокостянтинівського р-ну у Старокостянтинівському л-ві (кв. 31 вид, 1-21,24.) ДП «Проскурівське ЛГ». Площа 25,4 га. Статус надано, рішенням облради від 17.12.1993 р. №3.

Охороняється мішаний лісовий масив, до якого прилягає болото та заболочені сінокоси, місця гніздування дикої водоплавної птиці.

У породному складі лісового насадження переважає дуб звичайний (40%), береза повисла (30%). 20% площі відведено на ясен звичайний. 10% займає сосна звичайна із домішкою клена гостролистого та бука лі-

сового. Тип лісу – свіжа діброва. У підліску домінує бузина чорна, трапляється крушина ламка, жостір, калина звичайна.

Трав'яний покрив утворюють маренка запашна, зеленчук жовтий, астрагал солодколистий, ломиніс прямий, чина весняна, просянка розлога.

Пам'ятку природи омиває на північному заході р. Коритниця, яка біля села утворює ставок. До Коритниці з північної околиці несе свої води друга ліва, безіменна, притока, верхів'я якої дуже заболочене. Трав'яний покрив заболоченої місцевості формує осока низька, айр, рогіз, очерет, костриця лучна, тимофіївка лучна, куничник наземний.

Такий мікроклімат створює унікальні умови для зростання лісоболотних видів рослин та гніздування водоплавної птиці.

Має велике природоохоронне та рекреаційне значення.

«Стецьківська» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована на північний захід від с. Стецьки Старокостянтинівського р-ну в Старокостянтинівському л-ві (кв.11, вид 1-6) ДП «Проскурівське ЛГ». Площа 7,6 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 28.09.1995 р. №67-р.

Охороняються ділянки мішаного лісу, ставка, прилеглих заболочених земель та глибоких торфових боліт з різноманітною рослинністю.

Тип лісу – свіжа дубово-грабова діброва. Насадження формують сосна звичайна (80%), робінія псевдоакація (акація біла, 10%). Ще 10% площі відведено під лісові культури вільхи чорної, яка формує зарослі на заболочених землях та торфовищах.

Деревостан у вільшняках одноярусний, утворений з вільхи клейкої. У домішці трапляються поодинокі дерева осики, берези, ясена. Підлісок сформований крушиною ламкою із участю верби попелястої, калини звичайної, черемхи звичайної. Трав'яний покрив високий і щільний. Основне флористичне ядро його утворюють широкоареальні гравілат річковий, гадючник оголений, осока видовжена, півники болотні.

Болотні ценози, що формуються в умовах

постійного обводнення на торфі, характеризуються домінуванням кунічника сіруватого. Тут ростуть осоки гостра та омська, вербозілля звичайне, калюжниця болотна, жовтець повзучий та ін.

У менш обводнених місцях основу травостою складають лісові і лісоболотні види: квасениця звичайна, веснівка дволиста, маренка звичайна, зеленчук жовтий, астрагал солодколистий, ломиніс прямий, костриця, яглиця.

Має важливе природоохоронне і рекреаційне значення.

«Левківська» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована у межах Старокостянтинівського р-ну, на землях ДЛФ Старокостянтинівського л-ва (кв. 34, вид 1-3) ДП «Проскурівське ЛГ». Площа 1,6 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 28.09.1995 р. №67-р.

Охороняється ділянка граніто-біотових відкладів гранітодокембрійського періоду, що утворилися на Українському кристалічному щиті. Тут можна побачити гнейси, лесо-видні суглинки, піски.

До ділянки прилягають насадження лісових культур, чагарники, природні пасовища. Тип лісорослинних умов – свіжа сосново-грабова діброва. Такі ліси зростають на сірих і світло-сірих лісових суглинних на лесі і лесовидних суглинках ґрунтах. У насадженнях переважають сосна звичайна та ялина звичайна (60%). На вільхові насадження із вільхи чорної відведено 10% площі. Спорадично трапляється дуб черешчатий. Підлісок утворюють ліщина звичайна, крушина ламка, бузина чорна, калина звичайна.

Трав'яний ярус формують одинарник європейський, веснівка дволиста суниця лісова, герань лісова, медунка, орляк, зірочник, чебрець.

Лісові масиви виконують важливу ґрунтозахисну і протиерозійну функцію.

Має наукове та природоохоронне значення.

«Мироліубинська» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована у межах Старокостянтинівського

р-ну, на землях Старокостянтинівського л-ва (кв.55, вид.1-5) ДП «Проскурівське ЛГ». Площа 11 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 17.12.1993 р. №3.

Охороняється піщаний яр природного походження з масивами облесованих супісків, укритими дерново-підзолистими поверхнево оглеєними ґрунтами з рештками мішаних лісів на схилах.

Тип лісорослинних умов – свіжа дубово-грабова діброва. Насадження сформовані з дуба звичайного, граба звичайного, ялини звичайної, робінії псевдоакації. Поодиначо трапляється осика. Лісове насадження – двоярусне. Перший розріджений ярус утворює дуб звичайний. Другий, значно нижчий, але густіший формує граб звичайний. Підлісок не формується. На узліссі можна побачити куці терну колючого, верби попелястої, крушини ламкої, бузини чорної.

Трав'янистий ярус представляють зірочник ланцетовидний, маренка запашна, зеленчук, астрагал солодколистий, ломиніс прямий, чина весняна, просянка розлога.

Має велике природоохоронне, ґрунтозахисне та наукове значення .

«Дзвінки» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Білогірському л-ві (кв. 21, вид. 5) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 2,5 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 01.06.1970 р. №156 «р», «б».

Охороняється насадження модрина європейської віком 110 років, висотою 30 м і діаметром 52 см.

Модрина європейська – цінна для лісогосподарського виробництва аборигенна порода, яка має високоякісну і довговічну деревину. З неї добувають живицю. Цінна в лісомеліоративних посадках, у зеленому будівництві. Декоративна.

Підлісок на території насадження не розвинений. Чагарниково-трав'яний покрив складають чебрець звичайний, костриця овеча, золотушник звичайний, нечуйвітер зонтичний, булавоносець сіруватий і келерія сиза.

Урочище має важливе лісогосподарське та лісозахисне значення.

«Вигорна» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Білогірському л-ві (кв. 30) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 3,7 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 01.06.1970 р. №156 «р», «б».

Охороняється насадження модрина європейської віком 90 р., висотою 31 м, середній діаметр стовбура – 52 см.

Через високу затіненість у насадженнях підлісок не виражений. Чагарниково-трав'яний ярус сформований видами характерними для зони Малого Полісся. Має важливе лісогосподарське та наукове значення.

«Плужнянська Дача» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Плужнянському л-ві (кв. 3 вид. 27) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 1 га в межах Ізяславського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 01.06.1970 р. №156 «р», «б».

Охороняються ділянки сосни веймутової віком понад 70 років, висотою 25 м.

Дерево із класу Хвойні, родини соснові. В зрілому віці дерева можуть досягати висоти 40-50 м та 1,5 м у діаметрі. Порода-інтродуцент, екзот, морозостійка, вибаглива до родючості ґрунту, швидкоросла. Стілка проти хвороб та шкідників. Широко використовується для озеленення.

Природно росте в Північній Америці.

Має наукове та лісогосподарське значення.

«Михельська Дача» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована на північний захід від с. Лютарка Ізяславського р-ну, у Михельському л-ві (кв. 25, вид.7) ДП «Ізяславське ЛГ» за 150-200 м. від р. Горинь. Площа 3,6 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 01.06.1970 р. № 156.

Охороняється ділянка сосни звичайної віком 140 років, діаметром 44 см. Лісовий масив приурочений до борової тераси з хвилястим рельєфом. На піщаному пагорбі він займає схил південної експозиції. Ґрунти дерново-слабопідзолисті, з глибоким заляганням рівня підґрунтових вод. Утворює

розріджений деревостан зі старих, гіллястих сосон, простір між якими вкритий майже суцільним килимом лишайників. Підлісок не формується, поодинокі трапляються зіновать Цінгера, горобина звичайна та крушина ламка.

Трав'яний покрив нещільний, але достатньо багатий для даних умов. Звичайними видами травостою є булавоносець сіруватий, юринея несправжньоволошкова, червець однорічний, астрагал піщаний п'ятитичинковий. Лишайниковий покрив утворений окремими видами роду кладонія і центарія.

Має велике природоохоронне значення.

«Берека» – пам'ятки природи місцевого значення розташовані у Вільковецькому л-ві (кв.75, вид 7) ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 0,1га; в Новоушицькому ДКР (кв. 1, вид 30) ДП «Новоушицьке ЛГ» на площі 0,02 га та в Дунаєвецькому л-ві (кв. 59) ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» на площі 0,1 га. Статус надано рішеннями Хмельницького облвиконкому від 04.09.1982 р.; Хмельницької облради від 12.17.1993 р. №3 і облвиконкому від 04.09.1982 р. №278 та 01.06.1970 р. №136.

На цих ділянках зростає по одному дереву віком понад 80 років. У Новоушицькому ДКР зростає дерево рідкісної форми.

Берека, горобина берека, глоговина з родини розових, роду Глід. Дуже цінний реліктовий вид, дерево першої величини, яке досягає 25-метрової висоти і 60 см у діаметрі. В Україні поширена на Подільській височині, в Передкарпатті та Закарпатті. М.І. Косець (1941 р.) вважав, що берека належить до середземноморської гірської флори, предки якої емігрували зі Східної Азії.

Берека відрізняється щільною широкопірамідальною кронаю і струнким стовбуром, який покритий гладенькою корою. Листя яйцеподібне, просте, з трьома – п'ятьма гострими лопатями, зверху і знизу голе.

Квітки невеликі, білі, зібрані в густі щитковидні суцвіття. Квітує в травні. Плоди ягодоподібні, спочатку червонувато-жовті, потім буруваті з білими крапками, їстівні. Берека вибаглива до ґрунту. До світла – середньо-

вибаглива, тіньовитривала. Морозостійка. За відношенням до вологи, краще росте у свіжих та вологих типах лісу.

Деревина тверда, щільна, добре полірується; використовується для виготовлення музичних інструментів, меблів і різних токарних виробів. Як дерево другого ярусу, берека придатна для створення захисних протиерозійних насаджень, лісових смуг. Вона високо цінується як декоративна порода.

Береку включено до Червоної книги України в 2009 році.

«Морозівська Дача» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Малівецькому л-ві (кв.34, вид. 7) ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» на площі 5,5 га, на північний захід від с. Джуржівка та на південь від с. Морозів у межах Дунаєвецького р-ну. Статус надано Розпорядженням Хмельницького облвиконкому від 15.05.1975 року №132.

Охороняється частина лісового масиву з високопродуктивним насадженням граба віком понад 80 років.

Крім граба в лісовому масиві трапляються дуби черешчатий та червоний, що формують перший ярус, ясен, черешня, клен-явір. Підлісок представлений ліщиною, бузиною, терном колючим, кизилом.

Трав'яний покрив сформований видами, характерними для лісостепової зони. Це купина широколиста, аурум (кліщинець) Бессера, анемона дібровна, рівноплідник рутвицелистий тощо.

«Славутська діброва» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Голицькому л-ві (кв. 34, вид. 16) ДП «Славутське ЛГ» на площі 2,89 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 30.03.2004 р. №22-11/2004.

Охороняється ділянка ялини звичайної віком 30 років.

У насадженні переважає ялина звичайна, трапляються сосна звичайна, береза повисла, дуб звичайний та граб. Підлісок – не розвинений.

Чагарниково-трав'яний ярус характеризується розрідженим покривом, в якому

трапляються чебрець звичайний, костриця овеча, верес звичайний, цмин піщаний, булавоносець сіруватий, келерія сиза та ін., у лишайниковому покриві виділяються кладонії оленяча та лісова.

Тваринний світ, що характеризується видами, які заселяють малополіську зону, розвинений добре.

«Дубове насадження» – пам'ятка природи місцевого значення розташована в Хутірському л-ві (кв.6, вид.7) ДП «Славутське ЛГ». Площа 4,7 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 16.10.1991 р. №171.

Охороняється дубове насадження віком 100 років.

У деревостані домінують дуб звичайний (60% площі) та ясен звичайний (30%). У другому розрідженому ярусі зростає граб. На нього припадає 10% насаджень. Одинокло трапляється клен гостролистий. Молодняк клена формує підлісок.

У трав'яному покриві весною домінують ефемероїди: анемона дібровна, рідше – анемона жовтецева, рівноплідник рутвицелистий, рясти ущільнений та порожнистий, зірочки жовті та малі та ін.

Має важливе природоохоронне та наукове значення.

«Тростянець» – лісове заповідне урочище місцевого значення, розташоване у Грицівському л-ві (кв. 60, вид. 13) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 2,7 га, на захід від смт Гриців, межує з селами Карпилівка – на півночі, Сасанівка і Микулин – на сході, Онишківці – на заході, що в межах Шепетівського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 11.06.1970 р. №156.

Охороняється насадження модрина європейської віком 85 р.

Урочище має загальну площу 583 га. На його території зростають сосновий, ялиновий, дубовий, грабовий, березовий, осиковий та вільховий ліси. Всі ці різні типи представлені невеликими ділянками, однією з яких є ділянка модрина, яка як пам'ятка природи входить до природоохоронних об'єктів області.

Має важливе природоохоронне значення.

«Вербівці» – ботанічна пам'ятка природи, розташована у межах Шепетівського р-ну на території ДП «Старокостянтинівське ЛГ» у Грицівському л-ві (кв. 18, вид 3,10, кв. 25, вид.11) і межує із селами Чіпці, Ліщани, Вербівці та Чотирбоки. Загальна площа 1,9 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 11.06.1970 р. №156-р «б».

Охороняється насадження модрина європейської віком 70-75 років та ялини звичайної віком 100 років.

Територія лісництва знаходиться на межі Малого Полісся та Лісостепу. Тому тут ростуть соснові, ялинові, дубові, грабові, ясеневі, березові ліси, а також осичники та вільшняка. Однак різні типи лісу представлені невеликими ділянками.

Модрина – одна із найшвидкоросліших хвойних порід, світлолюбна, зимостійка, середньовибаглива до вологості ґрунту, повітря, мезофіт, мезотроф, кальцієфіт. Хвоя чутлива до вмісту в повітрі промислових викидів, але завдяки щорічній зміні хвої види Модрини димо- і газостійкіші ніж інші Хвойні. Деревина важка, тверда, міцна, довговічна, з високими механічними властивостями, стійка до гниття. Широко використовується в народногосподарському комплексі. Природно росте в Європі, в Карпатах та Альпах.

Модрини – важливі лісоутворювачі світлохвойних лісів Євразії і Північної Америки. Модринові насадження мають водоохоронне і ґрунтозакріплююче значення.

Ялина європейська – гірська деревна рослина. Природно росте в Карпатах (смерека). В інших районах України поширена тільки в культурі. Поширена також в Європі.

Ялина звичайна – одна із головних деревних порід України. Швидкоросла, середньовибаглива до ґрунтових умов, вибаглива до вологості, зимостійка рослина.

Використовується в зеленому будівництві.

«Алея бука європейського» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована в Антонінському л-ві (кв. 58) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 0,1 га в межах Красилівського району. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 04.09.1982 року №278.

Охороняється бук європейський віком понад 200 років.

Бук європейський або лісовий – характерний елемент зони широколистяних лісів Європи. Дерево першої величини, яке досягає 30-35 м висоти і 500-річного віку. Бук – тіньовитривалий, з густою кроною. Вибагливий до родючості та високої вологості ґрунту й атмосфери.

Широко використовується в озелененні, для створення алейних і групових насаджень. Особливо цінні декоративні форми.

Насадження має велике наукове та природоохоронне значення.

Урочище «Баглаї» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Об'єкт природно-заповідного фонду Хмельницької області.

Розташована в межах Старокостянтинівського р-ну, на південний схід від с. Баглаї.

Площа 0,9 га. Статус присвоєно згідно з рішенням облвиконкому від 04.09.1982 р. №278. Перебуває у віданні ДП «Старокостянтинівське ЛГ» (Самчиківське л-во, кв. 37, вид. 8).

Охороняється частина лісового масиву з насадженнями бука європейського віком 145 років.

В усіх лісових урочищах Самчиківського лісництва переважають дубово-грабові ліси із двоярусним деревостаном і високою зімкнутістю крон. У деревостані трапляються липа серцелиста, клен-явір, в'яз гладенький. Але на землях ДЛФ ДП «Старокостянтинівське ЛГ», на північній межі ареалу, загальна площа букових насаджень становить біля 50 га.

Бук у помірних областях Північної півкулі є однією з найважливіших лісоутворюючих порід. В Україні природно ростуть 2-3 види. Буки – листопадні дерева до 30-50 м заввишки, діаметром стовбура до 1,5 м. Віддає перевагу свіжим і глибоким ґрунтам. Світлолюбний і разом з тим тіньовитривалий. Стійкий до короточасних понижень температури до -35°C, але довгочасні морози -13-20°C викликають значні пошкодження.

Використовують в озелененні.

Урочище має важливе наукове значення.

«Волосовецька Дача» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Пархомівському л-ві (кв. 5, вид. 9) ДП «Хмельницьке ЛМГ» на площі 23 га, неподалік сіл Волосівці й Гнатівці в межах Летичівського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 11.06.1970 р. №156.

Охороняється насадження дуба віком понад 95 років, яке характеризується дво-ярусним деревостаном з високою зімкненістю крон. Такі насадження відносяться до темних широколистяних лісів. Перший ярус сформований дубом звичайним, який досягає висоти 24-26 м, другий – грабом, висотою 16-18 м. Поодинокі в деревостані зростають ясен звичайний, клен-явір, липа серцелиста.

Внаслідок досить високої тінистості під наметом деревостану підлісок не формується, а травостій розріджений. Для травостою характерне переважання звичайних розповсюджених видів широколистяних лісів.

Має цінне наукове та лісогосподарське значення.

Урочище «Шмирки» – пам'ятка природи місцевого значення розташована в межах Красилівського р-ну, в Красилівському л-ві (кв. 4, вид 23) ДП «Старокостянтинівське ЛГ». Площа заповідної території - 1,6 га. Статус надано рішенням облвиконкому від 04.09.1982 р. №278.

Охороняється насадження дуба звичайного віком 100 років.

В урочищі площею 478 га переважає дубовий ліс з дуба звичайного та дуба червоного з домішкою ясена, граба, берези. Наявні ялинові ділянки із ялини європейської та ялиці. Сосна в урочищі зростає разом із модриною. Проте, заповідна частина урочища сформована стиглими дубами. У цьому ценозі спостерігається добре відновлення граба звичайного та клена гостролистого.

Внаслідок високої тінистості під наметом деревостану підлісок не формується, а травостій розріджений. У травостій переважають характерні для темних лісів рослини – зірочник ланцетовидний, зеленчук жовтий, ягиця звичайна. Як асектатори трапляються купина пахуча, веснівка дволиста,

чистець лісовий. Із червонокнижних рослин можна побачити лілію лісову, любку дволисту, гніздівку звичайну.

Має лісогосподарське та природоохоронне значення.

Урочища «Липник», «Волиця», «Баймаки-1» – пам'ятки природи місцевого значення, розташовані в межах Красилівського району, на землях ДЛФ «Старокостянтинівське ЛГ» у Красилівському л-ві (кв.74, вид.6; кв. 78, вид. 7; кв.15, вид.8; кв. 50, вид. 17). Загальна площа урочищ – 2,5 га. Статус надано рішеннями Хмельницького облвиконкому від 04.09.1982 р. №278 та від 30.01.1969 р. №72-р.

Охороняються насадження горіха Зібольда – інтродукованого в Україні виду.

Горіх айлантолистий (г. Зібольда) природно росте в Японії. Досягає висоти 15-20 м. Крона розлога. Кора сіра, борозенчаста. Пагони у молодому віці опушені. Листки складні, непарноперисті, довжиною 30-80 см, з 9-15 листочків, знизу опушених, з залозами довжиною 7-15 см, 3-6 см шириною. Квітки роздільностатеві. Чоловічі сережки зібрані по 3-5 шт, жіночі квітки зібрані в китицях по 15-20 шт. на кінцях пагонів. Цвітуть у травні. Плоди майже кулясті, зібрані в китиці по 15-20 шт., малоопушені.

Морозостійкий, швидкорослий, невибагливий до родючості ґрунту вид. Деревина ядрова, красивої текстури.

Декоративний, використовується в озелененні.

«Гайдучино-1» – заповідне урочище – пам'ятка природи місцевого значення, розташована в Красилівському л-ві (кв.83, вид.9) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 0,6 га, в межах Красилівського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 30.01.1969 року №72-р.

Охороняється насадження дугласії (псевдотсуги Мензіса) віком понад 75 років. Деревні насадження лісництва характеризуються переважанням листяних культур (дуб, ясен, граб, береза, вільха та ін.). Із хвойних зростають соснові, ялинові та ялицеві ліси.

Дугласія зелена – інтродукований в Україні вид. Природний ареал дугласії на Тихоокеан-

ському узбережжі США і Канади. У Скелястих горах Північної Америки вона піднімається до висоти 3000 м над рівнем моря.

Дерево першої величини, яке досягає висоти 25-50 м. В умовах України - це швидкоростуча, світлолюбна деревна порода середньовибаглива до ґрунтів. Стійка до ураження шкідниками та хворобами. Характеризується високою продуктивністю.

Має цінне наукове та господарське значення.

«Гайдучино-2» – урочище – пам'ятка природи місцевого значення, розташоване у Красилівському л-ві (кв.80, вид.7) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 2,5 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 30.01.1969 року №72.

Охороняється насадження сосни чорної віком понад 70 років. Дерево висотою 20-30 м, діаметром 1 м. Природно росте в горах Середньої і Південної Європи. В західну Україну завезена з Австрії. Культивують її у Криму, на Кавказі, в західній частині Білорусі.

Світло- і теплолюбна, посухостійка, середньовибаглива до родючості ґрунту, не морозостійка. Росте повільніше від сосни звичайної. Культивується в Україні, утворює щільну підстилку. Використовується для заліснення сухих, кам'янистих і вапнякових схилів. Цінний смолонос, який дає велику кількість живиці з часткою скипидару до 25%, а також цінну деревину.

Має лісогосподарське і наукове значення.

«Дуб черешчатий» – пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Ярмолинецькому л-ві (кв. 49, вид. 17) ДП «Ярмолинецьке ЛГ». Площа 12,8 га. Статус надано рішенням сесії облради від 11.07.2007 р. №23-9/2007.

Охороняється генетичний резерват високопродуктивного дуба черешчатого.

Перший ярус деревостану формує дуб черешчатий, одинично трапляється дуб червоний. Для отримання високого врожаю насіння працівниками лісництва проводяться агротехнічні та лісогосподарські заходи по догляду за культурами. Тому підлісок не розвинений. Поодинокі трапляються ліщина.

Чагарниково-трав'яний ярус формують орляк звичайний, золотушник звичайний, куничник очеретяний, нечуйвітер волохатенький, ожика рівнинна.

Має важливе господарське та велике наукове значення.

«Бук європейський» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Сквородинецькому л-ві (кв. 14, вид. 17) ДП «Старокостянтинівське ЛГ». Площа 0,5 га. Статус надано рішенням 14 сесії Хмельницької облради від 26.12.1992 р. №7.

Охороняється високопродуктивне насадження бука європейського.

За видовим складом ділянка букового лісу близька до дубово-грабового, але флористично дещо бідніша через більше затінення. Із трав'янистих рослин тут переважають весняні ефемероїди. Це рослини, які вегетують і цвітуть недовго навесні. Вони використовують сонячне світло, поки не розпустилося листя на деревах.

Ботанічна пам'ятка має важливе природоохоронне значення.

«Городоцька Дача» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована в Ярмолинецькому л-ві (кв.52, вид. 2, кв. 69, вид 10) ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 0,7 га, довкола с. Купин та м. Городок в межах Городоцького р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 15.07.1977 р. №213.

Охороняється насадження бука європейського.

Територія лісництва характеризується дубовими лісами з дуба червоного та скельного з домішкою дуба звичайного, черешні, липи серцелистої, ясена звичайного, берези бородавчастої, клен-явора тощо. Така ділянка букового лісу є унікальною. Бук лісовий – дуже тіньовитривалий, з густою кроною, тому в такому лісі підлісок не розвинений.

Не багатий тут і чагарниково-трав'яний покрив. Він представлений видами, характерними для південної частини Хмельниччини.

Має важливе наукове та природоохоронне значення.

«Дубина» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована неподалік с. Карпівці у Хмельницькому л-ві (кв. 49, вид. 3-12) ДП «Проскурівське ЛГ». Площа 25 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 18.11.2009 р. №20-24.

Охороняється високопродуктивне насадження дуба звичайного в дубово-грабовій діброві. Крім дуба звичайного у деревному ярусі зростає клен гостролистий, граб звичайний, робінія псевдоакація, сосна звичайна та ялина.

Підлісок сформований бруслиною бородавчастою, калиною звичайною, клочкочкою перистою, глодом одноматочковим, черемхою звичайною, ліщиною, вовчими ягодами звичайними.

Трав'янистий покрив складається із вибагливих до родючості ґрунту рослин. Із весняних ефемероїдів часто трапляється анемона дібровна. Також трав'яний ярус сформований із маренки запашної, зеленчука, астрагала солодколистого, лопуха прямого, костриці, яглиці та ін.

Лісовий масив має важливе рекреаційне та лісогосподарське значення.

«Генетичний резерват дуба черешчатого» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Лютарському л-ві (кв. 41, вид. 20) ДП «Ізяславське ЛГ». Площа 41 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 15.10.1986 р. №215.

Охороняється генетичний резерват високопродуктивного насадження дуба віком понад 120 р., який формує перший ярус.

Поодинокі в деревостані зростають клени гостролистий, несправжньооплатановий, в'яз гладенький. У підліску трапляється ліщина. Трав'яний ярус розріджений. Його утворюють підмаренник запашний, зеленчук жовтий. На вологих місцезростаннях можна побачити яглицю звичайну. Основу травостою складають копитняк європейський, медунка темна, зірочник ланцетовидний, купина багатоквітова, підлісник європейський. Трапляються червонокнижна лілія лісова та

регіонально рідкісні вовчі ягоди звичайні, дзвоники персиколісті, молочай гранчастий, первоцвіт високий, перстач білий.

Має важливе лісогосподарське (цінна лісонасіннева ділянка), лісозахисне значення та як еталон для практики лісорозведення дуба звичайного в умовах Мало-го Полісся.

«Бахматовецька колонія сірої чаплі» – орнітологічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Прибузькому л-ві (кв. 16) ДП «Хмельницьке ЛМГ» на площі 4,7 га, на схід від села Бахматівці в межах Хмельницького р-ну. Статус надано Постановою Ради Міністрів від 28.10.1974 р. №500.

Охороняється колонія чаплі сірої.

Територія заказника охоплює заболочені та прибережні ділянки ставу, що на р. Зінчиця (притока р. Південний Буг). На зниженнях рельєфу, у заплавах річок ростуть чорновільхові ліси з одноярусним деревостаном, утвореним вільхою клейкою, до якої домішується осика, береза, ясен звичайний. Підлісок утворюють крушина ламка, верба попеляста, калина звичайна, черемха звичайна.

Трав'яний покрив сформований гадючником оголеним, калюжницею болотною, квасеницею звичайною, веснівкою дволистою тощо. Через велике антропогенне навантаження тваринний світ менш різноманітний, ніж на інших територіях. Але така лісова обстановка сприяє розвитку орнітофауни.

Пам'ятка має наукове, рекреаційне та природоохоронне значення.

«Чарівська Дача» – орнітологічна пам'ятка природи місцевого значення, розташована у Старосинявському л-ві (кв. 20) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 42 га, за 10 км на схід від смт Стара Синява в межах Старосинявського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 26.10.1990 р. №194.

Охороняється лісовий масив з різновіковими насадженнями дубів черешчатого та червоного.

Крім того, тут трапляються ясен, береза бородавчаста, граб, ялина, осика. Зростають на території кварталу верби, липи, тополі, горіхи.

Густий підлісок формують ліщина, крушина ламка, жостір, бузина чорна, бруслина європейська і бородавчаста, калина гордовина, свидина та ін.

У чагарниково-трав'яному покриві зростають анемона жовтецева, ряс пороженний, розплідник рутвицелистий, ожика ривинна тощо.

Такі умови – сприятливі для життєдіяльності і розмноження фауни. Тому тут водяться типові для зони Лісостепу тварини. Із ссавців в урочищі можна побачити свиню дику, козулю, лося, багато мишовидних гризунів. Добре почувуються тут і птахи. У підліску виявлено 84 гнізда чаплі сірої, часто трапляються боривітер та лелека чорний.

Має важливе природоохоронне значення.

«Плужнянський» – орнітологічний заказник місцевого значення, розташований у Плужнянському л-ві (кв.1, вид. 9, 10, 12, 13; кв. 2, вид. 5, 9, 12, 13) ДП «Ізяславське ЛГ» на площі 17,7 га. Статус надано згідно рішення Хмельницької облради від 28.10.1994 р. №7.

Охороняється гідрофітний комплекс заболоченого лісу, що прилягає до р. Гнилий Ріг. В насадженнях, де оселилися лелека чорний, голуб-синяк та інші рідкісні птахи, переважають бореальні, лісові й болотні види.

Лісове насадження утворене вільхою з домішками дуба та берези віком близько 80 років. У густому підліску переважає черемха, трапляється ліщина, горобина, крушина ламка, верба попеляста.

Густий і високий трав'яний покрив утворюють лісоболотний вид кропиви жабрійолистої, підмаренник заплавний, безщитник жіночий, щитник шартрський, жовтяниця черговолиста, вербозілля звичайне. Серед червонокнижних рослин у заказнику зростають осока Девелла, плаун колючий, товстянка звичайна, астранція велика.

На території заказника мешкає велика кількість рідкісних видів тварин: п'явка медична, видра річкова, ропуха зелена, черепаха болотяна, щеврик лісовий, сорокопуд терновий, вівчарик жовтобровий, вівчарик-ковалик, вивільга, кропив'янка чорноголова, вільшанка, мухоловка сіра, мухоловка білошия, підкоришник звичайний, смовзик, зеленак, зяблик, костогриз, вівсянка звичайна. Із ссавців можна побачити свиню дику, лося та козулю.

Має велике природоохоронне значення.

«Свята криниця» – гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована у Славутському л-ві (кв. 21, вид. 14) ДП «Славутське ЛГ» біля безіменного потічка (притока р. Утка). Площа 1 га. Статус надано рішенням сесії Хмельницької облради від 25.12.1992 р. №7.

Охороняється джерело цілющої води з підвищеним вмістом сірководню (H_2S). Криниця викопана 1850 року, зроблена із дерева. Дерев'яний зруб ймовірно не замінювався з часів її будівництва.

Навколо джерела, на площі 0,80 га зростає мішаний ліс з переважанням берези повислої та граба звичайного. У насадженнях трапляються дуб черешчатий і сосна звичайна. У зниженнях рельєфу можна побачити вільху чорну.

Підлісок утворюють крушина ламка, горобина звичайна, верба попеляста. Трав'яно-чагарниковий ярус середньогустих і різноманітний за видовим складом. Основу складають лісові бореальні види, під світлий намет деревостану проникають також лучні види і види узлісь.

Трав'яний покрив річкової долини утворюють ценози з осоки гострої, вербозілля звичайного, плакуна верболистого, жовтецю повзучого, калюжниці болотної, хвоща річкового та ін.

Гідрологічна пам'ятка має природозахисне, рекреаційне та історичне значення.

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва

«Миньковецький дендропарк»

– дендрологічний парк місцевого значення, розташований у Дунаєвецькому л-ві (кв. 9) ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» на площі 3 га, на захід від с. Миньківці Дунаєвецького р-ну. Статус заповідного дендропарку надано розпорядженням Хмельницького облвиконкому від 30.01.1962 р. №72-р.

Дендропарк заснований у 1958-1960 рр. з ініціативи директора Кам'янець-Подільського держлісгоспу С.Є. Бульби, а проектувальні роботи, закладка дерев і кущів здійснені під керівництвом лісівника Т.Д. Шелестюка.

Для посадки перших видів рослин на території утвореного дендропарку було використано біля 343 видів рослин із Кам'янець-Подільського ботанічного саду та Новоушицького розсадника. Сучасний розвиток садово-паркового господарства забезпечила Л.В. Войнаровська, працівник лісництва.

Сьогодні на території парку зростає понад 262 таксони. Основою композиції парку є алея, сформована з туї західної колоновидної форми і самшиту вічнозеленого. По обидва боки алеї зростають берези, барбариси, ялівці. З використанням гніздового способу посаджено клен-явір і тис ягідний. Дерев'янистий намет формують широкогілочник східний, туя східна, гінкго дволопатева. Трапляються сосна чорна, сосна звичайна, веймутова й несправжньокедрова сибірська.

Листяні породи представлені оксамитками сахалінським та амурським, багрянником японським, кельтерією волосистою, курильським чаєм кущовим, секурінегою кущистою і розовиком чотирипелюстковим.

У каталозі рослин значаться мильне та оцтове дерево (сумах пухнастий), бундук японський, хурма віргінська, сосна австрійська, береза даурська, ясен білоцвітий, декілька видів ялівця: звичайний, китайський, товстокорий та віргінський. Зростає у на-

садженнях катальпа яйцевидна, екзохорда Альберта, софора японська, текома вкорінена, евкомія в'язолиста, сніжноягідник та ін.

На території дендропарку функціонує розсадник декоративних рослин.

Має природоохоронне, наукове та рекреаційне значення.

«Райковецький»

– парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Розташований у с. Райківці Хмельницького р-ну. Площа 5,6 га. Статус отримано, згідно з рішенням Хмельницького облвиконкому від 16.10.1991 р. № 171. Перебуває у віданні Хмельницького л-ва (кв. 27, вид 1) ДП «Проскурівське ЛГ».

Парк розмістився на горбисто-хвилястій місцевості, північно-східний похил якої веде до двох ставків. До пам'ятки природи веде дорога, обсаджена алеєю липи серцелистої. На території парку ростуть сосни чорні, клени сріблясті форми розсіченолистої, дуби звичайні, колоновидної форми, а також берест, гледичія триколючкова. Вершину пагорба прикрашають особини модрини європейської. На зниженнях, ближче до водних джерел можна побачити групові насадження дубів та беріз, а біля води – різні види верб. На лісових галявинах зростають ясен звичайний, клен гостролистий, клен-явір, ялина звичайна, липа широколиста, різні види в'язів, дугласія, тюльпанове дерево, софора японська та ін.

Трав'яний покрив характеризується лучно-лісовою рослинністю, характерною для мішаних лісів. Тут можна побачити підмаренник запашний, зеленчук жовтий, медунку темну, зірочник ланцетовидний, воронець колосистий, грястицю збірну, стоколос безостий та ін.

На зниженнях біля ставків ранньою весною трапляються жабурниця жовта, осоки гостра та омська, хвощ річковий, водяний хрін земноводний тощо.

Має велике наукове, природоохоронне та рекреаційне значення.

Заповідні урочища місцевого значення

«Березина» – заповідне урочище місцевого значення, розташоване в Ярмолинецькому л-ві (кв. 34-41) ДП «Ярмолинецьке ЛГ» на площі 407 га, між смт Ярмолинці та с. Сутківці в межах Ярмолинецького р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 15.07.1977 р. № 213, а рішенням облвиконкому від 21.11.1984 р. №242 переведено з категорії «Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва» у категорію «Заповідне урочище».

У лісовому масиві типової подільської діброви переважають різновікові дубово-грабові насадження, сформовані дубами звичайним, червоним, скельним та грабом звичайним. У домішку трапляються береза бородавчата, липа серцелиста, ясен, клен польовий, клен-явір, берека та ялина.

Підлісок представлений калиною цілолистою, гордовиною, терном колючим, глодом кривочашечковим, свидиною кров'яною, ліщиною, бруслиною європейською.

У трав'яному килимі виділяються осока парвська, трава пахуча, чина чорна, тонконіг дібровний, зірочник лісовий, фіалка лісова, яглиця звичайна, горобейник пурпурово-голубий і маренка запашна. Характерними видами цих лісів є купина широколиста та аурум (кліщинець) Бессера. Серед весняних ефемероїдів домінує анемона дібровна. Інші види ефемероїдів менш чисельні, але дуже поширені - анемона жовтецева, рясти ущільнений і порожнистий, рівноплідник рутвицелистий та ін.

«Грабарка» – заповідне урочище місцевого значення, розташоване у Вовковинецькому л-ві (кв. 29, вид 2) ДП «Летичівське ЛГ» на площі 8,3 га. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 04.09.1982 р. №278.

Охороняється високопродуктивна лісонасіннева ділянка ясена звичайного.

На багатих лісових ґрунтах сформувався листяний двоярусний ліс. У першому ярусі зростає ясен звичайний, другий – утворений кленом гостролистим. В деревостані трапляються дуб звичайний та червоний, береза бородавчата, граб звичайний, черешня, в'яз шорстколистий. Підлісок формують ліщина, черемха, бузина чорна, бруслина європейська,

глід кривочашечковий, дерен справжній та ін.

У трав'яному покриві ростуть чистотіл великий, куколиця дводомна, кропива дводомна, фіалка шершава, медунка маленька, купина багатоквітова, конвалія травнева, копитняк європейський, ожина сиза, зірочник лісовий, безщитник жіночий тощо.

«Козачки» – лісове заповідне урочище місцевого значення, розташоване у Козачківському л-ві (кв. 36, вид. 15, 18) ДП «Летичівське ЛГ» на площі 28 га, на південний захід від села Козачки Летичівського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 04.09.1982 р. №278.

Охороняється мішаний ліс з переважанням берези повислої. В лісовому масиві чимало дуба звичайного, ясена, граба, поодинокі трапляються в'яз гладенький. Підлісок утворений крушиною ламкою з домішкою горобини звичайної та верби попелястої.

Трав'яно-чагарниковий ярус середньогустий і різноманітний за видовим складом. Основу складають лісові бореальні види, під світлий намет деревостану проникають також лучні види і види узлісь. Серед трав домінує цибуля ведмежа (черемша) – рослина Червоної книги України.

Має велике природоохоронне та рекреаційне значення.

«Завадське» – заповідне урочище місцевого значення, розташоване у Полонському л-ві (кв.55, вид 12) ДП «Шепетівське ЛГ» на площі 4,6 га на правому березі р. Хомора, що в західному напрямку від смт Понінка. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 04.04.2001р. №10.

Охороняється природно-територіальний комплекс підвищеної берегової тераси р. Хомора довжиною 250 м і шириною від 100 до 300 м. Посередині тераси пролягає глибока улоговина, тому рельєф пересічний. Експозиція схилів переважно південно-західна, з крутизною схилу близько 60°. У північній частині урочища на поверхню виходять граніти чудно-бердичівського типу у вигляді 30-метрової гори. Геологічною основою є найдавніші за ві-

ком кристалічні породи архею і протерозою.

Заказник характеризується дібровою віком 200 р., тому основний тип рослинності – лісовий, яким вкрито близько 75% площі урочища. У заказнику зростають дубовий та ялиново-дубовий ліс з розрідженим трав'яним покривом. У річковій терасі ростуть вільха чорна й верба ламка.

Лісові насадження виконують велику ґрунтозахисну функцію.

Заповідне урочище має природоохоронне, наукове і естетичне значення.

«Михайлівецьке» – заповідне урочище місцевого значення розташоване у Красилівському л-ві (кв. 56-64) ДП «Старокостянтинівське ЛГ» на площі 253 га, на південь від с. Михайлівці в межах Красилівського р-ну. Статус надано рішенням Хмельницького облвиконкому від 26.10.1990 р. №194.

Зберігаються частини лісового масиву урочища, де зростають береза, граб, дуб, ялина, ясен та ін. Місцевість, у якій воно знаходиться, характеризується густою мережею ярів, широким і пологим балок з водотоками (басейн р. Південний Буг) і прилеглих горбів, які створюють своєрідний та мальовничий ландшафт.

У рослинному покриві переважають дубово-грабові (з переважанням граба) і похідні від них середньовікові грабові ліси паросткового походження, трапляються також ділянки лісових культур. Крім дуба й граба в деревостані значну домішку утворюють липа та черешня, меншу – ясен, береза і осика. На зволжених територіях ярів зростають вільха, верба ламка та козяча. У зв'язку з великим затіненням підлісок не розвинений. Поодинокі трапляються ліщина, бруслина європейська і бородавчаста, свидина криваво-червона.

Влітку в трав'яному покриві переважають зірочник ланцетовидний, зеленчук жовтий, а по днищах та в нижній частині схилів – яглиця. У травостой значна участь підмаренника запашного, жовтецю кашубського, копитняка європейського. Тут можна побачити також просянку розлогу, чистець лісовий, осоку лісову, лісові папороті – щитники чоловічий і шартрський, щавель лісовий. Невисокі види ховаються в нижньому ярусі травостою. Це адокса мускусна, вороняче око, медунка темна, веснівка дволиста та ін. По днищах балок трапляються

вологолюбні лучні й лучно-болотні види. Смуги навколо струмків утворюють пшінка весняна та жовтяниця черговолиста, трапляються калюжниця болотна, гадючник в'язолистий. На схилах ярів можна побачити зарослі хвоща зимуючого – малопоширеного в регіоні виду.

Навесні в урочищі виявлені синузії весняних ефемероїдів. Найбільші площі займають синузії рясту ущільненого і анемони дібрової.

Окремі куртини утворює високий ряст порожнистий. Такі синузії характерні для дубово-грабових лісів. Значні площі займають синузії центральноєвропейських видів. Це стосується синузії рівноплідника рутвицелистого з нижніми білими квітами. Місцями, особливо на схилах ярів, вони переважають у рослинному покриві. Нерідко тут можна побачити підсніжник звичайний, занесений до Червоної книги України. Частіше він трапляється куртинами. Із ефемероїдів тут відмічені проліска дволиста, гусячі цибульки жовта й маленька.

Заповідне урочище «Михайлівецьке» – мальовнича, типова за рослинністю для регіону ділянка переважно грабового лісу з досить багатого флорою, яка потребує охорони.

«Вільшина» – заповідне урочище місцевого значення, розташоване у Кривинському л-ві (кв. 3, вид. 2,11,16, 17, 22-25, 36; кв. 6, вид. 1-3) ДП «Славутське ЛГ» на площі 26 га у східній частині м. Нетішин. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 16.12.1998 р. №13.

Охороняється ділянка притерасної частини заплави р. Горинь, що чітко виділяється в рельєфі, займаючи природне зниження. Ділянка характеризується досить значним зволоженням, особливо на території, прилеглий до торф'янистої луки. В низинній, обводненій частині урочища, зростає вільха чорна.

На території урочища, прилеглий до дороги, спостерігаються підвищення, в результаті чого серед вільхових насаджень трапляються старі сосни. Більша частина урочища заліснена, менша – зайнята торф'янистими луками.

У переважаючому папоротевому вільшняку домінує теліптерис болотний, у більш підвищених частинах – безщитник жіночий та щитник шартрський. Трапляється тут і щитник чоловічий. У вільшняку зростають типові рослини-супутники вільхи, такі як осоки несправжньо-

миканцева і видовжена, паслін солодко-гіркий, вовконіг болотний, чистець болотний. У злаково-папоротевому вільшняку можна побачити мітлицю тонку, куртини чорниць. По краю урочища великі плями (по декілька десятків квадратних метрів) утворює ожина шорстка. Це карпатський вид, який знаходиться тут на східній межі ареалу. Зростає вид ожини – ведмежина (ожина несійська), а також центрально-європейський вид – шипшина дрібноквіткова.

У південній частині урочища на місці зведеного вільшняку на плескатому підвищенні сформувалася торф'яниста лука. На ній є окремі екземпляри порослевої вільхи. Луки щучниково-дрібноосокові із щучником дернистим, осоками: жовтою, чорною, просовидною. Великі популяції утворюють осот річковий, плакун верболистий, калюжниця болотна. Також виявлено популяції двох видів лучно-болотних орхідей, занесених до Червоної книги України, – пальчатокорінників м'ясочервоного й плямистого. Вони квітнуть і плодоносять. Із малопоширених видів трапляються тризубець болотний, звіробій чотирикрилий та валеріана висока – цінна лікарська рослина.

Заповідне урочище «Вільшина» – ділянка, на якій збережено її природний стан.

«Лезнівецьке» – лісове заповідне урочище місцевого значення, розташоване у Хмельницькому л-ві (кв. 37) ДП «Хмельницьке ЛМГ» на площі 129 га в межах Хмельницького р-ну, біля північно-східної околиці м. Хмельницький. Створено як парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва рішенням Хмельницького облвиконкому 17.07.1977 р. Перезаповідано зі зміною категорії рішенням Хмельницької облради від 30.03.2004 р. №22-11/2004.

Статус присвоєно для збереження лісового масиву з цінними насадженнями граба і в'яза.

У широколистяному лісі переважають граб, в'язи гірський та граболистий. З ними співдомінують дуб звичайний і ясен. Поодинокі в деревостані трапляються вишня пташина, клени польовий та гостролистий.

У підліску ростуть черемха звичайна, свидина кров'яна, бузина чорна, жостір, шипшина собача, бруслина бородавчаста, ліщина, глід одноматочковий тощо.

У трав'яному ярусі переважають копитняк європейський, підмаренник запашний, зіроч-

ник ланцетовидний, зеленчук жовтий, яглиця звичайна. Навесні тут домінують весняні ефемероїди – пшінка весняна, ряст ущільнений, анемона дібровна й жовтецева. З інших видів у лісі найчастіше трапляється бруслина європейська, медунка темна, зірочки жовті, купини широколиста і багатоквіткова, фіалка Рейхенбаха. Із червонокнижних рослин в урочищі виявлені лілія лісова та гніздівка звичайна.

У зв'язку з високим рекреаційним навантаженням, на деяких ділянках лісу зростають підмаренник чіпкий, глуха кропива плямиста, грястиця збірна та ін.

Урочище має важливе рекреаційне і наукове значення.

«Корчі» – заповідне урочище місцевого значення. Розташоване неподалік с. Шпичинці у Хмельницькому л-ві (кв. 3, вид. 27) ДП «Проскурівське ЛГ». Площа 52,0 га. Статус надано рішенням Хмельницької облради від 11.07.2007 р. №23-9.

Охороняється насадження дуба звичайного посадки 1888-1889 років. Тип лісорослинних умов – свіжа дубово-грабова та сосново-грабова діброва.

Серед листяних порід домінують дуб звичайний та дуб червоний, ясен звичайний, береза бородавчаста тощо. Деревостан двоярусний. Перший ярус утворюють дуб звичайний та червоний, в ньому трапляється береза бородавчаста, клен-явір. Другий ярус формують липа серцелиста, клен гостролистий, граб звичайний, черешня, в'яз шорсткий, берест, осика.

Насадження характеризуються добре розвиненим підліском, у якому ростуть клен татарський, терен колючий, бруслина бородавчаста, жостір, глід кривочашечковий, бузина чорна, дерен справжній, скумпія, свидина та ін.

На багатих ґрунтах трав'яний покрив утворюють безцитник жіночий, яглиця звичайна, фіалка запашна, перлівка ряба, зірочник лісовий, конвалія травнева, купина широколиста, ожина сиза, медунка темна і копитняк європейський.

В урочищі трапляються невеликі ділянки сосни звичайної. Багатий тваринний світ. Тут живуть тварини різних класів і груп, характерних для зони Лісостепу.

Має велике наукове, природоохоронне, господарське та рекреаційне значення.

Учнівські лісництва
Хмельниччини

Учні́вські лісництва Хмельниччини

Функціонування учнівських лісництв, як однієї із ефективних форм позакласної і позашкільної та профорієнтаційної роботи в закладах освіти Хмельниччини, є дуже важливим і виправданим у перспективі формування в громадян усвідомленого розуміння нагальної потреби охорони лісу, збереження й відновлення лісових ресурсів, системної підготовки висококваліфікованих кадрів для лісогосподарських підприємств та наукових установ.

Успішна співпраця педагогів закладів освіти і фахівців державних підприємств, підпорядкованих Хмельницькому обласному управлінню лісового та мисливського господарства, забезпечується у форматі лісової педагогіки на теоретичних і практичних заняттях з основ лісівництва та проведенні гурткових занять і виконанні науково-дослідницької роботи й захиста її результатів на профільних конкурсах, залученні юних лісівників до лісогосподарських робіт та організації їх змістовного дозвілля.

Кожне учнівське лісництво працює як добровільне об'єднання школярів для творчої роботи на базі шкіл, базових лісогосподарських підприємств, у природі – зеленій лабораторії під відкритим небом, де найповніше виражене співіснування біорозмаїття різних форм та видів, де найчіткіше проявляються закони природи, де можна і навчатись, виконуючи дитячі науково-дослідницькі роботи під керівництвом досвідчених педагогів, і творчо й результативно працювати.

Учні́вське лісництво органічно вписується у шкільний компонент, адже воно є найповнішим природним додатком до шкільних навчальних програм з біології, екології, природознавства, географії та інших предметів.

Учні́вські лісництва стали стартовим майданчиком для проведення різних форм природоохоронної роботи у школах і позашкільних закладах: створення екологічних стежок, проведення фенологічних спостережень і досліджень, екскурсій, експедицій, походів, трудових десантів, уроків з природничих дисциплін, виконання ботанічних і зоологічних практикумів, участі у різноманітних профільних конкурсах і конкурсах-захистах МАН та МЛА, операціях, акціях тощо.

Це значною мірою комплексно забезпечує поглиблення біологічних знань школярів, розширення їх дитячого наукового світогляду, розвиток естетичних відчуттів, формування у неповнолітніх екологічної культури та трудових умінь і навичок, що в кінцевому підсумку позитивно впливає на формування гармонійно розвинутої особистості. Вивчаючи різнобічні функції лісу та складні взаємини між його компонентами, учні простежують прямий зв'язок між біогеоценозом лісу та врожайністю сільськогосподарських культур (попередження ерозії ґрунтів, збереження вологи в ґрунті, зменшення сили вітру, пом'якшення клімату тощо), а розуміння народногосподарського значення лісових ресурсів для економіки країни й побуту людей підводять учнів до висновку, що ліс – це основа життя і добробуту людства, ліс – наше багатство.

Глибоке усвідомлення цього факту має стати визначальним і спонукати неповнолітніх до здобування нових знань про ліс, прагнення охороняти його й захищати від негативного впливу абіотичних, біотичних та антропогенних факторів.

З цією метою учнівські лісництва, створені спільно лісівниками і освітянами, проводять дослідницьку роботу з лісовими культурами за завданнями вчених, виконують лісовідновлювальні роботи, висаджують захисні лісо-смуги, заліснюють береги річок, озер, схили ярів; охороняють та розселяють мурашки, приваблюють птахів, дбають про лісових звірів тощо. Виконуючи таку важливу природоохоронну й дослідницьку роботу в галузі лісового господарства, спілкуючись з екологічними системами, відчуваючи себе частинкою природи, учні починають усвідомлювати власну причетність до її захисту і збереження, під впливом дорослих у них зароджується почуття персональної відповідальності за екологічний стан лісової флори та фауни, виникає й утверджується бажання оволодіти фахом лісівника і зробити свій внесок у розбудову лісогосподарської галузі України.

Прикладом ефективності цього напрямку навчальної і виховної роботи, яку забезпечують педагоги спільно з лісівниками Хмельниччини, є діяльність зразкового учнівського лісництва Пліщинської ЗОШ I-III ст. Шепетівського р-ну – переможця 2-х Всеукраїнських зльотів юних лісівників і VI та X Міжнародних юніорських лісових конкурсів учнівської і студентської молоді, учнівських лісництв Богдановецького НВК Деражнянського р-ну, Михлянської ЗОШ I-III ст. Ізяславського р-ну, Кадіївської ЗОШ I-III ст. Кам'янець-Подільського р-ну, Буртинської ЗОШ I-III ст. Полонського р-ну, Сквородківської ЗОШ I-III ст. Старокостянтинівського р-ну, Масівської ЗОШ I-II ст. Хмельницького р-ну, Полянської ЗОШ I-III ст. Шепетівського р-ну, Вишнівчицької ЗОШ I-III ст. та Гуківської ЗОШ I-III ст. Чемеровецького р-ну.

Завдяки спільним зусиллям лісівників та освітян у 2018-2019 н.р. в закла-

дах освіти Хмельницької області діють 46 учнівських лісництв (під патронатом держлісгоспів – 43, комунальних підприємств – 3), до участі в яких залучено 1064 учнів, у т.ч.:

– учнівське лісництво (14 юних лісівників) Іванковецької ЗОШ I-III ст. Городоцького району (керівники: вчитель біології та хімії Дячок Валентина Володимирівна, лісничий Сатанівського лісництва ДП «Ярмолинецьке ЛГ» Стецюк Віктор Петрович);

– учнівське лісництво (25 юних лісівників) Богдановецької ЗОШ I-II ст. Деражнянського р-ну (керівники: вчитель української мови і літератури Лобода Майя Володимирівна, лісник Прибузького лісництва ДП «Хмельницьке ЛМГ» Лисюк Микола Васильович);

– учнівське лісництво (27 юних лісівників) Загінецької ЗОШ I-II ст. Деражнянського р-ну (керівники: директор школи Приймак Галина Миколаївна, майстер лісу Михайлівського лісництва ДП «Хмельницьке ЛМГ» Чернявський Максим Сергійович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Миньковецької ЗОШ I-III ст. Дунаєвського р-ну (керівники: вчитель географії Чумак Володимир Петрович, провідний інженер садово-паркового господарства ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» Войнаровська Любов Володимирівна);

– учнівське лісництво (12 юних лісівників) Малієвського НВО «ЗОШ I-II ст., ДНС, оздоровчий табір» Дунаєвського р-ну (керівники: вчитель біології і хімії Маліновська Людмила Станіславівна, помічник лісничого Малієвського лісництва ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» Лісовський Олександр Вікторович);

– учнівське лісництво «Паросток» (20 юних лісівників) Михлянської ЗОШ I-III ст. Ізяславського р-ну (керівники: директор школи Лисюк Михайло Анатолійович, інженер лісових культур ДП «Ізяславське ЛГ» Мартинов Ігор Ігорович);

– учнівське лісництво (32 юних лісівники) Радошівського НВК Ізяславського р-ну та Національного природного парку «Мале Полісся» (керівники: вчитель біології Придачук Любов Олексіївна, директор НПП «Мале Полісся» Сасюк Андрій Володимирович);

– учнівське лісництво (16 юних лісівників) Ізяславського НВК №2 (керівники: вчитель біології та основ здоров'я Румянцева Ірина В'ячеславівна, директор НПП «Мале Полісся» Сасюк Андрій Володимирович);

– учнівське лісництво (38 юних лісівників) Кадіївецької ЗОШ I-III ст. Кам'янець-Подільського р-ну (керівники: вчитель основ здоров'я Будник Світлана Дмитрівна, лісничий Кадіївецького лісництва ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ» Кліщинський Олег Володимирович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Антонінської ЗОШ I-III ст. Красилівського р-ну (керівники: вчитель біології та географії Кузнецов Віктор Євгенович, лісничий Антонінського лісництва ДП «Старокостянтинівське ЛГ» Бакула Сергій Вікторович);

– учнівське лісництво (27 юних лісівників) Летичівського НВК №3 (керівники: вчитель біології Трохименко Оксана Василівна, лісничий ДП «Летичівське ЛГ» Шевчук Олексій Олексійович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Струзької ЗОШ I-III ст. Новоушицького р-ну (керівники: вчитель біології Слободянюк Лариса Федорівна, лісничий Струзького лісництва ДП «Новоушицьке ЛГ» Бондар Валентин Михайлович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Куражинської ЗОШ I-III ст. Новоушицького р-ну (керівники: вчитель географії Сердюк Алла Сергіївна, старший майстер лісу Зеленокуриловецького лісництва ДП «Новоушицьке ЛГ» Самсонюк Володимир Іванович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Зеленокуриловецької ЗОШ I-III ст. Новоушицького р-ну (керівники: вчитель біо-

логії Пітик Світлана Василівна, лісничий Зеленокуриловецького лісництва ДП «Новоушицьке ЛГ» Гандзій Василь Іванович);

– учнівське лісництво (10 юних лісівників) Буртинської ЗОШ I-III ст. Полонського р-ну (керівники: вчитель біології Проценко Галина Дмитрівна, інженер лісових культур ДП «Шепетівське ЛГ» Кирильчук Анна Олександрівна, лісничий Полонського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Будник Олег Вікторович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Старокривинської ЗОШ I-III ст. Славутського р-ну (керівники: вчитель біології Гаман Валентина Сергіївна, лісничий Кривинського лісництва ДП «Славутське ЛГ» Кравчук Олександр Петрович);

– учнівське лісництво (12 юних лісівників) Цвітоського НВО Славутського р-ну (керівники: вчитель біології Сива Аліса Ігорівна, лісничий Кам'янківського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Мартинюк Юрій Володимирович);

– учнівське лісництво (22 юних лісівників) Жуківського НВК Славутського р-ну (керівники: вчитель біології Миронюк Ірина Андріївна, лісничий Жуківського лісництва ДП «Славутське ЛГ» Свідзінський Анатолій В'ячеславович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Головлівської ЗОШ I-III ст. Славутського р-ну (керівники: вчитель української мови та літератури Муравська Наталія Миколаївна, директор СЛП «Поляна» Кондратюк Леонід Антонович);

– учнівське лісництво (40 юних лісівників) Варварівського НВК Славутського р-ну (керівники: вчитель біології Радченя Ольга Володимирівна, помічник лісничого Варварівського лісництва ДП «Славутське ЛГ» Конченко Сергій Юрійович)

– учнівське лісництво (23 юних лісівників) Сковородківської ЗОШ I-III ст. Старокостянтинівського р-ну (керівники: вчитель біології Драчук Галина Петрівна, лісничий Сковородецького лісництва ДП «Старокостянтинівське ЛГ» Войтко Михайло Петрович);

– учнівське лісництво (20 юних лісівників) Самчиківської ЗОШ I-III ст. Старокостянтинівського р-ну (керівники: керівник гуртка «Художня обробка деревини» Королюк Олег Васильович, інженер охорони та захисту лісу ДП «Старокостянтинівське ЛГ» Юр'єв Андрій Анатолійович);

– учнівське лісництво (12 юних лісівників) Старосинявського НВК, ЗОШ I-III ст., гімназія, імені Олександра Романенка (керівники: вчитель біології Буравська Таміла Антонівна, лісничий Старосинявського лісництва ДП «Старокостянтинівське ЛГ» Сідлецький Петро Володимирович);

– учнівське лісництво (35 юних лісівників) Масівецької ЗОШ I-II ст. Хмельницького р-ну (керівники: директор школи Григоров Ігор Миколайович, помічник лісничого Прибузького лісництва ДП «Хмельницьке ЛМГ» Мантуляк Віталій Валерійович);

– учнівське лісництво (50 юних лісівників) Вишнівчицької ЗОШ I-III ст. Чемеровецького р-ну (керівники: вчитель біології Швець Тетяна Антонівна, лісничий Вишнівчицького лісництва ДП «Ярмолинецьке ЛГ» Кучер Павло Дмитрович);

– учнівське лісництво (8 юних лісівників) Завадівської ЗОШ I-II ст. Чемеровецького р-ну (керівники: вчитель біології і географії Богдан Оксана Вікторівна, помічник лісничого Вишнівчицького лісництва ДП «Ярмолинецьке ЛГ» Самусєв Костянтин Володимирович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Гуківської ЗОШ I-III ст. Чемеровецького р-ну (керівники: вчитель біології Лиськова Марія Йосипівна, лісничий Чемеровецького лісогосподарського об'єднання «Агроліс» Монастирський Олександр Володимирович);

– учнівське лісництво (45 юних лісівників) Полянської ЗОШ I-II ст. Шепетівського р-ну (керівники: директор школи Мамчур Михайло Олексійович, директор ДП «Шепетівське ЛГ» Сасюк Володимир Михайлович та лісничий Мальованського лісництва Туракевич Сергій Миколайович);

– зразкове учнівське лісництво «Пліщинське» (61 юний лісівник) Пліщинської ЗОШ I-III ст. Шепетівського р-ну (керівники: вчитель хімії Зведенюк Микола Андрійович, лісничий Пліщинського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Савчук Михайло Вікторович);

– учнівське лісництво (28 юних лісівників) Корчицької ЗОШ I-III ст. Шепетівського р-ну (керівники: вчитель біології і хімії Цибанюк Оксана Вікторівна, лісничий Романівського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Цибанюк Ілля Миколайович);

– учнівське лісництво (15 юних лісівників) Городищенської ЗОШ I-III ст. Шепетівського р-ну (керівники: вчитель біології Дячишин Тетяна Георгіївна, лісничий Климентовицького лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Басовський Дмитро Леонідович);

– учнівське лісництво (9 юних лісівників) Ярмолинецького НВК (керівники: вчитель англійської мови Мантуляк Наталія Петрівна, лісничий Ярмолинецького лісництва ДП «Ярмолинецьке ЛГ» Жилюк Анатолій Миколайович);

– учнівське лісництво (10 юних лісівників) Кам'янець-Подільського НВК з центром реабілітації слабозорих дітей (керівники: вчитель біології Паламар Світлана Василівна, спеціаліст комунального підприємства районної ради «Надра Кам'яниччини» Валяровський Юрій Антонович);

– учнівське лісництво (30 юних лісівників) Нетішинського комунального позашкільного навчального за-

кладу «Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» (керівники: керівник гуртка «Юні лісівники» Біла Аліна Михайлівна, лісничий Нетішинського лісництва ДП «Славутське ЛГ» Ткачук Андрій Петрович);

– учнівське лісництво (27 юних лісівників) Нетішинської ЗОШ I-III ст. №1 (керівники: вчитель біології Ярмолюк Наталія Петрівна, лісничий Кривинського лісництва ДП «Славутське ЛГ» Кравчук Олександр Петрович);

– учнівське лісництво (30 юних лісівників) «Юннат» м. Славути (керівники: керівник гуртків ЕНЦШ м. Славути Захарчук Володимир Віталійович, лісничий Стриганського лісництва ДП «Славутське ЛГ» Онопрійчук Сергій Миколайович);

– учнівське лісництво (30 юних лісівників) Славутської ЗОШ I-III ст. №1 «Паросток» (керівники: вчитель біології Катериненко Анатолій Валентинович, інженер лісових культур Поєнко Тетяна Михайлівна та лісничий ДП «Славутське ЛГ» Веремій Олександр Володимирович);

– учнівське лісництво (45 юних лісівників) Славутської ЗОШ I-III ст. №3 «Зелений десант» (керівники: вчитель біології Рождественець Світлана Миколаївна, інженер лісових культур ДП «Славутське ЛГ» Поєнко Тетяна Михайлівна та лісничий лісництва «Теребіжі» Момот Олег Павлович);

– учнівське лісництво (20 юних лісівників) Славутської ЗОШ I-III ст. №4 «Зелений патруль» (керівники: вчитель біології Джур Тетяна Сергіївна, лісничий Крупецького лісництва ДП «Славутське ЛГ» Смичок Сергій Анатолійович);

– учнівське лісництво (36 юних лісівників) Славутської ЗОШ I-III ст. №7 (керівники: вчитель біології Харь Світлана Володимирівна, лісничий Партизанського лісництва ДП «Славутське ЛГ» Климчук Віталій Миколайович);

– учнівське лісництво «Юнацька варта» (15 юних лісівників) Шепетівського НВК №3 імені Натана Рибачка (керівники: вчитель біології Семенюк Віта Віталіївна, лісничий Климентовицького лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Басовський Дмитро Леонідович);

– учнівське лісництво «Юні лісівники» (30 юних лісівників) Шепетівської ЗОШ I-III ст. №6 (керівники: вчитель біології Гоненко Алла Олексіївна, лісничий Плесенського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Полюшкевич Володимир Вікторович);

– учнівське лісництво (20 юних лісівників) Шепетівської ЗОШ I-III ст. №8 (керівники: вчитель географії Сікорська Світлана Василівна, головний лісничий ДП «Шепетівське ЛГ» Заблоцький Олександр Васильович);

– учнівське лісництво «Паросток» (26 юних лісівників) Шепетівської ЗОШ I-III ст. №1 (керівники: вчитель біології Дечковська Віра Олександрівна, лісничий Рудня-Новенського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ» Маєвський Максим Михайлович);

– учнівське лісництво «Forest» (20 юних лісівників) Шепетівського НВК «ЗОШ I-III ст. – гімназія» (керівники: вчитель географії Українець Олена Анатоліївна, нач. відділу л/г ДП «Шепетівське ЛГ» Денисюк Андрій Петрович).

В учнівських лісництвах Хмельниччини, цих своєрідних кузнях лісівничих кадрів, лісівники дбайливо формують закоханих у свою справу і працюючих знавців лісу – майбутніх висококваліфікованих фахівців лісогосподарських підприємств рідного краю та України. Окремі з них варті особливої уваги.

Зразкове учнівське лісництво «Пліщинське»

Створене 1 червня 2006 р. на базі Пліщинської ЗОШ I-III ст. Шепетівського р-ну і Кам'янківського лісництва ДП «Шепетівське лісове господарство», проте його становл. розпоч. ще задовго до цього.

Перші керівн. і наставн.: лісничий Кам'янківського лісництва Мартинюк Юрій Володимирович, вчит. хімії Пліщинської ЗОШ I-III ст. Зведенюк Микола Андрійович. Після реорганіз. лісгоспу його було передано Пліщинському лісництву (2011), кер. – лісничий цього ж лісництва Савчук Михайло Вікторович.

У ньому щорічно навч. й прац. понад 60 юних лісівників (5 ланок учнів 5-11 кл.), за якими закріпл. 200 га ліс. насадж., заповідне уроч. «Адамове Займисько» (7 га), шкільний дендропарк (2,5 га).

1997 р., ще до офіційного створ. лісництва, – прокладено на землях Пліщинської с/р навч. еколог. стежку «У барвистім дивосвіті», яка має 9 станцій. На ній школ. проводили пошук., дослідн. та наук. роб., вивч. ґрунтів, флори й рослинності, тварин. світу лісових масивів і прилег. терит., спостереж., екск., уроки з природн. дисц. у природі та «зеленому класі», виробн. практик., дослідж. в рамках МАН. Результ. роботи презент. на обл. етапі конк.-захисту науково-дослідн. робіт МАН України (авторів-вихованц. учн. лісн-ва, уч. 10 кл. Тетяну Зведенюк і Валерія Плаксу відзн. грам. обл. упр. нар. осв.) та на Всеукр. науково-практик. конфер. (Тетяна Зведенюк, диплом I ст.).

Завдяки наук. дослідж. «Вивчення рослин. та флористичн. складу уроч. «Адамове Займисько» (автор Валерій Плакса) створ. заповідне уроч. (ріш. X сесії Хмельн. облради від 29.02.2000 р. №10). Автора визнано переможц. III етапу конк.-захисту МАН. Згодом він став студентом біолог. фак-ту Східноєвропейського національного ун-ту ім. Л.Українки.

Налагодж. співпр. школи з ВНЗ й науково-дослідн. устан., серед яких – НАН України (д.б.н., проф. Мельник В.І., к.б.н., зав. лаборат. мед. ботаніки Націон. ботан. саду ім.М.Гришка Джуренко Н.І), Кам.-Под. нац. ун-т ім.І.Огієнка (д.б.н., проф. Любінська Л.Г.), Націон. ун-т біотехнологій та природоохорист. (к.с/г.н., доц. Решетник Л.Л.), Націон. лісотехнічний ун-т України (к.б.н., проф. Вінтонів І.С. та д.с/г.н., доц. Сопушинський І.М., д.с/г.н., проф. Миклуш С.І.), Подільський держ. аграрно-технічний ун-т (д.с/г.н., зав. кафедри плодоовочівництва, лісового та садово-паркового господ. Овчарук В.І.).

У 2003-2006 рр. під керівн. Зведенюка М.А. учні викон. дослідж. на тему «Вплив умов зростання на якісні характер. деревини клена-явора, сформованої в Шепетів. держлісгоспі» (тему було включ. до наукового напрямку кафедри ботаніки, деревинознавства та недеревних ресурсів лісу НЛТУ України). Її результ. презент. на Всеукр. біолог. симпозиумі молодих учених, аспірантів, студ. вищих навч. закл. та учнів-старшокл. «Сучасний стан біологічної науки: досягн., пробл. і перспект. розвитку» (автор Вадим Рябов, Грамота НАН України, 2005), на III етапі конк.-захисту робіт МАН України (автор Вадим Рябов, диплом II ст., 2006). Учнівська робота принесла користь виробн.: з метою збереж. генофонду цінних особин директором ДП «Шепетівський лісгосп» Сасюком В.М. видано розпорядж. про забезпеч. охорони окремих особин клена-явора з декоративн. деревиною при провед. рубок головного корист.. 2007 р. – виконано роботу на тему «Біоекологічні характер. клена-яво-

ра форми «пташине око», сформ. на землях ДП «Шепетівський лісгосп» та представл. на Міжн. Конгресі «Живи, Земле!» (автор Олександр Мнюх, диплом I ст.). Згодом автор закін. НЛТУ України (2013), нині – ст. наук. співроб. НПП «Мале Полісся», розпочав роботу над кандид. дисерт.

2009 р. – завершено дослідж. на тему «Біоекологічні особливості і якісні характеристики клена-явора форми «пташине око», сформов. на кордоні ареалу в Україні».

Результ. дослідж. презент. на Всеукр. конк. наукових робіт в галузі ліс. господ. (провод. Держ. агентством лісових ресурсів України). Робота здобула абсолютну перемогу (автори Олександр Мнюх та Оксана Пісна) та представл. Україну на VI Міжн. юніорському ліс. конк. (дипломи лаур. та III місце).

2010 р. – за ініціат. кер. учн. лісн-ва Зведенюка М.А. та сприяння дир. ДП «Шепетівський лісгосп» Сасюка В.М., під керівн.

лісничого Кам'янківського лісн-ва Мартинюка Ю.В. та його помічн. Савчука М.В. юними лісівн. і школяр. закладено дендропарк на 2,5 га (бл. 1500 дерев та кущів 83 видів, більшість із них – ендемічні й реліктові рослини). Юними лісівниками вивч. біоеколог. особл. перстача білого, первоцвіту весняного, дзвоників персиколистих, анемони жовтецевої та цілого ряду трав'янистих рослин, отрим. результ. описано.

ники провели ряд дослідж. на теми: «Біоекологічні особл. сосни звичайної, сформов. на терит. Малополіської низовини» та «Біоекологічні особл. дуба звичайного, сформов. у басейні річки Прип'ять». Головні виконавці дослідж. – Максим Роговський та Олег Мнюх. Результ. представл. на конк.-захисті МАН, де здобули перем. в III етапі та право представл. Україну на X Міжн. ліс. юніорському конк. (2013, диплом лаур. та III місце). Нині автор Мак-

2011 р. – виконано роб. на тему «Біоекологічні особл. різноманіття клена-явора в ботанічних садах та парках України» (автор Оксана Пісна, нині – випускн. НЛТУ України, магістр ліс. господ.).

2010-2012 рр. – робота над темою «Відкасник осотовидний рідкісний вид флори Європи». Її автор, учен. Юлія Румак, уперше в Європі розмнож. його в культурі насінним способом і створ. цілу плантацію, дослідивши у лаборат. мед. ботаніки НАН України дану рослину на вміст БАР, вияв. в ній інсулін (Джуренко Н.І.). Методику вирощ. та живий матеріал перед. в НАН України д.б.н. Мельнику В.І. Рослини прижилися й розмнож. в Націон. ботан. саду ім.М.Гришка. Нині автор Юлія Румак випускн. НУБІП, магістр-агрохімік.

2010-2013 рр. – за завдан. та під керівн. д.с/г.н. проф. І.М.Сопушинського юні лісів-

сим Роговський – випускн. НЛТУ України, працює майстром лісу ДП «Шепетівське ЛГ» продовж. наукові дослідж., розпочаті в учн. лісн-ві.

У 2014 р. команда юних лісівн. з Пліщина – учасн. VIII Всеукр. зльоту учн. лісництва загальноосв. і позашк. навч. закл. на Волині. Команда виборола Гран-прі та здоб. для Хмельн. право приймати наступний IX Зліт. Беручи участь у конк. на краще учн. лісництво, що проводилися Товариством лісівників України, вибор. призові місця (2012, 2014).

2015 р. – за підсумк. IX Всеукр. зльоту учн. лісн. «Пліщинському» було присудж. I місце, присв. звання «Зразкове учнівське лісництво». Його вихованка Наталія Семенюк нагородж. за I місце Грам. Департ. осв. і науки Хмельн. ОДА й Хмельн. обл. упр. лісового та мисливського господарства і цінним подарунком.

2016 р. – за результ. X Всеукр. зльоту учн. лісн-в (Черкащина) Наталія Семенюк знову посіла I місце у конк.-захисті науково-дослідн. робіт. Сьогодні вона здобуває улюблену спеціальн. у Націон. лісотехнічн. ун-ті України.

2016 р. – зразкове учн. лісн-во «Пліщинське» вибор. I місце у конк. «На краще учнівське лісництво», який пров. Тов-вом лісівн. України. Кер. Зведенюка М.А. нагородж. пам'ятним знаком НЕНЦ «Найкращому керівнику учнівського лісництва» та Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом». 87 відзнак здобули його вихованці – юні лісівн.

Вагоме місце в організ. навч. праці школярів посідають лісогоспод. роботи. Лише за останні 10 р. посадж. 61,3 га лісу. Щорічно ліс прибирається від захаращень, озелен. береги водойм, виготовл. шпаківні і годівнички, розсел. мурашники. У галузі ліс. господ. на різних посадах прац. більше 80 колишніх вихов. учн. лісництва. Серед них: лісники, майстри лісу, інжен. лісових культур, помічн. лісничих, лісничі. Випуск. школи Плакса Валерій Миколайович та Зведенюк Тетяна Борисівна захист. дисерт. роботи й отримали вч. ст. канд. с/г наук, Ткачук Максим Сергійович закін. аспірантуру НУБІП, Олександр Мнюх прац. ст. наук. співробітн. НПП «Мале Полісся», виконуючи під керівн.

д.с/г.н., проф. І.М.Сопушинського дисерт. роботу по дослідж. вільхи чорної, сформованої в зоні Малеого Полісся.

Нині випускн. навч. у лісівничих вищих навч. закл. України. Для оптиміз. фахової підгот. та профоріент. роботи в школі оформл. клас учн. лісн-ва, виготовл. роздавальний та дидакт. матеріал, продовж. співпраця з ученими, покращ. матер.-техн. базу школи.

Кер. учн. лісн-ва Зведенюк М.А. неоднораз. презент. здобутки свої та своїх вихов. на Всеукр. науково-практ. конф. «Відтворимо ліси разом», присв. Міжн. дню лісу, яка пров. МОН України і НЕНЦУМ за підтр. Державного агентства лісових ресурсів України і Тов-ва лісівн. України (2016-2018).

До 25-ї річниці проголош. Незалежності України ним видано книгу про ліси, дорослих та юних лісівн. рідного краю «Живі смарагди Шепетівщини» (наклад 500 екз.), яка отримала схвальні відгуки наук., освітян, фахівців ліс. господ. країни. У 2017 р. за його співавт. вийшла книга «Ліси Хмельниччини», яку отрим. усі заклади освіти й лісництва обл. У 2018 р. його авторська програма «Юні лісівники» отримала гриф МОНУ, а в 2019 р. він видав навчально-методичний посібник «Юні лісівники – майбутні господарі лісів Батьківщини».

Весною 2020 р. розпочалося окультурювання і заліснення 7 га пл. у центрі села, формув. насадж. з інтродукованих рослин, створ. базового розсадника.

**Олена Зотова,
методист ХОЕНЦУМ**

Богдановецьке учнівське лісництво

Учн. лісн-во Богдановецького НВК «Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІ ст. – ДНЗ» Деражн. р-ну ств. у вересні 2000 р. на базі навч.-виховн. компл. та Червонозірського (нині – Прибузького) лісн-ва держ. лісогосподарського об'єдн. «Хмельницьк-ліс».

Заг. керівн. діяльн. учн. лісн-ва поклад. на лісничого Червонозірського лісництва Віктора Івановича Топольського та дир. шк. (в різні роки за це відповід. Т.Г.Вороневич, В.В.Руденко, Г.М.Стецюк, О.І.Попчук), відповід. за практ. роб. з юними лісівн. – на майстра лісу (П.В.Лучков, В.В.Лобода, М.В.Лопатовський та М.В.Лисюк.

Педагог. кер. Богдановецького учн. лісн-ва – Майя Володимирівна Лобода, вчит. труд. навч. НВК.

Робота учн. лісн-ва організ. за 4 напрямками – виробн., дослідн., «зелений» та «голубий» патрулі, сформ. 3 ланки: виробничників, дослідників, дозорців.

Теорет. знан. про ліс, лісівн-во, лісове господ., охор. природи та збереж. довк. вихованці отрим. на курс. за вибор. «Основи лісівництва», «Основи екології», «Охорона природи».

Юні лісівники допом. створ. нові посад-

ки, окультур. висадж. ділянки молодн., укріпл. береги водойм, збирати лікар. си-

ров. і насін., виявл. та організ. охор. рідк. росл., розчищ. джер., охор. і розсел. мурашн. тощо.

Загалом юні лісівн. висад. 25000 садж. ялини, модрина, дуба, клена, бука, зібрали біля 3000 кг жолудів, 200 кг кашт., також збир. насін. абрикосів (5 кг), вишень (3 кг), яблук, заготов. лікар. сиров., зокр. 600 кг календули, окультурили 4 га лісових культур дуба і бука.

Юні лісівн. прац. у шк. осеред. Всеукр. дит. еколог. спілки «Еколог. варта», ств. у шк. 2008 р. Очол. осер. вчит. біол. і геогр. В.В.Руденко. Богдановецькі юні екол. брали участь у багатьох Всеукр. та регіон. акц. та конк.:

– I м. – обл. зліт юних дослідн. лісу (2001, 2004);

– II м. – обл. конк. творч. роб. «Людина і ліс» (2006, Роздольська Алла);

– II м. – обл. конк. «Смарагдові перлини Хмельн.», приур. до Всесв. дня води (2007);

– I м. – р-ний етап конк. «Людина і ліс» (2007, Микуляк Олег);

– уч. у Всеукр. конф. «Шк. лідера-еколога» (2008, м. Київ);

– Подяка ДОН Хмельн. ОДА за викон. дослідн. еколога-краєзн. роб. та участь в обл.

дит. еколог.-краєзн. конк. «Ріки Хмельн.» (2010);

– III м. – обл. еколог. фест. «Свіжий вітер» (2010);

– II м. – обл. конк. «Річка, річечка, потічок» до Всеукр. дня захисту водно-болотн. угідь (2011);

– II м. – номін. «Краща природоох. акція з охорони природно-територ. комплексів верхньої частини Півд. Бугу» в обл. акції-конк. «З Бугом у серці» (2012);

– III м. – за кращ. темат. позакл. захід регіон. конк. «Найпотаємніша схованка отрути» інформ. камп. «Майб. без непридатн. пестицидів» (2015);

Педаг. НВК забезп. пост. участь вихов. учн. лісн-ва в еколог. конк. «Колосок», за підсумк. якого вони щоріч. отрим. у нагор. Золоті та Срібні колоски.

Буртинське учнівське лісництво

Учн. лісн-во у Буртинській ЗОШ I-III ст. Понінківського окремої територіальної громади ств. 1969 р. на базі Полонського лісн-ва.

Перші кер. і настав. - лісничий Полонського лісн-ва Казимир Васильович Беркута та вчит. біол. Буртинської СШ Леонід Федорович Присяжнюк. З 1996 р. до 2000 р. учн. л-вом керув. лісничий Полонського лісн-ва прац. Микола Іванович Мангушев, а з 2000 р. дотепер його змінив Олег Вікторович Будник.

У лісн-ві навч. і працює понад 20 юних лісівн. (учнів 7-11 кл.), за якими закріплено 107 га лісових культур та 0,01 га лісорозсадника.

В 1970 р. юні лісівн. та їх настав. взяли участь у III-му турі республік. природоох. естаф. «На краще внутр. і зовн. озелен. загальноосв. шкіл», висадивши 350 фрукт. і декорат. дерев, 178 кущів, заклали парк та квітн. біля братської могили радян. воїнів.

Із 1971 р., вони – акт. учасн. республ. природоох. труд. акції «Зеленбуд», плідно прац. над озелен. села, створ. колекц. ділянку квітів на шк. навч.-дослідній ділянці, вирощ. сіянці лісових культур у розсадн. Полонського лісн-ва.

В 1976 р. Буртинське шк. лісн-во (лісничий – уч. 8 кл. Сергій Білявський) було визн. одним із кращ. учн. лісництв Хмельн.

Буртинська СШ двічі нагородж. Грам. виконкому Хмельн. облради за акт. участь у громадськ. огляді та викон. заходів з охор. й раціон. викор. природ. ресур. краю (1977, 1978).

В 1975 р. учн. лісництво очол. вчит. біол. Галина Дмитрівна Мамчур, під її керівн. діти виявили на терит. Полонського лісництва азалію понтійську (рододендрон жовтий) – декоративний кущ, реліктова рослина – представник третинної флори, що існувала близько 25 млн років тому. Азалію понтійську було паспортиз., до лісових пам'яток прир. віднесли дуб черешчатий, який становив генетичний резерват високопродукт. дубового насадж. віком 85 років. Ці росл. охорон. як пам'ятку природи місц. знач.

7 червня 1983 р. на базі Красилівського лісництва відбувся перший обл. зліт юних лісівників Хмельн., де члени делег. Буртинського шкільн. лісництва успішно презент. свої здобутки.

В 2010 р. на пришк. терит. нового приміщ. Буртинської ЗОШ I-III ст. учні з учит. заклали дендропарк, в якому висад. 11 садж. туї, 365 – спіреї, 15 – ялівця козацького, 350 – ялини звичайної на живопліт та 20 – туйовика японського. Тоді ж у рамках всеукр. конк. «Краса і затишок – рідній оселі», вихованці висад. біля школи 190 плод. дерев і кущів, 520 садж. каштанів, сосни, ялини, калини, смородини, малини.

Тепер шк. учн. лісництво очол. учит. біол. Галина Дмитрівна Проценко та лісничий Полонського лісництва Олег Вікторович Будник.

В учнівському лісництві працюють і навчаються 34 вихованці з числа учнів 6-11 кл., які об'єднані у дві ланки: охорони диких звірів та збору лікар. росл. і ягід.

Дирекція держлісгоспу закріп. за учн. лісництвом 34 та 35 кварт. Полонського лісництва пл. 107 га. У 34 кварт. закріпл. 0,01 га

В 2011-2013 рр. буртинські школ. – призери всеукр. еколого-натураліст. походу «Біоцит».

В 2012 р. вихованки шкільн. гурт. «Юні екологи» Руслана Микиташ, Віта Лівандовська та Віка Блонська стали переможц. природничо-краєзн. роб., яка увійшла до навч. посіб. «Гриби Хмельниччини».

В 2012 р. випускн. шк. ініційов. посадку фрукт. дерев.

У вересні 2013 р. вихов. учн. лісництва Руслана Микиташ стала перем. I туру район. етапу та приз. обл. етапу (II місце) конк.-зах. науково-дослідн. роб. учнів-членів МАН на тему «Ареал поширення вищих спорових рослин відділу Папоротеподібні в Полонському лісництві».

У вересні 2015 р. уклад. новий догов. про співпр. на базі Полонського лісництва між школою і ДП «Шепетівський лісгосп».

лісового розсадн., де провод. роб. по догл. за посівами ялини звичайної, дуба червоного, сосни звичайної.

В 2015 р. вихов. учн. лісництва брали акт. участь в опер. «Жолудь» та «Мурашка», під час яких огород. 5 мурашників та зібрали 100 кг жолудів.

Наставником для юних лісгосподарів під час викон. роб. у лісовому розсадн. став лісівник Ігор Миколайович Райковський, який проводить планові інструкт. з безп. праці, зміст. розпов. про особл. догл. за садж. ялини звичайної, дуба червоного, сосни звичайної. На занят. гуртка юних лісівників-дендрологів наставн. ознайомл. гуртківців-старшокл. з правил. безпеч. поведження в лісі.

Вишнівчицьке учнівське лісництво

Створ. 01.09.2005 р. на базі Вишнівчицької ЗОШ I-III ст. ім.С.М.Раєвського Чемеров. р-ну і Вишнівчицького лісництва ДП «Ярмолинецьке лісове господарство».

Кер. і наставн. - лісничий Вишнівчицького лісництва Кучер Павло Дмитрович та вчит. біол. Вишнівч. ЗОШ I-III ст. Швець Тетяна Антонівна.

У шкільн. лісництві щорічно навч. і прац. понад 30 юних лісівників (5 ланок учнів 8-11 кл.), за якими закріплено шкільн. лісопарк (1,54 га).

Вих. учн. лісництва дослідж. стан продуктивн. вирощ. дерев та догляду за ними. Юні лісівники виконують науково-дослідн. роб. під керівн. вчит. біол. Швець Т.А. Резул. презент. на р-му етапі конк.-зах. науково-дослідн. роб. МАН України та зльоті юн-тів:

2007 – Мальована Ілона. Зліт юн-тів. Грам. ХОЕНЦУМ за III м. Тема роб. – «Ліс – зелена лаборат. під відкр. небом»

2010 – Собкова Олена. Зліт юн-тів.

■ Очищення лісових джерел

■ Виготовлення годівниць

Дипл. III ст. ХОЕНЦУМ – «Особл. будови мурах, їх роль у житті лісу».

2015 – Козак Максим. Зліт юн-тів. Грам. ХОЕНЦУМ – «Вивч. особл. ярусності різних типів лісу».

Під час проходж. виробн. практик у лісництві вих. учн. лісництва викон. роб. паралельно таку, як і прац. Вони садять ліс (за період діяльн. лісництва посадж. 10 га лісу), догляд. за рослин. у шкільці, збир. насін. шипшини, дуба, лікар. сиров. Вих. учн. лісництва допомаг. доглядати за саджанц. самшиту (пл. 0,2 га), застосовуючи агрономічні та лісівничі технології. Щор. ліс прибир. від захаращ., озелен. береги водойм, виготовл. шпаківні і годівнички.

Традиційн. є похід у ліс всією школою, де

організов. конк. на правильне поведж. у лісі, розклад. та тушіння вогн., пригот. їжі.

Юні лісівники беруть активну участь у конк. та акціях:

2005 – Грам. НЕНЦУМ за III м. у Всеукр. акції школ. та учн. мол. «Ліси для нащадків».

2007, 2011 – Грам. НЕНЦУМ за акт. участь у труд. акції «Юннат. зеленбуд».

2008 – Диплом I, II ст. від. осв. Чемеров. РДА за участь в акціях «Юний дослідник», «До чистих джерел».

2014 – Подяка ХОЕНЦУМ за участь в акції «В об'єктиві натураліста. Збережемо первоцвіти».

2016 – Грамота ХОЕНЦУМ за II м. в акції «В об'єктиві натураліста».

Гуківське учнівське лісництво «Лісовичок»

Учн. лісництво в Гуківській школі ств. у 1996 р. Перш. кер. були: Атаманчук Віктор Миколайович – лісничий, Скрипник Марія Михайлівна – вчит. біол. та хімії Гуківської ЗОШ I-III ст., Скрипник Микола Іванович – дир. Гуківської ЗОШ I-III ст. Першими крок. юних лісівників стали: насадж. берез. гаю біля школи, догл. за насадж., вирощув. лісових та декорат. культ., участь у науково-дослід. роб., вик. дослідн. роб. на лісову темат.

- Закладання юними лісівниками розарію у шкільному парку

З 2000 р. учн. лісництво очол. вчит. Макогон Людмила Василівна. У цей період здійсн. насадж. молод. лісу на пл. 3 га, зібр. рекордну кільк. жолудів (15 мішків), створ. колекц. гербаріїв «Лікарські рослини», «Отруйні рослини», «Однодольні рослини», «Дводольні рослини». Грам. ХОЕНЦУМ вихов. були нагородж. за дослідн. роб. «Вирощув. самшиту живцюванням» (2002), «Вирощув. сосни звичайної в умовах села Гуків» (2003).

У 2004 р. відбул. зміни у раді учн. лісництва: Калущка Олександра Тадеївна – вчит. біол. та хімії; Герчак Степан Петрович – дир. шк., вчит. біол. Ковш Світлана Михайлівна (з 2011 по 2013 рр.) продовж. роб. в лісництві. Діти посад. молодий ліс, збирали насін. ма-

тер., висад. кущі малини та смородини.

Сьог. роб. учн. лісництва «Лісовичок» керує рада лісництва у складі: лісничого Чемеров. лісогосподарського об'єдн. «Агроліс» Монастирського Олександра Володимировича, вчит. біол. – Лиськової Марії Йосипівни, дир. Гуківського ліцею – Чорнюк Ольги Григорівни. Вихован. в лісництві прац. протягом року, на закріпл. ділян. лісу. Терит. учн. лісництва поділ. на лісогосподарські ділянки – обходи.

За учн., які об'єдн. у ланку (15 учнів), закріпл. 20 га лісопарку. Серед обов'язків юннатів – догляд за лісопосадками, вирощув. посадк. матеріалу, озелен. населен. пункту, виявл. місць пошкодж. лісу шкідн. і хворобами, загот. лікар. сиров., ягід, грибів, горіхів, збір насін. деревн. і чагарник. порід, підгодів. диких звірів, охор. і привабл. птахів, охор. і розсел. мурашок, виявл. і

охор. рідкісн. дерев, пам'ят. прир. тощо.

Учні – учасники науково-практ. конференц. Рубановська Вікторія та Бернадін Владислав отрим. грамоти ХОЕНЦУМ за дослідн. роб. у галузі лісового господ. та екології. Вих. учн. лісництва «Лісовичок» долучаються до трудов. та еколог. акц. – «Посади дерево», «Ліси для нащадків», «За чисте довкілля», «Мурашка», «Шпаківня», «Жолудь» тощо. У бер. 2017 р. Лиськова Марія Йосипівна, як кер. учн. лісництва та предст. Чемеров. р-ну, взяла участь у наук.-практ. конфер. «Відтвор. ліси разом» і була відзн. грам. НЕЦУМ.

Учні взяли під опіку терит. за селом – над р.Збруч, на узліссі, де розташ. пам'ятн. хрест головн. командир. УПА Роману Шухевичу. Тут формується чудовий лісопарк, адже щор. вих. висадж. молоді дерева – дуби, сосни. Висаджено алеї з туї та калини.

Кадиєвецьке учнівське лісництво

Учн. лісництво Кадиєвецької ЗОШ І-ІІІ ст. Кам.-Под. р-ну ств. 1972 р. і прац. на базі Кадиєв. лісництва ДП «Кам'янець-Подільський лісгосп». Щор. в ньому прац. 30 уч. 7-11 кл. місц. шк. Робот. учн. лісництва кер. його рада, до скл. якої входять: лісничий Кадиєвецького лісництва Олег Володимирович Кліщинський, дир. шк. Катерина Петрівна Гарбар, вчит. основ здор. Світлана Дмитрівна Будник та уч. 10 кл. Віталій Середа.

Перші керівн.: Василь Васильович Черкасов – лісничий, Ольга Никифорівна Козак – вчит. біол., Анатолій Григорович Антошук – дир. шк., Олександр Савчук – перш. лісничий учн. лісництва.

За уч. л-вом закріпл. 3,5 га лісорозсадника, в яких вихованці вивч. біолог. та дендролог. особл. лісових культур, вчатьса садити ліс та догляд. за насадж., проводять фенолог. спостереж., розводять лісові культ. насін. спос., живцюванням, виготовл. гербарії лісових трав'ян. рослин. Учн. лісництво є базою для провед. дослідн. роб. та вик. наук. роб. на лісову темат.

Школ. беруть акт. участь у конк., науково-практ. конфер. Юні лісівники, учні шк. і вчит. неоднор. відзнач. прем., нагородж. цін. подар., грам.

2006 р. грам. ХОЕНЦУМ нагород. Наталія Владиславівна Вербова, 2012 р. грам. Хмельн. обл. УЛМГ – Світлана Дмитрівна Будник, 2012 р. грам. НЕНЦУМ МОН України – дир. шк. Катерина Петрівна Гарбар.

У 2013-2018 рр. юн. лісівниками виявл., обліков., огородж., розсел. і взято під охор. 100 мурашників, заготовл. 5 т сіна, 120 березових віників, 700 пучків червоної та чорноплідної горобини, 1500 кг жолудів, 30 кг насіння липи, 20 кг насіння жовтої акації, виготовл. і встановл. понад 300 штучних гніздівель для птахів.

На площі 0,5 га вони виросц. посадк. матер. дуба, самшиту, ялини, з якого створ. ділянки лісових культ. і догляд. за ними.

Для профорієнт., природничо-краєзн. роб., еколог. осв. та вихов. місц. школ. створ. еколог. стежки.

Більше десятка випускн. – колиш. юних лісівників обрали лісівничі професії.

Корчицьке учнівське лісництво

Учн. лісництво Корчицької ЗОШ I-III ст. Шепет. р-ну ств. у 1984 р. на базі Романівського лісництва ДП «Шепетівський лісгосп». Керівн.: лісничий Роман Васильович Пікус та дир. Корчицької ЗОШ I-III ст. Василь Йосипович Федорчук.

Юні лісівники садили лісові культ., догляд. за насадж., охор. їх, займалися очисткою лісу від захаращ., оволод. теорією лісівництва, дослідж. тварин. світ, виготовл. годівниці для птахів та шпаківні, провод. масову роб. з населен. та виховні заходи з молодш. школяр.

Вихованц. учн. лісництва заліснено більше 10 га земель ДЛФ, виготовл. і розвішано 705 шпаківень, зібрано 75 кг насіння декорат. кущів та дерев. Гарні здоб. і традиції, заклад. 30 років тому, продовж. школ. і на сучасн. етапі. Керівн. учн. лісництвом здійснив лісничий Романівського лісництва, Відмін. лісового господ. України Ілля Миколайович Цибанюк та дир. Корчицької ЗОШ I-III ст. Микола Адамович Гавриш.

Юні лісівники залуч. до практ. діяльн. у

справі охор. і відтвор. навкол. лісів, що забезп. прищепл. їм люб. і бережл. ставл. до природи.

Масівецьке учнівське лісництво

Учн. лісництво Масівецької ЗОШ І-ІІ ст. Хмельн. р-ну ств. на базі Червонозірського (нині – Прибузького) лісництва ДП «Хмельницьке лісомисливське господарство» у 2000 р. Кер. учн. лісництва – Відм. осв. України, вчит. біол. вищої кваліф. катег., вчит.-метод., дир. шк. Ігор Миколайович Григоров та лісничий Червонозірського лісництва, Заслуж. прац. лісового господ. Віктор Іванович Топольський.

Основн. напрямк. діяльн. учн. лісництва – загот. лісового насін., вирощув. садивн. матер., участь у створ. лісових культ., облік і розсел. мурашн., виготовл. й розвіш. шпаків., просвітн.-природоох. і профоріент. роб. та ін.

Кер. учн. лісництва І.М.Григоров організ. пост. діюч. майстер-клас «Діяльн. учн. лісництва» для молод. учит. природн. циклу. У шк. обладн. каб. лісівничої спр. Мають юні лісівники і практ. напрац. на лісогоспод. об'єктах.

Масівецьке учн. лісництво стало експеримент. базою для викон. науково-дослідн. робіт МАН. Щороку школ. дослідж. і виконув. конк. роб. на теми «Лісові первоцвіти рідного краю», «Садівництво у Масівцях – минувш., сьогод. і майб.», «Еколог. пробл. малих річок Масівеччини» та ін.

Юні лісівники беруть участь у конк. та ацк. обл. і Всеукр. рів. У 2005 р. в обл. природо-

ох. акції «Чарівна квітка» – І місце, у 2007 р. були відзн. за І команд. міс. в обл. еколог. конк. «Смарагдові перлини Хмельнич.». Вихов. учн. лісництва є пост. учасн. конк. «До чистих джерел», «Юнацький водний приз» та ін.

В 2004 та у 2012 рр. вони презент. природн. осв. Хмельнич. на Всесвіт. Дні лісу в Націон. еколого-натураліст. центрі учн. мол. МОН України, під час якого здійснювалося висаджування цінних порід лісових культур.

В 2009 р. в Рівному шк. лісництво було учасн. III-го Всеукр. зльоту учн. лісництв (II місце).

В 2015 р. юні лісівники презент. свої знан. й досягн. на IX Всеукр. зльоті учн. лісництв.

Досв. роб. юних лісівників Масівецької ЗОШ І-ІІ ст. вивч. на район. та обл. рівн. і пропаг. на педагог. форум. та у ЗМІ. На базі навч. закл. організов. круглі столи, вечори, зустрічі однодумців, обл.

семинар-практ. для керівн. учн. лісництв, метод. район. і міськ. управл., дир. МЕНЦУМ та рСЮН Хмельн.

Масівецьке учн. лісництво, його вихов. і кер. неоднораз. відзн. очільн. осв. та лісової галуз. Хмельнич. й України.

Михлянське учнівське лісництво «Паросток»

У 2006 р. кер. Держ. підпр. «Ізяславське лісове господарство» та Михлянської ЗОШ I-III ст. укл. догов. про співпр. вчит. і лісівників задля поліпш. охор. навколиш. середов., розв. природоох. діяльн. школ., отрим. ними додатк. знань з природн. наук та долуч. до провед. наук. дослід. і експерим. діяльності у лісовій галузі, вдосконал. й досягнення ефективн. трудов. навч. у шк. і профес. орієнт. підрост. покол. на лісогоспод. проф.

порід дерев і кущів, вир. з природн. матер. та ін., створ. пришк. навч.-дослідну діл. декорат. дерев і кущів, де юні лісоводи проводять спостереж. та досл.

Школ. допом. у провед. лісогосп. робіт: посадка і посів лісу, охор. лісу від пожеж, збір насін. дер. та кущів, вирощ. садж. і сіянців для озелен. насел. пунктів, загот. дарів лісової прир. та охор. червонокн. росл. і тварин. світу.

До коорд. ради шкільн. учн. лісництва увійшли: дир. ДП «Ізяславське лісове господарство» Петро Іванович Курельчук та інж. Ігор Ігорович Мартинов, дир. Михлянської ЗОШ I-III ст. Михайло Анатолійович Лисюк і вчит. біології Валентина Миколаївна Ящук, заст. дир. шк. Оксана Андріївна Антончик, вчит. Олег Васильович Власюк і Наталія Петрівна Яремчук та п'ять учнів-вих. учн. лісництва. Неабияку увагу учн. лісництву приділ. до-свідч. лісничий Михельського лісництва Ігор Дмитрович Мартинов зі своїми підлегл., які пост. турб про шк. та її учн. колект.

Лісівники передали учням для догл. ділян. лісу пл. 493 га, що знаход. поряд з їхнім селом, декорат. розсадник пл. 4 га, а для провед. дослідів стали виділ. посадк. матер. Кожн. юн. лісівника вони забезп. форм. одягом.

Обладн. навч. каб. шкільн. лісництва, де представл. колекц. насін. лісових культур,

Михлянські юні лісівники налагод. зв'язки з аналогічн. профільн. об'єдн. школ. у селах Поляни й Пліщин Шепет. р-ну та селі Павлівка Богодухівського р-ну Харків. обл.

Під керівн. вчит. та лісівників юні природ. проклали на терит. села навч. еколог. стежку «Перлина краю», яка вкл. п'ять ретельно дослідж. і описаних станц.: «Село Михля», «Озеро Святе», «Сфагнове лісове болото», «Пам'ятн. загибл. військовополоненим» та «Вольєр» – у місці розвед. держлісг. диких свиней. Описуючи стежки з їх рослин. і тварин. світом, школ. доповн. їх змістовн. фото-документ. та зібрали про них різном. Місц. легенди, перекази, бувальщини і спогади очевидців та учасників подій, що сталися тут у минулому.

Педколект. пост. використ. цю еколог. стежку для потреб навч.-виховн. проц. і забезп. догляд її об'єктів силами вихован. учн. лісництва та ін. школярів.

Юні лісівники «Паростка» – учасн. двох науково-освітн. проектів природн.-краєзн. змісту: «Річки Хмельнич.» та «Гриби Хмельнич.» у 2010-2013 рр. за сприян. і підтр. наук. Націон. АПН та Націон. ЕНЦУМ МОН України. А в 2016 р. взяли участь в оформл. й перед. на фронт благод. видання книжок кишеньк. формату «Фронтний Кобзар» українським воїнам.

За сприян. лісівників окрас. села і шк. стала її доглян. й сучасно озелен. терит., на якій різновидові туї, ялівці, самшит та ін. декорат. росл. і квіти, охоче догляд. та формують юні природол.

Вихов. Михлянського учн. лісництва беруть акт. участь у регіон., обл. і всеукр. еколого-натураліст. та природоох. заходах, учн. конк.-захистах наук.-дослідн. робіт МАН України, регул. представл. результ. своїх наук. твор. пошук. і темат. конк. роб. під час дит. науково-практ. конфер. і зборів юн. на базі ХОЕНЦУМ.

За результ. презент. і захис. таких робіт організ. нагород. грам. та цін. подар. ряд михлянських юних лісівників, педаг. та уч. , у т.ч. за роботи:

– «Дослідж. ссавців регіону» (2009) – уч. 10 кл. Юрій Лукашук (кер. Ящук Валентина Миколаївна);

– «Вирощув. самшиту стебловими живцями» (2011) – уч. 9 кл. Тетяна Шкоднік (кер. Ящук Валентина Миколаївна);

– «Гриби села Михля та його околиць» (2013) – уч. 8 кл. Наталія Фунтокіна (кер. Лисюк Михайло Анатолійович);

– «Озеро Святе – флора та фауна» (2014) – уч. 9 кл. Марина Власюк (кер. Лисюк Михайло Анатолійович).

У 2011 р. ком. вихован. учн. лісництва Михлянської ЗОШ I-III ст. (Колосінський Віталій, Шкоднік Тетяна та Фадеева Іванна) представл. юних лісівників Хмельнич. на V Всеукр. зльоті учн. лісництв загальноосв. і позашк. навч. закл., що проход. у Кіровогра-

ді (нині – Кропивницький). Ком. очол. Михайло Анатолійович Лисюк, кер. учн. лісництва, дир. шк.

У 2015 р. юні лісівники Михлянської ЗОШ I-III ст. Слободенюк Віталій, Колосінська Марина, Гончарук Ганна у скл. обл. ком. гідно презент. свої здоб. й досягн. на IX Всеукр. зльоті учн. лісництв у Хмельн. і були відзн. грам.

Відрадно, що чимало випускн. шк. щор. пов'яз. свою труд. діяльн. з лісовим господ. Лише за ост. 5 р., завд. направл. ДП «Ізяславське лісове господ.», здоб. вищу осв. лісотехн. проф. сім випускн. шк., ще четверо – навч. у ВНЗ лісового господ.

Багато випускн. Михлянської ЗОШ I-III ст. прац. в усіх підрозд. ДП «Ізяслав. лісове господ.». Зокрема, гол. лісничим став Віталій Петрович Зайчук, майстр. лісу – Олександр Григорович Палічук та Олександр Миколайович Клімчук, а Олександр Вікторович Калитюк – інж.

У 2018 р. три юні лісівники Михлянського учн. лісництва «Паросток» – одинадцятикл. Тищук Олег і Дмитрук Анастасія та десятикл. Салманова Солмаз (кер. ком. – Лисюк Михайло Анатолійович, кер. «Паростка» та гурт. «Юні лісівники» ХОЕНЦУМ), представл. учн. лісництва Хмельнич. на XII Всеукр. зльоті учн. лісництв у Сумській обл. й поверн. з відзнак.

Учнівське лісництво КЗ «Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» міста Нетішина

У межах Нетішина та на його околі знаход. 4 природозап. терит.: ботан. заказн. «Дорогоща», в лісах якого зрост. рідкісні плауни, лілія лісова, кадило сарматське, орхідеї; заказн. «Праліс» – старий дубово-граб. ліс, деревостан якого разом з грабом утвор. 200-літні дуби; заповід. уроч. «Вільшина» – мальовн. ділян. вільхового лісу та болотистої луки, де охорон. рідк. орхідеї, пальчатокорінники м'ясочервоний і плямистий, заповід. уроч. «Півнева Гора» – сосн. бір з релікт. папоротями та ін. рарит. рослин. світу.

У 2005 р. позашк. навч. закл. «Краєзнавчий центр» м. Нетішина і ДП «Славуцьке лісове господарство» було ств. учн. лісництво. До нього вступили 30 нетішин. школярів, а очол. їх керівн. еколого-натураліст. гуртка краєзн. центру «Юні лісівники» Аліна Михайлівна Біла та лісничий Нетішинського лісництва Андрій Петрович Ткачук.

Тепер за учн. лісництвом закріпл. 200 га лісу для провед. навч. теорет. і практ. занять, експеримент.-дослідн. роботи, збирання насіння та лікар. сировини, охорони, захисту та благоустрою лісів. Основні лісоутвор. культури на терит. лісництва: сосна

звичайна, дуб звичайний, м'яколистяні породи. Вікова структура вкритих лісом земель: молодняки – 13%, середньовікові – 47%, пристигаючі – 21%, стиглі і перестиглі – 19%.

Проклад. еколог. стежка «Моніторинг за стан. навкол. серед.», на якій вихованцями провод. дослідн. робота, охорон. росл. (перстач прямолистий, анемона дібровна, півонія вузьколиста, сон широколистий, горицвіт весняний), занесені до Червон. книги України.

Щор. вихов. учн. лісництва та гуртків беруть акт. участь в акції «Майбутнє лісу в твоїх руках».

Співпр. краєзн. центру з Нетішинським та Кривинським лісництвами (лісничі Андрій Петрович Ткачук і Олександр Петрович Кравчук) відкрив. педаг. та лісівникам можл. для еколог. обґрунт., планує. й реаліз. спільних проектів, які мають практично-діяльнісний характер, що забезпеч. засв. юними лісівниками знань про ліс та навичок викон. лісогосп. робіт.

Лісничий Андрій Петрович Ткачук і його колеги-лісівники ділилися зі школяр. профес. знан., розповід. й показув. їм практ. прийоми посадки дерев та кущів, знайом.

з основн. вид. роб. по догляду за молод. садж. на прикл. посадки туї, ялівця козацького, сосни звичайної та ін. деревних порід.

Кожного року вихов. учн. лісництва беруть участь у всеукраїн., обл. та міськ. темат. конк., акціях та операц., зокр. «Майбутнє лісу в твоїх руках»; «Ліси для нащадків», «Біоцит»; «Мій рідний край, моя земля», «За чисте довкілля». Серед найб. вдалих дослідн. проектів – «Санітари Кривинського лісу» (Білий Влад), «Зберегти світ чистим для майб. покол.» (Горлачук Анна), «Хочеш довго жити – навчись світ любити» (Нікітчук Тетяна), «Народна медиц. в системі традиційно-побут. культури жителів м. Нетішин» (Содоль Ольга).

Щорічно гуртк. краєзн. центру долуч. до участі у весн. толоці, лісогоспод. акціях «Посади своє дерево», операц. «Ліси для нащадків», «Годівничка» та дит. конк. малюн. і творів на тему «Людина та ліс».

Вихов. гурт. «Юні лісівники» зацікавл. займ. охор. та захист. мурах. У лісництві вони огород. 12 гнізд рудих лісових мурашок.

На навч. занят. з юними лісівниками провод. агітац.-масова та роз'яснюв. роб. про дбайл. ставл. до корисн. видів мурашок і турботу щодо збереж. їх мурашн.: лекції, бесіди, темат. заняття, випуски агітац. плакатів.

У 2017 р. коман. юних нетіш. лісівників гідно представл. учн. лісництва Хмельнич. на XI Всеукр. зльоті юних лісівників у Житомирській обл. і здоб. там кілька почесн. відзнак.

Полянське учнівське лісництво

Учн. лісництво Полянської ЗОШ I-III ст. було ств. 1962 р. У 2000 р. місц. педаг., лісівники і учнів. колек. з батьк., віднов. шкільне учн. лісництво Полянської ЗОШ I-III ст. на базі Мальованського лісництва Судилківської ОТГ.

До координац. ради учн. лісництва, увійшли дир. держ. підпр. «Шепетівське лісове господарство» Володимир Михайлович Сасюк, головн. лісничий ДП Петро Іванович Павліщук і лісничий Мальованського лісництва Микола Андрійович Бузиль, дир. шк. Михайло Олексійович Мамчур і вчит. біол. Алла Олександрівна Юриста, Роман Миколайович Рабчевський та метод. від. осв. Шепетівської РДА Олена Михайлівна Громова. Також була обр. рада учн. лісництва й окресл. його осн. напрям. роб.

лісництва його вихов. створ. в каб. біології куточ. юного лісівника. Тут є матер. про охор. лісів Шепетівщ., їх характеристик. і класифік., темат. вист. про ліс, відом. про рідкісні червоноокн. та зникаючі росл. регіону, звірів і птахів лісу, створ. кадастр мурашників рудих мурашок, уклад. фотоальб. про роб. учн. лісництва «Лаборація в природі».

Полянські школярі-лісівники – акт. учасн. різноман. акцій та конк. природозн., природоох. і природозаповід. спрямув. Вони викон. науково-дослідн. роб. під керівн. наук., провод. їх захисти на конк. МАН та беруть акт. участь у зах. «Всесвітнього дня Землі», акціях «Майбутнє лісу в твоїх руках», «Збережи ялинку», «Чисте джерело», «День птахів» та ін.

Юні лісівники знайом. з основ. лісівництва, лісовою типол. і напрямками профес. діяльн. лісівника під час провед. навч. занять і засідань ради, викон. в лісництві практ. лісогоспод. роб. – догляд. за лісом, вирощ. садивний матер., пересел. лісових рудих мурашок та вивч. видовий склад птахів. Протяг. багатьох років вихов. учн. лісництва пров. орнітолог. і фенолог. спостереж. під керівн. місц. учених.

Школа тісно співпрац. з науков. Нац. лісо-техн. ун-ту України (Львів).

Для покращ. матеріально-техн. бази учн. ліс-

Вагомі результ., досягн. у викон. учн. Володимиром Парфенюком та Олександром Шевчуком науково-дослідн. роб. на теми «Рідкісні росл. регіону» і «Озера регіон. ландшафт. парку «Мальованка» та природоох. заходи зі збереж. і відтвор. орнітологічн. різноман. у парку», дали їм право представл. Україну на Першому Міжнар. юніорському лісовому конк. 2004 р. Конк. роб. юного полянського лісівника Володимира Парфенюка «Рідкісні рослини регіону» зацік. членів Міжнар. номінац. коміт. і була відзнач. дипл.

2006 р. в Укр. провод. різнопл. заходи, спрям. на збереж. та поліпш. навкол. прир. серед. В акції «Майбутнє лісу в твоїх руках» були задіяні й учн. лісництва. 15 квітня делег. Полянського учн. лісництва, очол. дир. шк. Михайлом Олексійовичем Мамчуром та головн. лісничим ДП «Шепет. лісове господ.» Петром Івановичем Павліщуком, представл. Хмельнич. і брала активну участь у висаджуванні лісу в ДП «Звенигородський лісгосп» Черк. обл. Колект. учн. лісництва Полянської ЗОШ І-ІІІ ст. був відзн. Подякою Президента України.

Юні лісівники Полянського учн. лісництва тричі результ. презент. Хмельнич. на Всеукр. зльотах учн. лісництв у 2002, 2007 та 2012 рр.

Плід. роб. ентуз. та їх керівн. неоднор. відзнач. дипл. та грам. У 2004 р. колект. учн. лісництва нагородж. грам. за І м. в обл. фест. учн. творч. «Поважаємо природу – поважаємо себе», а у 2005 та в 2007 рр. його двічі нагородж. грам. ХОЦТКУМ за акт. пошук. діяльн. в експед. «Краса і біль України».

Поч. грам. за ІІІ м. у Всеукр. конк. з еколог. вихов. та профес. лісівничої орієнт. отрим. юні лісівники 2006 р., а у 2007-му – Поч. грам. Голови Держ. Коміт. лісового господ. України «За внесок та популяр. еколог. осв. серед учн. молоді, акт. участь у творч. конк.» та Грам. Нац. еколого-натураліст. центру учн. молоді «За впровадж. ефективн. інновац. технол. у вирощув. лісових культур».

Сковородківське учнівське лісництво

Ств. у 1986 р. на базі Сковородківської ЗОШ I-III ст. У 2013 р. школу реорганіз. у Сковородківський НВК «ЗОШ I-II ст. – дошк. навч. заклад». Колект. вихован. шкільн. лісництва налічує 35 юних лісівників з числа учнів 6-9 кл., заг. пл. закріпл. за ним лісу – 186 га.

Учн. лісництво паспортиз. і працює протягом року за такими напрямками навч., дослідн. і пошук. діяльн.; виховна, культурномас. й спорт. роб. і відпоч.

Юні лісівники прац. в лісорозсадниках, догляд. лісові культури, викон. біотехнічні заходи.

Значна увага приділ. роботам практ. спрямув., у т.ч.:

- ідентифікація хвойних і листяних порід за листками, деревиною, плодами та сходами;

- ознайомл. зі взаємозв'язк. лісу і навколишн. серед., порівн. характ. дерев, що ростуть вільно та в угрупованнях, світлолюбні та тіньовитривалі. Збирання грибів та лікарської сиров.;

- вибір ділянок та об'єктів для фенологічних спостереж. за фазами розвитку дерев та кущів;

- системат. ведення фенологічних спостереж. за розвитком дерев і кущів місцевого лісу.

Діти викон. навч. практ. завд. лісівників, висадж. на схилах долин тисячі акацій, а вздовж доріг – берізки, розвішують в лісі шпаківні та синичники, які виготовл. власними руками, збир. лікар. росл., жолуді, соснові шишки, проводять облік квартирув. і оголодж. мурашники, заготовл. насіння лісових, деревних і чагарник. порід. В літній період заготовл. сіно на зиму для лісових звірів.

Вихованці учн. лісництва долуч. до догляду за розсадн. на пл. 1,5 га. та лісовими культ. на пл. 35 га. Щорічно навесні під керівн. лісівників-наставників проводять посів в лісовому розсадн. деревних і чагарник. порід: дуба черешчатого, сосни звичайної, ялини звичайної, яблуні лісової, груші, черешні, калини, свидини, модрини, липи дрібнолистої, акації білої, шипшини собачої, горіха чорного та клена гостролистого. Готуючи ґрунт під посів лісового насін. – визнач. наявність шкідників у лісових розсадн.

Юні лісівники ведуть активну роботу, спрямов. на боротьбу з правопорушн. лісу. В роботі з охорони природи беруть актив-

ну участь ланки «зелених патрулів» і боротьби з ерозією ґрунтів. Юні природол. надавали допомогу лісівникам в обкопув. дерев і кущів у саду лісництва та догляду за ягідн..

Діти з цікавістю вивч. видовий склад звірів і птахів лісу, допом. лісовій охороні облік. козуль, борсуків, а у зимовий період підготовують звірів завчасно заготовл. кормами.

Окрім практ. роботи, важл. знач. набула науково-дослідн. робота, під час якої учні дослідж. вплив густоти рослин на їх ріст, продукт. і стійкість проти несприятл. умов, вплив способів обробітку ґрунту на приживл. та ріст саджанців деревних

порід, вплив різних добрив на ріст і розвит. сіянців лісових культур, визнач. оптимальних термінів та способів стратифікації насіння лісових дерев і кущів, вплив строків висівання насіння на розвиток садж. і вирощув. сіянців деревних порід з насіння. Юні дослідн. навч. закладати досліди й вести спостереж. за ростом і розвитком рослин.

Проводиться значна навчально-виховна теорет. та практ. профоріент. робота. За цей період вступили на навч. й закінч. середні спец. та вищі навч. закл. 9 випускн. школи, які здобули спец. майстрів-інж. лісового господ.

Сковородківський НВК, допомагаючи своїм випускн. отримати лісгоспод. професії, активно співпрац. з Березнівським, Сторожинецьким і Кременецьким лісовими коледжами. Так, напр., Костюк Сергій, Зінковецький Валентин (випуск 2010 р.) та Кучманюк Едуард (випуск 2012 р.), вступили на навч. у Кременецький лісовий коледж за цільовими направл. ДП «Старокостянтинівський лісгосп».

За підсумк. навч. року визн. кращі юні лісівники. За домовл. з лісгоспом вони отримують безкошт. направл. у табори оздоровл. і відпоч.

Вихованці учн. лісництва зі своїми наставн. регулярно організ. і проводять

тематичні бесіди для учнів молодш. та середніх класів про охорону природи, вечори відпоч. на еколог. тематику, КВК, конк., вікторини, ігри-подорожі, випуск. темат. стінгазети.

У 2007 р. навч. закл. у с.Сковородки став опорним інформац. центром на території проектованого націон. природн. парку «Верхнє Побужжя».

За результ. провед. природоох. роботи школу нагородж. Грамотою Держ. управл. охорони навкол. природн. середов. у Хмельн. обл.

Славутське учнівське лісництво ЗОШ І-ІІІ ст. № 1

Шкільне учн. лісництво Славутської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 ств. 1972 р.

Бажання прац. в лісовому господ. виявили 30 шкіл. Від баз. підпр. погодил. курув. учн. лісництво інж. Тетяна Михайлівна Поенко та лісничий Славут. лісництва Олександр Володимирович Веремій. Пізніше вони увійш. в коорд. раду об'єдн. і багато років усп. співпрац. зі шкіл.

Пришк. терит. відведена для виконання пошуково-дослідн. та наук. роб. Ще три га лісу виділені для провед. лісогосподарських робіт. Одним із напрям. учн. лісництва є лісорозвед. Для цього на терит. шк. ств. тимчас. лісовий розсадн., у якому вирощ. саджанці екзот. та релікт. порід.

Юні лісівники збир. насін. кущових та деревн. видів росл., садять ліс, догляд. за насадж., вивчають рослин. і тварин. світ своєї місцевості, виготовл. годівн. та шпаківні, співпрац. із ВНЗ і Націон. природ. парком «Мале Полісся», інтенс. займ. науково-дослідн. роб.

Вихов. догляд. невеличку част. старовин. парку, в якому зрост. клен гостролистий, гіркокаштан звичайний, акація біла, липа серцелиста, сосна європейська. Особл. уваги заслуг. розкішний екземпл. сосни чорної, яка на висоті грудей роздвоюється. У парку зберегл. чотири особини бука лісового, старовин. грабова алея.

Часто екскурс. для учн. проводил. у лісовий заказн. місц. знач. «Дубовий гай», що розташ. у Голицькому лісництві, «Дорогощ» – ботанічн. заказн. Кривинського лісництва та ін.

Вихован. беруть участь і в природоох. акціях «Майбутнє лісу в твоїх руках», «Зелений паросток майбутнього», «Ліси для нащадків», «Людина і ліс», «Зелені скарби Славутчини» та ін., пропаг. свою роб. під час провед. обл. науково-практ. конфер., у ЗМІ та виконують науково-дослідн. роб. у рамках МАН.

Юні лісівники долуч. до дослідж. на теми «Дослідж. раритетн. видів рослин Червоної книги України», «Дослідж. фітоценотичних компл. та антропоген. впливу на них у межах НПП «Мале Полісся»», «Дослідж. гідролог. пам'ятки «Свята Криниця»» тощо. Після опрацюв. теми вони звертаються з пропоз. і рекомендац. в місц. лісогосподарське підпр., а з проблемн. питан. – до вишів.

Керівн. та колект. ДП «Славутський лісгосп» піклуються про свою майб. трудову зміну – випускн. шк. обирають лісівничі проф., поповн. лави робітн. та інж.-техн. прац. не тільки їх підпр., а й ін. лісогосподарських підпр. обл.

Славутське учнівське лісництво ЗОШ І-ІІІ ст. № 3

Учн. лісництво ЗОШ І-ІІІ ст. №3 м.Славути ств. у 2012 р. дирекцією школи і ДП «Славутське лісове господарство», воно стало важливою складовою природоох., еколого-дослідн. і практ. діяльн. учн.

ЗОШ І-ІІІ ст. №3 обрано опорним інформац. центром на терит. Націон. природн. парку «Мале Полісся». У шк. також зосередж. еколог. об'єдн. шкільн. лісництва «Лісові дозорці», що поділяється на виробн. та дослідн. бригади, які склад. з трьох учн. ланок: ланки охорони лісу, знавців лікарських рослин та зоологічної.

Дослідн. бригада проводить дослідж. щодо методів продуктивного вирощ. дерев та догляду за ними. Юні лісники викон. науково-дослідн. роботи під керівн. учит. біол.

Щороку навесні школою провод. місячн. природоохор. та просвітн. еколог. роботи, до якого залучають юних лісівників. Окрім пропаганд. діяльн., в рамках місячн. найбільш продукт. є робота у лісі вихован. учн. лісництва, де вони є незамін. помічн. лісівників, адже школа не один рік тісно й плідно співпрац. з Голицьким лісництвом.

Під керівн. лісівників-наставн. організов. роботи по догляду за зеленими насадж. та їх примнож. Лише за останні 3 роки школярі брали участь у посадках 9 га лісу, висад. 7600 дерев і 1800 кущів.

Голицьким лісництвом керує лісничий Володимир Веремій, досвідч. прац. лісового господ., технолог. допом. якому надає інженер лісових культур Тетяна Поенко. Обхід, в якому прац. юні лісогосп., обслуг. майстер лісу Володимир Соболевський. За шкільним учн. лісництвом закріпл. 7,2 га лісу (квартал 20 виділ 11, квартал 32 виділ 4а, шкілка, розсадник).

Набутий досвід ведення лісового господ. працівн. лісництва передають вихован. учн. лісництва. До роботи в лісі вони залуч. переважно учнів 8-11 класів. То ж різноман. види лісогоспод. робіт виконує лісівнича юнь, яка піклується про молоді саджанці в розсаднику, старанно просапуючи і підтрим. рядочки майбутнього лісу в чистоті.

Значна робота провод. школярами безпосеред. в лісі, де вони прибир. лісові ділян. від сміття. Ділянка, на якій вони прац., багата на первоцвіти, котрих вони вивчають та пропаг. серед насел. краю, зберегти біорізноман. навколишн. природи.

Юні лісівники та учні школи залуч. до навч.-дослід. та експеримент. роботи, здійсн. виробн. діяльн. (сажать ліс, вирощ. саджанці, збирають насіння, виявляють осередки пошкоджень лісу шкідн. і хворобами, охорон. і приваблюють птахів, облікують і охорон. мурашники, охорон. рідкісні види дерев, кущів і трав'янистих рослин, заготовл. лікарську сировину, гриби, ягоди, проводять фенологічні спостереж.).

Навч.-виховна робота у шк. передб. провед. вечорів на лісову тематику, організ. зустр. з працівн. лісового господ., підсумк. виставок, залуч. учнів до природоохор. заходів: «Лісам, паркам, скверам – бути чистими», «Дерево життя», «Майбутнє лісу в твоїх руках», «Зелені скарби Славути», конкурсах творів, малюнків «Людина і ліс», «Захистимо лісову красуню» ін.

Організов. й провед. конк. на еколог. темат., вікторини, ігри, виставки книг про природу, апікацій і виробів з природ. матеріалів. Школярі виготовл. та розвіш. шпаківні.

Ефективною формою роботи з учн. молоддю є експед. та польові практики. Щорічно юні лісівники проводять науково-дослід., пізнав. експедиції «Лісовими стежками Славутичини», де виявл. та опис. стан масивів, знайомл. з діяльн. місц. держлісгоспу, вчать ся берегти ліс.

У поєднанні зі згаданими заходами, педагоги зі школяр. прац. над науково-дослідн. роботою в лісі, вивч. еколог. особл. росту та зникнення трав'янистих рослин, екологію окремих тварин лісу «Особл. будови та пошир. крота звичайного», птахів, які поширені на території регіону. У підсумку юні лісівники отримали можл. захищати власні дослідж. спочатку на рівні шк. конфер., де удосконал. знання з біології, а згодом презентувати свої досягнення на конк.-захистах науково-дослідн. робіт учнів-членів МАН.

Шепетівське учнівське лісництво «Юнацька варта»

Учн. лісництво «Юнацька варта» Шепетівського НВК №3 у складі «ЗОШ I-III ст. ім.Н.Рибачка та лицей з посиленою військово-фізичною підготовкою» (колишня ЗОШ №7 у мікрор. п'ятого військового містечка м. Шепетівки) ств. у вересні 2015 р.

Очолили лісництво вчит. біол. та екол. НВК Віта Вікторівна Семенюк і лісничий Климентовицького лісництва Дмитро Леонідович Басовський.

Обладн. кабінет учнівського лісництва.

Кер. учн. лісництва проводить з вихованц. уроки біол. під відкритим небом, навч. екск. до лісу і трудові десанти зі збору рослин для виготовл. гербаріїв та колекцій.

Працівн. ДП «Шепетівський лісгосп» разом з педагог. наполегл. прац. над прищепл. школярам почуття любові до природи, вихован. наполегл., допитл. та працелюбн., організ. активну участь вихован. «Юнацької варти» у практ. лісгосподарській діяльн. лісництва з відновл. , охорони і захисту лісу, раціональн. використ. лісових багатств.

Шепетівське учнівське лісництво «Юні лісівники»

Учн. лісництво «Юні лісівники» ЗОШ I-III ст. №6 (кол. Шепетівська СШ №9) організ. в лист. 2015 р. педагог. школи та лісівниками лісгоспу як наступник учн. лісництва, що успішно діяло в школі з кінця 60-х рр. і називалось «Корчагінець».

Уроч. відкр. учн. лісництва у школі і вруч. відзнак його вихованц. відбувал. з участю директора ДП «Шепетівський

лісгосп» Володимира Михайловича Сасюка, лісничого Плесенського лісництва Володимира Миколайовича Полюшкевича, інженера лісових культур Анни Олександрівни Кирильчук.

Учн. лісництво паспортизоване і прац. протягом року згідно із затвердженим на засід. педагог. ради планом роботи, в якому виділ. розд.: виробн. завд.; навч., дослідн. і пошук. діяльн.; вих., культмасова й спорт. робота, відпочинок.

Діяльн. шкільного лісництва «Корчагінець» залишилася славною сторінк. в іст. школи і є наочним приклад. для вихован. його наступника – учн. лісництва «Юні лісівники», яким тепер опік. дирекція та працівн. Шепетівського лісгоспу.

Шепетівське учнівське лісництво ЗОШ І-ІІІ ст. № 8

Учн. лісництво ЗОШ І-ІІІ ст. №8 м.Шепетівки ств. у 2000 р. педагогами на базі Кам'янківського лісництва за активної підтримки дирекції держ. підпр. «Шепетівське лісове господарство». Під час реорганіз. підпр. базовим стало Шепетівське лісництво, оскільки школа розміщ. на міській околиці в мікрор. «Косецьке», поряд із землями держ. лісового фонду.

Кер. учн. лісництва – вчит. геогр. Світлана Василівна Сікорська. На перших етапах роботи у школі активіз. природоох. діяльн. не лише його вихованців, а й усіх школярів, зросла у них цікавість до поглиблених знань з природн. наук, вдосконал. трудове навч. проф. орієнтація.

Тепер ефект. діяльн. учн. лісництва значн. мірою визнач. рівнем професійно-творчої взаємодії педагогів з фахівцями ДП «Шепетівський лісгосп». Вихованц. учн. лісництва є учні 8-11 кл., для навч.-пізнав. і творчої діяльн. яких у школі проводяться заняття гуртків, відбуваються темат. заходи, виставки-конк. дит. робіт: малюнків, виробів з природн. матеріалу, гербаріїв, годівниць, штучних гніздівель.

За учн. лісництвом закріпл. 17 га мішаного лісу.

Юні лісівники вивч. теорет. основи, закономірн. явищ природи, активно займ. до-

слідн. роботою, завдяки якій розшир. свій наук. та еколог. світогляд, оволодів. методами дослідж.

Більше десяти років у лісництві триває робота по зеленому живцюванню ві-

чнозелених рослин: туї, самшиту, ялівців. Цікава робота провод. і на створ. вихованц. учн. лісництва еколог. стежці «Стежина дитячого добра» – зоні трудових дій, де розпоч. активну наукову діяльн.: дослідж., спостереж., вивч. видового складу рослин і тварин, рекультивацію лікар. рослин, охорону та збереж. мурашників, розчистку джерел. Разом з працівн. лісгоспу учні виходять чергувати на екологічній стежині, охорон. і вивчають природні об'єкти, проводять екск. для вихован. дошк. навч. закл., уроки добра під відкр. небом. Для юних художн. школи практик. заняття-пленери, для краєзн. і туристів – конк.-естафети з елементами техніки пішоїд. туризму та спорт. орієнт.

Вихованці учн. лісництва проводять пропаганд. і роз'яснюв. роботу серед населення мікрорайону щодо збереж. червонокнижних та зникаючих видів рослин, дотрим. чистоти в лісових масивах і вимог протипожеж. безпеки.

Щорічно, під час літніх канікул, юні лісівники оздоровл. та прац. у профільному оздоровч. таборі «Олімп».

Важливим показн. результативн. роботи учн. лісництва є участь вихован. у дослідн. роботі, підсумком якої стають конк.-захисти науково-дослідн. робіт МАН. Крім того, юні лісівники беруть активну участь у дитячих науково-практ. конф., обл. та всеукр. акціях і конк., здобуваючи приз. місця.

Прац. на землях держ. лісового фонду, юні лісівники розвивають практ. вміння проводити спостереж. і дослідн. на основі зібраних та опрацьованих результ. навчаються узагалн., робити висновки та застосов. набуті знання у практ. діяльн.

Провідні лісівники області

БАЙТАЛА Василь Дем'янович

05.04.1922, с. Пеньківка, Ямпільськ. повіт Подільськ. губернії (нині Шаргородськ. р-н Вінниц. обл.) – 15.12.2006

Навч. в Київ. лісогосподарському ін-ті (1939-1941), але у зв'язку з війною закінч. споріднений Воронезький лісогосподарський ін-т (1944), кваліф. «Інженер ліс. госп-ва»; Вищі лісові курси по підгот. кер. кадрів Мін-ва ліс. госп-ва СРСР

(1951).

Прац. у Старокостянтинів. лісгоспі: старш. лісничий (1944-1947), дир. (1947-1950).

Далі труд. шлях пролягав на кер. посадах за межами області: дир. Лубенського ліс. технікуму та навч.-дослід. лісгоспу (1952-1957), нач. упр. ліс. культур, лісомеліорації і механізації Голов. упр. ліс. госп-ва і полезахисного лісорозведення Мін-ва сільськ. госп-ва УРСР (1957-1966), перший заст. міністра (1966-1980), міністр ліс. госп-ва УРСР (1980-1987).

1987-2006 рр. – старш. наук. співробітник Ін-ту географії НАН України з виконанням обов'язків радника при Президії Академії наук Української РСР з питань лісу.

Під його кер. закладені розсадники, посаджено 32 га лісопарку; заліснено Нижньодніпровські рухомі піски (бл. 100 тис. га) та піщані арени р. Сіверський Донець в Луганській та ін. областях; висаджено ліси у басейні Дніпра та вздовж берегів малих річок (бл. 190 тис. га). Створено Канівську гідролісомеліоративну станцію (вперше в СРСР), завдяки якій закріплено понад 5 тис ярів, врятовано від заги-

белі 15 тис. га орної землі. На цьому до-свіді було створ. ще 2 станції на берегах р. Дністер: (Новоушицька, Хмельн.обл.; Ямпільська, Вінниц. обл.). Займався до-слід. лісівничою роботою.

Депут. Верх. Ради Української РСР 10-го і 11-го склик. Учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС.

Заслуж. лісовод УРСР (1972), ордени: Жовтн. Революції (1981), Труд. Червоног. Прапора (1950, 1956), «Знак Пошани» (1971), численні медалі; Почес. грам. Президії Верх. Ради УРСР та ін.

Іщук Н.А.

БАНАЦЬКА

Тетяна Олександрівна

29.03.1987, м. Ізяслав, Хмельн. обл.

Закінч. Націон. лісотехнічний ун-т України (2010), кваліф. «Магістр з економіки до-вкілля і природ. ресурсів»; Націон. ун-т «Острозька академія» (2014), кваліф. «Бакалавр права».

Прац. в ПАТ КБ «Акцент-Банк»: ме-неджер структур. підрозділів (2010-2011), провідний менеджер, заст. кер. відді-лення банку (2011-2013). З 2014 р. дотепер – голов. бухгалтер НПП «Мале Полісся». Комуникабельна, легко навч. новому, від-повідальна, впевнено ставить цілі та вміє їх досягати, здійснює контроль за ефект. використ. матер., труд. та фінанс. ресурсів установи.

Подяка Голови Держ. агентства ліс. ре-сурсів України (2018).

Комендовська О.В.

БАЧИНСЬКИЙ Карл Йосипович

15.06.1934, с. Ревуха, Летичів. р-н,
Хмельн. обл. – 10.05.2019

Закінч. Укр. с/г акад. (1963), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Ізяслав. лісгоспзагу: голов. лісничий (1971-1975), директор (1975-1978); 1987-1998 рр. – дир. Шепетів. держлісгоспу.

За роки його кер. у Шепетів. держлісгоспі було проведено реконстр. нижнього складу та механізовано всю роботу. Побудовано новий деревообробний цех з механізованими процесами деревообробки; переробні цехи, гараж автопарку, ліс. дороги, побуд. та переобладнано контори лісництв. Велике значення приділялося побічному лісокорист.: в Хмельівському лісництві побуд. механіз. тваринницький комплекс (відгодів. понад 150 голів ВРХ). Завдяки його кер. збережено потенціал в період інфляції та розрухи, яка охопила Україну після розпаду СРСР.

Мав активну громад. позицію, сприяв вирішенню питань малозабезпечених громадян.

Заслуж. прац. сільськ. госп-ва України (1997), Почес. Грамота Держкомлісгоспу України (1998).

Кирильчук А.О.

БЕЛІНСЬКА Марина Миколаївна

09.01.1991, с. Гориця, Славутськ. р-н,
Хмельн. обл.

Закінч. Кам.-Подільський націон. ун-т (2014), кваліф. «Біолог. Викладач біології»; з 2015 р. – аспірант Націон. ун-ту біоресурсів і природокористування України.

Прац. вчит. географії Берездівського НВК (2014), з 20.10.2014 р. і дотепер – в НПП «Мале Полісся»: провідний інженер з еколог. освіти, старш. наук. співробітник, провідний наук. співробітник. Проводить дослідж. флори та фауни на території НПП. Працює творчо, вміє бачити і зосереджув. на головному.

Подяка Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва (2016), Почес. грамота Хмельн. обл. Тов-ва лісівників України (2017), грамота Націон. ЕНЦУМ МОН України (2017).

Комендовська О.В.

БЕРКУТА Казимир Васильович

10.05.1934, м.Полонне,
Хмельн. обл. – 10.01.2004

Закінч. Чугуєво-Бабчанський лісний технікум (1962), спец. «Технік ліс. госп-ва».

У 1969-1994 рр. – лісничий Полонського лісництва. Під його кер. відновлено 800 га ліс. насаджень.

Депутат сільськ. ради кількох скли-

кань.

Відмін. ліс. госп-ва УРСР (1960-і рр.), орд. Труд. Черв. прапора (1971).

Кирильчук А.О.

БИСТРИЦЬКИЙ Анатолій Павлович

23.09.1931, с. Струга, Новоушиц. р-н,
Хмельн. обл. – 06.03.2003

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1951), спец. «Ліс. госп-во», кваліф. «Лісовод».

З березня 1950 р. прац. у Ярмолинецькому лісгоспзагові: лісник (1950-1958), лісотехнік (1958-1962), помічник лісничого (1962-

1964) Михайлівського лісництва Ярмолинецького лісгоспзагу; голов. інженер, лісничий Ярмолинецького лісництва (1964-1978). У 1978-1993 рр. – голов. лісничий Ярмоли-

нецького держлісгоспу.

На високому рівні проводив догляд за молодняками та ліс. культурами.

Почес. Грамота Держкомлісгоспу України (1991).

Хоптяр Н.П.

БІЛА Аліна Михайлівна

11.08.1972, с. Писарівка,
Волочиськ. р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Тернопіл. держ. пед. ін-т (1996), спец. «Вчит. біології».

З 2005 р. прац. у комунал. поза-шкіл. навч. закладі «Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» м. Нетішин: кер. гуртка «Юні лісівники» кер. учнів. лісництва.

Її вихованці – неоднораз. учасн., призери, переможці конк., акцій, виставок, конф., походів еколого-натураліст. та туристсько-краєзнав. тематики: Всеукр. експедиції «Моя батьківщина – Україна» (2014, 2015, 2016, 2017), обл. дит. наук.-практ. конф. в галузі еколог. (2012), обл. заоч. конк. на кращий проект учнів. самовряд. (2016), конкурсі-захисті НДР МАН (2014, 2017), Всеукр. семінарі-практикумі для заст. дир. обл. ЕНЦУМ/СЮН (2017), XI Всеукр. зльоту юних лісівників (2017).

Грам.: Націон. еколого-натураліст. центру учнів. молоді (2017, 2017), Ін-ту проблем вихов. НАПН України (2017), Хмельн. ОЕНЦУМ (2016, 2016), Департ. освіти і науки Хмельн. ОДА (2016), Дипл. III ст. Хмельн. ОІППО переможця обл. етапу конк. «Джерело творчості» у номін. «Кер. гуртка-2016» (2016), Почес. грам. виконкому Нетішин. міськради (2016), Подяка упр. освіти виконкому Нетішин. міськради (2017).

Федорчук К.М.

БІЛОУС Наталія Петрівна

12.12.1918, с. Вереміївка, Полтав. обл. –
27.03.2004

Закінч. Київ. робітфак, навч. у Київському с/г інституті, закінч. Воронежський лісогосподарський ін-т (1944), спец. «Ліс. госп-во».

Труд. діяльність розпоч. у 1933 р. прибиральницею, під час навч. на робітфаку (м. Київ), прац. в лісництві Воронежської обл.

(РРСФР) під час навч. у Воронежському лісогосподарському ін-ті. З 1944 р. – в Полтав. обл., лісничий Полтавського лісгоспу.

З 1950 р. – у Лeticівському Держлісгоспі: директор (1950-1966 рр., на той час – єдина жінка-директор лісгоспу в обл., одна з двох жінок – в Україні); інженер ліс. культур (1966-1976).

За її кер. у Лeticів. лісгоспі, крім лісокультурних робіт, розпочато велику роботу зі створ. ліс. ползахисних смуг і заліснення ярів та балок на колгосп. землях. Створено велику кільк. лісонасаджень не лише у своєму р-ні, а й у сусідніх – Старосиняв. та Деражнян. р-нах. Як один із кращих, Лeticів. лісгосп неоднор. був учасн. Всесоюз. с/г виставки (м. Москва).

Її вихованці, які прац. лісничими, були признан. дир. великих лісгоспів (В.Г.Коріневський, П.І.Барташук, М.С.Коваль, Ю.Г.Фертюк).

Відмін. ліс. госп-ва УРСР (1946), численні грамоти, медалі (зокр. «За доблестный труд в годы Великой Отечественной войны»), орден Труд. Черв. Прапора (1953). Неодноразово відзнач. на обл. та Лeticів. район. Дошці пошани.

Віннічук Г.В.

БІЛЬОВСЬКИЙ Олексій Анатолійович

06.01.1980, м. Ізяслав, Хмельн. обл.

Закінч. Укр. держ. ун-т водного госп-ва та природокористування (2002), кваліф. «Інженер-еколог»; Нацiон. лісотехнічний ун-т України (2016), кваліф. «Інженер ліс. госп-ва».

Прац. у структур. підрозділах ДП «Шепетівський лісгосп»: майстер лісу, поміч. лісничого, лісничий (2004-2014), з лютого 2014 р. дотепер – голов. лісничий НПП «Мале Полісся».

Висококваліфік. фахівець ліс. госп-ва., долучається до провед. польових дослідж., здійснює терит. супровід науковців НПП «Мале Полісся», коорд. роботу в галузі природоохоронної пропаганди та еколог. освіти.

Подяка Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва (2016), Почес. грамота Хмельн. ОДА (2017).

Комендовська О.В.

БОНДАР Валентин Михайлович

25.01.1959, с. Струга,
Новоушиц. р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Малинський лісотехнічний технікум (1985), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Новоушицькій ЛМС: робітник, лісник, майстер лісу Новоушицької виробн. дільниці (1979-1984), майстер лісу Браїлівської виробн. дільниці (1984-1998) Новоушицької ЛМС, пізніше – Новоушицького держлісгоспу. У 1998-2002 рр. – в.о. лісничого Струзького лісництва Новоу-

шицького держлісгоспу, з 2002 р. дотепер – лісничий Струзького лісництва ДП «Новоушицький лісгосп». Кер. провідного підрозд. підпр-ва.

Нагруд. знаки «За 10, 20 років бездоганної служби в держлісохороні»

(1991, 2002); Звання лісничий 3 кл. (2004), 2 класу (2008); Почесна Грам. Кабміну (2013); грамоти: Хмельн. облупр. ЛМГ (2010, 2018), Тов-ва лісівників (2017); відмін. ліс. госп-ва України (2016).. Відзнач. на Дошці пошани Новоушиц. р-ну (2002).

Продан О.В.

БОНДАР Микола Степанович

12.04.1956, с. Остропіль,
Старокостянт. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Березнівський лісов. технікум, спец. «Ліс. госп-во, технік-лісовод» (1975).

Прац. лісником та лісотехніком Самчиківського лісва (1975-1979), помічн. лісничого (1979-2008), лісничим (2008-2018), майстром лісу цьо-

го ж лісн-ва (2018).

Сумлінний, компетентний і авторитетний професіонал. Успішно втілює в життя довгострокову цільову програму «Ліси України» щодо підвищення продуктивності й поліпшення породного складу лісів.

Відмінник лісового господарства України (2009), Поч. грамота Держ. агентства лісових ресурсів України (2011), Поч. грамота Каб. Мін. України (2014), Поч. грамота Хмельн. ОУЛМГ (2016), нагруд. знаки «За бездоганну службу в державній лісовій охороні» (10,20,30 рр.),

Заслужений лісівник України (2019).

Зотова О.В.

БОНДАР

Олександр Степанович

02.01.1956, с. Гута Глібівська,
Новоушиц. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Березнівську ліс. школу (1977), Кременецький ліс. технікум (1980), спец. «Ліс. госп-во»; Львів. лісотехнічний ін-т (2005), спец. «Ліс. госп-во».

З 1977 р. працює в Кам.-Подільському лісгоспі: лісник (1977-1984), майстер лісу Ду-

наєвец. лісництва (1984-2001), лісничий Маківського лісництва (2001-2013), з 2013 р. дотепер – лісник Маківського лісництва.

Найголовніша його справа – вирощування лісів. Досвідчений спец., господар, раціоналізатор, генератор ідей, виховат. та наставник молоді. За його участі створ. та вирощено бл. 1500 га ліс. культур, захисних насаджень та полезахисних смуг, провед. сотні га рубок формування лісів, вирощ. бл. 25 млн сіянців та саджанців ліс. та декорат. порід, проведено рекреац. благоустрій в лісах, мисл. угіддя – найкращі в лісгоспі.

Відмін. ліс. госп-ва України (2006), Грамота Каб. Мін-в України (2016), нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні» (за 10, 20, 30 років), численні відзнаки різних рівнів.

Коваль Л.М.

БОРОДІЙ Микола Володимирович

10.08.1941, смт. Ярмолинці,
Хмельн. обл. – 05.03.2003

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1965), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Ярмолинець. лісгоспзагу: робітник (1958-1961), економіст (1967-1968), старш. інженер з охорони праці і техніки безп. (1968-1969), лісничий Сатанівського лісництва (1975-

1983). У 1971-1975 рр. – лісничий Плузненського лісництва Ізяслав. лісгоспзагу.

У 1983-2001 рр. – дир. Старокостянтинів. держлісгоспу. Під його безпосереднім кер. було збудовано 2-поверхову адмін. будівлю, проведено благоустрій терит., реконструк. гаражів і ремонт. дільниці автопарку, збудовано кілька дільниць лісокомплексу, провед. значне технічне переоснащення, придбано бл. 30 одиниць механізмів та деревообробного обладнання. Налагоджено виробн. сувенірних виробів та їх реаліз. як всередині держави так і за кордоном.

Побуд. 2 житлових буд., база відпочинку в ліс. масиві для прац. лісгоспу. Велику увагу приділяв підвищ. кваліфік. працівників госпва та підгот. молодих кадрів.

Почес. знаки «За 20, 30 років бездоганної служби в держлісохороні» (1991,

2001); Іменний годинник Голови Держкомлісгоспу України (2001); численні грамоти різних рівнів.

**Іщук Н.А.
Коваль Л.М.**

БОРТНИК Ніна Йосипівна

28.03.1935, с. Залетичівка, Летичів. р-н
(нині Хмельн. обл.)

Закінч. Київ. технікум бухгалтерів (1954).

Прац. бухгалтером в Летичів. МТС (1954-1957), в Летичів. лісгоспі (1957-1992). Завжди на відмінно виконувала скрупульозну, кропітку роботу.

Численні грамоти, подяки обл. та район. рівнів.

Віннічук Г.В.

БУГАН Аркадій Михайлович

24.02.1953, с. Іванківці,
Городоцьк. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Технічне училище №3 (м. Комсомольськ Полтав. обл., 1974), спец. «Водій»; Сторожинецький ліс. технікум (1996), кваліф. «Лісоруб 6 розряду».

У 1970-1978 рр. прац. робітником, водієм. З 1978 р. – у Червонозірському лісництві (спочатку було у складі Ярмолинецького лісгоспу, згодом – Ярмолинецького ДЛГ, Хмельницького ДЛГ, нині належить до ДП «Хмельн. ЛМГ»): бензопильщик, водій (1978-1991), звалювальник (1991-

1992), лісоруб 6 розряду, (1992-2004), лісник, з 2005 р. дотепер – егер.

Своїм досвідом роботи лісоруба ділиться зі слухачами Ярмолинецького професійного ліцею під час виробн. практики в лісництві.

Грамоти: Хмельн. ДЛГ (1993), ДЛГО «Хмельницькліс» (1997), Держкомлісгоспу України (2003), ДП «Хмельн. ЛМГ» (2008, 2009, 2013, 2016), Хмельн. ОУЛМГ (2013); подяки: Хмельн. ОУЛМГ (2007), Держлісагентства України (2013).

Шкати́ко О.М.

БУДНИК Світлана Дмитрівна

19.09.1966, с. Кади́ївці,
Кам.-Подільськ. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кам.-Подільськ. держ. пед. ін-т ім. В.П. Затонського (1994), фак-т педагогіки і методики поч. класів.

Вчит. вищ. кваліф. кат.

З 1985 р. прац. у Кадиєвецькій ЗОШ Кам.-Подільськ.

р-ну: старш. піонервожата, вчитель основ здоров'я (2010), кер. учнів. лісництва, кер. гуртка «Юні лісівники».

Під її кер. юні лісівники Кадиєвецької ЗОШ I-III ст. беруть участь в лісівничих громад. заходах, захищають наук. та дослідн. роботи по лісівництву, а учнів. лісництва нагород. грам.: Мін-ва освіти і науки України (2011,

2015), Департ. освіти і науки Хмельн. ОДА (2013), Хмельн. обл. упр. лісомисливського госп-ва (2015).

Почес. грам.: Кам.-Подільськ. райвід. освіти (2010, 2011, 2016, 2017), департ. освіти і науки, молоді та спорту Хмельн. ОДА (2010, 2011, 2012, 2012, 2013, 2014, 2016, 2018), Мін-ва освіти і науки України (2011, 2012, 2014, 2015, 2016).

Гарвар К.П.

БУЛЬБА Сергій Єфремович

01.11.1929, с. Стара Пісочна, Городоц. р-н,
Хмельн. обл. – 25.02.2008 р.

Закінч. Сторожинецький лісогосподарський технікум (1948), спец. «Технік-лісовод»; Укр. с/г акад. (1956), спец. «Ліс. госп-во».

В ліс. госп-ві прац. з 1949 р.: лісничий Хутірського лісництва Славутського лісгоспзагу (1957-1963), лісничий

Кадиєвецького лісництва Кам.-Подільського лісгоспзагу (1963-1970), голов. лісничий Кам.-Подільського лісгоспзагу (1970-1977). Осн. увагу приділяв створ. різних типів лісових культур із застосув. механізації всіх процесів; створив один із кращих базових розсадників в обл., у якому щорічно вирощ. бл. 2 млн. сіянців і саджанців більше 30 порід.

У 1977-1983 рр. – дир. Новоушиц. лісомеліоративної станції. Перший дир. підпр-ва. Під його кер. створ. матер. базу підпр-ва, проведено значні обсяги робіт із створ. захисних ліс. насаджень.

У 1983-1992 рр. – дир. Кам.-Подільського лісгоспзагу Кам.-Под. лісгоспу. Під його кер. виконано роботу з терасування схилів Дністров. водосх., поставлено заслін процесам ерозії ґрунтів (бл. 6,5 тис. га) шляхом

створ. захисних ліс. насаджень. Завдяки йому впровадж. нові технології лісозаготівлі та переробки деревини, наук. організ. праці, госпрозрахунок, бригад. підряд, поквартальний метод провед. рубок догляду за лісом. Особливу увагу зверт. на розвит. побічного корист. та вирощ. декорат. культур для озеленення, створ. та вирощ. горіхових плантацій, заготівлю дикорослих плодів та ягід.

Нагруд. знак «За 20 років бездоганної служби в держлісохороні» (1978), медаль «Ветеран праці» (1983), заслуж. лісовод Української РСР (1983), Грам. Президії Верх. Ради України (1983).

**Коваль Л.М.,
Продан О.В.**

БУРКОВСЬКИЙ Вадим Ігорович

18.05.1988, смт Ярмолинці, Хмельн. обл.

Закінч. Націон. лісотехнічний ун-т України (2012), отримавши дві спец. «Ліс. госп-во» та «Менеджмент організацій».

Працював у ДП «Хмельницьке ЛМГ»: старший майстер лісу (2012-2014), лісничий (2014-2018). У

2018 р. переведений в ДП «Старокостянтинівський лісгосп», провід. інженер ліс. госп-ва, з 2018 р. – дир. ДП «Проскурівський лісгосп».

Прац. над покращ. ведення лісогосподарювання, лісовідновленням, удосконал. ведення електрон. обліку деревини, підвищ. сортиментної структури, зрост. обсягів реаліз. та рівня сер. заробітної плати.

Почес. грамоти: ХОУЛМГ (2016, 2018), Тов-ва лісівників України (2018).

Шевчук Н.І

БУРКОВСЬКИЙ Володимир Станіславович

03.03.1939, с. Дубинка,
Кам.-Подільський р-н Хмельн. обл. –
29.05.1997

Закінч. Львівський лісотехн. інститут по спец. «Інженер-технолог» (1961).

Прац. майстром I категорії ЛЗУ №2 в Ярнському ліспромгоспі Головлісгоспу при РМ УРСР. В 1962 р. направлений в розпорядження Хмельн.

облуправління лісгоспзагу і лісозаготівель на посаду техкерівника Ярмолинецького лісн-ва. В 1963 р. переведений на посаду інженера лісозаготівель, з 1964 р. - в. о., а з 1966 р. - голов. інженер цього підприємства.

З 1973 р. по 1974 р. - начальник Кам'янець-Подільського заводу ЗБК.

В 1974-1979 рр. - голов. інженер, а в 1979-1980 рр. - старший інженер-економіст Ярмолинецького лісгоспзагу. З 1980 р. по 1985 р. - голов. економіст Хмельн. облуправління лісгоспзагу. В 1985 р. перевед. на посаду голов. інженера облуправління лісового господарства і лісозаготівель.

Постійно дбав про розвиток лісового госп-ва і його техн. забезпечення.

Медаль «Ветеран труда» (1987), ряд грамот, премій та інших відзнак.

Зотова О.В.

БУРКОВСЬКИЙ Ігор Володимирович

26.01.1964, смт Ярмолинці Хмельн. обл.

Закінч. Львів. лісо-технічний ін-т (1996), спец. «Лісоінженерна справа»; Центр доу-зівської післядипломної та магістерської підгот. при Тернопіл. економ. ун-ті (2006), спец. «Економіка підпр-ва».

З 1981 р. прац. у Червонозір. лісництві Ярмолин. лісгоспза-гу (робітник на рубках догляду). У 1986-1990 рр. – в Старокостянт. лісгоспзагу: майстер цеху переробки деревини, інженер-технолог, старш. інженер-економіст, голов. економіст. У 1998-2000 рр. – голов. інженер Ярмолин. держлісгоспу. З 2000 р. – у Голов. підпр-ві ДЛГО «Хмельницькліс»: заст. генерального дир. по виробн. і реаліз. (2000-2002), заст. генерального дир. по ліс. госп-ву (2002-2004).

З 2004 р. – у ДП «Хмельн. ЛМГ»: дир. (2004-2015), голов. мисливствознавець (2015-2016), з 2016 р. дотепер – його дир.

Під його кер. розпочато розбудову лісотранспортної мережі, започатк. новий напрям переробки деревини.

Депутат Хмельн. райради по виб. ділн. Пашківська сільрада (2006-2011 рр.).

Грамоти Хмельн. ОДА (2004), Хмельн. ОУЛМГ (2014), Хмельн. обл. організ. Тов-ва лісівників України (2014), Хмельн. міськради (2015), ЦК профспілки прац. ліс. госп-ва України (2015), Федерації профспілок України (2016), Верх. Ради України (2018); Подяка Хмельн. ОУЛМГ (2005, За організац. роботу з підгот. обл. експозиції на Міжнар. виставці «Лісдеревмаш-2005»); нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні – 10 років» (2008), «Відмін. ліс. госп-ва» (2013); Іменний годинник нач. Хмельн. ОУЛМГ (2011).

Шкатько О.М.

ВЕРЕТКО Володимир Васильович

29.05.1950, с. Осламів, Віньковец. р-н Хмельн. обл. – 12.11.2005 р.

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1969), спец. «Ліс. госп-во»; Ленінградську лісотехнічну акад. (1977), спец. «Ліс. госп-во».

З 1969 р. прац. у Молдавській РСР майстром ліс. культур Михайлівського лісництва Чемишмийського лісгоспу, у 1971 р. – технік-лісовод Суходольського лісництва Бібрського лісгоспу на Львівщині. У 1971-1978 рр. – в Кам.-Подільському лісгоспі: старш. технік-лісовод, поміч. лісничого, технік-лісовод. У 1978-2005 рр. – лісничий Новоушицького (Кучанського) лісництва Новоушицького держлісгоспу.

Під його кер. на крутосхилах висаджено понад 1 тис. га нових лісів.

Нагруд. знаки «За 10, 20 років бездоганної служби в держлісохороні» (1984, 1994).

Продан О.В.

ВОЗНИЙ Сергій Андрійович

01.09.1948, с. Волосівці, Летичів. р-н,
(нині Хмельн. обл.).

Закінч. Кременецький лісотехнічний технікум (1967), кваліф. «Технік ліс. госп-ва».

З 1970 р. прац. у Летичів. лісгоспі: інженер-мисливствознавець (1970-1973), майстер цеху переробки деревини (1973-1998). У 1998-

2008 рр. старш. майстер Деражнянської дільниці переробки деревини. З 2008 р. дотепер – змінний майстер, механік Деражнянського лісопункту.

Висококваліфікований, дисциплінований, відмін. фахівець.

Віннічук Г.В.

ВОЛКУН Лукерія Михайлівна

26.04.1953, с. Іванківці, Городоцьк. р-н,
Хмельн. обл.

Закінч. Березнівський ліс. коледж (1973), спец. «Бухг. облік».

Труд. шлях: бухгалтер Червонозірського лісництва Ярмолинець. ДЛГ (1973-1992), голов. бухгалтер Хмельн. ДЛГ (1992-1998), заст. голов. бухгалтера ДЛГО «Хмель-

ницькліс» (1998-2004). З 2004 р. дотепер – голов. бухгалтер ДП «Хмельн. ЛМГ».

Розраховує раціон. використ. прибутків, затрат на виробництво, активно впроваджує на підпр-ві та в його підрозділах автоматизацію обліково-обчислюв. робіт.

Грамоти: ДЛГО «Хмельницькліс» (1998), Держкомлісгоспу України (2005), Хмельн. ОУЛМГ (2008, 2013), Держлісагенства України (2016); подяки: ДЛГО «Хмельницькліс» (1999, 2001, 2004), Держлісагенства України (2013), нагруд. знак «Відмін. ліс. госп-ва» (2008).

Шкатько О.М.

ГАБАЙ Мар'ян Йосипович

25.08.1931, с. Майдан, Віньковец. р-н
(нині смт Віньківці) Хмельн. обл. –
28.06.2012

Закінч. Укр. с/г акад. (1955), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. помічн. лісничого у Старокостянтинів. лісгоспі (1956-1961); лісничим (1961-1994), майстром лісу (1994-1997) Голицького лісництва ДП «Славутське ЛГ».

Практикував нові схеми створ. ліс. культур. В культури голов. породи сосни вводив породи, стійкі до посушливих клімат. умов та високих температур. Сумлін. та до-свідч. прац., патріот.

Нагруд. знак «За бездоганну службу в держ. ліс. охороні – 40 років» (1996).

Гаєура В.А.

ГАВРИЛЮК Олег Миколайович

06.09.1976, с.Цівківці,
Новоушиц. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. держ. лісотехнічний ун-т (1998), спец. «Ліс. госп-во»; Центр довузівської післядипломної та магістерської підгот. при Тернопіл. економ. ун-ті (2006), спец. «Економіка підпр-ва».

У 1999-2000 рр. – поміч. лісного

Головчинецького лісництва Летичівського ДЛГ. З 2000 р. – у ДЛГО «Хмельницькліс»: інженер 2 кат. відділу ліс. госп-ва (2000-2001), провід. інженер відділу ліс. госп-ва (2001-2004). З 2004 р. дотепер – голов. лісничий ДП «Хмельн. ЛМГ».

Під його кер. та за безпосередньої участі готуються пропозиції щодо модернізації, технічного переозброєння підпр-ва.

Подяка ДЛГО «Хмельницькліс» (2001); грамоти: Президії Тов-ва лісівників України (2006), ДП «Хмельн. ЛМГ» (2006; За проявлену старанність при розробці ліс. згарищ Голопристанського ЛМГ Херсонської обл., 2008; 2016), Держкомлісгоспу України (2006), Хмельн. обл. організ. Тов-ва лісівників України (2014), Хмельн. ОУЛМГ (2016); нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні – 10 р.» (2009), «Відмін. ліс. госп-ва України» (2014).

Шкатько О.М.

ГАМАН Віталій Васильович

20.09.1946, с. Яснозір'я,
Віньковец. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1968), спец. «Ліс. госп-во», кваліф. «Технік-лісовод».

З 1968 р. прац. у Ярмолинец. лісгоспзагові: лісотехнік Зінківського лісництва Ярмолинец. лісгоспазу (1968-1972), у 1972-2012 рр. – майстер лісу Ярмолинец. лісництва ДП «Ярмолинецьке ліс. госп-во». На високому рівні проводив догляд за молодняками та ліс. культурами. Його лісомайстерська діляниця була завжди зразковою.

Заслуж. лісівник України (2006).

Хоптяр Н.П.

ГАНДЗІЙ Василь Іванович

04.01.1943, с. Зелені Курилівці,
Новоушиц. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1962), спец. «Ліс. госп-во»; Укр. с/г акад. (1978), спец. «Ліс. госп-во».

У 1962-1977 рр. прац. в Кам.-Подільському лісгоспі: технік-лісівник, лісник, в.о. лісного, поміч. лісного, майстер лісу. У 1977-2013 рр. – лісничий Кривчанської

виробн. діляниці, лісничий Зеленокуруловецького лісництва ДП «Новоушицький лісгосп».

Під його кер. колективом лісництва створено понад 2 тис. га нових лісів.

Нагруд. знаки «За 10, 20, 30, 40 років бездоганної служби в держ. ліс. охороні» (1978, 1987, 1997, 2007), грам. Держкомлісгоспу України (2002), Іменний годинник Держкомлісгоспу України (2009), «Відмін. ліс. госп-ва України» (2011).

Продан О.В.

ГЕЛЕВАТИЙ

Олександр Іванович

29.04.1951, с. Завадівка,
Чемеровецький р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1974), спец. «Ліс. госп-во».

У 1974-1975 рр. прац. в Ізяславському лісгоспі на посаді інженера ліс. культур, в Ярмолинецькому лісгоспі на посаді поміч. лісничого, старш. лісотехніка.

У 1977-1991 рр. – на Новоушицькій лісомеліоративній станції, з 1991 р. – в Новоушицькому держлісгоспі: старш. інженер-економіст, голов. спец. побічного користування, голов. технолог, голов. лісничий.

На початку 1980-х рр. з його ініціат. в розсаднику поч. вирощувати декорат. дерева та кущі, насіння квітів, цибулини гладіолусів, тюльпанів, троянди.

Грамоти: Хмельн. ОДА (1998), Держкомлісгоспу України (2002); Відмінник ліс. госп-ва України (2011).

Продан О.В.

ГЛАДЕНЮК

Василь Лук'янович

18.04.1958, с. Рахтівка,
Грицівський р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Грицівське сільське ПТУ №8 Шепетівськ. р-ну Хмельн. обл. (1975), спец. «Тракторист-машиніст»; курси водіїв-професіоналів при Славутич. автошколі (1976), «Водій катег. С».

У 1979-2017 рр. – водій вантаж. автомобіля на вивезенні лісу ДП «Старокостянтинівське ліс. госп-во». Прац. переважно на лісовозних автомобілях ЛТ-25, мав високі труд. здобутки та постійно займав перші місця. Вніс значний особистий внесок в розв. лісогоспод. виробн., забезпеч. викон. план. показників по вивезенню продукції з верх. складів за будь-яких клімат. умов. Хороший наставник. Ветеран лісгоспу.

Почесні грамоти: «Хмельницьккліс» і обл. профспілки прац. ліс. госп-ва (2004), Старокостянтинів. міськради (2010), Держ. агентства ліс. ресурсів України (2013); подяки Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва (2007, 2012), та ін.

Іщук Н.А.

ГРАЧУК Дмитро Федорович

22.10.1936, с. Куровка, Городоцьк. р-н,
Рівненськ. обл.

Закінч. Львів.
лісотехнічний
ін-т (1964),
спец. «Ліс.
госп-во».

Труд. шлях:
робіт. газ. печі
Сатанівського
цукр. заводу
(1952-1953),
помічн. ліс-
ничого Бель-
чаковського

лісництва Сосновського лізгоспзагу Рівненськ. обл. (1964-1967); помічник лісничого (1967-1979), лісничий (1979-2010) Грицівського лісництва Старокостянтинів. лісгоспу.

Під його безпосереднім кер. у Грицівському лісництві створ. понад 2000 га ліс. культур. Підпр-во забезпечув. власним високоякісним садивним матер. (загалом вирощено бл. 15 млн шт. хвойних і лист. сіянців). Насадж. та вирощ. ліс. культури на землях держ. ліс. фонду, на землях непридатних для с/г користування. Вагомий внесок зроблено у розвиток побічного корист.: заготівля берез. соку, вирощ. ВРХ, бджільництво. Під його кер. зросло не одне покоління справжніх професіоналів ліс. справи.

Нагруд. знаки «Відмін. ліс. госп-ва» України (2001), «За бездоганну службу в держлісохороні України – 20, 30 років» (1988, 1998); іменний годинник Голови Держкомлісгоспу України (2003), Почес. Грамота Держкомлісгоспу України (2006), грамоти та відзнаки різних рівнів.

Іщук Н.А.

ГРИГОРОВ Ігор Миколайович

22.08.1950, с. Масівці, Хмельн. р-н,
Хмельн. обл.

Закінч. Терно-
піл. держ. пед.
ін-т (1980), спец.
«Біологія».

Вчит. вищ.
кваліф. кат.,
вчит.-методист.

Прац. у Ма-
сівецькій ЗОШ
I-II ст. Хмельн.
район. ради
Хмельн. обл. з
1979 р.: вчит.,

заступ. дир. (1993-1997), дир. (1997 – дотепер).

Створ. шкіл. учнів. лісництво (2000). Під його кер. ведеться акт. просвіт. та посильна лісогоспод. робота. Обладн. каб. лісівничої справи, у роб. навч. план включено дисц. «Осн. лісівництва» для уч. 5-9 кл. у формі факультативу.

Масівецьке учнів. лісництво – акт. учасн. обл. природоохоронних акцій «Чарівна квітка» (2005 р., I м.), «Смарагд. перлини Хмельниччини» (номін. «Кращий учнів. колект.», 2007). Його вихованці представляли природн. освіту Хмельн. області на Всесвіт. Дні лісу у НЕНЦУМ Мін-ва освіти і науки України (м. Київ, 2004 р., 2012 р.), де юні лісівники здійснювали показову посадку цінних порід хвойн. та лист. ліс. культур на зразк. шкільках екоцентру.

Практ. діяльн. юних лісівників Хмельниччини команда шк. презент. на III Всеукр. зльоті учн. лісництв (м.Рівне, 2009, Дипл. II ст.).

Його вихованці – учасн. обл. дит. наук.-практ. конф., перемож. та призери обл. зборів юннатів, конкурсів-захистів МАН (Григорова О., 2006; Водяний О., 2007; Ярова А., 2008; Геренко А., 2009; Геренко Р., 2012; Кухар М., 2017).

Депут. Масівецької сільради кільк. склик. Авт. історико-краєзн. довідк. вид. «Розстріляний цвіт нації» (2011).

Нагруд. знак «Відмін. освіти України» (2006). Почес. грам.: Мін-ва народ. освіти УРСР (1990), Хмельн. райкому галуз. профспілки (1998, 2000, 2010), Хмельн. РДА (2010), обл. упр. освіти і науки Хмельн. ОДА (2010, 2012, 2013), Хмельн. ОДА (2012, 2014, 2018), Хмельн. обл. упр. лісомисливського госп-ва (2012, 2015); грамоти: НЕНЦУМ (2011, 2014, 2015, 2016, 2017), Хмельн. ОІППО (2016), Ін-ту проблем вихов. НАПН України (2017), Хмельн. ОЕНЦУМ (2017, 2018).

Коверда Т.В.

ГРУБОЙ Леонід Дмитрович

28.07.1954, с. Кривин,
Славутський р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г акад. (1977), спец. «Ліс. госп-во».

З 1977 р. працює у ДП «Славутський лісгосп»: поміч. лісничого, лісничий, голова профспілки, з 2001 р. дотепер – голов. лісничий.

Під його кер. створено та доглянуто бл. 10 тис. га ліс. культур. Активно впровадж. передовий міжнар. досвід щодо ліс. справи.

Депутат Славутської міськради 4-х скликань.

Нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні – 20 років» (1997), «Відмін.

ліс. госп-ва» (2017), «Почес. член Тов-ва лісівників України» (2018), неодноразово відзнач. на обл. Дощі Пошани та Дощі Пошани лісгоспу, грамоти Держлісагентства та Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва.

Гаура В.А.

ГУДЛОВСЬКИЙ Володимир Васильович

03.09.1949, с. Зіньків,
Віньковец. р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ун-т (1987), спец. «Ліс. госп-во».

З 1972 р. прац. у Ярмолинец. держлісгоспі: маркувальник (1972-1988), дир. Ярмолинец. лісгоспагу (1988-2011). З 2011 р. дотепер – нач. гаража Ярмолинец. лісгоспагу.

Кер. відбудовою Зіньківського лісо-комплексу, Лісоводського лісопункту та ремонтно-механ. майстерні держлісгоспу.

Орден «Знак пошани» (1986); Відмін. ліс. госп-ва України (2000); Заслуж. лісівник України (2007). Почес. громадянин Ярмолинець та Ярмолинец. району.

Хоптяр Н.П.

ГУМЕНЮК Василь Іванович

28.07.1948, с. Ліщани,
Ізяслав. р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Кременецький лісотехнічний технікум (1974).

З 1971 р. прац. у Грицівському лісництві (нині – у складі ДП «Старокостянтинів. лісгосп»): лісник (1971-1983), майстер лісу (1983-2016).

Під його кер. та безпосередній участі на майстер. ділянці створено бл. 180 га ліс. культур.

Першим на підпр-ві відгукнувся на завдання по реаліз. в держ. ліс. фондї інфраструктури ліс. доріг, що було одним із пріоритетів розвитку потужностей лісгоспу (за його участю зусиллями труд. колективу лісгоспу відновлено та збудовано бл. 3 км ліс. доріг).

Заслуж. лісівник України (2015), нагруд. знак «За 30-ти річну бездоганну службу в держлісохороні України» (2002); Почесні грамоти: Держкомлісгоспу України (2002, 2008, 2013), Хмельн. ОДА (2012), Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва (2015), грамоти різних рівнів.

Іщук Н.А.

ДЕЙНЕГА Віктор Іванович

10.06.1939, с. Залісся, Старокостянт. р-н,
Хмельн. обл. – 05.10.2008

Закінч. Чугуєво-Бабчанський лісний технікум (1966), спец. «Технік ліс. госп-ва».

Прац. лісничим Хмельнського лісництва (1975-1993, 1996-2002). За цей час під його кер. висаджено понад 1,5 тис. га лісу, акт. розвивалося побічне користування та вве-

дено нові напрямки роботи; побуд. цех по переробці деревини та приміщення тваринницької ферми (постійно відгодувувалось понад 150 голів ВРХ). Лісництвом оброблялось 150 га ріллі та вирощувались зернові культури, активно розвивалося водне госп-во (доглядалось 16 га водного дзеркала, де вирощ. рибу).

Заслуж. прац. сільськ. госп-ва України (1994).

Кирильчук А.О.

ДИКИЙ Євген Яремович

10.07.1938, с. Малий Олександрів,
Віньков. р-н, Хмельн. обл.

Освіта - середня.

У 1959-1977 рр. прац. в лісництвах Кам.-Подільського лісгоспу: сезон. робітник, лісник. 1977-2010 рр. – лісник Новоушицької виробн. ділянки Новоушицької ЛМС, пізніше – лісник Новоушицького лісництва ДП «Новоушицький лісгосп».

Сумлінно виконував обов'язки з охорони закріпленого за ним ліс. обходу.

Нагруд. знаки «За 10, 20 років бездоганної служби в держлісохороні» (1979, 1989); грамоти Хмельн. ДЛГО «Хмельницькліс» (1996, 2004).

Продан О.В.

ДІДИК Петро Андрійович

19.07.1930, с. Ярославка,
Летичів. р-н, Хмельн. обл. – 27.02.2018

Закінч. Сторожинецький лісов. технікум (1952), Львів. лісотехн. інст-т, спец. «Лісове госп-во» (1959).

Прац. помічн. таксатора Львівської експедиції «Ліспроєкт», інженером ліс. госп-ва Турківського лісгоспу,

директором Сколівського лісгоспу (1952-1957), лісничим Сусідівського лісн-ва Добромільського лісгоспу, ст. інженером лісов. госп-ва Боринського лісгоспзагу (1957-1963), лісничим Скоморохського лісн-ва Камінь-Кашир. лісгоспзагу, директором Камінь-Кашир. ДОЗу Волинського меблевого об'єднання (1953-1965), директором Камінь-Каширського міського ПТУ №55 (1965-1966), голов. інженером Ізяслав. лісгоспзагу (1966-1069), лісничим Старосиняв. лісн-ва Старокостянт. лісгоспу (1969-1973), директором Вознесенського лісгоспзагу і директором Вознесен. однорічн. лісової школи (1973-1976), нач. Веселинівського ЛМД Миколаїв. облуправління лісового госп-ва та лісозаготівель (1976), інженером побічного користув., ст. інженером охорони і захисту лісу відділу ліс-го госп-ва Хмельн. облуправління ліс-го госп-ва і лісозаготівель (1976), міжрайонним лісопатологом Ярмолин. лісгоспзагу (1976-1982), лісничим Хмельн. лісн-ва Ярмолин. лісгоспзагу (1982-1986), ст. інженером відділу ліс-го госп-ва, охорони і відновл. лісів Хмельн. облуправління ліс-го госп-ва і лісозаготівель (1986-1988), ст. інженером, пров. інженером відділу ліс-го госп-ва, охорони

та захисту лісу об'єдн. «Хмельницькліс» (1988-1997), майстром, інженером ТОВ «МОТО-Сервіс» (1998-1999). У 1997 р. вийшов на пенсію, але продовж. працювати заст. Голови Хмельн. обл. організації Товариства лісівників України. Заснув. музей «Лісівники Хмельниччини».

Відмінник лісового господарства України (2005), нагород. рядом держ. й галузев. відзнак, грамотами Хмельн. обл. ради і облдержадміністрації.

Климчук В.В.

ДОЛІНСЬКИЙ Антон Васильович

17.01.1937, с. Нестерівці, Дунаєвец. р-н,
Хмельн. обл. – 14.01.2007, с. Вихватнівці
Кам.-Подільський р-н, Хмельн. обл.

Закінч. Сторожинецький лісогосподарський технікум (1963), спец. «Технік-лісовод», Кам.-Подільський с/гінститут (1971), спец. «Агрономія».

Прац. техніком-лісоводом (1963-1967) лісничим (1967-2007) у Подільському лісництві Кам.-Подільського лісгоспзагу.

Особливо великий внесок зробив у збереж. та примнож. ліс. фонду, збільш. лісистості території, розвитку побічного корист. лісом.

Відмін. ліс. госп-ва України (2001).

Коваль Л.М.

ДРАЧУК Галина Петрівна

28.12.1951, с. Макарівка,
Кельменец, р-н Чернівець. обл.

Закінч. Тернопіл. держ. пед. ін-т ім. Я.О.Галана (1990), спец. «Вчит. біології».

Старш. вчит. (2003).

Прац. у Сковородецькій СШ виховат. групи продовж. дня (1988-1993), заступ. дир. з вихов.

роботи (1993-1998), з 1998 р. – вчит. біології.

Займає акт. життєву позицію. З 1986 р. – кер. шкіл. лісництва. Під її кер. юними лісівниками викон. НДР, які отрим. перемоги у район., обл. та всеукр. конк., зльотах юннатів, конк.-захисті робіт МАН. Навч. заклад співпрацює з Березнівським, Стороженецьким та Кременецьким ліс. коледжами. За період діяльн. учнів. лісництва 9 осіб закінч. серед. спец. та ЗВО за спец. «Майстер-інж. ліс. госп-ва», ряд випуск. прац. в лісництвах після одерж. ін. спеціальн.

Почес. грамоти: упр. освіти і науки Хмельн. ОДА (2004, 2012), НЕНЦУМ МОН України (2010, 2015, 2016), Департ. освіти і науки Хмельницької ОДА (2018); грамоти: упр. освіти і науки Хмельн. ОДА (2002, 2002, 2005, 2006, 2012, 2012), відділу осв. Старокост. РДА (2009, 2011), ХОЕНЦУМ (2012, 2013, 2014, 2015, 2017), Департ. освіти і науки, молоді та спорту Хмельн. ОДА (2013), Департ. екології та природ. ресурсів Хмельн. ОДА (2016), Департ. осв. і науки Хмельн. ОДА (2017).

Клімух С.А.

ДУБІЦЬКИЙ Анатолій Олександрович

29.01.1938, с. Лука Врублівецька,
Кам.-Подільськ. р-н Хмельн. обл. –
06.09.1990

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1965), спец. «Ліс. госп-во».

З 1970 р. прац. у Віньковецькому лісництві Ярмолинець. лісгоспу: лісотехнік (1970-1973), поміч. лісничого (1973-1974), лісничий (1974-1992).

За його кер. Віньковецьке лісництво було одне з кращих по веденню побічного корист. в системі ліс. госп-ва СРСР.

Заслуж. прац. ліс. госп-ва СРСР (1979).

Хоптяр Н.П.

ДЯДЮК Олександр Миколайович

22.01.1922, с. Кам'янка, Славутич. р-н
Хмельн. обл. – 07.12.2007

Закінч. Укр. с/г акад. (1965), спец. «Ліс. госп-во».

У 1969-1999 рр. – голов. економіст ДП «Шепетівський лісгосп». Труд. стаж у колективі лісгоспу – 55 р.. У 1980-90 роках був ініціатором впровадження у виробн. нових технологій. Як результат

– підприємство протягом 15 р. було пере-
можцем у соцзмаганні в УРСР, у 1985 р. – в
СРСР.

У 1980-1982 рр. розробив і впровадив у
виробн. бригадний підряд. Шепет. лісгосп
був першим в СРСР, в якому ця інновація
спрацювала. На базі підпр-ва прац. філія ін-
ту підвищ. кваліф. кер. кадрів з обміну до-
свідом (1980-1991).

Заслуж. економіст УРСР (1982).

Кирильчук А. О.

ДЯЧОК Володимир Йосипович

02.09.1946, с. Нетечинці,
Віньковецьк. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Возне-
сенську ліс. шко-
лу (1970), спец.
«Майстер ліс.
госп-ва», Велико-
анадольський ліс.
технікум (1973),
спец. «Технік ліс.
госп-ва», Хмельн.
технолог. ін-т
(1985), спец. «Ін-
женер-економіст».

У 1970-1992 рр.
прац. лісотехніком

Пархомів. лісництва Ярмолинец. лісгоспу,
майстром лісу Хмельн. лісництва; май-
стром лісу, поміч. лісничого Червонозір.
лісництва, лісничим Хмельн. лісництва.
З 1992 р. – у Хмельн. ДЛГ: гол. лісничий
ДЛГ (1992-1998), лісничий Хмельн. лісниц-
тва (1998-2004), у 2005-2013 рр. – лісничий
Хмельн. лісництва ДП «Хмельницьке
ЛМГ». Лісничий 1 кл. (2003).

Подяка за охорону лісу (1982); грамоти:
ДЛГО «Хмельницькліс» (1999), президії
Тов-ва лісівників України (2006), Хмельн.
ОУЛМГ (2006, 2016), Держкомлісгоспу
України (2006), ДП «Хмельн. ЛМГ» (2006);
нагруд. знаки «Відмін. ліс. госп-ва» (2006),
«За бездог. службу в держлісохороні – 10,
20, 30 років» (1981, 1998, 2001).

Шкатько О. М.

ДЯЧУК Андрій Іванович

15.04.1981, м. Волочиськ Хмельн. обл.

Закінч. Хмельн.
технолог. ун-т (2003),
спец. «Технолог. ма-
шинобудування»,
Хмельн. держ. ун-т
(2004) спец. «Еконо-
міст», Подільський
держ. аграрно-техн.
ун-т (2018) спец.
«Ліс. і садово-парко-
ве госп-во».

Прац. у Волочись-
кій РДА (2005-2008)
– нач. від. з питань
внутр. політики апа-
рату РДА. З 2008 р. – лісничий Волочиського
лісництва ДП «Проскурівський лісгосп».

Особливу увагу приділяє лісовідновлен-
ню, підвищ. продуктивності лісів, раціон. ви-
корист. земель держ. ліс. фонду. Наставник
молодих працівн. і спец.

Почес. грамота ХОУЛМГ (2017).

Шевчук Н. І.

ЄМЕЦЬ Анатолій Васильович

23.02.1946, с. Пархомівці,
Хмельницький р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кремене-
цький лісотехн.
технікум (1966),
Львівський лісо-
техн. інститут,
фак-т «Лісоінже-
нерна справа»
(1975).

Після строко-
вої служби в Ар-
мії (1966-1969),
прац. техніком-лі-
соводом Бахмато-
вельського лісн-ва

Ярмолин. лісгоспзагу (1969-1980), помічн. лісничого Червонозірського лісн-ва (1980-1982). Навч. заочно на інженерн. фак-ті Хмельн. технол. інстит. побут. обл. служування. В 1982-2006 рр. прац. голов. спеціалістом у Хмельн. облуправлінні лісового господарства.

Поч. грамота Держ. комітету ліс. госп-ва України (2005), нагруд. знаки «Відмінник лісового господарства України» (2006) та «За бездоганну службу в державній лісовій охороні» (10, 20 р.).

Зотова О.В.

ЗВЕДЕНЮК

Микола Андрійович

27.01.1950, с. Пліщин,
Шепетів. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кам.-Подільськ. с/г ін-т (1975), спец. «Агрономія»; Тернопіл. пед. ін-т (1986), спец. «Біологія і хімія».

З 1975 р. прац. у Шепетів. р-ні: агроном по захисту росл. к-пу «Іскра» (1975-1976), з 1977 р. – агроном к-пу ім. Лесі

Українки. З 1985 р. – вчит. хімії та біології Пліщинської ЗОШ I-III ст. З 2014 р. – кер. гуртка юних лісівників.

Викладаючи біол. та хімію, великого знач. надає пошук. та наук.-дослідн. роботі школярів, провод. з ними досліди по ботан., рослин., агрохімії, геології, топоніміці, лісознавству, деревинознавству, ліс. типології, дендрології.

Керівник зразкового учнівського лісництва «Пліщинське».

Його учні й вихованці УЛ – перемож. і призер. обл. зборів юнатів, конк.-захистів МАН,

обл., всеукр. та міжнар. конк., фестивалів, зборів, зльотів, учасн. дит. наук.-практ. конф.

Авт. наук.-популяр. видань: «Живі смарагди Шепетівщини» (2016), «Ліси Хмельниччини» (2017), статей: «Ростимо зміну висококваліф. фахівців ліс. госп-ва» (Київ, 2016), «Формув. наук. світогляду учнів через сист. позаклас. та позашкл. роботи учнів. лісництва загальноосвіт. школи» (Черкаси, 2016), «Учнівські лісництва Шепетівщини – школа юних охоронців лісу та кузня майбут. лісогосподарських кадрів рідного краю» (Київ, 2017); навчально-методичного посібника «Юні лісівники – майбутні господарі лісів Батьківщини» (Київ–Хмельницький, 2019).

Почесні грамоти: обл. упр. народ. освіти (1990), обл. центру Туризму і краєзнавства (1997, 2000), НЕНЦ (1999), упр. освіти Хмельн. ОДА (2006, 2010, 2012, 2018), Держкомлісгоспу України (2009), Тов-ва лісівників України (2014), обл. упр. лісомислив. госп-ва (2014, 2016, 2018); грамоти: обл. упр. освіти і науки (1994, 2005, 2011, 2012, 2013, 2014, 2016), НЕНЦУМ (1999, 2007, 2012, 2014, 2015, 2016), МОН України (2006), обл. упр. лісомислив. госп-ва (2015), Верх. Ради України «За заслуги перед Укр. народом» (2016), Хмельн. ОІППО (2016), Ін-ту проблем вихов. НАПНУ (2017, 2017, 2018); подяки: НЕНЦУМ (2005), Націон. ун-ту біоресурсів і природокорист. України (2009), Департ. освіти і науки, молоді та спорту Хмельн. ОДА (2013). Лауреат премії ім. Миколи Островського (2006). Іменний годинник Голови Держагенства лісових ресурсів України (2013), медаль «За доблестную воинскую службу» (1970). Занес. до Книги пошани Шепетів. райради Хм. обл. (2016).

Олексійчук А.А.

ЗОЛОТИЙ Степан Павлович

12.10.1952, с. Шиповці,
Заліщицький р-н Терноп. обл.

Закінч. Терноп. фінансово-економічний інститут, ф-т «Бухгалтерський облік у с/г».

Прац. бухгалтером, головним економістом колгоспу, старшим контролером-ревізором КРУ МФ УРСР по Хмельницькому

р-ну, з 1977 р. – старшим контролером-ревізором КРУ МФ УРСР по Хмельницькій обл.

З 1986 р. - голов. бухгалтер Хмельн. облуправління лісового господарства і лісозаготівель, лісгосподарського об'єднання «Хмельницькліс» (1988), Хмельн. облуправління лісового та мисливського господарства.

Нагруд. знак «Відмінник лісового господарства України» (2002), Подяка Каб. Мін. України (2004), подяки, грамоти Держагентства лісових ресурсів України і премії, грамоти й почесні грамоти Хмельн. обласної ради та облдержадміністрації.

Зотова О.В.

ІНДРЖИХ Ніна Владиславівна

30.04.1936, радгосп ім. Мікояна,
Глушківський р-н Курська обл. 30.09.2009

Закінч. лісогоспод. фак-т Української с/г академії (1960).

Прац. помічн. лісничого Головчинецького лісництва, Летичівського лісгоспазу (1961), ст. інженером переробки деревини (1964), інженером лісових культур Ярмолинецького

лісгоспазу (1966), нач. відділу лісового госп-ва і лісовідтворення облупр. лісгоспазу (1987), нач. відділу лісового госп-ва держ. лісгосподарського об'єднання «Хмельницькліс» (1988), нач. відділу лісовідновлення та побічного користування лісом (1991), інженером 1 категор. відділу лісового госп-ва і лісовідновлення (1993), провідним інженером відділу лісовідновлення побічного користування (1994), провідним інженером відділу лісового господарства (1997) Хмельн. держ. лісгосподарського об'єднання «Хмельницькліс».

Нагород. медаллю «Ветеран труда» (1982), нагруд. знаками «За бездоганну службу в державній лісовій охороні» та грамотами.

Зотова О.В.

КАРАТНИК Василь Петрович

25.02.1944, с. Середній Угринів,
Калуський р-н Івано-Франків. обл. – 2005

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1967), спец. «Ліс. госп-во».

З 1968 р. прац. в Летичів. ліс-госпі: помічник лісничого (1968-1970), лісничий (1970-1992) Вовковинецького лісництва, у 1992-1998 рр. – голов. лісничий Летичів. лісгоспу.

Таланов. кер. та надійний працівник. Під його кер. Вовковинецьке лісництво працювало ритмічно і займало високі позиції по підпр-ву.

Неодноразово нагородж. почес. грамотами, подяками, преміями.

Грич О.С.

КАСЬЯНОВ Іван Тимофійович

24.08.1924, с. Грим'ячка,
Віньковец. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Всесоюз. заочний ліс. технікум (1958), спец. «Ліс. госп-во».

З 1950 р. прац. у Ярмолинец. лісгоспі (згодом – лісгоспзаг, лісгосп): лісник (1950-1954), об'їждчик (1954-1957), лісо-технік (1957-1968), лісничий (1968-1993) Михайлівського ліс-

ництва; старший егер ДМГ «Подільське»

(1993-2004).

За його кер. Михайлівське лісництво було одне з кращих по веденню ліс. госп-ва в УРСР.

Заслуж. лісовод Української РСР (1983).

Хоптяр Н.П.

КИРИЛЮК Іван Іванович

23.12.1957, с. Вишнівчик,
Чемеровец. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1980), спец. «Ліс. госп-во»; Укр. держ. аграр. ун-т (1994), спец. «Ліс. госп-во»; Міжнар. кадрову акад. – Міжнар. акад. упр. персоналом (2007), спец. «Правознавство».

Розпоч. труд. діяльність з 1978 р. у Вишнівчицькому лісництві Ярмолинец. лісгоспзагу (згодом – держ. лісгосп): лісник (1978-1990), майстер лісу (1990-1992), лісничий (1992-1999). З 2011 р. дотепер – директор ДП «Ярмолинецьке ліс. госп-во».

Активно запроваджує нові шляхи та підходи для покращення техніко-економіч. показників господар. діяльн. та зміцнення економіки підпр-ва. Лісгосп під його кер. став одним з перших у обл. щодо побічного користув. Підпр-во займає стабільно III місце серед лісгоспів обл.

Депутат Хмельн. обл. ради; веде активну громад. діяльність, надає допомогу закладам соціал. сфери, підтримує спортивно-дитячі проекти. Учасник АТО (лютий 2015 р. – квітень 2016 р.), учасник бойових дій (Маріупольський напрям, сектор «М»).

Почес. грамоти: Голови ЦК профспілки прац. ліс. госп-ва України (2012), Хмельн. обл. організ. Тов-ва лісівників України (2014,

2016), обл. організ. профспілки прац. ліс. госп-ва (2014); медаль «Незалежність України» III ступеня (2015); Грамота кер. сектору «М» за відвагу (2015); Подяка Націон. акад. Держ. прикордонної служби України (2015), нагруд. знаки «Захиснику Вітчизни» (2015), «За бездоганну службу в держлісохороні» (2017); відзнака Президента України «За участь в антитерористичній операції» (2016), Почес. відзнака «За заслуги перед Хмельниччиною» (2017). Заслужений лісівник України (2018).

Хоптяр Н.П.

КИРИЧОК Валерій Михайлович

03.11.1937, м. Луганськ

Закінч. Укр. с/г акад. (1960), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Славутському лісництві з 1960 р.: майстер ліс. культур (1960-1962), поміч. лісничого (1962-1965), старш. інженер по лісо-сичному фонду і

колгосп. лісах у зоні діяльності Славутського лісгоспзагу (1965-1996), нач. відділу ліс. госп-ва (1996-2004), майстер ліс. культур (2004-2008).

Активно реаліз. принципи і критерії відведення деревостанів у рубку, впровадж. гарантовану послідовність рубки на 30-50 років наперед. Зробив вагомий внесок у розв. Славутськ. лісгоспу. Професіонал ліс. справи найвищого рівня.

Нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні – 40 років» (2000), «Відмін. ліс. госп-ва» (2008).

Гавура В. А.

КОВАЛЬ Лілія Михайлівна

12.08.1961, с.Клинове,
Городоцьк. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Архангельський лісо-технічний ін-т (1984), спец. «Ліс. госп-во».

З 1984 р. дотепер прац. в Кам.-Подільському лісгоспі (провідний інженер з ліс. культур). Проф. діяльн. здійснює в напрямках:

створ. нових насаджень в ліс. фонді, лісорозведення на невіддях; розсадницька справа. Впровадж. у виробн. нові прогрес. технології та досягнення практ. досвіду лісівників. Під її кер. спроектовано бл. 8000 га ліс. культур, захисних насаджень та полезахисних смуг, вирощ. в розсадниках бл. 50 млн. садивного матеріалу.

Досвідчений спеціаліст, наставник молоді, займається профоріент. роботою, співпрацює з учнів. лісництвами та молодими спец.

Відмін. ліс. госп-ва України (2014), Грамота Мін-ва ліс. госп-ва УРСР (1989), Подяка Держкомлісгоспу України (2007), нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні» (за 10, 20 років), інші відзнаки галузевих та держ. органів.

Шевчук О.В.

КОВАЛЬЧУК

Віталій Степанович

17.10.1969, с. Кудринці,
Хмельн. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Хмельницьку ЗОШ №4 (1986).

Прац. водієм «Хмельницького міськ. гуртово-роздрібного плодово-овочевого комбінату» (1990-2004), з 2012 р. – лісник Хмельн. лісництва ДП «Проскурівський лісгосп».

Сумлін. та до-свідч. працівник, патріот. Значну увагу приділяє створ. ліс. культур і догляду за ними.

Подяка ХОУЛМГ (2016).

Шевчук Н.І.

КОЛБАСОВ

Василь Михайлович

22.08.1958, с. Нетішин,
Славутський р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кременецький ліс. технікум (1980), спец. «Ліс. госп-во»; Хмельн. Націон. ун-т (2005), спец. «Менеджмент».

З 1980 р. працює у Славутському лісгоспі: майстер лісозаготівель (1980-1981), на кер. посадах ниж.

складу (з 1981 дотепер).

Ниж. склад на той час був найкращим в Україні. Високий рівень автоматизації до-

зволяв звести до мінімуму ручну працю. Під його кер. процес лісозаготівлі було механізовано від розпиловки хлестів на сортименти до завантажування у вагони споживачу. Постійно забезпеч. суворе дотрим. вимог правил безпеки та мінімізацію ризиків для прац.

Акт. громадсько-політ. діяч. Депут. міської та район. рад трьох скликань.

Відмін. ліс. госп-ва (2008), Почесна грам. Держлісагентства. (2017).

Гаєура В.А.

КОЛЕСНИК

Володимир Григорович

27.04.1956, с. Ярославка,
Летичівський р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кременецький лісотехн. технікум (1975), Львівський лісотехн. інститут по спец. «Лісоінженерна справа» (1985).

Після строкової служби в Армії (1975-1977 рр.), прац. з 1979 р. май-

стром лісу Ярмолин. лісгоспзагу. В 1982-1983 рр. - помічник лісничого Хмельн. лісн-ва Ярмолин. лісгоспзагу, 1983-1984 рр. – в. о. начальника Лісоводського лісопункту, 1984-1987 рр. - майстер Вишнівчицького л-ва, помічник лісничого Хмельницького л-ва, 1987-1988 рр. - інженер відділу лісозаготівель Хмельницького облуправління, 1988-1997 рр. - інженер, провідний інженер ОВЛГО «Хмельницькліс», 1998-2004 рр. - голов. інженер, заступник ген. директора ДЛГО «Хмельницькліс». З 2005 р. - голов. інженер, заступник ген. директора Хмельницького облуправління лісового та мисливського госп-ва.

Відмінник лісового господарства України (2006), іменний годинник Голови Держлісагентства України (2011), грамоти і почесні грамоти Хмельн. облради та Хмельн. ОУЛМГ та ін. нагороди.

Зотова О.В.

КОМАРНИЦЬКИЙ Валерій Арнольдович

18.08.1950, с. Пилипківці, Новоушиц. р-н
Хмельн. обл. – 30.07.2018

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1969), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Кам.-Подільському держлісгоспі: технік-лісовод Дністрянського лісництва (1972-1975), лісник, бухгалтер Малівецького лісництва (1975-1977). З 1977 р. прац. у Новоушиц. ЛМС, (згодом – ДП «Новоушицький лісгосп»): помічник нач. Новоушиц. та Кучанської виробн. дільниць (1977-1983), майстер побічного користування, старш. агроном Новоушиц. виробн. дільниці (1983-1984). У 1986-2018 рр – нач. Новоушиц. декорат.-квіткового розсадника.

Нагруд. знаки «За 10, 20 років бездоганної служби в держлісохороні» (2002, 2006); Іменний годин. Держ. агентства ліс. ресурсів України (2010); подяка Хмельниц. облуправління ЛМГ (2014); грам. ДП «Новоушицький лісгосп» (2015).

Продан О.В.

КОРНІЙЧУК Микола Олексійович

01.10.1946, с. Білогородка,
Ізяслав. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г акад. (1983), спец. «Ліс. госп-во».

У 1984-2007 рр. – лісничий Климентовицького лісництва, одного з найбільших у обл., на базі якого діє базисний розсадник. На науковій основі він інтенсифікував роботу розсадника, що дало змогу забезпечити стандарт. посадк. матер. всі лісництва підпр-ва. Під його кер. поліпшено лісонасінневу базу, роботу шишкосущарки.

Відмін. ліс. госп-ва.

Кирильчук А.О.

КУДРИНСЬКИЙ Володимир Павлович

22.06.1945, с. Мар'янівка,
Теофіпол. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Малинський лісотехнікум (1969), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Городницькому держлісгоспі Житомир. обл.: майстер лісозаготівель, поміч. лісничого (1969-1971). З 1971 р. – у Славутському лісгоспі: поміч. лісничого (1971-1973), лісничий Кривинського лісництва (1973-2007).

Спец. високої кваліф., вміло поєднував теорет. знання та практ. досвід. Під його

кер. та за безпосередньої участі лісництвом створ. понад 1300 га ліс. культур, висаджено бл. 9 млн. саджанців сосни.

Медаль «За працю та звитягу» (1999), нагруд. знак «За бездоганну службу в держлісохороні – 30 р.» (1999), Почесна грам. Держлісагентства (2003).

Гаеура В.А.

КУРЕЛЬЧУК Петро Іванович

03.07.1951, с. Жовтневе,
Олевський р-н Житомир. обл.

Закінч. Малинський лісотехнічний технікум (1970), Укр. с/г акад. (1979), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. техніком 3-ї Новосибірської аерофотолісовпорядчої експедиції лісовпорядкування Західносибірського підпр-ва «Ліспроект» (1970), лісотехніком Червоновольського лісництва Городницького лісгоспзагу Житомир. обл. (1973-1974).

У 1974-2001 рр. прац. у Славутському лісгоспі на посадах: майстер госпрозрахункової діяльності, старш. інженер з ліс. культур, лісничий Жуківського лісництва, голов. лісничий (1986-2001). З 2001 р. по 2020 р. – дир. ДП «Ізяславський лісгосп».

Особливу увагу приділяв розширеному відтворенню лісів з цінних деревних порід (у кожному лісництві діють тимчасові розсадники з вирощ. посадкового матер.), покращенню умов праці та соціал. захисту працівників. За останні роки капітально відремонт. виробн. цехи, побуд. нові побут. приміщ., реконструйовано контори Михельського, Лютарського та Білогірського лісництв.

Відмін. ліс. госп-ва (2001), Почес. знак «За бездоганну службу в держлісохороні» (1995, 2004); почес. грамоти: ВР України (2005), Держкомлісгоспу України (2006), обл. та район. рівнів.

Панасюк Т.В.

КУЧМЕНКО Ніна Юхимівна

27.01.1929, с. Коробочкіно, Чугуївський р-н Харків. обл. – 09.06.2014.

Закінч. Чугуєво-Бабчанський ліс. технікум (1949).

Прац. в Славутському лісгоспі майстром ліс. культур (1949-1952). Крім осн. роботи (рубки догляду) в лісгоспі під її кер. заготовляли рудну стійку для шахт Донбасу (заготівля і навантаж. проводилися вручну). З 1952 р. прац. у Летичівському лісгоспі помічн. лісничого Головчинецького лісництва (1952-1961), Бохнянського лісництва (1961-1973), Козачанського лісництва (1973-1989). Неодноразово презентувала свої труд. досягнення на Всесоюз. ВДНГ (м. Москва).

Нагруд. знак «За 30 років служби в держлісохороні» (1985), ряд відзнак та подяк Хмельн. обл. упр. ліс. госп-ва.

Віннічук Г.В.

КУШНІРУК

Михайло Васильович

14.04.1929, с. Нове Село,
Ізяслав. р-н Хмельн. обл. – 03.12.2007

Закінч. курси трактористів, шоферів (1946).

Труд. шлях: автомеханік к-пу ім. Сталіна Антонінського району Кам.-Подільської (згодом Хмельн.) обл. (1952-1957); водій Великопузирського сільпо (1957-1961); лісник Антонінського лісництва Старокостянт. лісгоспзагу (1961-2007).

При його безпосередній участі було створ. понад 125 га ліс. культур на пл. зрубів; організ. значний обсяг робіт по вирощув., заготівлі та первинній переробці недревних дарів лісу, зо-

крема, лікар. сировини (обсяги сягали 10 т на рік).

Ювілейна медаль на честь 100-р. від дня народж. Леніна (1970); Почесна грам. Хмельн. обл. організ. профспілки прац. ліс. госп-ва (2002), грамоти різних рівнів.

Ищук Н.А.

ЛИСЮК Михайло Анатолійович

07.10.1965, с. Сохуженці,
Ізяслав. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кам.-Подільськ. пединститут (1990), спец. «Вчит. історії та правознавства».

Прац. у Михлянській ЗОШ I-III ст.: вчит. історії та правознавства (1992-2001), заст. дир. (2001-2006), дир., кер. учн. лісництва «Паросток» (з 2006 р.).

Під його кер. створ. учн. ліс-во та закладено дендропарк на терит. школи.

Кер. делегацій Всеукр. зльотів учнів. лісництв (2011 – м. Кіровоград; 2015 – м. Хмельницький; 2018 – м. Суми). Займається НДР з учнів. молоддю. Учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. «Відтворимо ліси разом» (2017, м. Київ). Учнів. лісництво отрим. відзнаки: Грам. Кіровоград. обл. упр. лісомислив. госп-ва (2011), НЕНЦУМ (2015), ХОЕНЦУМ (2015); диплом НЕНЦУМ (2018). Окремі вихованці учнів. лісництва нагородж. грамотами ХОЕНЦУМ (2009, 2011, 2013, 2014).

Грамоти: НЕНЦУМ (2015, 2016), ХОЕНЦУМ (2015, 2017), Хмельн. обл. упр. лісомислив. госп-ва (2015), Ін-ту проблем вихов. НАПН України (2018).

Вербицька Н.О.

ЛИСЬКОВА Марія Йосипівна

27.08.1987, с. Гуків, Чемеров. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Чемеров. мед. училище (2006), спец. «Лікувал. справа»; Кам.-Подільськ. націон. ун-т ім. І. Огієнка (2012), спец. «Біологія».

З 2007 р. прац. у Гуківському ліцеї Чемеров. р-ну: мед. сестра (2007-2012), з 2012 р. – вчит. біології та хімії, кер. шкіль. учнів. лісництва «Лісовичок».

Відновила діяльн. гуртка «Юні лісівники» та шкіль. учнів. лісництва. Її вихованці беруть акт. участь у роботі МАН та отрим. призові місця (2013 – Дипл. II ст. Чемеров. район. від. осв.; 2014 – Дипл. III ст. Чемеров. район. відділу осв.). За акт. діяльність лісництво відзнач. грамотами Хмельн. ОЕНЦУМ (2015, 2018).

Грам.: Чемеров. район. від. осв., молоді та спорту (2015, 2016), від. освіти, молоді та спорту Гуківської ОТГ (2017), НЕНЦУМ (2017).

Чорнюк О.Г.

ЛІСОВИЙ

Віталій Митрофанович

29.01.1952, с. Цвітоха,
Славут. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г
акад. (1974), спец.
«Ліс. госп-во»; Тех-
нолог. ун-т «Поді-
лля» (2001), спец.
«Економіст».

Труд. шлях: інж.
ін-ту «Молдкомунп-
роект» (м. Кишинів,
Молдова, 1974-
1976 рр.); виконроб
Славут. міжрайон.
ремонтно-будів.
упр. (1976-1980),
голов. інженер

Славут. райпобуткомбінату (1980-1981), дир.
Славут. меблевої фабрики «Реммеблі» (1981-
1988), заст. нач. Хмельн. облпобутупр. (1988-
1992), дир. Хмельн. держлісгоспу (1992-1997),
заст. ген. дир. об'єднання «Хмельницькліс»
(1997-1998), нач. Хмельн. ОУЛМГ (1998-2016),
з 2016 р. дотепер – гол. Хмельн. обл. організ.
профспілки прац. ліс. госп-ва.

За його керівництва в обл. створ. тисячі
гектарів нових насаджень хвойних та цінних
твердолистяних порід дерев, збуд. й модер-
ніз. деревообробні комплекси, впроваджено
новітні технол., на усіх підпр-вах діє електрон.
облік деревини, що забезпечує контроль за
заготівлею та постачанням лісопродукції.

Відмін. ліс. госп-ва України (1999), Заслуж.
лісівник України (2002); почес. грамоти: Кабмі-
ну України (2002), ВР України (2003); ордени
«За заслуги III ст.» (2006), «За заслуги II ст.»;
Іменний годин. Голови Держлісгоспу України
(2007). Відзнач. на обл. Дошці пошани «Кращі
люди Хмельниччини» (2004, 2011).

Шевчук Н.І.

ЛІСОВСЬКИЙ

Владислав Броніславович

12.08.1942, с. Зіньків,
Віньковец. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Сторо-
жинецький ліс.
технікум (1960),
спец. «Ліс. госп-
во»; Сибірський
технолог. ін-т
(1967), спец. «Ліс.
госп-во»

У 1960-1974 рр.
прац. у Ярмоли-
нецькому лісгоспі:
лісотехнік, поміч.
лісничого, лісни-
чий Сатанівського

лісництва; у 1974-1983 рр. – лісничий Дунає-
вського лісництва Кам.-Подільського лісгоспу.
З 1983 р. – в Новоушицькому держлісгоспі: дир.
(1983-2002), інженер з ліс. культур та інженер з
охорони та захисту лісу (2002–2006).

За його кер. збудовано цех лозоплетін-
ня, оновлено контору підпр-ва, заверш. бу-
дівництво контори Браїлівського лісництва,
значно зріс обсяг ліс. насаджень, які ство-
рювались.

Нагруд. знаки «За 10, 20, 30 років без-
доганної служби в держлісоохороні» (1979,
1990, 2001).

Продан О.В.

ЛОБОДА Майя Володимирівна

15.12.1972, с. Богданівці,
Деражнян. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кам.-Подільське уч-ще культури (2000), спец «Бібліотекар-бібліограф»; Донбаський держ. пед. ун-т (2013), спец. «Мова і літ-ра (російська), укр. мова та літ-ра».

З 1993 р. – вчит. рос. мови, труд. навчання у Богдановецькому

НВК I-II ст. З 2000 р. – кер. шкільн. учнівського лісництва, яке тісно співпрацює з Прибузьким лісництвом. Вихованці допомаг. лісникам створ. нові посадки дуба, ялини, сосни, бука, втілювати в життя ландшафтні та еколог. проекти, заліснювали схили для боротьби з ерозією ґрунтів, прац. у розсадниках, допомаг. у зборі лікар. сировини і насіння.

Подяки: упр. освіти і науки Хмельн. ОДА (2009, 2012), Хмельн. обл. упр. лісомисливського госп-ва (2012); грамоти: Хмельн. ОЕН-ЦУМ (2010), Департ. освіти і науки Хмельн. ОДА (2018).

Руденко В.В.

ЛОБОДА Федір Андрійович

15.10.1934, с. Івонинці, Летичів. р-н
Хмельн. обл. – 01.01.1994

Закінч. Грушковецьку однорічну школу техніків-лісівників (1953); Кременецький лісогосподарський технікум (1973), спец. «Технік-лісовод».

Труд. шлях пройшов у Летичів. лісгоспі: лісник (1964-1966), технік-лісовод (1966-1969) Козачанського лісництва; лісник Вовковинецького лісництва (1969-1971), майстер лісу Бохнянського лісництва (1971-1993).

Спец. високого фах. рівня, відповідальний

та вимогливий. У його підпорядкуванні було бл. 2 тис. га лісу, який завжди підтримував. у відмін. стані.

Відзнач. на Летичів. район. Дошці пошани (1973), нагруд. знаки «За 10, 20 років бездоганної служби в держ. лісовій охороні» (1974, 1984), відзнаки Крайний технік-лісовод Хмельн. обл (1977), Крайний майстер лісу Хмельн. обл. (1979).

Грич О.С.

ЛУКОМСЬКИЙ Олександр Олександрович

22.12.1975, с. Редвинці,
Хмельн. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Націон. аграрний ун-т (1997), спец. «Ліс. госп-во»; Міжрегіональну акад. упр. персоналом (2003), спец. «Менеджмент організ.».

Труд. діяльність: майстер лісу Хмельн. лісництва Хмельн. держлісгоспу (1997-1998); поміч. лісничого Пархомівського лісництва голов. підпр-ва ДЛГО «Хмельницьккліс» (1998-2001); інженер лісопатолог ВСЛП «Лісозахист» (2001-2003); провід. інженер від. ліс. госп-ва ДЛГО «Хмельницьккліс» (2003-2004).

З 2004 р. дотепер – голов. лісничий ДП «Новоушицький лісгосп».

Забезпечує на належ. рівні технолог. кер-во комплексу лісогосподарських робіт, організ. заходів з охор., захисту, раціон. використ. та розшир. відтворення лісів.

Нагруд. знак «За 10 р. бездоганної служби в держ. ліс. охороні» (2007); грамоти: Держкомлісгоспу України (2007), Хмельн. ОДА та облради (2009, 2010), Хмельн. облуправління ЛМГ (2011, 2015), Тов-ва лісівників України (2016, 2018); Відмінник ліс. госп-ва України (2013); Іменний годин. Хмельн. облупр. ЛМГ (2012); Почес. грам. Держ. агентства ліс. ресурсів України (2017).

Продан О.В.

ЛУК'ЯНОВ Борис Миколайович

18.06.1921, с.Кутківці, тепер
Чемеровець. р-н Хмельн. обл. – 30.12.1979.
Похований на Байковому цвинтарі (м. Київ)

Навч. у Київ. лісогосподарському ін-ті (1938-1941), Воронежському лісогосподарському ін-ті (1941-1942), закінч. Київ. лісогосподарський ін-т (1946), спец. «Ліс. госп-во»; Вищі ліс. курси із підгот. кер. працівників Мін-ва ліс. госп-ва СРСР (1950).

Труд. шлях розпоч. на Поділлі, у 1946-1950 рр. прац.: лісничим Зіньківського лісництва Проскурів. лісгоспзагу; старш. лісничим Старокостянтинів. лісгоспзагу Кам.-Подільської обл.

У 1950-1953 рр. – 1-й заступ. міністра ліс. госп-ва Литовської РСР. У 1953-1954 рр. – дир. Сторожинецького ліс. технікуму (Чернівець. обл.); заступ. міністра сільськ. госп-ва Української РСР (1954-1957); нач. Голов. упр. ліс. госп-ва і полезахисного лісорозведення Мін-ва сільськ. госп-ва УРСР (1957-1959); нач. Голов. упр. ліс. госп-ва і лісозаготівель при Раді Мін-в УРСР (1959-1966); Міністр ліс. госп-ва Української РСР (1966-1979).

Депутат Верх. Ради УРСР VII-IX скликань, член Ревіз. комісії КПУ (1976-1979).

Учасник бойових дій II світ. війни (1943-

1945) – старш. писар штабу полку, командир стрілецького відділ. 12-го повітряно-десант. гвардійського полку 4-ї повітряно-десант. гвардійської армії.

Заслуж. лісовод Української РСР (1971); ордени: Червоної Зірки (1943), Жовтневої революц., 3 ордени Труд. Черв. Прапора, п'ять медалей, численні відзнаки різних рівнів.

**Іщук Н. А.,
Кицюра С. Л.,
Хоптяр Н.П.**

ЛЮБАРСЬКИЙ Дем'ян Федорович

1929, с. Іванівці, Барський р-н
Вінниць. обл. – 1993 р.

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1951), спец. «Ліс. госп-во»; Львів. лісотехнічний ін-т (1959), спец. «Інженер ліс. госп-ва».

Труд. діяльність розпочав на Волині: лісничий, дир. Камінь-Каширського лісгоспу Волинської обл. (1934-1964). У 1964-1987 рр. – дир. Ярмолинець. лісгоспзагу.

Зробив значний вклад у відбудову та розвиток Ярмолинець. лісгоспзагу. Під його кер. побуд. нове приміщ. адмінбудинку лісгоспу, Зіньківський, Сатанівський, Лісоводський цехи переробки деревини, ремонтно-механічна майстерня, набували досвіду та результативно прац. Заслуж. лісоводи України Дубицький А.О. та Касьянов І.Т.

Хоптяр Н.П.

МАКАРЕВИЧ Валентин Антонович

18.11.1947, смт. Ізяслав Хмельн. обл.

Закінч. Шепетівський машинобудівний технікум (1985), спец. «Обробка металів різанням».

Працює в ДП «Ізяславське ліс. госп-во» з 1969 р. дотепер: токар, бригадир-механік, голов. механік (з 1990 р.).

Особливу увагу приділяє забезпеченню безперебійної і надійної роботи устаткування. Рационалізатор.

Подяка голови Хмельн. ОДА (2009), почес. грамоти Держкомлісгоспу України (2013, 2017).

Панасюк Т.В.

МАКСИМЕНКО Микола Петрович

29.04.1929, с. Березівка (нині Чернівець. р-н Вінниц. обл.). – жовтень 1983, м. Кам.-Подільський

Закінч. Сторожинецький лісгосподарський технікум (1951), спец. «Технік-лісовод».

Прац. у ліс. госп-ві Закарпат. обл.: нач. цеху ширвжитку Тересв'янського та Коломийського лісгоспів, лісничий Кутського та Яблунівського лісництв

Коломийського лісгоспу, Вигодського, До-

линського та Болехівського лісництв Станіславської (Івано-Франківської) обл., заст. кер. тресту «Прикарпатліс» (1959-1960), дир. Івано-Франківського лісокомбінату (1960-1974).

У 1974-1983 рр. – дир. Кам.-Подільського лісгоспзагу.

За роки його кер. підприємством проведено лісовідновних робіт на площі 1,6 тис. га, розвинуто промисл. заготівлю та переробку деревини, побуд. цехи переробки деревини, ниж. склади, налагоджено випуск до 70 наймен. товарів народ. вжитку за рахунок раціон. використ. деревини та деревних відходів. Велику увагу приділяв соціал. складовій.

Заслуж. лісівник Української РСР (1982).

Коваль Л.М.

МАЛЕВАНЧУК Антон Павлович

12.06.1946, с. Загірці, Білогірськ. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1968), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Ізяслав. лісгоспзагу інженером охорони і захисту лісу (з 1970), голов. лісничим (1974-2010). Активно прац. над створенням нових високопродуктивних лісів,

залісненням вирубок, земель, непридатних для с/г виробн. Ініціював створ. у Михальському та Білогірському лісництвах посадок на новій технолог. основі, з домішками незвичними для нашої місцевості – модрини європейської. Створ. розсадник з вирощ. посадк. матер. в Плужнянському лісництві, теплицю з вирощ. посадк. матер., декорат. розсадник.

Нагруд. знаки «За 10, 20, 30, 40 років без-

доганної служби в держ. лісовій охороні (1980, 1994, 2000, 2010), «Відмін. ліс. госп-ва» (2001), Почесн. грам. Держкомлісгоспу України (2004), Іменний годинник Голови Держкомлісгоспу України (2006).

Панасюк Т.В.

МАМЧУР

Михайло Олексійович

12.11.1955, с. Судилків,
Шепетів. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Тернопіл. педінститут (1977), спец. «Вчит. біології та хімії».

Спец. вищ. кваліф. кат., старш. вчитель.

Прац. у Камінь-Каширському р-ні Волин. обл.: вчит. біології Ворокомлівської сер. школи (1977-1979), вчит.

біології та хімії Новицької СШ (1979-1984).

З 1984 р. – дир. Полянської СШ, а нині – гімназії Шепетів. р-ну. У 2000 р. за його ініціативи та під його кер., з метою озброєння дітей знаннями і навичками в галузях ліс. госп-ва, вихов. свідомого ставл. до охор. природи, відтвор. ліс. ресурсів, підгодівлі та приваблювання птахів і звірів на базі Полянської гімназії та Мальованського лісництва створ. Полянське учнів. лісництво (нак. Шепетів. держлісгоспу №71 від 20.04.2000). За час існув. лісництва 8 вихованців вступ. до ЗВО на спец. «Ліс. госп-во», 22 – прац. в місц. лісгоспі. Юні лісівники – учасн. природоохоронних акцій район. та обл. рівнів: «Ліси для нащадків», «Озеленення країни – спадщина для майбут. покоління».

За період функц., шкіл. учн. лісництво було призером Всеукр. конк. шкіл. лісництв: Київ (2002), Суми (2007), Чернівці

(2010), Івано-Франківськ (2012).

Депутат район. ради кількох склик.

Авт. друк. посіб. по регіон. ландшафтному парку «Мальованка», друк. матер. щодо презент. шкіл. лісництва («Шепетівський вісник», «Робітнича газета», «Ліс. госп-во»).

Подяка Президента України (2003, 2005); грамоти: Тов-ва лісівників України (2004, I Міжнар. ліс. юніорський конк., Москва), МОН України (2006), Почес. грам. та подяки Хмельн. обл. упр. лісомисливського госп-ва (2007).

Рабчевська К.О.

МАРЧУК Юрій Миколайович

08.08.1954, смт Плужне,
Ізяславський р-н Хмельн. обл.

Закінч. Сторожинецький лісовий технікум за спец. «Ліс. госп-во» (1973) та Укр. с/г академію за спец. «Ліс. госп-во» (1978), кандидат с/г наук за спец. «Лісознавство і лісівництво» (2002), доцент кафедри дендрології та лісової селекції НУБіП України (2007), член-кор. Лісівничої академії наук України (2009).

Прац. 19 років у Чугуєво-Бабчанському лісгоспі-технікумі (1978-1997), в т.ч. 13 років - директором (1984-1997). В 1997 р. призначений заст. голови Держкомлісгоспу України, з 2007 - перший заст. голови Держкомлісгоспу.

У грудні 2011 р. - заст. Голови Держінспекції сільського госп-ва України. З березня 2012 р. по жовтень 2014 р. - перший заст. голови Держінспекції сільського госп-ва України. Держ. службовець II рангу.

На посаді зав. кафедри дендрології та

лісової селекції Навчально-наукового інституту лісового і садово-паркового госп-ва НУБіП України працював за сумісництвом з 2006 р., а з листопада 2014 р. - на основному місці роботи. Автор ряду тематичних монографій, науковий рецензент та ініціатор видання для лісівників і освітян України авторського навч.-метод. посібника «Юні лісівники - майбутні господарі лісів Батьківщини» (2019).

Перший заст. голови, а з лютого 2018 р. - голова ВГО Товариство лісівників України.

Заслужений працівник сільського господарства (1997), Почесний працівник водного господарства України (2004).

За вагомі здобутки у праці, ефективне ведення лісового госп-ва і підготовку висококваліфіков. фахівців галузі відзначений держ. та відомч. нагородами: нагруд. знаками «Відмінник лісового господарства України» (2000), «За бездоганну державну службу» (2004), «За бездоганну службу в державній лісовій охороні» (2011), орденом «За заслуги III ступеня» (2004), Грамотою ВРУ (2004), Поч. грамотою Ради нац. безпеки і оборони України (2008), Поч. грамотою Каб. Мін. України (2008) та ін.

За заслуги перед Укр. правосл. церквою нагород. її орденами: «Орден Нестора Літописця», «Орден св. Володимира» II і III ст. (2005-2009); «Орден Георгія Побідоносця», «Орден Іллі Муромця» (2009); «Орден Почаївської Божої Матері» (2010).

Корнієнко В.П.

МЕЛЬНИК Микола Іванович

12.08.1952, с. Нетечинці,
Віньков. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Шатський ліс. технікум (1974), спец. «Ліс. госп-во»; Львів. лісотехнічний ін-т (1981), спец. «Ліс. госп-во».

У 1980-2015 рр. - лісничий Староушицького, Подільського лісництва Кам.-Подільського лісгоспу.

Проф. діяльність пов'язана із залісненням подільського Придністров'я. Прац. над

створ. захисних насаджень по берегах р. Дністер та на непридатних яруго-балочних землях, примноженням і збереж. подільських дібров. Є одним із фундаторів розширеного лісорозведення шляхом терасування схилів та створ. захисних насаджень по берегах Дністра і його приток. Під його кер. та за безпосередньої участі вирощ. 3,5 тис. га нових лісів.

Відмін. ліс. госп-ва України (2006), Почес. грам. Держкомлісгоспу України (2002), нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні» (за 10, 20, 30 років).

Коваль Л.М.

МИКОЛАЙЧУК Роман Іванович

20.11.1934, с. Долинівці,
Антонінський (Красил.) р-н Хмельн. обл.

Закінч. Львівський лісотехн. інститут (1959), спец. «інженер-технолог».

Прац. майстром лісозаготівель Коростишівської лісодільниці Житомирського ЛПГ (1959-1960). В 1960-1969 рр. - старший інженер-економіст, а в 1969-1970 рр. - старший інженер лісозаготівель Старокостянт. лісгоспзагу.

В 1970-1980 р. - начальник планово-фінансового відділу Хмельн. облуправління лісового господарства і лісозаготівель. В 1980-1989 рр. - начальник планово-еконо-

мічного управління Мінлісгоспу УРСР, а в 1989-1997 рр. - заступник міністра Мінлісгоспу України.

Приділяв багато уваги збереженню лісогоспод. підприємств галузі та їх розвитку в період становлення держ. незалежності України, підготовці кадрів, впровадженню у виробництво інноваційних технологій.

Заслужений працівник сільського господарства України (1994), Відмінник лісового господарства України. Нагород. численними державними та іншими галузевими відзнаками.

Клок Є.А.

МИРОНЮК Володимир Кононович

09.07.1952, м. Славути, Хмельн. обл.

Закінч. Велико-анадольський лісов. технікум (1977), Львівський лісотехн. інститут, спец. «Лісове госп-во» (1985).

Прац. майстром лісу Кам'янківського лісн-ва ДП «Шепетівський лісгосп» (1979-2006), провідним інженером лісового

госп-ва по відводу та таксації лісосік (2006-2017).

Організував роботу ланки по відводу та таксації лісосік госп-ва, що забезпечило збільшення кількості ділової деревини під час відбору дерев в рубку, згідно вимог сучасності. Займав активну життєву позицію, допомагав самотнім, інвалідам та лісівникам на пенсії.

Нагород. Поч. грамотами Хмельн. облуправління лісов. та мисл. госп-ва (2009), Хмельн. облдержадміністрації (2012), Держ. агентства лісових ресурсів України (2014), нагруд. знаком «Відмінник лісового господарства України» (2017).

Клок Є.А.

НАЙЧУК Мирослав Сергійович

20.08.1937, м. Угнів, Львівська обл. –
01.01.2013

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1959), спец. «Лісоінженер».

З 1962 р. прац. у Славутському лісгоспі: технік-технолог, нач. лісосільниці, голова робочо-му (1974-1975), голов. інженер (1975-1988), дир. лісгоспу (1988-1997), інженер лісозаготівель (1997-2002).

Приділяв значну увагу відтвор. лісів, їх збереж. і примнож., впровадж. у виробн. передових технологій, будівництву житла та об'єктів соціал. сфери.

Почес. грамоти Голови Комітету ліс. госп-ва України (1976), Коміт. ліс. і деревообробної пром-сті УРСР (1982), Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва (1992), нагруд. знак «Відмін. ліс. госп-ва» України (1996).

Гаєура В.А.

НІКІТЮК Іван Трофимович

05.07.1943, с. Свириди,
Ізяслав. р-н Хмельн. обл.

Труд. шлях проходив у Старокостянтинів. лісгоспзагу: вантажник, лебідчик, стропильщик Красилів. лісопункту (1966-1980), розкрязувальник хлестів ниж. складу лісопункта (1980-1998), маркувальник лісо-склада лісокомплексу (1998-2000), навальник-звальник ниж. складу лісокомплексу (2000-2002).

Завдяки добрим знанням і суворому до-трим. діючих на той час ГОСТів та ТУ най-

більш раціонально розробляв хлисти, що позитивно впливало на викон. сортиментної структури й давало високі економ. показники госп-ва. Хороший наставник. Ветеран лісгоспу.

Ордени Труд. слави III ст. (1978) та II ст. (1986), ме-

даль «Ветеран праці» (1988), Почесна грам. Мін-ва ліс. госп-ва і республік. Коміт. профспілок (1985), численні грамоти різних рівнів.

Ищук Н.А.

ОВЧАРУК Анелія Михайлівна

28.05.1943, с. Покасівка, Летичів. р-н

Закінч. Сторожинецький технікум (1961), спец. «Ліс. госп-во»; Львів. лісотехнічний ін-т (1972), спец. «Ліс. госп-во».

Труд. діяльність розпоч. у 1961 р. в Онештському лісництві Молдавської РСР. З 1975 р. прац. у Летичів.

лісгоспі: змінний майстер Летичів. діляниці переробки деревини, інженер по технормуванню (1976-1989), голов. економіст (1989-2014).

Відмін. спец., добре знала ліс. госп-во, ініціативна, дисциплінована, вимоглива, як до себе, так і до підлеглих. Підгот. гідну зміну фахівців економ. напряму для лісгоспу.

Віннічук Г.В.

ОМЕЛЬЧУК Іван Петрович

29.09.1955, с. Самчинці, Старокостянт. р-н Хмельн. обл. – 10.01.2013

Закінч. Березнівський лісов. технікум (1975).

Прац. лісотехніком Грицівського лісн-ва Старокостянт. лісгоспу (1977-1978), після переведення на посаду майстра лісу цього ж лісн-ва, працював тут до кінця життя (2013).

За 35 років роботи ним та під його керівництвом вирощено посадкового матеріалу близько 0,5 млн. саджанців, заготовлено та вивезено понад 100 тис. куб. м. лісопродукції, посаджено та доглянуто лісових культур на площі бл. 360 га. Був наставником молодого покоління лісівників. Свій досвід передав молодим колегам, які продовжують його справу.

Нагород. подяками і грамотами Хмельн. облуправління лісового та мисливського госп-ва, Поч. грамотою Держ. комітету лісового госп-ва України (2008) Поч. грамотою Каб. Мін. України (2010), нагруд. знаками «Відмінник лісового господарства України» (2005), «Почесний лісівник України» (2011), «За бездоганну службу в лісовій охороні» (10,20,30 рр.).

Клок Є.А.

ОРЛОВСЬКИЙ Володимир Лукич

06.06.1937, Городоц. р-н Хмельн. обл. –
06.12.1996

Закінч. Укр. с/г
акад., кваліф.
«Інженер ліс.
г-ва».

Труд. діяльн.
розпочав у 1959
р. в Ізяслав. ліс-
госпі: дільничний
технік Адамів-
ського лісництва,
помічн. лісничого
(1960-1961), ліс-
ничий Плужнян-
ського лісництва
(1961-1963), го-

лов. лісничий лісгоспу (1963-1970). З 1970 р.
– у Летичівському лісгоспі: дир. (1970-1985
рр., на той час наймолодший дир. у ліс галузі
УРСР), провідний інж. ліс. культур (1986-
1989).

За його кер. збудовано приміщ. Летичів.
лісгоспу, лісогосподарська справа була на
високому рівні.

Неодноразово нагородж. почесн. грамо-
тами та подяками.

Гірич О.С.

ПАВЛИШАК Михайло Васильович

01.02.1979, с. Ясень, Рожнятівський р-н
Івано-Франків. обл.

Закінч. Ярмолинецький ліцей ПТО (2003),
кваліф. «Лісоруб 6 розряду».

У 2002-2004 рр. – лісоруб Пархомівського
лісництва ДЛГО «Хмельницьккліс». З 2005 р.
дотепер – лісоруб Пархомівського лісництва
ДП «Хмельн. ЛМГ».

Неодноразовий перемож. обл. змагань се-
ред звальювальників ДП «Хмельницьке ЛМГ».

Упродовж 7 р. по-
спіль 6 разів вибо-
рював І місце і лише
у 2012 р. – 2-ге.

Грамоти: ДП
«Хмельн. ЛМГ»
(2005, 2007, 2014),
Хмельн. ОУЛМГ
(2009, 2013),
Хмельн. РДА
(2012); подяки:
Держкомлісгос-
пу України (2008),
Хмельн. ОУЛМГ
(2010), Голови Держлісагентства України
(2015).

Шкатицько О.М.

ПАВЛИЩУК Петро Іванович

15.07.1953, с. Михайлівці, Красилів. р-н
Хмельн. обл. – 07.02.2010

Закінч. Укр.
с/г акад. (1980),
спец. «Ліс. госп-
во».

У 1987-2010
рр. – головний
лісничий ДП
«Шепетівський
лісгосп». Перебу-
ваючи на посаді,
організ. ведення
ліс. госп-ва на
науково-обґрун-
тованому рівні,
що відповідав су-
часним міжнар. вимогам, поєднуючи його з
екобезпекою.

Займав активну життєву позицію, депутат
райради кількох склик.

Почес. грамота Держкомлісгоспу України
(2006).

Кирильчук А.

ПЕТРУК

Тетяна Володимирівна

17.08.1976, с. Привільне,
Баштанський р-н Миколаїв. обл.

Закінч. Привіль-
ненську ЗОШ, Ба-
штанського р-ну Мико-
лаїв. обл. (1991).

Труд. стаж розпо-
чала з посади куха-
ря ТОВ «Хлібороб»
(1993-2001), з 2012 р.
– лісник Старокостян-
тинів. лісництва ДП
«Проскурівський ліс-
госп»

Сумлінно виконує свої обов'язки, займаєть-
ся охороною та захистом лісу.

Почес. грамота ХОУЛМГ (2016), Подяка
Держ. агентства ліс. ресурсів України (2018).

Шевчук Н.І.

ПЕШКО Петро Степанович

29.02.1964, смт. Куликів,
Жовківський р-н Львів. обл.

Закінч. Львів. лісо-
технічний ін-т (1986),
спец. «Ліс. госп-во».

Прац. майстром
деревообробного
цеху (1986-1990),
нач. цеху (1990-
1999), дир. КП «Ін-
теркомерс» (1999-
2012), ген. дир. обл.
комун. спеціаліз. 2-го
лісогосподарського

підпр-ва «Галсільліс» (2012-2016), заст. дир.
ТзОВ «МПП Інтеркомерс» (2016-2017), з 2017
р. дотепер – нач. ХОУЛМГ.

Під його кер. активно втілюються в життя
пріорит. завд. галузі, забезпеч. збільш. площі
лісів обл., охорона, відтвор. та раціон. вико-

рист. держ. мисливського фонду; охор. і роз-
виток природ.-заповід. фонду; збереж. біоріз-
номаніття в лісах; провод. заходи по відновл.
та відтвор. лісів, підвищ. їх продуктивності, за-
ходи по заміні малоцінних низькопродукт. на-
саджень на високопродукт. Ведення ліс. госп-
ва проводиться на засадах невиснажливого
лісокористування й екосистемного підходу.
Забезпеч. потреби сусп-ва в ліс. ресурсах на
рівні обл. та за її межами.

Стратег. напрям. розвитку лісогосподар-
ських підпр-в обл.: запровадж. інтенсив. тех-
нол. лісовідновлення і лісорозведення; вирощ.
посадк. мат-лу із закр. корен. сист.; здійсн. за-
ходів щодо збільш. лісистості Хмельн. обл.,
заготівля лісосировинних ресурсів та вигот. з
них продукції; перероб. порубочних решток
безпосередньо на лісозаготівельних ділянках
в тріску (альтернативне паливо); розвиток по-
бічн. корист. і підсобного госп-ва.

Велика увага приділ. ліс. насінництву та
розсадництву (впровадж. нові методи лісовід-
новлення, схеми зміш. осн. лісоутворюючих
порід, технології загот. ліс. насіння і вирощ. по-
садк. мат-лу із закр. корен. сист.), будівн. лісо-
возних доріг, які поряд з господар. знач. мають
соціальне.

Почес. грам ВР України (2019), Заслуж. лі-
сівник України (2019).

Шевчук Н.І.

ПИЛИПЧУК

Євгеній Модестович

17.10.1933, м. Красилів Хмельн. обл.

Закінч. Кременецький лісотехнічний техні-
кум (1954), спец. «Лісозаготівля»; Львів. лісо-
технічний ін-т (1979), спец. «Лісоінженерна
справа».

Труд. шлях проходив у Старокостянтинів.
лісгоспагу: бракер-десятник Красилів. лісни-
цтва (1956-1960), зав. лісоскладу Красилів.
лісопункту (1960-1976). нач. Красилівського
лісопункту (1976-1977), головн. інженер ліс-
госпагу (1977-1992). У 1992-1997 рр. – нач.
лісокомплексу Старокостянт. держлісгоспу.

За період його діяльн. збуд. і реконструйо-
вано ряд соцкультпобутових і виробн. об'єктів

підпр-ва. Багато зусиль докладено до переходу із сортиментної заготівлі і вивозки на хлистову, що дозволило раціона. використ. лісосировинні ресурси. Оновлено лісозаготівельну техніку та автотранспорт для вивезення лісопродукції (трелювальні трактори ТДТ-55А, щелепний навантажувач ПЛ-1, автомобілі для вивезення хлестів ЛТ-25). Під його кер. створ. деревообробний комплекс в м. Старокостянт. (цех переробки низькосортної деревини, дільниці по вигот. дерев. пакувальної стружки, виробн. ручок до молотків і кирок, сувенірну дільницю), побудовано сушильне господарство. Збуд. нижній склад та обладнано сучасними механізмами. Багато уваги приділяв техніч. переоснащенню виробництва та навч. працівників. Запровадж. передові технології та технол. процеси.

Численні відзнаки обл. та місцевого рівнів.

Іщук Н.А.

ПИНДА Михайло Васильович

22.10.1932, с. Бортків, Краснянський р-н Львів. обл. – 13.01.2000.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1956), спец. «Ліс. госп-во».

Працював лісничим Романівського (1962-1966) та Климентовицького (1966-1976) лісництв. У 1976-1987 рр. – голов. лісничий Шепетівського ЛХЗ.

Під його кер. закладено лісонасінну базу підпр-ва, розроблено реалізов. проект по створ. базового лісорозсадника Климентовицького лісництва та шишкосушарки, аналогів яким в обл. не було.

Кирильчук А.

ПОБОЖНИЙ

Володимир Михайлович

15.05.1926, с. Морозів, Дунаєвец. р-н Хмельн. обл.

Освіта – середня.

Труд. шлях: сезон. робітник, лісник Кам.-Подільського лісгоспу (1959-1977); старш. технік-лісовод Новоушицької виробн. дільниці Новоушицької лісомеліоративної станції (1977-1979); у 1979-2001 рр. – лісник Кучанської виробн. дільниці, згодом – Новоушицького лісництва Новоушицького держлісгоспу. Сумлінно виконував покладені на нього обов'язки.

Нагруд. знаки «За 10, 20, 30 років бездоганної служби в держлісохороні» (1976, 1986, 1996).

Продан О.В.

ПРАЦЬОВИТИЙ

Петро Іванович

10.04.1931, с. Новосілка, Муровано-Куриловецький р-н Вінниц. обл.

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1956), спец. «Ліс. госп-во».

У 1956-1977 рр. прац. в Кам.-Подільському лісгоспі: об'їздчик, майстер лісозаготівлі, технік лісовод. У 1977-1992 рр. – в новоствореній Новоушицькій лісомеліоративній станції: старш. технік-лісовод, лісничий Струзького лісництва.

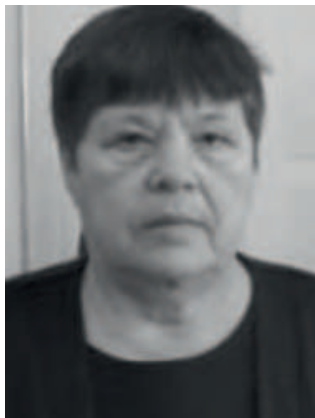

Кер. базового лісництва підпр-ва. Під його кер. створ. ліси на крутосхилах Дністра і його приток, виконув. великі обсяги робіт у будівництві, провод. рубки догляду, розвив. тваринництво.

Нагруд. знак «За 20 років бездоганної служби в держ. ліс. охороні» (1981).

Продан О.В.

ПРОЦЕНКО Галина Дмитрівна

*05.12.1954, с. Буртин,
Полонськ. р-н
Хмельн. обл.*

Закінч. Херсон. Пед. ін-т ім. Н. Крупської (1978), спец. «Вчит. біології».

Вчит. вищ. кваліф. кат., вчит.-методист (2003).

З 1971 р. прац. у Буртинській ЗОШ Полонськ. р-ну вчит. біології, з 1975 р. – кер. учнів. лісництва Буртинської ЗОШ I-III ст.

Під час занять учні вивчають флору і фауну Полонськ. лісництва, беруть участь в природоохоронних акціях, конкурсах, є призерами МАН.

Грамоти: Мін-ва освіти Укр. РСР та Укр. республ. коміт. профспілки прац. освіти, вищої школи і наук. установ (1977), Хмельн. обл. упр. освіти і науки (2005), ХОЕНЦУМ (2011), НЕНЦУМ (2016); почес. грамоти: Хмельн. обл. упр. народ. освіти (1990), Мін-ва народ. освіти Укр. РСР (1991), Департ. освіти і науки Хмельн. ОДА (2013, 2018).

Бігдаш О.В.

ПРУНЯК Іван Петрович

*05.06.1932, с. Гута Чугарська,
Кам.-Подільськ. р-н Хмельн. обл. –
20.06.2017*

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1957), спец. «Технік ліс. госп-ва»; Львів. лісотехнічний ін-т (1969), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. агролісомеліоратором Антонінського р-ну (1957-1958), у 1959-1962 рр. – в Старокостянтинівському лісгоспі: поміч. лісничого, лісотехнік Самчиківського лісництва.

З 1962 – в Ярмолинецькому лісгоспі: лісотехнік, поміч. лісничого Ярмолинецького лісництва (1966-1971), лісничий Червонозірського лісництва Хмельн. ДЛГ (1971-1997). Вмілий організ. і виконавець, сумлінний прац.. Голова цехового комітету Червонозірського (Прибузького) лісництва.

Нагород. медаль "Ветеран труда" (1984), Почесна грамота Хмельн. ОУЛМГ та ряд інших галузевих поч. відзнак і нагород.

Шкатько О. М.

ПУСТИЛЬНИЙ Валерій Леонідович

11.06.1966, смт Каланчак, Херсон. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ун-т (1990), спец. «Лісоінженерна справа», а в 2003 р, без відриву від в-ва здобув кваліф. «Інженер ліс. госп-ва».

Труд. діяльність розпоч. 1990 р. у Шепетів. лісгоспі Хмельн. ОУЛМГ на кер. посадах підрозділів, голов. інженер; з 2009 р. дотепер – дир. ДП «Кам.-Подільський лісгосп».

Діяльність колективу спрямовує насампе-

ред на збереж. високопродуктивних насаджень, поліпшення санітар. стану лісів, застосув. та вдосконал. прогресивних методів у лісовирощуванні та раціон. використ. ліс. ресурсів.

В умовах обмеженого лісокористування, відсутності держ. фінансування, підпр. під його кер. працює стабільно, успішно виконує виробн. програму, отримує високі результати праці. На підпр. організ. вигот. дров колотих, технолог. тріски з деревних відходів та низькосортної деревини, впровадж. прогрес. технології з вирощ. садивного матер. в умовах контрол. середовища та із закр. кореневою сист. Підпр. сертифіковано Міжнар. еколог. організ. «Лісова опікунська рада» (FSC), отримало сертифікат FS-FM/COC-804687.

Свій досвід, знання передає молодим спец., учням шкіл. лісництва.

Почес. грам. Держкомлісгоспу України (2006), грамоти Хмельн. ОДА (2009), Хмельн. обл. ради (2013), ЦК галуз. профспілки України (2014), нагр. знак «Відмін. ліс. госп-ва» (2015).

Коваль Л.М.

РИБАЧОК

Катерина Богданівна

26.09.1978, м. Ізяслав Хмельн. обл.

Закінч. Хмельн. економ. ун-т (2006), спец. «Фінанси».

Прац. голов. бухгалтером ТОВ «Сигма ЛТД» (2002-2005), провідним менеджером, заст. дир. відділення ПАТ КБ «Акцент-Банк» (2010-2014). З 2014 р. – у НПП «Мале Полісся»: голов. бухгалтер (2014-2016), голов. економіст (з 2016 р. дотепер).

Здійснює економ. планування діяльності НПП «Мале Полісся», відповідальна, дисциплінована, хороший організатор, виявляє актив. громадську позицію щодо соц.-економ. захисту працівників.

Грам. Хмельн. обкому профсп. прац. ліс. госп-ва (2017).

Комендовська О.В.

РУДЬКО Микола Васильович

02.05.1922, с. Крушанівка, Кам.-Под. р-н Хмельн. обл. – 31.08.2014.

Освіта – середня.

У 1948-1977 рр. прац. в лісництвах Кам.-Подільського лісгоспу: лісник, об'їждчик, технік-лісовод. 1977-1988 рр. – майстер лісу, нач. базового ліс. розсадника Новоушицької лісомеліоративної станції, згодом – Браїлівського лісництва Новоушицького держлісгоспу.

В ліс. розсаднику під його кер. прац. бл. 20 робіт., постійно впровадж. механіз. і раціоналіз. виробн. процесів. Асортимент – 25-26 порід. Крім забезпеч. влас. потреб, сіянцями забезпечувалися лісогосподарські п-ва інших обл. України.

Неодноразово нагородж. преміями та відзнаками різних рівнів; нагруд. знак «За 30 років бездоганної служби в держ лісохороні» (1978).

Продан О.В.

САВЕНКО Анатолій Дмитрович

1922 р., с. Осиково, Деражнян. р-н
Хмельн. обл. – 2011 р.

Закінч. Чугуєво-Бабчанський ліс. технікум (1963), спец. «Ліс. госп-во».

Роботу розпоч. в Летичів. лісгоспі з 1946 р.: лісник, об'їждчик (1959), дільничний технік (1959-1965), майстер Козачанського лісництва (1987-2008), старш. майстер Вовковицецького лісництва

(1965-1987).

Ліс. дільниця, яку він очол., була передовою по підпр. За його участі створ. сотні га лісу, перші посадки давно стали повноцінними насадженнями. До мінімуму було зниз. самовільні рубки.

Учасн. бойових дій II світ. війни (1944). Був важко поранений. За бойові заслуги нагородж. 3-ма медалями, у т.ч. «За відвагу».

Неодноразовий переможець соц. змагань. Нагородж. почесн. грам. та подяками лісгоспу.

Грич О.С.

САВЧУК Олександр Євич

22.06.1936, с. Кадиївці,
Кам.-Подільський р-н Хмельн. обл. – 2008

Закінч. Укр. с/г акад. (1963), кваліфі. «Інженер ліс. госп-ва».

Прац. у Кадиєвецькому лісництві помічн. лісничого (1963-1977, 2001-2008), лісничим (1977-1986, 1993-2001); голов. лісничим Кам.-Подільського лісгоспзагу (1986-1993).

Осн. увагу приділяв вирощ. дубових деревостанів, запровадж. передовий досвід механіз. лісокультурних робіт та догляду за молодняками (в базовому розсаднику щорічно вирощ. до 2 млн шт. садивного матер.). Вперше в лісгоспі організ. роботу Кадиєвецького шкіл. лісництва, яке є одним із кращих в Хмельн. обл. і працює дотепер. На базі лісництва проведено Всесоюзний семінар по веденню лісового госп-ва (1978) за участю Міністрів ліс. госп-ва всіх республік СРСР.

Депутат район. та місц. рад кількох скликань. Очолював «Корпус лісничих», «Школу передового та економ. навч.».

Відмін. ліс. госп-ва України (1996).

Коваль Л.М.

САМСОНОВ Віктор Володимирович

28.02.1953, с. Михайлівка,
Ярмолин. р-н Хмельн. обл.

Закінч. лісогосподарський факультет Української с/г академії по спец. «Лісове господарство» (1975).

Прац. старшим агролісомеліоратором Волочиського райуправління сільського гос-ва (1975-1977).

В 1977-1982 рр. - другий секретар райкому ЛКСМ України, 1982-1986 рр. - інструктор, зав. відділу Волочиського райкому Компартії України. В 1987-1991 рр. - інструктор, зав. сектору Хмельн. обкому Компартії України.

В 1991-1996 рр. - інженер з питань охорони і захисту лісу, 1996-2018 рр. - нач. лісогосподарського відділу, з 2018 р. - пресекретар Хмельн. облуправління лісового та мисливського господарства.

Нагород. іменним годинником Держкомітету лісового господарства (2003), подяками, грамотами Держагентства лісових ресурсів України, грамотами й почесн. грамотами Хмельн. обласної ради та облдержадміністрації. Відмінник лісового господарства України (2008).

Зотова О.В.

САМСОНЮК Володимир Іванович

27.01.1958, с. Глибівка,
Новоушиц. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Малинський лісотехнічний технікум (1989), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. на Новоушицькій ЛМС (пізніше – у Новоушицьк. Держлісгоспі): пожежний сторож, лісник Новоушицької виробничої ділянки (1984-1986); майстер лісу Новоушицьк. лісництва (1986-2010), в.о. лісного Новоушицьк. лісництва ДП «Новоушицький лісгосп» (2010-2016). З 2016 р. дотепер – лісничий Новоушицького лісництва ДП «Новоушицький лісгосп».

Під його кер. колективом майстерської ділянки викон. значні обсяги робіт з лісорозведення.

Нагруд. знаки «За 10, 20 років бездоганної служби в держлісохороні» (1994, 2005); грамоти: Хмельн. облупр. ЛМГ (2017), Держ. агентства ліс. ресурсів України (2018).

Продан О.В.

САПОЖНИК Віктор Вікторович

15.11.1959, с. Сокілець,
Дунаєвець, р-н Хмельн. обл.

Закінч. Березнівський лісний технікум (1979), спец. «Ліс. госп-во»; Львів. лісотехнічний ін-т (1986), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. майстром лісу Кам'янського лісгоспазу Черкаської обл. (1979-1980), голов. інженером

у Сарненському лісгоспі Рівнен. обл. (1986-1997).

З 1997 р. дотепер – дир. Славутського лісгоспу. Багато уваги приділяє збереженню й відновл. лісів, охороні насаджень від пожеж, хвороб та шкідників лісу. Придбано та встановл. системи відеоспостереження, оновлено пожежно-технічну базу. Проведено реорганіз. лісництв, на лісозаготівельних роботах почали задіювати приват. підприємців з їх технікою.

Депутат район. ради 3-х скликань.

Орден «За заслуги» III ступеня (2013); Почесні грам. Каб. Мін-в України (2005), Держкомлісгоспу України (2006), Верх. Ради України (2012), Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва; нагруд. знаки «Відмін. ліс. госп-ва України» (1999), «За бездоганну службу в держлісоохороні – 20 років» (1999); іменний годинник Голови Держлісагенства України – (2004).

Гаєура В.А.

САСЮК

Андрій Володимирович

21.04.1980, м. Ізяслав Хмельн. обл.

Закінч. Націон. лісотехнічний ун-т України (2002), кваліф. «Інженер ліс. госп-ва»; нині – здобувач наук. ступеня канд. с/г наук при НЛТУ України.

Прац. у ДП «Шепетівський лісгосп» (2003-2013): майстер лісу, помічн.

лісничого, лісничий структур. підрозділу ДП «Славутський лісгосп» (2013), з 2014 р. дотепер – дир. НПП «Мале Полісся».

Висококваліфік. фахівець ліс. госп-ва. Багато уваги приділяє розвитку наук. діяльності, еколого-вихов. роботі, створ. умов для організ. відпочинку в природ. умовах, додержанню природоохоронного режиму терит. Велику увагу приділяє профорієнтаційній роботі, створюючи шкільні учнівські лісництва й організовуючи роботу в них.

Грамоти: Шепетів. райради (2008, 2009), Націон. ЕНЦУМ МОН України (2017), Почес. грам. Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва (2010), подяки Голови Держ. агентства ліс ресурсів України (2012, 2017).

Комендовська О.В.

САСЮК

Володимир Михайлович

03.01.1955, с. Мирне,
Горохівський р-н Волин. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1976), спец. «Лісоінженерна справа»; В 1998 р. отримав другу вищу освіту і кваліф. «Інж. ліс. госп-ва».

Прац. у Ізяславському лісгоспзасі: інженер з підсочки, нач. лісопункту (1976-1978),.. У

1978-1980 рр. – асист. каф. лісу Львів. лісотехнічного ін-ту. Прац. голов. інжен. Ізяслав. лісгоспзагу (1980-1987), Шепетів. держлісгоспу (1987-1997), ДЛГО «Хмельницькліс» (1997-1998).

З 1998 р. й дотепер – дир. ДП «Шепетівський лісгосп». За його кер. на підпр. спостерігається постійний ріст осн. фінансово-господар. показників. На землях лісгоспу щорічно відновл. 150-170 га лісів шляхом посадки та 100 га – шляхом природн. лісовідновлення.

Заверш. роботи по отрим. сертифікату FSC з метою підвищ. рівня системи ведення ліс. госп-ва до міжнар. стандартів. Постійно проводиться оновл. обладн..

Для покращ. інфраструктури сполучення між населеними пунктами створено 12,5 км лісових доріг. Постійно проводиться комплекс робіт по підвищ. технічного рівня підприємства, модернізації та реконструкції виробн. підрозд., покращ. лісонасінневої бази та розв. лісорозсадницької справи.

Має актив. громадську позицію. Депутат міськ. та обл. ради кількох скликань.

Актив. член «Ліги кер.» (м.Шепетівка).

Відмін. ліс. госп-ва України (1999), нагруд. знаки Держкомлісгоспу України «За бездоганну службу в держлісохороні України» – 20 років (2000), 30 років (2010); орден Святого Рівноапостольного Великого князя Володимира III ст. (2003), Іменний годинник Голови Держкомлісгоспу (2004), почес. грамоти та подяки: Верх. ради України (2003), Держкомлісгоспу України (2009), Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва (2009, 2014), Держ. агентства ліс. ресурсів України (2014, 2018); грамоти: ЦК профспілки прац. ліс. госп-ва (2011), обл. організ. Тов-ва лісівників України (2013, 2014, 2015, 2016).

Кирильчук А.О.

СВІДЗІНСЬКИЙ

Вячеслав Іванович

02.02.1952, с. Жуків,
Славут. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г акад.(1983), спец. «Ліс. госп-во».

Лісничий 1 кл. (2007).

З 1970 р. працював в ДП «Славутський лісгосп» на посадах: лісоруб, майстер лісозаготівель, лісник, поміч. лісничого, з 1998 р. дотепер – лісничий Жуківського лісництва.

За його сприяння створ. бл. 700 га ліс. культур, проведено понад 2000 га доглядів за ними, зібрано 13 т насіння лист. та чагарникових порід. Наставник молодих прац. та спеціалістів.

Депутат район. ради 4-х скликань.

Заслуж. лісівник України (2012); відзнака Президента України – ювілей. медаль «20 років незалежності України» (2011); нагруд. знаки «За бездоганну службу в держ лісохороні – 20 років» (1990), «Відмін. ліс. госп-ва» (2010); подяки Хмельн. обл. упр. ліс. та мисливського госп-ва. Неоднораз. відзначався на Дошці Пошани лісгоспу.

Почесний громад. Славутськ. р-ну (2016).

Габура В.А.

СЕМЕНЮК Віта Віталіївна

17.04.1979, с. Білево,
Ізяслав. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Тернопіл. держ. пед. ун-т (2002), спец. «Вчит. біол., хімії, валеології та основ екол.».

Спец. вищ. кваліф. кат., старш. учитель.

З 2002 р. прац. вчит. біології в Шепетів. НВК №3 у складі «ЗОШ I-III ст. ім. Н.Рибака

та ліцей з посил. військ.-фізичною підгот.». Кер. учнів. лісництва з 2015 р. Вмілий організатор. учнів. колективу, ерудований учит. Щорічно її учні є призерами міськ. олімпіад, перемож. I етапу, учасн. та призерами II етапу конк.-захисту робіт МАН, дипломантами всеукр. конкурсів: «Юних зоологів-тваринників», учнів. винахідництва, «Парад квітів біля школи», Всеукр. інтеракт. природ. конк. «Колосок».

Грам.: упр. освіти і науки Хмельн. ОДА (2005), Департ освіти і науки Хмельн. ОДА (2018).

Конончук Н.П.

СЕРЕДА Василь Іванович

15.11.1936, с. Кадиївці,
Кам.-Подільський р-н Хмельн. обл.

Закінч. однорічну лісову школу (1960), Сторожинецький лісовий технікум за спец. «Ліс. госп-во» (1965), Львівський лісотехн. інститут, фак-т «Лісоінженерна справа» (1978).

Після строкової служби в Армії (1955-1958), прац. столяром V розр. на будівництві Кам-Подільського електромехан. заводу.

Прац. майстром цеху переробки деревини (1960), з 1961 р. - лісотехніком, а 1970 - старшим техніком Сквородоцького лісн-ва Старокостянт. лісгоспу. З 1975 - старший інженер лісового господарства. З 1986 - інженер з охорони і захисту лісу облуправління лісового госп-ва, з 1988 - голов. інженер облінспекції управління. В 1991-1996 рр. - нач. відділу ДЛО «Хмельницькліс». В 1996 - переведений у Держуправління з екологічної безпеки Хмельн. області. З 2004 р. - старший інспектор з охорони праці головного підприємства ВО «Хмельницькліс», інженер з охорони праці Хмельн. лісомисливського госп-ва.

Медаль «Ветеран труда» (1987), почесні грамоти, нагруд. знаки «За бездоганну службу в державній лісовій охороні», «Відмінник лісового господарства України» (2006).

Зотова О.В.

СИВУН Василь Михайлович

12.01.1950, с. Стара Гута,
Новоушицьк. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1973), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. з 1973 р. помічн. лісничого Борутинського лісництва (Овруцький лісгоспзаг, Житомир. обл.). З 1985 р. – в Летиців. лісгоспі: голов. лісничий, з 1991 р. по 2020 р. – дир. ДП «Летичівський лісгосп».

Під його кер. на підпр. проведено техн. переоснащення деревообробного та техн. обладнання для лісогосподарських робіт, впроваджено новітні технології, нарощ. темпи реаліз. продукції. Має акт. громадську позицію, вніс вагомий особистий внесок у розв. волонтерського руху.

Відмін. ліс. госп-ва України (2005), імен. годинник Голови Держкомлісгоспу України (2010), Подяка Прем'єр-Міністра України (2010), почес. грамоти: Верх. Ради України (2012), Держ. агентства ліс. ресурсів України (2013), Грамота ЦК профспілки прац. ліс. госп-ва України (2017), медаль за волонтерську діяльність (2018), Заслуж. лісівник України (2019), 5 орденів Української Православ. церкви.

Гірич О.С.

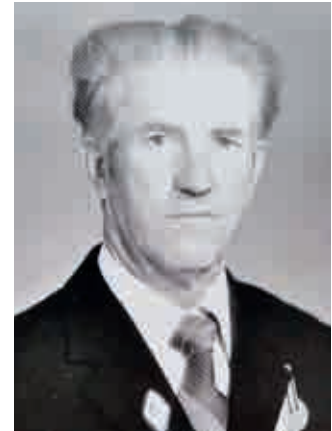

СИВУН Сергій Васильович

01.09.1919, с. Слобідка,
Новоуш. р-н Хмельн. обл. – 22.03.2006

Закінч. 7-річну школу, а після війни - вечірню середню школу.

Прац. у довоєнний період лісником Струзького лісн-ва Кам.-Подільського лісгоспзагу (с. Мала Стружка), під час II св. війни - авіамеханік і пілот фронтової авіації, після демобілізації - лісник

Струзького лісн-ва Кам.-Под. лісгоспзагу в лісах, прилеглих до сіл Глимбівка з Санатовкою, Слобідка, Ставчани, Стара Гута й Вільховець Новоуш. р-ну (1951-1993).

Завжди був сумлінним лісівником, вмілим господарем, відповідальним і надійним охоронцем лісу, умілим організатором лісової справи, мав непересічний авторитет у колег, компартійної влади, місцевих керівників колгоспів, шкіл та жителів навколишніх сіл.

Доглянутий ним ліс «Дубина» біля с. Ставчани та ряд ін. лісових масивів, у навкол. селах ще й нині називають «Сивунів ліс», пов'язуючи з його ім'ям та іменами його 3-х рідних братів-лісівників Сави (1915 р.н.), Григорія (1917 р.н.), Михайла (1921 р.н.), і їх попередників - батька-лісника Василя (1890 р.н.) та діда-лісника Юхтима Сивуна - родоначальника відомої Подільської династії лісівників Сивунів.

Загальний трудовий стаж поколінь їх лісівничої династії в 2020 році досяг 400 років.

Нагород. численними бойовими й галузевими нагородами і почесними відзнаками за хоробрість, звитягу на війні та плідну працю в лісов. госп-ві.

Климчук В.В.

СІДЛЕЦЬКИЙ Петро Володимирович

14.03.1950, с. Ліщани,
Ізяславський р-н Хмельн. обл.

Закінч. Українську с/г академію по спец. «Ліс. госпво» (1983).

Прац. водієм Теофіпольського міжколгоспбуду (1971-1971), Ізяславської центральної райлікарні (1971-1973), дільничним техніком та старшим техніком-

лісоводом, майстром лісу Миньковецького лісн-ва Кам.-Подільського лісгоспзагу (1977-1978, 1984), помічн. лісничого Дунаєвецького лісн-ва Кам.-Подільського лісгоспзагу (1984-1985).

Лісничий Старосинявського лісн-ва Старокостянт. лісгоспзагу та лісгоспу (1985-2019).

Заслужений лісівник України (2019). Поч. грамота Держкомітету лісового госпва України (2004), Поч. грамота Каб. Мін. України (2008), нагруд. знаки «За бездоганну службу в держ. лісовій охороні України» (2008, 2010), «Відмінник лісового господарства України» (2010), Поч. грамота Державного агентства лісових ресурсів України (2015).

Зотова О.В.

СІКОРСЬКА Світлана Василівна

02.04.1957, с. Поляни,
Шепетів. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Львів. держ. ун-т ім. І. Франка (1986), спец. «Географія, викладач».

Труд. шлях: вчит. почат. класів СШ №1 м. Лісаковськ (Кустанайська обл., Казахстан, 1976-1979); вчит. почат. класів СШ

с. Поляни Шепетів. р-ну (1979-1982). З 1982 р. дотепер – вчит. географії Шепетів. ЗОШ I-III ст. №8.

З 2000 р. – керівник учнів. лісництва ЗОШ №8.

Її учні беруть актив. участь у конкурсі-захисті МАН. Завдяки актив. профорієнт. роботі, її випуск. – студенти лісотехнічних спеціальн. ВНЗ.

Авт. прогр. курсів за вибором «Природ. ресурси України» (2010). Системат. друк. статті про роботу шкіл. лісництва у місц. пресі, в журн. «Геогр. та основи економіки» («Озеленення насел. пунктів», 2010).

Подяки НЕНЦУМ МОН (2013, 2015); грам.: ХОЕНЦУМ (2015), НЕНЦУМ МОН (2016), Ін-ту проблем вихов. НАПН України (2017).

Громик О.А.

СНІГУР Василь Миколаєвич

03.04.1945, с. Потаповичі,
Овруцький р-н Житомир. обл. –
січень 2007, м. Дунаївці Хмельн. обл.

Закінч. Кременецький ліс. технікум (1972), спец. «Технік-лісовод», Укр. с/г акад. (1992), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Кам.-Подільському лісгоспі (1968-1992): технік-лісовод, майстер лісу; у 1992-2000

рр. – лісничий Михайлівецького лісництва Хмельн. держлісгоспу; у 2000-2007 рр. – лісничий Дунаєвц. лісництва Кам.-Подільського держлісгоспу.

Один із кращих майстрів лісу, очолювані ним майстерські ділянки відзначались як зразкові. Особливу увагу приділяв культурі виробн., організ. праці. За його участю та під безпосереднім кер. створено бл. 1000 га ліс. культур, захисних насаджень та полезахисних смуг, сформовано до 800 га продукт. насаджень. Започаткував вирощ. плантаційних швидкорослих культур модрина європейської.

Виховав багатьох молодих спец. Неодноразово обирався депутатом до район. та місц. рад.

Грамота Деркомлісгоспу України (1995), нагруд. знаки «За бездоганну службу в держлісохороні» (за 10, 20, 30 років), інші галузеві та держ. відзнаки різних рівнів.

Коваль Л.М.

СОБОЛЄВ

Володимир Феофілович

01.03.1935, с. Стрижівка, Любарський р-н
Житомир. обл. – 30.05.2011.

Закінч. Укр. с/г акад. (1962), спец. «Ліс. госп-во».

З 1975 р. працював у Славутському лісгоспі: голов. лісничим (1975-1986), старш. інженером ліс. культури (1986-1989), поміч. лісничого Жуківського лісництва (1989-1995), поміч. лісничого Голицького лісництва (1995-2000).

Був мудрим, дбайливим і виваженим господарем. Докладав усіх зусиль щоб ліс залишався джерелом добробуту та екологічної безпеки Славутчини, прикрашав людям оточення та був збережений для наступних поколінь.

Орден «Знак Пошани» (1971), нагруд. знаки «Відмін. соц. змагання ліс. госп-ва» (1973), «За бездоганну службу в держлісохороні – 40 років» (2015), бронз. медаль «За досягнуті успіхи розвитку народ. госп-ва СРСР» (1975), медаль «Ветеран праці» (1988).

Гаєура В.А.

СОКУРЕНКО

Григорій Федорович

12.03.1927, с. Іванківці, Знам'янський р-н
Кіровоград. обл. – 05.04.2015.

З а к і н ч .
Знам'янську ліс-
ну школу (1953),
спец. «Молод-
ший лісовод»;
Укр. с/г акад.,
спец. «Ліс. госп-
во».

З 1953 р. прац.
поміч. лісничо-
го у Шепетів-
ському лісгоспі,
Летичівському
лісгоспі (1953-
1988): майстер
ліс. культур, інженер лісорозсадника,
об'їждчик Козачанського лісництва, май-
стер з переробки деревини, помічник ліс-
ничого Козачанського лісництва, помічник
лісничого Бохнянського лісництва, ліс-
ничий Пархомівського лісництва (1961-
1988).

За роки роботи в галузі під його кер. та
безпосередньої участі висаджено десят-
ки га дубів і ясенів, які формують нині ліс.
фонд Пархомівського лісництва чи вже
стали діловою деревиною.

Шкатько О.М.

СТАФУРСЬКИЙ

Євгеній Казимирович

18.12.1935, м. Донецьк – 29.03.2018.

Закінч. Воро-
незький лісо-
технічний ун-т
(1964), спец. «Ліс.
госп-во».

Прац. майстром
ліс. культур До-
нецьк. мехлісгос-
пу (1958), поміч.
лісничого та ліс-
ничим Новоросій-
ського лісгоспу
Краснодар. краю
(1958-1965), по-
міч. лісничого та
лісничим Хадижинського лісокомбінату
(1965-1967).

У 1967-2006 рр. прац. у Ізяславсько-
му лісгоспзасі (згодом – ДП «Ізяславське
ліс. госп-во»): інженер охорони і захис-
ту лісу, поміч. лісничого, в. о. лісничого,
мисливствознавець. У 1975-1997 рр. –
лісничий Білогірськ. лісництва. Особливу
увагу приділяв лісовідновленню, підвищ.
продуктивності лісів, раціон. використ.
земель держ. ліс. фонду. Щорічно в ліс-
ництві створ. бл. 47 га нових лісів з цін-
них лісових порід: дуба, сосни, ялини, за
рахунок чого площа осн. лісоутворюючих
порід збільш. на 20%. Під його кер. лісо-
господ. вир-во набуло комплексн. розви-
тку, на с/г угіддях вирощ. пшениця, овес
та ін. Наставник молодих спеціалістів.

Медаль «Ветеран праці» (1989), на-
груд. знаки «За 10, 20, 30 років бездоган-
ної служби в держ. ліс. охороні» (1973,
1981, 1990), грамота ДЛГО «Хмельницьк-
ліс» (1995).

Панасюк Т.В.

СТЕЦЮК Петро Антонович

21.05.1951, с. Петрашівка,
Віньковець, р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г акад. (1980), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Ярмолинецькому лісгоспі (1971-2002): майстер ліс. культур, лісотехнік, майстер лісу, лісничий Сатанівського л-ва (1983-2002). З 2002 р. дотепер – директор

ДП «Новоушицьке ліс. госп-во».

Під його кер. оновлено техніч. парк, проведено оптимізацію та підвищ. ефект. виробн. Сучасного вигляду набрала терит. садиб лісгоспу та виробн. підрозділів.

Почес. грамоти: Держкомлісгоспу України (2009), КМУ (2009); нагруд. знаки «За 10, 20, 30 років бездоганної служби в держлісохороні» (1984, 1994, 2004), «Відмін. ліс. госп-ва України» (2004); Номінант конкурсу «Кращий роботодавець року» (2005); Іменний годинник Держкомлісгоспу України (2006); ювілейна медаль «20 років Незалежності України» (2011).

Продан О.В.

СУХАР Анатолій Олексійович

13.03.1967, с. Шелестяни,
Новоушиц. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Націон. аграрний ун-т (1995), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Новоушиц. ЛМС: пожеж. сторож, лісник Новоушиц. виробн. дільниці (1984-1986), пожеж. сторож Зеленокуриловецької виробн. дільниці (1987); майстер лісу (1989-1991), бухгалтер (1991-2010), стар-

ший майстер лісу (2010-2014) Зеленокуриловецького лісництва Новоушиц. держлісгоспу. З 2014 р. дотепер – лісничий Зеленокуриловецького лісництва ДП «Новоушицький лісгосп».

Сумлінно виконує покладені на нього обов'язки.

Подяка ДП «Новоушицький лісгосп» (2015); грам. Хмельн. ОУЛМГ (2017).

Продан О.В.

ТТОРЧУК Сергій Олексійович

25.01.1955, с. Кіндратка,
Ізяслав. р-н Хмельн. обл.

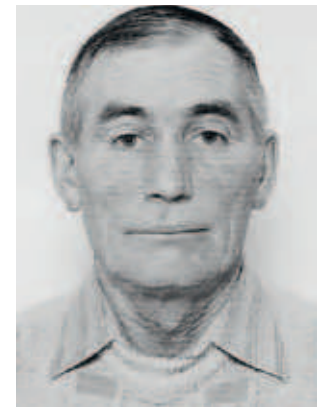
Закінч. Кременецьке СПТУ № 11 (1972), спец. «Столяр».

Труд. шлях проходив на будівництві, з 1991 р. – у Ізяславському лісгоспзагу: помічник рамника (1991-1998), рамник (1998-2002), верстатник деревообробних верстатів цеху переробки деревини (2002-2015).

Постійно перевиконував норми виробітку. Забезпечував раціон. розкрій деревини, ритмічну роботу деревообробних верстатів. Вигот. продукцію деревообробки високої якості. Працював на всіх деревообр. верстатах цеху переробки деревини. Свій досвід передав молодим працівникам.

Грамота Ізяслав. РДА (2006), подяки Хмельн. обл. упр. ліс. та мислив. госп-ва (2008), Прем'єр-міністра України (2012).

Панасюк Т.В.

ТОЛЧЕННИКОВ Віктор Іванович

1930, с. Хутір Чорнобривкін,
Путивльський р-н Сумськ. обл. – 26.11.2010

Закінч. Укр. с/г акад. (1954), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. з 1954 р. у Славутському лісгоспі: майстер лісу, старш. лісничий, голов. інженер, у 1964-1988 рр. – дир.

Під його кер. почали поєднувати в лісостані деревні породи різних видів (10-12 на одну ділянку) різного

віку та висоти, багаторічних деревостанів на невеликій площі. Це дозволяло ліс. землям завжди бути покритими лісами, а віковій і просторовій структурі деревостану – залишатися сталою упродовж століть. За час його кер. було посаджено десятки тис. га ліс. фонду підпр-ва (кожен третій гектар). Підпр-во неодноразово ставало перемож. у Всесоюз. соціаліст. змаганні з отриманням перехідного Червоного прапора Ради Мін-в та Держкомлісгоспу СРСР із занесенням на Всесоюз. дошку пошани (1979).

Нагороди: Орден Леніна (1985), численні медалі, Заслуж. лісовод УРСР (1980); нагруд знаки: «За бездоганну службу у держлісохороні – 40 років» (1996), «Відмін. ліс. госп-ва України» (2010).

Гаєура В.А.

ТОМАШЕВСЬКИЙ Пилип Станіславович

13.03.1943, смт Летичів,
Хмельн. обл. – 2009

Закінч. Сторожинецький ліс. технікум (1963), спец. «Технік лісовод»; Хмельн. технолог. ін-т побут. обслуговування (1976), спец. «Інженер-економіст».

Труд. діяльність розпоч. у 1963 р. в Летичів. лісгоспі: ліс. технік Козачанського лісництва, майстер Летичів. лісоцеху (1970-1980), провід. інженер переробки деревини (1980-2007).

Відповідальний, компетентний спеціаліст. Неоднораз. нагородж. почесн. грамотами та подяками лісгоспу.

Грич О.С.

ФЕРТЮК Юхим Гаврилович

1923, с. Захаровець,
Чорноострівський р-н Хмельн. обл.

Освіта вища спеціальна.

В ліс. госп-ві прац. з 1946 р.: лісник Ярмолинець. лісництва (1946-1950), поміч. лісничого Вишнівчицького лісництва Ярмолинець. лісгоспу (1950-1951), лісничий Михайлівського лісництва Ярмолинець. лісгоспу (1951-1955), дир. Старокостянтинів. лісгосп-

загу (1955-1966). У 1966-1988 рр. – нач. Рівненського обл. упр. ліс. госп-ва.

Один з перших запропонував та посадив ділянки зі змішаними ліс. культурами (модрина та дуб звич.).

Учасник бойових дій II світ. війни, тричі поранений.

Заслуж. лісовод Української РСР, численні урядові нагороди за труд. діяльність та бойові ордени і медалі.

Хоптяр Н.П.

ХОМ'ЯК Теодора Іванівна

25.10.1935, с. Гребнів,
Сколівський р-н Львів. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1960), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Сколівському лісгоспі: майстер ліс. культур (1954-1957), помічник лісничого (1957-1964); у 1964-1970 рр. – поміч. лісничого Хустського лісокомбінату (Закарпат. обл.);

у 1970-1974 рр. – поміч. лісничого Барабишського лісгоспу Приморського упр. (РРСФР).

З 1974 р. – в ДП «Ізяславський лісгосп»: – майстер ліс. культур Михельського лісництва (1974-1975), інженер ліс. культур (1975-2005). Значну увагу приділяла вирощ. посадк. матеріалу в базовому розсаднику та лісовідновленню. Впровадж. перспективний метод вирощ. насаджень цінних ліс. порід крупномірним посадк. матер. з закр. кореневою системою. У теплиці (1000 м²) вирощ. сіянці модрина японської, декорат. порід (самшит, ялівець, тис, туя та ін.).

Упродовж багатьох років була головою

цехкому профспілки.

Медаль «Ветеран праці» (1985), нагруд. знаки «За 20, 30, 40 років бездоганної служби в держ. лісовій охороні» (1987, 1999, 2000).

Панасюк Т.В.

ХОПТИНЕЦЬ Володимир Михайлович

24.07.1953, с. Михайлівка,
Ярмолинець. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г акад. (1975), спец. «Ліс. госп-во».

Труд. шлях: в.о. старш. інж. ліс. культур (1975), в.о. старш. інж. ліс. госп-ва (1975-1980), старш. економіст (1980-1985) Ярмолин. лісгоспзагу; голов. економіст Хмельн. обл. упр. ліс. госп-ва і лісозаготівель

(1985-1988); заст. ген. дир. з економ. питань (1988), голов. економіст (1988-1989), голов. лісничий (1989-1991) Хмельн. обл. лісогосподарського об'єднання «Хмельницькліс»; голов. лісничий (1991-2004), перш. заст. ген. дир. – голов. лісничий (2004) ДЛГО «Хмельницькліс»; заст. нач. упр. – голов. лісничий (2005-2006), перш. заст. нач. упр. – голов. лісничий (2006-2007), перш. заст. нач. (2007-2017) Хмельн. ОУЛМГ. На тепер. час – голова Тов-ва лісівників України в Хмельн. обл.

За його участю в обл. набула активного розвитку на науковій основі лісорозсадницька справа, створ. високопродуктивні дубово-модринові ліси, набуло пошир. вирощ. декорат. посадкового матеріалу. Направ. зусилля кер. підвідомчих підпр-в та прац. апарату

упр. на збереж., охорону і захист ліс. масивів від незаконних рубок, пожеж, шкідників. Корист. заслуж. авторитетом і повагою серед лісівників обл.

Відмін. ліс. госп-ва (2001), Заслуж. лісівник України (2003); Іменний годин. Голови Держкомлісгоспу України (2003); почес. грамоти: Хмельн. ОДА (2009), Кабінету Мін-в України (2013); ювіл. відзнака «75 років Хмельн. обл.» (2012).

**Хоптяр Н.П.,
Шевчук Н.І.**

ХОПТИНСЬКИЙ Леонід Станіславович

21.03.1963, смт Городок Хмельн. обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1989), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. у Ярмолин. держлісгосп: лісоруб Ярмолин. лісництва (1980-1983), помічник лісного Вишнівчицького лісництва (1989-2003). З 2003 р. дотепер – ліс-

ничий Браїлівського лісництва ДП «Новоушицький лісгосп». Забезпечує стабільну роботу колективу лісництва.

Нагруд. знаки «За 10, 20 років бездоганної служби в держлісохороні» (2006, 2014); подяки ДП «Новоушицький лісгосп» (2013, 2015); грам.: Хмельн. облупр. ЛМГ (2017); Держ. агентства ліс. ресурсів України (2018), ДП «Новоушицький лісгосп».

Продан О.В.

ХОРОНЖУК Іван Ульянович

05.05.1921, с. Хутір, Шепетів. р-н
Хмельн. обл. – 11.11.1983

Закінч. Чугуєво-Бабчанський лісний технікум (1963), спец. «Технік ліс. госп-ва».

01.03.1952 р., згідно наказу №40 по Кам'янець-Подільському обл. упр. ліс. госп-ва призначений дир. Шепетівського лісгоспзагу, в якому працював до 11.11.1983 р. (по день смерті).

Роки його кер. відзначаються значним розв. мат-тех. бази лісгоспу, запровадж. передових технологій і методів лісогосподарського виробн.

Колектив займав передові позиції у всіх сферах своєї діяльності серед лісогосподарських підприємств України та СРСР: відзначено Ленін. ювілейн. Почесн. грамотою ЦК КПУ (1970), відзнакою Президії ВР УРСР (1970), неодноразово отримував Перехід. Черв. Прапор Держ. комітету СРСР ліс. госп-ва і ЦК профспілки «Ліспапірдревпром» (1973-1975, 1978-1980), присвоєно звання «Підприємство комуністичної праці», відзначено на Республ. Дошці пошани (1981).

Лісівники – щорічні учасники Всесоюз. с/г виставки, під час проведення якої 7 прац. нагороджено великою і малою срібн. медалями.

Учасник бойових дій II світової війни, за бойові заслуги нагородж. орденом Червоної Зірки та медалями.

Заслуж. прац. сільськ. госп-ва УРСР (1969). Орд. Леніна і Труд. Червоного Прапора.

Кирильчук А.О.

ЧОРНОГОР

Олександр Іванович

30.09.1927, м. Олександрівка,
Олександрійський р-н Кіровоград. обл. –
06.08.1984

Закінч. Укр.
акад. сільськ.
госп-ва (1957),
спец. «Ліс. госп-
во».

Канд. с/г наук
(1970), тема –
«Розробка ме-
тодів штуч. лі-
совідновлення
в Старокостянт.
лісгоспзагові
Хмельн. обл.».

Прац. поміч.
лісничого, нач.
цеху шир-вжитку Ізяслав. лісгоспзагу (1957-
1958); лісничим Красилів. лісництва Старо-
костянтинів. лісгоспзагу (1958-1984).

Придільяв значну увагу вирощ. в широкому асортименті дерев. і кущових порід в розсадниках та шкільках (зокр., сіянців тополі і вільхи), експериментував по створ. кращих типів і схем змішаних ліс. культур. Прац. над вирощ. дугласії, сосни веймутової, горіха Зібольда.

Ділився досвідом із колегами з інших лісгоспів, друк. в район. газетах. Авт. численних фах. статей.

З 1977 р. за його ініціативи створ. елітно-насінневий комплекс, зокрема, плантації з клонових екземплярів дуба черешчатого, модрина європ. і японської.

Ордени і медалі «За победу над Германией» (1946), «30 лет Советской армии» (1948), «100 років з дня народження Леніна» (1970).

Іщук Н.А.

ЧУМАК Дмитро Михайлович

30.10.1947, с. Новолабунь,
Полонськ. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г
акад. (1981), спец.
«Ліс. госп-во»

У 1984-1998 рр.
– лісничий Понін-
ківського лісництва.
Під його кер. про-
вед. лісорозведення
на непридатних для
ведення с/г землях
на площі 56 га.

Кирильчук А.О.

ШВЕЦЬ Тетяна Антонівна

31.08.1974, с. Вишнівчик,
Чемеров. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Терно-
піл. держ. пед.
ін-т (1996), спец.
«Вчит. біології та
хімії».

З 1996 р.
прац. у Вишнів-
чицькій ЗОШ
ім. С.М.Раєвського
Чемеров. р-ну
вчит. біології та
хімії. З 2005 р.
очол. Вишнівчиць-
ке шкіль. лісництво.

Під її кер. вих. учнів. лісництва проводять дослідн. роботу з ліс. культурами, викон. лісовідновні роботи, висадж. захисні лісо-
смуги, прибирають береги річок, охорон. мурашники, приваблюють птахів.

Почес. грам. Хмельн. обл. упр. освіти і науки (2005, 2007); грамоти: ХОЕНЦУМ (2013, 2015, 2017), НЕНЦУМ (2014, 2015, 2016, 2017), Департ. освіти і науки, молоді та спорту Хмельн. ОДА (2014), Департ.

екології та природ. ресурсів Хмельн. ОДА (2016), Департ. освіти і науки Хмельн. ОДА (2016), Ін-ту проблем вихов. НАПН України та НЕНЦУМ (2017); Подяка Хмельн. обл. упр. освіти і науки (2009).

Старушок Л.І.

ШЕВЧУК Людмила Вікторівна

12.03.1963, м. Павлоград, Донецька обл.

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1985), спец. «Ліс. госп-во та ландшафтне будівництво».

З 1986 р. – майстер лісу Дунаєвецького лісництва Кам.-Подільського лісгоспу. У 1986-1992 рр. – поміч.

лісничого Козачанського та Пархомівського лісництв Летичівського лісгоспу. У 2004 р. – лісничий Пархомівського лісництва ДЛГО «Хмельницькліс», з 2005 р. дотепер – лісничий Пархомівського лісництва ДП «Хмельн. ЛМГ». Лісничий 1 кл (2016).

Ініціює і сприяє впровадж. нових розробок з лісівництва. З її ініц. та під її кер. розроблено проект і створено дендропарк на терит. Пархомівського лісництва

Грамоти Хмельн. ОДА (2007,2011), Хмельн. ОУЛМГ(2008, 2010, 2011), Голови Держкомлісгоспу України (2008), Каб. Мін-в України (2013), Хмельн. обл. організ. Тов-ва лісівників України (2016); Подяка Голови Держлісагенства України (2013); нагруд. знаки «За 10 років бездоганної служби в держлісохороні» (2008), «Відмін. ліс. госп-ва України» (2017).

Шкатько О.М.

ШТЕНЬКО Андрій Васильович

10.01.1937, с. Стороничі, Ізяслав. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Кременецький лісотехнічний технікум (1971), спец. «Ліс. госп-во».

Прац. верстатником лісозаводу Ізяслав. лісгосп-загу (з 1960 р.), лісником Плужнянського лісництва (1968-2005).

Ліс. обхід, закріплений за ним, утримується у відмін. стані. Попереджує самовільні рубки, забезпечує належну охорону і захист лісу, щорічно значно перевиконує плани по заготівлі лікар. сировини.

Почес. грамоти обл. упр. ліс. госп-ва і лісозаготівель (1987), Мін-ва ліс. госп-ва УРСР (1989), нагруд. знаки «За 10, 20, 30 років бездоганної служби в держлісохороні» (1980, 1988, 1998).

Панасюк Т.В.

ЮЗИЧ Іван Степанович

15.04.1939, с. Нове Село, Городоц. р-н
Львів. обл. – 07.11.2006

Закінч. Львів. лісотехнічний ін-т (1962), спец. «Технологія лісозаготівель».

Прац. у Роменському лісгоспзазі (Сумська обл.): технокер. (1962-1963), інженер з лісозаготівель (1963-1973).

З 1973 р. – на

Хмельниччині: голов. інженер Летичівського лісгоспзагу (1973-1979), дир. Ізяславського держлісгоспу (1979-2001), заст. дир. (2001-2006).

Під його кер. суттєво удосконалено технолог. процес переробки деревини, що значно підвищило продукт. виробництва. Особливу увагу приділяв розвитку побічного користування лісом. На підпр. провод. заготівля лікар. сировини, грибів. В Лютарському лісництві створено тваринницький комплекс. Вирощувались с/г культури: пшениця, ячмінь, кукурудза, цукрові і кормові буряки та ін.

Медаль «За доблесну працю» (1970), орд. «Знак Пошани» (1986), нагруд. знаки «За 10, 20, 30 років бездоганної служби в держ. ліс. охороні» (1983, 1994, 2003), Заслуж. прац. с/г України (1999).

Панасюк Т.В.

ЯСІНСЬКИЙ Віктор Йосипович

17.11.1949, с. Дерев'яне
Кам.-Подільськ. р-н Хмельн. обл.

Закінч. Укр. с/г акад. (1977), спец. «Ліс. госп-во».

Труд. шлях: технік-лісовод Самчиківського лісництва Староконстантинів. держлісгоспу (1971-1977), інженер, старш. інженер з техн. безп. Ново-

ушицької ЛМС (1977-1984); старш. інженер-економіст, голов. економіст Новоушиц. держлісгоспу (1984-1992); голов. лісничий Новоушиц. держлісгоспу (1992-2003). З 2003 дотепер – голов. інж. ДП «Новоушицький лісгосп». Ветеран підприємства, працює з часу його створення.

Нагруд. знаки: «За 20 років бездоганної служби в держ. ліс. охороні» (2007), «Відмін. ліс. госп-ва України» (2009); Іменний годин. Держкомлісгоспу (2003); Подяка Держкомлісгоспу України (2007); грамоти: Новоушиц. РДА та райради (2010), Хмельн. облупр. ЛМГ (2009, 2013), Тов-ва лісівників України (2018).

Продан О.В.

Василь Юхтимович Сивун
зі своєю сім'єю - третім поколінням
подільської лісівничої династії Сивунів.
30-ті роки ХХ ст. село Слобідка
Новоушицького району.

Брати-лісівники
Сивуни - Сава Васильович (1915 р.н.),
Григорій Васильович (1917 р.н.),
Сергій Васильович (1919 р.н.),
Михайло Васильович (1921 р.н.)
повернулися з фронтів II-ї Світової війни
до праці в лісовому господарстві
рідного краю.

Ліси Жмельниччини

У Летичівському лісгоспі — новий керівник

Начальник обласного управління лісового та мисливського господарства Петро Пешко представив колективу ДП «Летичівське лісове господарство» нового керівника — Ігоря Сивуна.

Понад три місяці тривав випробувальний термін Ігоря Васильовича на посаді т. в. о. директора підприємства, яке, до речі, донедавна очолював його батько — Василь Михайлович. Гідно пройшов випробування молод-

ший Сивун. На його адресу було висловлено багато напутніх слів. П. С. Пешко, зазначивши, що лісівники області працюють стабільно, мають хороші показники, достойні зарплати, побажав, щоб колектив Летичівського лісгоспу був монолітним, досягав ще більших успіхів під керівництвом нового директора.

Добрі побажання також висловили голова Летичівської райдержадміністрації Р. Ю. Кабанова; голова райради А. О. Хавхун; голова обкому галузевої профспілки В. М. Лі-

совий, перший заступник начальника управління П. С. Золотий, заступник начальника управління Ю. Л. Безноско.

Ігор Васильович від душі подякував за вітання й побажання, запевнив, що докладно всім зусилля у досягненні кращих результатів. Адже свого часу підприємство входило до трійки лідерів у системі управління. Ефективне, ощадливе господарювання, згуртованість колективу стануть запорукою нових звершень.

О. ДАНИЛЮК.

Додатки

Природно-заповідний фонд лісогосподарських підприємств Хмельницького ОУЛМГ

(станом на 21.08.2019 року)

№ з/п	Назва об'єкта ПЗФ	Площа, га	Місцезнаходження: район, лісництво, № кварталів та виділів	Коротка характеристика	Лісогосподарські підприємства, на території яких знаходиться об'єкт	Рішення органів влади про створення об'єкта ПЗФ (документ і дата створення)
1	2	3	4	5	6	7
Заповідні об'єкти загальнодержавного значення						
Національні природні парки						
1	НПП «Подільські Товтри»	22811,0	Кам-Подільський р-н Кадіївецьке л-во, кв. 9-72; Панівецьке л-во, кв. 1-59; Подільське л-во, кв. 1-70; Маківське л-во, кв. 30-71; <u>Чемеровецький р-н</u> Кадіївецьке л-во, кв. 1-8; Вишнівчицьке л-во, кв. 1-64; Маківське л-во, кв. 1-29; Сатанівське л-во, кв. 66-75. <u>Городоцький р-н</u> Сатанівське л-во, кв. 11-64	Подільські діброви з унікальним рослинним комплексом товтрового кряжу	ДП «Кам.-Подільське ЛГ» (15396 га); ДП «Ярмолинецьке ЛГ» (7410 га).	Указ Президента України від 27.06.1996 року № 474/96
2	НПП «Мале Полісся»	8762,7	Ізяславський р-н: Лютарське л-во (кв. 24-30, 33-36, 40-49, 55, 56); Михельське л-во (кв. 1-3, 6-8, 11, 16, 21, 26, 30); Плужнянське л-во (кв. 44, 57-63, 68-72, 78, 79, 81-83, 90-93, 102-105); <u>Славутський р-н</u> : Кривинське л-во (кв. 37, 47, 57), Голицьке л-во (кв.: 1-6, 10-12, 16, 17, 22-24, 27-29, 37-41, 46-49, 56-58, 61-68)	Природна зона Малого Полісся з біо- і гідрорізно-маніттям	ДП «Ізяславське ЛГ», 5256,0 га; ДП «Славутське ЛГ», 3507,0 га.	Указ Президента України від 02.08.2013 року № 420
	Разом	31573,7				

1	2	3	4	5	6	7
Заказники загальнодержавного значення						
<i>ботанічні</i>						
1	«Городоцький»	150,0	Городоцький р-н Ярмолинське л-во, кв. 51 (в. 23-29), 53, 54, 56 (в. 1, 7, 11)	Дубово-грабове насадження з цінною трав'янистою рослинністю	ДП «Ярмолинське ЛГ»	Постанова РМ УРСР від 12.12.1983 року № 485
2	«Зарудка Зелена»	244,0	Дунаєвецький р-н Дунаєвецьке л-во, кв. 58-59	Цінний лісовий масив із унікальними насадженнями реліктового дерева берези; місцезростання інших рідкісних рослин	ДП «Кам.-Подільське ЛГ»	Указ Президента України від 20.08.1996 року № 715/96
	Разом	394,0				
<i>гідрологічні</i>						
1	«Луг і Круглик»	156,0	Летичівський р-н Бохнянське л-во, кв. 54, 55	Вільхове насадження старшого віку. Мета: збереження та відтворення генофонду тваринного і рослинного світу. Обводнене лісове урочище з суцільними заростями смородини чорної	ДП «Летичівське ЛГ»	Указ Президента України № 167/2002 та наказ Міністерства № 175 від 10.05.2002 року
	Разом	156,0				
	ВСЬОГО	550,0				

1	2	3	4	5	6	7
Заповідні об'єкти місцевого значення						
Заказники						
ландшафтні						
1	«Калюський»	1832,0	Новоушицький р-н Брайлівське л-во, кв. 35, 37; Новоушицьке л-во, кв. 18-23, 34-36, 38, вид. 8, 9; Струзьке л-во, кв. 21-24, 31-35, 42, 43; Новоушицький розсадник, кв. 3, 4.	Круті схили р. Калюс. Територія багата цінними дерев- ними породами: сосна зв. та крим- ська, дуб звичай- ний. Трав'яниста рослинність, зане- сена до Червоної книги України	ДП «Новоушицьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 16.10.1991 р. № 171
2	«Данилів- ський»	693,0	Новоушицький р-н Зеленокуриловецьке л-во, кв. 10-19; Новоушицьке л-во, кв. 28-30	Мальовничий ландшафт з кам'янистими схи- лами, де ростуть рослини занесені до Червоної книги: сон ве- ликий, ковила волосиста, підсніжник, цибуля ведмежа	ДП «Новоушицьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 20.12.1989 р. № 203
3	«Дністров- ський»	480,0	Новоушицький р-н Зеленокуриловецьке л-во, кв. 37, вид. 6, 8, 11, кв. 38-41; Новоушицьке л-во, кв. 30, вид. 5, кв. 32, вид. 11-14, кв. 37, вид. 1-4, кв. 38, вид. 1-6, 8; Струзьке л-во, кв. 44, 45	Круті кам'яністі ділянки, які зміню- ються пологіми та терасовими схила- ми, де ростуть конвалія травнева, сон великий, пер- воцвіт весняний, підсніжник	ДП «Новоушицьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 20.12.1989 р. № 203
	Разом	3005,0				

1	2	3	4	5	6	7
лісові						
1	«Рахновецький»	676,0	Дунаєвецький р-н Дунаєвецьке л-во, кв. 26-37.	Ділянка лісу з цікавим флористичним складом (берека, бук лісовий)	ДП «Кам.-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. № 194
2	«Требухівський»	120,0	Дунаєвецький р-н Дунаєвецьке л-во, кв. 60	Ділянка лісу важливого ґрунтозахисного значення	ДП «Кам.-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. № 194
3	«Чорний ліс»	193,0	Дунаєвецький р-н Дунаєвецьке л-во, кв. 16-18	Мальовничі урочище з цінними рослинами	ДП «Кам.-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. № 194
4	«Красилівський»	85,0	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 36, 40, 43, 44	Селекціоно-насінневий комплекс	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. № 194
5	«Сосновий бір»	21,0	Славутський р-н Голицьке л-во, кв. 33, вид. 7, кв. 39, вид. 2	Високопродуктивне насадження сосни звичайної, вік 65 років, дуба звичайного, вік 123 роки	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 року № 3
6	«Чорнявський»	103,0	Старокостянтинівський р-н Самчиківське л-во, уроч. «Чорна», кв. 24, 25	Грабова діброва в якій переважають дуби черешчатий та червоний. Виконує ґрунтозахисну роль	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7
7	«Мацевичський»	43,0	Старокостянтинівський р-н Самчиківське л-во, уроч. «Мацевичі», кв. 23 вид. 9, 13	Типова грабова діброва, яка виконує ґрунтозахисну роль	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7
8	«Давидковецький»	506,0	Хмельницький р-н Хмельницьке л-во, кв. 28-34	Масив із високопродуктивним дубом	ДП «Хмельницьке ЛПГ»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7
9	«Калинівський»	66,0	Старокостянтинівський р-н Самчиківське л-во, кв. 16-21	Грабова діброва, виконує водоохоронну функцію р. Случ	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7

1	2	3	4	5	6	7
10	«Соколівщина»	218,0	Ярмолинецький р-н Поблизу смт Ярмолинці. Ярмолинецьке л-во, кв. 42-45	Типове подільське лісове урочище. Місцезростання багатьох рідкісних для області та червонокнижних видів рослин.	ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. № 13
11	«Евеліна»	320,0	3 км на захід від смт Ярмолинці. Ярмолинецьке л-во, кв. 25-29	Природні ділянки дуба черешчатого з поселенням чаплі сірої.	ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. № 13
12	«Чорний ліс»	289,0	Поблизу смт Ярмолинці. Ярмолинецьке л-во, кв. 30-33	Типове подільське ліс. урочище, місцезростання багатьох рідкісних та червонокнижних видів рослин.	ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. № 13
13	«Праліс»	39,5	Славутський р-н Південно-східна частина території Нетішинської міської ради, Кривинське л-во, кв.15, вид. 5, 10-13, 17, 20-28, 33	Маловичий заліснені схили з насадженнями сосни звичайної, дуба звичайного, берези бородавчастої	ДП «Славутське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. № 13
14	«Осташки»	222,0	Хмельницький р-н Хмельницьке л-во, кв. 12-15	Типова подільська діброва з високопродуктивними дубом, сосною, ялиною	ДП «Хмельницьке ЛМГ»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7
15	«Підгірнянський»	38,0	Старокостянтинівський р-н Сквородоцьке лісництво, кв. 3	Дубово-грабова діброва на схилах р. Іква. Виконує водоохоронну функцію	ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7
16	«Новиківський»	301,0	Старокостянтинівський р-н Самчиківське л-во, кв. 1-7	Різнорічкові насадження з участю дуба, бука, сосни та інших порід	ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 04.04.2001 р. № 10
17	«Ладжівський»	143,0	Старокостянтинівський р-н Самчиківське л-во, кв. 30-32	Дубово-грабова діброва	ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 30.09.2004 р. №22-11

1	2	3	4	5	6	7
18	«Лісові Гринівці»	109,4	Хмельницький р-н Хмельницьке л-во, кв. 35-36	Насадження вели- кого ґрунтозахис- ного значення	ДП «Хмельницьке ЛМГ»	Рішення Хмельн. обл-ради від 14.07.1997 р. № 213 та від 26.05.2010 р. № 18-28 з наданням сучасного статусу
19	«Бубнів- ський ліс»	109,7	Волочиський р-н Волочиське л-во, кв.8, вид. 1-11, кв. 9, вид. 1-14	Збереження в природному стані мальовничого дубового лісового масиву	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. обл-ради від 01.11.1996 року № 2
20	«Зайчики»	97,1	Волочиський р-н Волочиське л-во, кв.19, вид. 1-22, кв. 20, вид. 1-10	Збереження в природному стані мальовничого лісового масиву	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. обл-ради від 25.12.1992 року № 7
Разом						
3699,7						
ботанічні						
1	«Глібів- ський»	144,0	Віньковецький р-н Браїлівське л-во, кв. 6, вид. 2, 3, 6, 11, кв. 9, 10	Типова подільська діброва	ДП «Новоушицьке ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. №194
2	«Конвалія травнева»	39,9	Ізяславський р-н Плужнянське л-во, кв. 30, вид. 12-14, кв. 23, 42, вид. 1, 2, 5, 6, 8	Сосновий ліс з суцільними за- ростями конвалії травневої	ДП «Ізяславське ЛП»	Рішення Хмельн. обл-ради від 25.12.1992 р. № 7
3	«Залісець- кий»	70,0	Дунаєвецький р-н Маківське л-во, кв. 80	Лісовий масив з червонокнижними травами – шафран Гейфеля, любка дволиста, лілія лісова	ДП «Кам.-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. обл-ради від 17.12.1993 р. № 3
4	«Вінько- вецький»	14,5	Віньковецький р-н Віньковецьке л-во, кв.49, вид. 10	Лісовий масив в якому росте лікарська рослина дивина скіпетро- видна	ДП «Ярмолинецьке ЛП»	Рішення Хмельн. обл-ради від 28.10.1994 р. № 7
5	«Колонія підсніжни- ка»	7,3	Славутський р-н Хутірське л-во, кв.29, вид. 1	Суцільні зарості підсніжника зви- чайного	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. обл-ради від 28.10.1994 р. № 7

1	2	3	4	5	6	7
6	«Гайдучино»	48,0	<u>Красилівський р-н</u> Красилівське л-во, кв. 83, 86	Ділянка граба звичайного з участю вільхи сірої. Виявлено ряд рідкісних рослин: коручки болотяної, підсніжника звичайного, проліски дволистої та алтеї колохисної	ДП «Старокосянтинівське ЛП»	Розпорядження Хмельн. облдержадміністрації від 28.09.1995 р. № 67-р
7	«Дорогоща»	78,5	<u>Славутський р-н</u> Південно-східна частина Нетішинської міської ради, Кривинське л-во, кв. 26, вид. 1-23, кв. 27, вид. 12-15, 18-21, 23	Мальовничий, типовий для Малоого Полісся грабово-сосновий рідко-травний ліс. Місцезростання багатьох рідкісних та малопоширених видів	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. № 13
8	«Хутірський»	46,8	<u>Славутський р-н</u> Хутірське л-во, кв. 31, вид. 21, кв. 40, вид. 4, кв. 41, вид. 2	Типове болото Малоого Полісся. Підтримує гідрологічний режим регіону. Виявлено рідкісний реліктовий вид – вербу чорничну і малопоширену для області – осоку багнову	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. № 13
	Разом	449,0				

1	2	3	4	5	6	7
<i>гідрологічні</i>						
1	«Купинський»	12,0	<u>Шепетівський р-н</u> Климентовичське л-во, кв. 44, вид. 13 в 2-х км від с. Купино	Сфагнове болото, яке підтримує гідрологічний режим р. Цвітоха	ДП «Шепетівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 25.12.1992 р. № 7
2	«Вітік річки Утка»	20,9	<u>Славутський р-н</u> Хутірське л-во, кв. 32, вид. 8	Заболочена територія витоку р. Утка	ДП «Славутське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
3	«Три дуби»	1,2	<u>Славутський р-н</u> Хутірське л-во, кв. 20, вид. 14	Мальовниче лісове озеро, яке утворилося у видо-вженій улоговині	ДП «Славутське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. № 13
4	«Воронківський»	14,7	<u>Старокостянтинівський р-н</u> Старокостянтинівське л-во, кв. 41, вид. 1-5	Збереження низинного по-дільського болота з джерелами в заплаві р. Случ	ДП «Проскурівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 01.11.1996 р. № 2
	Разом	48,8				
<i>орнітологічні</i>						
1	«Тарасівський»	5,3	<u>Городоцький р-н</u> Сатанівське л-во, кв. 1, вид. 17, 18, 20;	Колонія чаплі сірої в дубово-грабово-му лісі з домішкою дуба, в якому гніздяться лелеки чорні	ДП «Ярмолинцеве ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
2	«Червоно-цвітський»	36,0	<u>Шепетівський р-н</u> Климентовичське л-во, кв. 31, вид. 2, 3, 5, 6, 8, 12-16; кв. 15, вид. 1, 2, 4-9.	Лісовий масив, у якому виявлено гніздування лелеки чорного	ДП «Шепетівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 25.12.1992 р. № 7
	Разом	41,3				

1	2	3	4	5	6	7
<i>загальнозоологічні</i>						
1	«Чоботарня»	429,0	Летичівський р-н Козачанське л-во, кв. 6-13	Урочище з рідкісною флорою та фауною	ДП «Летичівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 20.12.1989 р. № 203
2	«Лизнявський»	422,0	Шепетівський р-н Романівське л-во, кв. 37-40	Поселення бобра	ДП «Шепетівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. № 194
3	«Лютарський»	35,7	Ізяславський р-н Лютарське л-во, кв. 31, в. 1, кв. 33, в. 13-17, 21, 24, кв. 37, в. 1, 5, 17, 18	Поселення бобрів по березі р. Гнилий Ріг	ДП «Ізяславське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7
4	«Андронівський»	55,2	Старокостянтинівський р-н Старокостянтинівське л-во, кв. 1, вид. 1-19	Збереження лісового масиву, в якому оселилися борсуки	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 20.12.1989 р. № 203
5	«Пеньківський»	122,3	Старокостянтинівський р-н Старокостянтинівське л-во, кв. 4, 5, 6	Збереження лісового масиву, в якому оселилися борсуки	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. № 194
	Разом	1064,2				
	Всього	8308,0				
Пам'ятки природи місцевого значення						
<i>лісові</i>						
1	«Дуб черешчатий»	9,1	Шепетівський р-н Кам'янківське л-во, кв. 55, вид. 12	Високопродуктивні насадження дуба черешчатого	ДП «Шепетівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 15.10.1986 р. № 225
2	«Морозівка»	9,3	Старокостянтинівський р-н Старокостянтинівське л-во, кв. 57, вид. 1, 2	Збереження лісового масиву з насадженням сосни звичайної	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
3	«Скороподецькі краєвиди»	15,0	Старокостянтинівський р-н Старокостянтинівське л-во, кв. 54, вид. 1-3	Збереження мішаного лісового масиву, до якого прилягає болото і заболочені сінокосяки, місця гніздування дикої водоплавної птиці	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7

1	2	3	4	5	6	7
4	«Венеція»	8,7	Старокосянтинівський р-н Старокосянтинівське л-во, кв. 43, вид. 1-6	Збереження мальовничої місцевості з насадженням різнопорідних дерев на схилах та каскадах озер	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
5	«Решнівська»	25,4	Старокосянтинівський р-н Старокосянтинівське л-во, кв. 31, вид. 1-21, 24	Збереження мішаного лісового масиву, до якого прилягає болото і заболочені сінокоси, місця гніздування дикої водоплавної птиці	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
6	«Стецьківська»	7,6	Старокосянтинівський р-н Старокосянтинівське л-во, кв. 11, вид. 1-6	Збереження ділянки мішаного лісу, ставка, прилеглих заболочених земель та глибоких торфових боліт з різноманітною рослинністю	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.09.1995 р. № 67-р
7	«Левківська»	1,6	Старокосянтинівський р-н Старокосянтинівське л-во, кв. 34, вид. 1-3	Збереження ділянки гранітобітових відкладів гранітодокембрийського періоду, до якої прилягають насадження лісових культур, чагарники, природні пасовища	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.09.1995 р. № 67-р
8	«Миролюбинська»	11,0	Старокосянтинівський р-н Старокосянтинівське л-во, кв. 55, вид. 1-5	Збереження піщаного яру природного походження із залісненими схилами	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
	Разом	87,7				

1	2	3	4	5	6	7
ботанічні						
1	Урочище «Дзвінки»	2,5	Білогірський р-н Білогірське л-во, кв. 21, вид. 5	Ділянка модрина європейської віком 100 років	ДП «Ізяславське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 01.06.1970 р. № 156 «р», «б»
2	Урочище «Вигорна»	3,7	Білогірський р-н Білогірське л-во, кв. 30, вид. 3	Ділянка модрина європейської віком 90 років і діаметром 52 см	ДП «Ізяславське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 01.06.1970 р. № 156 «р», «б»
3	«Плужнянська дача»	1,0	Ізяславський р-н Плужнянське л-во кв. 3, вид. 27	Ділянка сосни веймутової віком 70 років, висотою 25 м	ДП «Ізяславське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 01.06.1970 р. № 156 «р», «б»
4	«Михельська дача»	3,6	Ізяславський р-н Михельське л-во, кв. 25, вид. 7	Ділянка сосни звичайної віком 140 років і діаметром 44 см	ДП «Ізяславське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 01.06.1970 р. № 156 «р», «б»
5	«Берека»	0,1	Дунаєвецький р-н Дунаєвецьке л-во, кв. 59	Одне дерево віком 81 рік	ДП «Кам-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 01.06.1970 р. № 156 «р», «б»
6	«Морозівська дача»	5,5	Дунаєвецький р-н Малівецьке л-во, кв. 34, вид. 9	Дубово-грабове насадження віком 81 рік	ДП «Кам-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 15.05.1975 р. № 132
7	«Дуб звичайний»	0,1	Дунаєвецький р-н Малівецьке л-во, кв. 67, вид. 5	Одне дерево віком 136 років	ДП «Кам-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 15.05.1975 р. № 132
8	«Дуб черешчатий»	0,1	Летичівський р-н Козачанське л-во, кв. 19, вид. 29	Дерево віком 300 років	ДП «Летичівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
9	«Славутська діброва»	2,89	Славутський р-н Голицьке л-во кв. 34, вид. 16	Ділянка ялини звичайної віком 30 років	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 30.03.2004 р. № 22-11
10	«Дуб звичайний»	0,1	Славутський р-н Хутірське л-во, кв. 43, вид. 22	Одне дерево віком 225 років	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156

1	2	3	4	5	6	7
11	«Дубове насадження»	4,7	Славутський р-н Хутірське л-во, кв. 6, вид. 7	Дубове насадження віком 100 років	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 16.10.1991 р. № 171
12	Урочище «Руда»	1,2	Старокостянтинівський р-н Самчиківське л-во, кв. 30, вид. 7	Насадження дуба червоного віком 75 років	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
13	Урочище «Гростянець»	2,7	Шепетівський р-н Грицівське л-во, кв. 60, вид. 1	Модрина європейська віком 85 років	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
14	Урочище «Вербівці»	0,8	Шепетівський р-н Грицівське л-во, кв. 18, вид. 10	Модрина європейська віком 70-75 років	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
15	Урочище «Вербівці»	0,5	Шепетівський р-н Грицівське л-во, кв. 25, вид. 11	Ялина звичайна віком 100 років	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
16	Урочище «Вербівці»	0,6	Шепетівський р-н Грицівське л-во, кв. 18, вид. 3	Модрина європейська віком 70 років	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
17	«Алея бука європейського»	0,1	Красилівський р-н Антонінське л-во, кв. 58	Бук європейський віком 200 років	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
18	Урочище «Баглаї»	0,9	Старокостянтинівський р-н Самчиківське л-во, кв. 37, вид. 8	Бук європейський віком 145 років	ДП «Старокостянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
19	«Берека»	0,1	Вінківський р-н Вінківське л-во, кв. 75, вид. 7	Одне дерево віком 80 років	ДП «Ярмолинецьке ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
20	«Дуб звичайний»	0,1	Вінківський р-н Зінківський БР, кв. 47, вид. 1	Одне дерево віком 310 років	ДП «Ярмолинецьке ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
21	«Дуб звичайний»	0,1	Ярмолинецький р-н Михайлівське л-во, кв. 20, вид. 14	Одне дерево віком 420 років	ДП «Хмельницьке ЛПГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
22	«Дуб звичайний»	0,02	Новоушицький р-н Новоушицький ДКР, кв. 3, вид. 18	Одне дерево віком 92 роки	ДП «Новоушицьке ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156

1	2	3	4	5	6	7
23	«Волосо- вецька дача»	23	Летичівський р-н Пархомівське л-во, кв. 5, вид. 9	Насадження дуба звичайного віком 95 років	ДП «Хмельницьке ЛМГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 11.06.1970 р. № 156
24	Урочище «Шмирки»	1,6	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 4, вид. 23	Дуб звичайний віком 100 років	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
25	Урочище «Липник»	0,9	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 74, вид. 6, кв. 78, в. 7	Насадження горіха Зібольда	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
26	Урочище «Волиця»	0,3	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 15, вид. 8	Насадження горіха Зібольда	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
27	Урочище «Гайдуче- но-1»	0,6	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 83, вид. 9	Насадження дуґла- сії віком 75 років	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 30.01.1969 р. № 72-р
28	Урочище «Липник»	0,6	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 78, вид. 8	Насадження сосни веймутової	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 30.01.1969 р. № 72-р
29	Урочище «Гайдучи- но-2»	2,5	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 80, вид. 7	Насадження сосни чорної віком 70 років	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 30.01.1969 р. № 72-р
30	Урочище «Байма- ки-1»	1,3	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 50, вид. 17	Насадження горіха Зібольда	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 30.01.1969 р. № 72-р
31	Урочище «Байма- ки-2»	0,4	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 52, вид. 3	Насадження дуба черешчатого віком 32 роки	ДП «Старокостянтинів- ське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 30.01.1969 р. № 72-р
32	«Берека»	0,02	Новоушицький р-н Новоушицький ДКР, кв. 1, вид. 30	Одне дерево віком 86 років рідкісної форми	ДП «Новоушицьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
33	«Дуб звичайний»	0,1	Новоушицький р-н Струзьке л-во, кв. 36, вид. 7	Дерево віком 300 р, висотою 18,5 м, діаметром 160 см	ДП «Новоушицьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 17.12.1993 р. № 3
34	«Підсніж- ник звичай- ний»	0,7	Славутський р-н Хутірське лісництво, кв. 35 вид. 13, 14	Масове зростання підсніжника зви- чайного в мішано- му лісі	ДП «Славутське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 28.10.1994 р. № 7

1	2	3	4	5	6	7
35	«Дуб черешчатий», генетичний резерват	12,8	Ярмолинецький р-н Ярмолинецьке л-во, кв. 49, в.17	Генетичний резерват дуба черешчатого	ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 11.07.2007 р. №23-9
36	«Дуб черешчатий»	0,04	Дунаєвецький р-н Маківське л-во, кв. 76, вид. 8	Одне могутнє дерево дуба черешчатого віком 250 років висотою 30 м, діаметром 170 см	ДП «Кам.-Подільське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 11.11.1996 р. №2
37	«Дуб черешчатий»	0,04	Дунаєвецький р-н Маківське л-во, кв. 75, вид. 11	Одне могутнє дерево дуба черешчатого віком 250 років, висотою 25 м, діаметром 140 см	ДП «Кам.-Подільське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 11.11.1996 р. № 2
38	«Бук європейський»	0,5	Старокостянтинів. р-н Сквородецьке л-во, кв. 14, вид. 17	Високопродуктивне насадження бука європейського.	ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 25.12.1992 р. № 7
39	«Дуб черешчатий»	25,0	Красилівський р-н Антонінське л-во, кв. 46, вид. 22, кв. 47, вид. 10	Високопродуктивне насадження дуба черешчатого.	ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 15.10.1986 р. № 225
40	Урочище «Кучманівка»	3,0	Красилівський р-н Антонінське л-во, кв. 5, вид. 3	Високопродуктивне насадження модрини європейської.	ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
41	«Дуби велетні»	0,8	Славутський р-н Хутірське л-во, кв. 23, вид. 39	П'ять дерев дуба червоного віком 180 років	ДП «Славутське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 01.11.1996 р. №2
42	«Городоцька дача»	0,7	Городоцький р-н Ярмолинецьке л-во, кв. 52, вид. 2, кв.69, вид.10	Насадження бука європейського	ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 15.07.1977 р. №213
43	«Дубина»	25,0	Хмельницький р-н Хмельницьке л-во, кв. 49, вид. 13-22	Насадження дуба	ДП «Проскурівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 18.11.2009 р. № 20-24
	Разом	131,31				

1	2	3	4	5	6	7
<i>орнітологічні</i>						
1	«Бахматовська колонія сірої чаплі»	4,7	<u>Хмельницький р-н</u> Прибузьке л-во, кв. 16	Поселення чаплі сірої	ДП «Хмельницьке ЛІМГ»	Постанова РМ УРСР від 28.10.1974 р. № 500
2	«Чарівська дача»	42,0	<u>Старокосянтинівський р-н</u> <u>Старосинявське л-во</u> , кв. 20	Ділянка дуба черешчатого з густим підліском, де гніздиться чапля сіра (84 гнізда)	ДП «Старокосянтинівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. №194
3	«Плужнянський»	17,7	<u>Ізяславський р-н</u> <u>Плужнянське л-во</u> , кв. 1, вид. 9, 10, 12, 13, кв. 2, вид. 5, 9, 12, 13.	Ділянка лісу, що прилягає до р. Гнилий Ріг, на якій виявлено виводки бобрів	ДП «Ізяславське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 28.10.1994 р. № 7
Разом						
64,4						
<i>гідрологічні</i>						
1	«Свята криниця»	1,0	<u>Славутський р-н</u> <u>Славутське л-во</u> , кв. 21, вид. 14.	Криниця, викопана в 1850 р. Джерело цілющої води з підвищеним вмістом сірководню	ДП «Славутське ЛП»	Рішення Хмельн. облради від 25.12.1992 р. № 7
Разом						
1,0						
Всього						
284,41						
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва						
1	Дендропарк «Миньковецький»	3,0	<u>Дунавецький р-н</u> <u>Дунавецьке л-во</u> , кв. 9, вид. 9.	Дендропарк, заснований у 1962 р. Нараховує 262 види	ДП «Кам.-Подільське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 30.01.1962 р. № 72-р
2	«Райковецький»	5,6	<u>Хмельницький р-н</u> <u>Хмельницьке л-во</u> , кв. 27, вид. 1	Збереження залишку старовинного парку з рідкісними видами деревних порід	ДП «Проскурівське ЛП»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 16.10.1991 року № 171
Разом						
8,6						

1	2	3	4	5	6	7
Заповідні урочища						
1	Урочище «Березина»	407,0	Ярмолинецький р-н Ярмолинецьке л-во, кв. 34-41	Типова подільська діброва	ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 15.07.1977 р. № 212
2	Урочище «Грбарка»	8,3	Летичівський р-н Вовковинецьке л-во, кв. 29, вид. 2	Високопродуктивне насадження ясена	ДП «Летичівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
3	Урочище «Козачки»	28,0	Летичівський р-н Козачанське л-во, кв. 36	Березовий ліс із рідкісною трав'янистою рослинністю	ДП «Летичівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 04.09.1982 р. № 278
4	Урочище «Завадське»	4,6	Полонський р-н Полонське л-во, кв. 55, в. 12	Насадження великого ґрунтозахисного значення	ДП «Шепетівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 04.04.2001 р. №10
5	Урочище «Михайлівце»	253,0	Красилівський р-н Красилівське л-во, кв. 56-64	Дубово-грабова діброва	ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облвиконкому від 26.10.1990 р. №194
6	Урочище «Вільшина»	25,9	Славутський р-н Східна частина м. Нетішин, Кривинське л-во, кв. 3, вид. 2, 11, 16, 17, 22-25, 36; кв. 6, вид. 1-3	Мальовнича при-терасна частина заплави р. Горинь включає заліснену ділянку і торф'янисту луку. Місцезростання багатьох рідкісних та корисних видів природної флори	ДП «Славутське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 16.12.1998 р. №13
7	Урочище «Лезнівецьке»	120,0	Хмельницький р-н Хмельницьке л-во, кв. 37	Насадження наукового значення	ДП «Хмельницьке ЛМГ»	Рішення Хмельн. облради від 30.03.2004 р. № 22-11
8	Урочище «Корчі»	52,0	Хмельницький р-н Хмельницьке л-во, кв. 27, вид. 1	Збереження насадження дуба 1888-1889 років посадки	ДП «Проскурівське ЛГ»	Рішення Хмельн. облради від 11.07.2007 р. №23-9
	Разом	898,8				
	Всього	50454,51				
	Загальна площа об'єктів ПЗФ на території підприємств Хмельницького ОУЛМГ – 50454,51 га.					

Лісова флора Хмельницької області

Аборигенна фракція флори

Наводиться за даними
Л.Г. ЛЮБІНСЬКОЇ та Л.С. ЮГЛІЧЕК

Acer campestre L. –
Клен польовий

Acer platanoides L. –
Клен гостролистий, к. звичайний

Acer pseudoplatanus L. –
Клен несправжньо-платановий, явір

Acer tataricum L. –
Клен татарський

Achillea setacea Waldst. et Kit. –
Деревій щетинистий

Achillea submillefolium Klokov et Krytzka. –
Деревій майже звичайний

Aconitum besserianum Andr. ex Trautv. –
Аконіт Бессера

Aconitum degenii Gayer. –
Аконіт Дегена

Aconitum eulophum Rchb. –
Аконіт куцистий

Aconitum lasiostomum Rchb. –
Аконіт шерстистовустиий

Aconitum moldavicum Hacq. ex Rchb. –
Аконіт молдавський

Aconitum variegatum L. –
Аконіт строкатий

Клен польовий

Аконіт Дегена

Деревій щетинистий

Клен татарський

Actaea spicata L. –
Воронець колосистий

Adonis vernalis L. –
Горицвіт весняний

Adoxa moschatellina L. –
Адокса мускусна

Aegonychon purpureo-caeruleum (L.)
Holub. – Егоніхон фіолетово-голубий

Aegopodium podagraria L. –
Яглиця звичайна

Agrimonia grandis Andr. ex C.A. Mey. –
Парило велике

Agrimonia pilosa Ledeb. –
Парило волосисте

Agrimonia procera Wallr. –
Парило високе

Ajuga genevensis L. –
Горлянка женевська

Ajuga reptans L. –
Горлянка повзуча

Alcea rugosa Alef. –
Рожанка зморшкувата

Alliaria petiolata (M.Bieb.)
Cavara et Grande –
Кінський часник черешковий

Allium oleraceum L. –
Цибуля овочева

Allium ursinum L. –
Цибуля ведмежа, черемша

Allium vineale L. –
Цибуля виноградникова

Горицвіт
весняний

Яглиця звичайна

Горлянка
женевська

Цибуля ведмежа,
черемша

Alnus glutinosa (L.) P.Gaertn. –
Вільха клейка, вільха чорна

Alnus incana (L.) Moench. –
Вільха сіра

Anacamptis pyramidalis (L.) Rich. –
Плодоріжка пірамідальна

Anemone nemorosa (L.) Holub. –
Вітеринка дібровна,
анемона дібровна

Anemone sylvestris L. –
Вітеринка лісова, анемона лісова

Anemone ranunculoides (L.) Holub. –
Вітериночка жовтецева,
анемона жовтецева

Angelica sylvestris L. –
Дудник лісовий

Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm. –
Буги́ла кервель

Anthriscus sylvestris (L.) Hoffm. –
Буги́ла лісова

Arabis sagittata (Bertol.) DC. –
Гусимець стріловидний

Arctium nemorosum Lej. –
Лопух дібровний

Arum besserianum Schott. –
Арум Бессера

Aruncus vulgaris Rafin. –
Таволжник звичайний

Asarum europaeum L. –
Копитняк європейський

Asparagus officinalis L. –
Холодок лікарський

Вільха клейка,
вільха чорна

Вітериночка дібровна,
анемона дібровна

Дудник лісовий

Холодок
лікарський

Asparagus tenuifolius Lam. –
Холодок тонколистий

Asparagus verticillatus L. –
Холодок кільчастий

Asperula cynanchica L. –
Маренка рожева

Asplenium adiantum-nigrum L. –
Аспленій чорний, косянець чорний

Asplenium ruta-muraria L. –
Аспленій пристінний,
косянець пристінний

Asplenium septentrionale (L.) Hoffm. –
Аспленій північний

Asplenium trichomanes L. –
Аспленій волосовидний,
косянець волосовидний

Asplenium viride Huds. –
Аспленій зелений, косянець зелений

Astragalus glycyphyllos L. –
Астрагал солодколистий

Astrantia major L. –
Астранція велика

Athyrium filix-femina (L.) Roth. –
Безщитник жіночий

Atropa bella-donna L. –
Белладонна звичайна

Berberis vulgaris L. –
Барбарис звичайний

Betonica officinalis L. –
Буквиця лікарська

Betula pendula Roth. –
Береза повисла,
береза бородавчата

Аспленій
чорний

Астранція
велика

Белладонна
звичайна

Барбарис
звичайний

Bistorta officinalis Delarbre. –
Змійовик лікарський, ракові шийки

Blechnum spicant (L.) Roth. –
Блехнум колосистий,
папороть колосиста

Brachypodium pinnatum (L.) P. Beauv. –
Куцоніжка пірчаста

Brachypodium sylvaticum (Huds.)
P. Beauv. –
Куцоніжка лісова

Briza media L. –
Трясучка середня

Bromopsis benekenii (Lange) Holub. –
Стоколос Бенекена

Calamagrostis arundinacea (L.) Roth. –
Куничник очеретяний

Campanula cervicaria L. –
Дзвоники оленячі

Campanula farinosa Andrz. –
Дзвоники мучнисті

Campanula glomerata L. –
Дзвоники головчасті

Campanula latifolia L. –
Дзвоники широколисті

Campanula patula L. –
Дзвоники розлогі

Campanula persicifolia L. –
Дзвоники персиколисті

Campanula trachelium L. –
Дзвоники кропиволисті

Cardamine flexuosa With. –
Жеруха звивиста

Змійовик
лікарський

Трясучка
середня

Дзвоник
оленячий

Жеруха
звивиста

Carduus crispus L. –
Будяк кучерявий

Carex ericetorum Poll.–
Осока вереснянкова

Carex alba Scop. –
Осока біла

Carex brevicollis DC. –
Осока короткошия, осока парвська

Carex brizoides L. –
Осока трясучкоподібна

Carex contigua Hoppe. –
Осока сусідня

Carex digitata L. –
Осока пальчата

Carex divulsa Stokes. –
Осока переривчаста

Carex elongata L. –
Осока видовжена

Carex leporina L. –
Осока заяча

Carex michelii Host. –
Осока Мікелі

Carex muricata L. –
Осока колючкувата

Carex pilosa Scop. –
Осока волосиста

Carex remota L. –
Осока рідковолоса

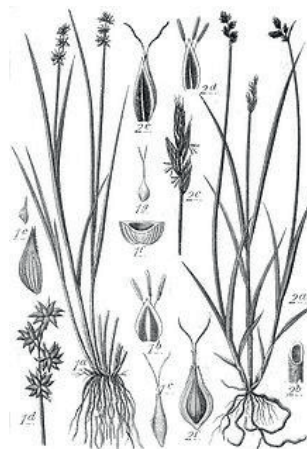
Carex rhizina Biytt ex Lindb. –
Осока кореневищна

Carex sylvatica Huds. –
Осока лісова

Будяк
кучерявий

Осока
трясучкоподібна

Осока заяча

Осока
кореневищна

Carex umbrosa Host. –
Осока затінкова

Carex vaginata Tausch. –
Осока піхвова

Carlina cirsioides Klokov. –
Відкасник осотовидний

Carpesium cernuum L. –
Карпезій пониклий

Carpinus betulus L. –
Граб звичайний

Centaurea biebersteinii DC. –
Волошка Біберштейна

Centaurea pannonica (Heuff.)
Simonk. –
Волошка паннонська

Centaurea stenolepis A. Kern. –
Волошка вузькоплівчата.

Centaurea stricta Waldst. et Kit. –
Волошка стиснута

Sephalanthera damasonium (Mill.)
Druce –
Булатка великоквіткова

Sephalanthera longifolia (L.) Fritsch. –
Булатка довголиста

Sephalanthera rubra (L.) Rich. –
Булатка червона

Cerastium holosteoides FR. –
Роговик косянцевий

Cerastium sylvaticum Waldst. et Kit. –
Роговик лісовий

Cerasus avium (L.) Moench. –
Черешня, вишня пташина

Відкасник
осотовидний

Булатка
великоквіткова

Булатка
довголиста

Осока
затінкова

Cerasus mahaleb (L.) Mill. –
Вишня магалєбська, вишня антипка

Chaerophyllum aromaticum L. –
Бутень запашний

Chaiturus marrubiastrum (L.) Rchb. –
Котячий хвіст шандровий

Chamaecytisus raczoskii (V.Krecz.)
Klásková. –
Зіновать Пачоського

Chamerion angustifolium (L.) Holub. –
Хамерій (Іван-чай) вузьколистий

Chelidonium majus L. –
Чистотіл великий

Chrysosplenium alternifolium L. –
Жовтяниця черволиста

Cimicifuga europaea Schipcz. –
Клопогін європейський

Circaea intermedia Ehrh. –
Цирцея середня

Circaea lutetiana L. –
Цирцея звичайна

Cirsium oleraceum (L.) Scop. –
Осот городній

Clematis recta L. –
Ломиніс прямий

Clinopodium vulgare L. –
Пахучка звичайна

Coeloglossum viride (L.) C.Hartm. –
Язичок зелений

Convallaria majalis L. –
Конвалія звичайна

Хамерій
(Іван-чай)
вузьколистий

Чистотіл
великий

Осот городній

Конвалія
звичайна

Corallorhiza trifida Chatel. –
Коральковець тринадрізаний

Cornus mas L. –
Дерен справжній

Corydalis cava (L.)
Schweigg. et Koerte –
Ряст порожнистий

Corydalis intermedia (L.) Mérat. –
Ряст проміжний

Corydalis solida (L.) Clairv. –
Ряст ущільнений

Corylus avellana L. –
Ліщина звичайна

Crataegus curvisepala Lindm. –
Глід кривочашечковий

Crataegus leiomonogyna Klokov. –
Глід гладенький

Crataegus lipskyi Klokov. –
Глід Липського

Crataegus pentagyna Waldst. et Kit. –
Глід п'ятистовпчиковий

Crataegus pseudokyrstostyla Klokov. –
Глід несправжньо-
кривостовпчиковий

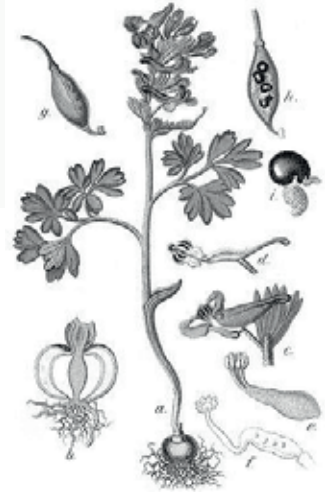
Sceris biennis L. –
Скереда дворічна

Sceris paludosa (L.) Moench. –
Скереда болотна

Crocus heuffelianus Herb. –
Шафран Гейфеля

Коральковець
тринадрізаний

Ряст
ущільнений

Глід

Шафран
Гейфеля

Cruciata glabra (L.) Ehrend. –
Круціата гола

Cruciata laevipes Opiz. –
Круціата гладенька

Cucubalus baccifer L. –
Дутень ягідний

Cypripedium calceolus L. –
Зозуліні черевички справжні

Cystopteris fragilis (L.) Bernh. –
Пухирник ламкий

Dactylis glomerata L. –
Грястиця збірна

Dactylis polygama Horvat. –
Грястиця полігамна

Daphne mezereum L. –
Вовчі ягоди звичайні, вовче лико

Oreoselinum nigrum Delarbre. –
Смовдь гірська

Dentaria bulbifera L. –
Зубниця бульбиста

Dentaria glandulosa Waldst. et Kit. –
Зубниця залозиста

Dianthus armeria L. –
Гвоздика армерійовидна

Dianthus euponticus Zapal. –
Гвоздика справжньопонтійська

Dictamnus albus L. –
Ясенець білий

Digitalis grandiflora Mill. –
Наперстянка великоцвіта

Зозуліні
черевички
справжні

Вовчі ягоди
звичайні,
вовче лико

Смовдь гірська

Зубниця бульбиста

Diphasiastrum complanatum (L.)

Holub. –

Зелениця сплюснута

Dipsacus pilosus L. –

Черсак волосистий

Dipsacus sylvestris Huds. –

Черсак лісовий

Draba nemorosa L. –

Крупка дібровна

Dryopteris austriaca (Jacq.)

Woynar ex Schinz et Thell. –

Щитник австрійський

Dryopteris carthusiana

(Vill.) H.P. Fuchs. –

Щитник шартрський

Dryopteris cristata (L.) A. Gray. –

Щитник гребенястий

Dryopteris filix-mas (L.) Schott. –

Щитник чоловічий, чоловіча папороть

Elisanthe noctiflora (L.) Rupr. –

Елізанта ночецвіта

Elymus caninus (L.) L. –

Регнерія собача

Epilobium lamyi F. Schultz. –

Зніт Ламі

Epilobium montanum L. –

Зніт гірський

Erpactis atrorubens

(Hoffm. ex Bernh). Besser. –

Коручка темно-червона

Erpactis helleborine (L.) Crantz. –

Коручка морозниковидна,

к. широколиста

Зелениця
сплюснута

Крупка
дібровна

Щитник
гребенястий

Щитник чоловічий,
чоловіча папороть

Epipactis purpurata Smith. –
Коручка пурпурова

Eriopogon aphyllum SW. –
Надбородник безлистий

Equisetum hyemale L. –
Хвощ зимуючий

Equisetum telmateia Ehrh. –
Хвощ великий

Equisetum sylvaticum L. –
Хвощ лісовий

Erysimum aureum M.Bieb. –
Жовтушник золотистий

Erysimum odoratum Ehrh. –
Жовтушник пахучий

Euonymus europaea L. –
Бруслина європейська

Euonymus nana M.Bieb. –
Бруслина карликова

Euonymus verrucosa Scop. –
Бруслина бородавчата

Eupatorium cannabinum L. –
Сідач конопляний

Euphorbia amygdaloides L. –
Молочай мигдалевидний

Euphorbia angulata Jacq. –
Молочай гранчастий

Euphorbia lingulata Heuff. –
Молочай язичковий

Euphorbia stricta L. –
Молочай прямий

Хвощ
великий

Бруслина
карликова

Бруслина
бородавчата

Сідач
конопляний

Euphorbia volhynica
Besser ex Racib. –
Молочай волинський

Euphrasia stricta
D.Wolff ex J.F.Lehm. –
Очанка стиснута

Fagus sylvatica L. –
Бук лісовий

Ferulago sylvatica (Besser) Rchb. –
Ферульник лісовий

Festuca gigantea (L.) Vill. –
Костриця велетенська

Festuca heterophylla Lam. –
Костриця різнолиста

Festuca regeliana Pavl. –
Костриця Регеля

Ficaria verna Huds. Aggr. –
Пшінка весняна

Filipendula denudata
(J.Presl et C. Presl) Fritsch. –
Гадючник оголений

Filipendula ulmaria (L.) Maxim. –
Гадючник в'язолистий

Filipendula vulgaris Moench. –
Гадючник звичайний

Fragaria vesca L. –
Суниці лісові

Frangula alnus Mill. –
Крушина ламка

Fraxinus excelsior L. –
Ясен звичайний

Fritillaria montana Horre. –
Рябчик гірський

Бук лісовий

Пшінка
весняна

Гадючник
звичайний

Суниці лісові

Gagea erubescens (Besser)
Schult. et Schult. –
Зірочки червонясті

Gagea lutea (L.) Ker-Gawl. –
Зірочки жовті

Gagea minima (L.) Ker-Gawl. –
Зірочки малі

Galanthus nivalis L. –
Підсніжник білосніжний

Galeobdolon luteum Huds. –
Зеленчук жовтий

Galeopsis bifida Boenn. –
Жабрій двонадрізаний

Galeopsis pubescens Besser. –
Жабрій пухнастий

Galeopsis speciosa Mill. –
Жабрій гарний

Galeopsis tetrahit L. –
Жабрій звичайний

Galium album Mill. –
Підмаренник білий

Galium aparine L. –
Підмаренник чіпкий

Galium boreale L. –
Підмаренник північний

Galium campanulatum Vill. –
Підмаренник дзвоникovidний

Galium intermedium Schult. –
Підмаренник середній

Galium odoratum (L.) Scop. –
Підмаренник запашний

Підсніжник
білосніжний

Жабрій
двонадрізаний

Підмаренник
чіпкий

Підмаренник
запашний

Galium palustre L. –
Підмаренник болотний

Galium pseudoaristatum Schur. –
Підмаренник несправжньоостюковий

Galium pseudomollugo Klokov. –
Підмаренник несправжньом'який

Galium rivale (Sibth. et Smith) Griseb. –
Підмаренник річковий

Galium tinctorium (L.) Scop. –
Підмаренник красильний

Galium verum L. –
Підмаренник справжній

Genista germanica L. –
Дрік германський

Genista tinctoria L. –
Дрік красильний

Gentianopsis ciliata (L.) Ma Yu-Chuan.
– Тирличник війчастий

Geranium divaricatum Ehrh. –
Герань розчепірена

Geranium phaeum L. –
Герань темна

Geranium robertianum L. –
Герань Роберта

Geranium sanguineum L. –
Герань криваво-червона

Geum rivale L. –
Гравілат річковий

Geum urbanum L. –
Гравілат міський

Дрік красильний

Герань
розчепірена

Герань темна

Гравілат
міський

Gladiolus imbricatus L. –
Косарики черепитчасті

Glechoma hederacea L. –
Розхідник звичайний

Gnaphalium sylvaticum L. –
Сухоцвіт лісовий

Grossularia reclinata (L.) Mill. –
Агрус відхилений

Gymnadenia conopsea (L.) R.Br. –
Билинець довгорогий,
б. комарниковий

Gymnocarpium dryopteris (L.)
Newman. –
Голокучник дубовий

Gymnocarpium robertianum (Hoffm.)
Newman. –
Голокучник Робертів

Hackelia deflexa (Wahlenb.) Opiz. –
Гакелія пониклоплода

Hedera helix L. –
Плющ звичайний

Helictotrichon pubescens (Huds.) Pilg. –
Вівсюнець пухнатий

Helleborus purpurascens
Waldst. et Kit. –
Чемерник червонуватий

Hepatica nobilis Mill. –
Печіночниця звичайна

Heraclium sibiricum L. –
Борщівник сибірський

Hesperis suaveolens (Andrz.) Steud. –
Вечорниці запашні

Розхідник
звичайний

Голокучник
дубовий

Чемерник
червонуватий

Борщівник
сибірський

Hieracium umbellatum L. –
Нечуйвітер зонтичний

Hieracium virgultorum Jord. –
Нечуйвітер гіллястий

Hieracium virosus Pall. –
Нечуйвітер отруйний

Hierochloa odorata (L.) P.Beauv. –
Чаполоч пахуча

Hordelymus europaeus (L.)
Jessen ex C.O.Harz. –
Горделімум європейський

Humulus lupulus L. –
Хміль звичайний

Hyperzia selago (L.)
Benth. ex Schrank et Mart. –
Баранець звичайний

Hylebia nemorum (L.) Fourr. –
Мокричник дібровний

Hylotelephium decumbens (Luce)
V.Vyalt. –
Очитник висхідний

Hylotelephium maximum (L.) Holub. –
Очитник великий

Hypericum hirsutum L. –
Звіробій шорсткий

Hypericum montanum L. –
Звіробій гірський

Hypericum perforatum L. –
Звіробій звичайний

Impatiens noli-tangere L. –
Розрив-трава звичайна

Inula conyza DC. –
Оман блошиний

Хміль
звичайний

Чаполоч пахуча

Баранець
звичайний

Звіробій
звичайний

Inula salicina L. –
Оман верболистий

Iris graminea L. –
Півники злаколисті

Iris hungarica Waldst. et Kit. –
Півники угорські

Isopyrum thalictroides L. –
Рівноплідник рутвицелистий

Kadenia dubia (Schkuhr)
Lavrova et V. Tichomirov. –
Стожильник сумнівний

Koeleria glauca (Spreng.) DC. –
Кипець сизий

Koeleria grandis Besser ex Gorski. –
Кипець великий

Lactuca quercina L. –
Латук дубовий

Lamium maculatum (L.) L. –
Глуха кропива крапчаста

Lapsana communis L. –
Празелень звичайна

Laser trilobum (L.) Borkh. –
Лазурник трилопатевий

Laserpitium latifolium L. –
Стародуб альпійський

Laserpitium prutenicum L. –
Стародуб пруський

Lathraea squamaria L. –
Петрів хрест лускатий

Lathyrus laevigatus
(Waldst. et Kit.) Gren. –
Чина гладенька

Кипець
сизий

Празелень
звичайна

Петрів хрест
лускатий

Чина
гладенька

Lathyrus niger (L.) Bernh. –
Чина чорна

Lathyrus pisiformis L. –
Чина гороховидна

Lathyrus sylvestris L. –
Чина лісова

Lathyrus venetus (Mill.) Wohlf. –
Чина ряба

Lathyrus vernus (L.) Bernh. –
Чина весняна

Lembotropis nigricans (L.) Griseb. –
Лемботропіс чорніючий

Leopoldia tenuiflora (Tausch) Heldr. –
Леопольдія тонкоцвіта

Leucanthemum vulgare Lam. –
Королиця звичайна

Lilium martagon L. –
Лілія лісова

Listera ovata (L.) R.Br. –
Зозулині сльози яйцевидні

Lithospermum officinale L. –
Горобейник лікарський

Lonicera xylosteum L. –
Жимолость пухнаста

Loranthus europaeus Jacq. –
Ремнецвітник європейський

Lunaria rediviva L. –
Місячниця (Лунарія) оживаюча

Luzula campestris (L.) DC. –
Ожика рівнинна

Чина
гороховидна

Королиця звичайна

Лілія лісова

Зозулині
сльози
яйцевидні

Luzula multiflora (Ehrh.) Lej. –
Ожика багатоквіткова

Luzula sylvatica (Huds.) Gaudin. –
Ожика лісова

Lycorodium annotinum L.–
Плаун колючий

Lycorodium clavatum L. –
Плаун булавовидний

Majanthemum bifolium (L.)
F.W. Schmidt. –
Веснівка дволиста

Malus praesox (Pall.) Borkh. –
Яблуня рання

Malus sylvestris Mill. –
Яблуня лісова

Medicago lupulina L. –
Люцерна хмелевидна

Melampyrum argyrosomum
Fisch. ex Koso-pol. –
Перестріч сріблястий

Melampyrum cristatum L. –
Перестріч гребінчастий

Melampyrum laciniatum
Koshevn. et Zinger. –
Перестріч розрізаний

Melampyrum nemorosum L. –
Перестріч гайовий

Melampyrum polonicum
(Beauverd) Soó. –
Перестріч польський

Melandrium album (Mill.) Garcke. –
Куколиця біла

Ожина
багатоквіткова

Веснівка
дволиста

Люцерна хмелевидна

Куколиця
біла

Melica altissima L. –
Перлівка висока

Melica nutans L. –
Перлівка поникла

Melica picta K.Koch. –
Перлівка ряба

Melica uniflora Retz. –
Перлівка одноквіткова

Melittis sarmatica Klokov. –
Кадило сарматське

Mercurialis perennis L. –
Переліска багаторічна

Milium effusum L. –
Просянка розлога

Molinia caerulea (L.) Moench. –
Молінія голуба

Monotropa hypopitys L. –
Під'ялинник звичайний

Mycelis muralis (L.) Dumort. –
Мицеліс стінний

Myosotis nemorosa Besser. –
Незабудка дібровна

Myosotis ramosissima
Rochel ex Schult. –
Незабудка галузиста

Myosotis sparsiflora
J.C.Mikan ex Pohl. –
Незабудка рідкоцвіта

Neottia nidus-avis (L.) Rich. –
Гніздівка звичайна

Omphalodes scorpioides
(Haenke) Schrank. –
Омфалодес завитий

Перлівка поникла

Кадило
сарматське

Гніздівка звичайна

Незабудка
дібровна

Origanum vulgare L. –
Материнка звичайна

Orobanche pallidiflora
Wimmer et Grab. –
Вовчок білокрітковий

Orthilia secunda (L.) House. –
Ортилія однобока

Otites eugeniae (Клеоров) Klokov. –
Вуханка Євгенії

Oxalis acetosella L. –
Квасениця звичайна

Radus avium Mill. –
Черемха звичайна

Paris quadrifolia L. –
Вороняче око

Persicaria amphibia (L.) Delarbre. –
Гірчак земноводний

Persicaria hydropiper (L.) Delarbre. –
Гірчак перцевий

Persicaria maculata (Raf.) S.F.Gray. –
Гірчак плямистий

Persicaria mitis (Schrank)
Opiz ex Assenov. –
Гірчак м'який

Peucedanum carvifolia Vill. –
Смодь кминолиста

Peucedanum oreoselinum (L.)
Moench. –
Смодь гірська

Phegopteris connectilis (Michx.) Watt. –
Фегоптерис з'єднуючий

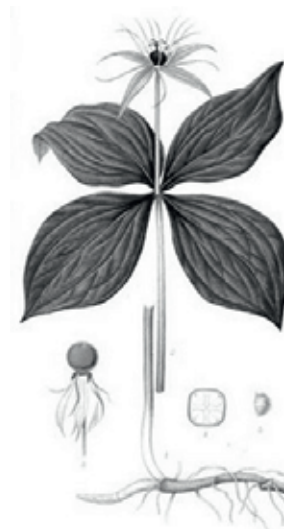
Phyllitis scolopendrium (L.) Newman. –
Листовик сколопендровий

Материнка
звичайна

Черемха
звичайна

Вороняче око

Гірчак перцевий

Physalis alkekengi L. –
Фізалис звичайний

Picea abies (L.) Karst. –
Ялина європейська

Pilosella praealta (Vill. ex Gochn.)
F.Schultz et Sch.Bip. –
Пілозелла найвища

Pilosella vaillantii (Tausch) Soják. –
Пілозелла Вайяна

Pilosella x collina (Gochn.) Soják. –
Пілозелла пагорбкова

Pilosella x schultesii (F.Schultz)
F.Schultz et Sch.Bip. –
Пілозелла Шультеса

Pimpinella major (L.) Huds. –
Бедринець великий

Pimpinella saxifraga L. –
Бедринець ломикаменевий

Pinus sylvestris L. –
Сосна звичайна

Platanthera bifolia (L.) Rich. –
Любка дволиста

Platanthera chlorantha (Cust.) Rchb. –
Любка зеленоцвіта

*Pleurospermum
austriacum* (L.) Hoffm. –
Плеуросперм австрійський

Poa nemoralis L. –
Тонконіг дібровний

Poa trivialis L. –
Тонконіг звичайний

Polygonatum hirtum
(Vocs ex Poir.) Pursh. –
Купина волосиста

Фізалис
звичайний

Бедринець
великий

Любка дволиста

Тонконіг
звичайний

Polygonatum multiflorum (L.) All. –
Купина багатоквіткова

Polygonatum odoratum (Mill.) Druce. –
Купина пахуча

Polygonatum verticillatum (L.) All. –
Купина кільчата

Polypodium interjectum Shivas. –
Багатоніжка проміжна

Polypodium vulgare L. –
Багатоніжка звичайна

Polystichum braunii (Spencer) Fée. –
Багаторядник Брауна

Populus alba L. –
Тополя біла

Populus nigra L. –
Тополя чорна

Populus tremula L. –
Тополя тремтяча, Осика

Potentilla alba L. –
Перстач білий

Potentilla erecta (L.) Raeusch. –
Перстач прямий, калган

Potentilla impolita Wahlenb. –
Перстач неблискучий

Potentilla micrantha Ramond EX DC. –
Перстач дрібноквітковий

Potentilla neglecta Baumg. –
Перстач занедбаний,
перстач неблискучий

Potentilla obscura Willd. –
Перстач темний

Купина
багатоквіткова

Перстач
білий

Багаторядник
Брауна

Тополя чорна

Potentilla recta L. –
Перстач прямий

Potentilla reptans L. –
Перстач повзучий

Primula elatior (L.) Hill. –
Первоцвіт високий

Primula veris L. –
Первоцвіт весняний

Primula vulgaris Huds. –
Первоцвіт звичайний

Prunus spinosa L. –
Слива колюча, терен колючий

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn. –
Орляк звичайний

Pulmonaria mollis Wulfen ex Hornem. –
Медунка м'яка

Pulmonaria obscura Dumort. –
Медунка темна

Pulmonaria officinalis L. –
Медунка лікарська

Pulsatilla patens (L.) Mill. –
Сон розкритий

Pulsatilla pratensis (L.) Mill. –
Сон лучний

Pyrethrum corymbosum (L.) Scop. –
Маруна щиткова

Pyrola rotundifolia L. –
Грушанка круглолиста

Pyrus communis L. –
Груша звичайна

Pyrus pyraeaster (L.) Burgsd. –
Груша лісова

Первоцвіт
високий

Слива колюча,
терен колючий

Медунка
лікарська

Грушанка
круглолиста

Quercus petraea Liebl. –
Дуб скельний

Quercus robur L. –
Дуб звичайний

Ranunculus cassubicus L. –
Жовтець кашубський

Ranunculus illyricus L. –
Жовтець ілірійський

Ranunculus lanuginosus L. –
Жовтець шерстистий

Ranunculus pedatus Waldst. et Kit. –
Жовтець стоповидний

Ranunculus polyanthemos L. –
Жовтець багатоквітковий

Ranunculus stevenii Andr. –
Жовтець Стевена

Ranunculus zapalowiczii Pacz. –
Жовтець Запаловича

Rhamnus cathartica L. –
Жостір проносний

Rorippa amphibia (L.) Besser. –
Водяний хрін земноводний

Rosa balsamica Besser. –
Шипшина бальзамічна

Rosa canina L. –
Шипшина собача

Rosa caryophyllacea Besser. –
Шипшина гвоздична

Rosa ciesielskii Blocki. –
Шипшина Цесельського

Дуб
скельний

Жостір
проносний

Водяний хрін
земноводний

Шипшина
собача

Rosa corymbifera Borkh. –
Шипшина щитконосна

Rosa dumalis Bechst. –
Шипшина чагарникова

Rosa glauca Pourr. –
Шипшина сиза

Rosa lazarenkoi Chrshan. –
Шипшина Лазаренка

Rosa nitidula Besser. –
Шипшина блискуча

Rosa podolica Tratt. –
Шипшина подільська

Rosa subafzeliana Chrshan. –
Шипшина афцелійовидна

Rosa tomentosa Smith. –
Шипшина повстиста

Rosa uncinella Besser. –
Шипшина гачкувата

Rosa villosa L. –
Шипшина волохата

Rosa volhynensis Chrshan. –
Шипшина волинська

Rubus caesius L. –
Ожина сиза

Rubus idaeus L. –
Малина

Rubus nessensis W. Hall. –
Ожина несійська, ведмежина

Rubus saxatilis L. –
Костяниця

Rumex acetosa L. –
Щавель кислий

Костяника

Шипшина
волохата

Ожина сиза

Щавель
кислий

Rumex acetosella L. –
Щавель горобиний

Rumex sylvestris (Lam.) Wallr. –
Щавель лісовий

Salix caprea L. –
Верба козяча

Salix cinerea L. –
Верба попеляста

Salix pentandra L. –
Верба п'ятитичинкова

Salvia glutinosa L. –
Шавлія залозиста

Sambucus nigra L. –
Бузина чорна

Sanicula europaea L. –
Підлісник європейський

Sarothamnus scoparius (L.)
W.D.J.Koch –
Жарновець віниковий

Scilla bifolia L. –
Проліска дволиста

Scopolia carniolica Jacq. –
Скополія карніолійська

Scorzonera humilis L. –
Скорзонера низька

Scrophularia nodosa L. –
Ранник вузлуватий

Scrophularia scopolii Hoppe ex Pers. –
Ранник Скополіїв

Scutellaria altissima L. –
Шоломниця висока

Sedum acre L. –
Очиток їдкий

Верба козяча

Шавлія
залозиста

Бузина
чорна

Ранник
вузлуватий

Selinum carvifolia (L.) L. –
Гирча кминолиста

Senecio jacquinianus Rchb. –
Жовтозілля Жаке

Serratula tinctoria L. –
Серпій фарбувальний

Sieglingia decumbens (L.) Benth. –
Зиглінгія лежача

Silene nutans L. –
Смілка поникла

Sisymbrium strictissimum L. –
Сухоребрик стиснутий

Solanum dulcamara L. –
Паслін солодко-гіркий

Solidago virgaurea L. –
Золотушник звичайний

Sorbus aucuparia L. –
Горобина звичайна

Sorbus torminalis (L.) Crantz. –
Берека

Stachys sylvatica L. –
Чистець лісовий

Staphylea pinnata L. –
Клокичка периста

Stellaria graminea L. –
Зірочник злаковидний, п'яна трава

Stellaria holostea L. –
Зірочник лісовий

Swida sanguinea (L.) Opiz. –
Свидина кров'яна

Серпій
фарбувальний

Паслін
солодко-гіркий

Золотушник
звичайний

Чистець
лісовий

Symphytum cordatum
Waldst. et Kit. ex Willd. –
Живокіст серцевидний

Tanacetum vulgare L. –
Пижмо звичайне

Teucrium chamaedrys L. –
Самосил гайовий

Thalictrum aquilegifolium L. –
Рутвиця орликолиста

Thalictrum minus L. –
Рутвиця мала

Thelypteris palustris Schott. –
Теліптерис болотяний

Thymus loevianus Opiz. –
Чебрець Львівів

Thymus marschallianus Willd. –
Чебрець Маршаллів

Thymus serpyllum L. –
Чебрець повзучий

Tilia cordata Mill. –
Липа серцелиста (липа дрібнолиста)

Tilia europaea L. –
Липа європейська

Tragopogon moldavicus Klokov. –
Козельці молдавські

Trientalis europaea L. –
Одинарник європейський

Trifolium aureum Pollich. –
Конюшина золотиста

Trifolium lupinaster L. –
Конюшина люпинова

Пижмо
звичайне

Рутвиця
мала

Чебрець
повзучий

Конюшина
люпинова

Trifolium medium L. –
Конюшина середня

Trifolium montanum L. –
Конюшина гірська

Trifolium ochroleucon Huds. –
Конюшина блідожовта

Trifolium pannonicum Jacq. –
Конюшина паннонська

Trifolium pratense L. –
Конюшина лучна

Trifolium repens L. –
Конюшина повзуча, конюшина біла

Trinia multicaulis Schischk. –
Тринія багатостебла

Ulmus campestris L. –
В'яз польовий, берест

Ulmus laevis Pall. –
В'яз гладенький

Ulmus suberosa Moench. –
В'яз корковий

Urtica galeopsifolia Wierzb. ex Opiz. –
Кропива жабрійолиста

Valeriana stolonifera Czern. –
Валеріана пагононосна

Valeriana wolgensis Kazak. –
Валеріана волзька

Veratrum lobelianum Vemh. –
Чемериця Лобелієва

Veratrum nigrum L. –
Чемериця чорна

Конюшина
гірська

В'яз
польовий,
берест

Валеріана
пагононосна

Чемериця
Лобелієва

Veronica austriaca L. –
Вероніка австрійська

Veronica chamaedrys L. –
Вероніка дібровна

Veronica hederifolia L. –
Вероніка плющоліста

Veronica jacquinii Baumg. –
Вероніка Жакена

Veronica officinalis L. –
Вероніка лікарська

Veronica scutellata L. –
Вероніка щитковидна

Veronica spuria L. –
Вероніка несправжня

Veronica teucrium L. –
Вероніка широколиста

Viburnum lantana L. –
Калина цілолиста, гордовина

Viburnum opulus L. –
Калина звичайна

Vicia biebersteinii Besser ex M.Bieb. –
Горошок Біберштейна

Vicia cracca L. –
Горошок мишачий

Vicia dumetorum L. –
Горошок чагарниковий

Vicia pisiformis L. –
Горошок горохоподібний

Vicia sepium L. –
Горошок плотовий

Vicia sylvatica L. –
Горошок лісовий

Вероніка
дібровна

Калина
звичайна

Горошок
мишачий

Горошок
лісовий

Vinca minor L. –
Барвінок малий

Vincetoxicum hirundinaria Medik. –
Ластовень лікарський

Viola alba Besser. –
Фіалка біла

Viola canina L. –
Фіалка собача

Viola hirta L. –
Фіалка шершава

Viola mirabilis L. –
Фіалка дивовижна

Viola montana L. –
Фіалка гірська

Viola nemoralis Kutz. –
Фіалка дібровна

Viola odorata L. –
Фіалка запашна

Viola reichenbachiana Jord. ex Boreau.
– Фіалка Рейхенбаха

Viola riviniana Reichenb. –
Фіалка Рівінієва

Viola rupestris F. W. Schmidt. –
Фіалка скельна

Viola suavis M. Bieb. –
Фіалка приємна

Viola uliginosa Bess. –
Фіалка багнова

Viscum album L. –
Омела біла

Waldsteinia geoides Willd. –
Вальдштейнія гравілатоподібна

Барвінок малий

Ластовень
лікарський

Фіалка багнова

Омела біла

Адвентивна фракція флори

Aethusa cynapium L. –
Собача петрушка звичайна

Aquilegia vulgaris L. –
Орлики звичайні

Bryonia alba L. –
Переступень білий

Buglossoides arvensis (L.)
I.M.Johnst. –
Буглосоїдес польовий

Echinocystis lobata (Michx.)
Torr. et A.Gray. –
Ехіноцистис шипуватий

Euphorbia salicifolia Host. –
Молочай верболистий

Impatiens parviflora DC. –
Розрив-трава дрібноквіткова

Lactuca serriola L. –
Латук компасний

Lamium album L. –
Глуха кропива біла

Malus domestica Borkh. –
Яблуня домашня

Ptelea trifoliata L. –
Птелея трилиста

Quercus rubra L. –
Дуб червоний

Reynoutria japonica Houtt. –
Рейнутрія японська

Собача
петрушка
звичайна

Переступень
білий

Латук компасний

Глуха кропива
біла

Мережа учнівських лісництв держлісгоспів і закладів освіти Хмельницької області

(станом на 15.09.2019 року)

Завдяки спільним зусиллям лісівників та освітян у 2018-2019 навчальному році в закладах освіти Хмельницької області діяли 46 учнівських лісництв

(під патронатом держлісгоспів – 43, комунальних підприємств райміськвиконкомів – 3), до участі в яких залучено 1064 учні.

№ з/п	Територіальна приналежність (район / місто)	Назва закладу освіти, на базі якого діє учнівське лісництво, його назва (якщо є)	Керівники		К-сть юних лісівників
			Від закладу освіти	Від лісництва	
1	2	3	4	5	6
1	Городоцький район	Іванковецька ЗОШ І-ІІІ ст.	Дячок Валентина Володимирівна – вчитель біології і хімії	Стецюк Віктор Петрович – лісничий Сатанівського лісництва ДП «Яромилинецьке ЛГ»	14
2	Деражнянський район	Богдановецька ЗОШ І-ІІ ст.	Лобода Майя Володимирівна – вчитель української мови і літератури	Лисюк Микола Васильович – лісник Прибузького лісництва ДП «Хмельницьке ЛМГ»	25
3	Деражнянський район	Загінецька ЗОШ І-ІІ ст.	Приймак Галина Миколаївна – директор школи	Чернявський Максим Сергійович – майстер лісу Михайлівського лісництва ДП «Хмельницьке ЛМГ»	27
4	Дунаєвецький район	Миньковецька ЗОШ І-ІІІ ст.	Чумак Володимир Петрович – учитель географії	Войнаровська Любов Володимирівна – провідний інженер садово-паркового господарства ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ»	15
5	Дунаєвецький район	Малієвецьке НВО «ЗОШ І-ІІ ст., ДНС, оздоровчий табір»	Маліновська Людмила Станіславівна – вчитель біології і хімії	Лісовський Олександр Вікторович – помічник лісничого Малієвецького лісництва ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ»	12
6	Ізяславський район	Михлянська ЗОШ І-ІІІ ст. («Паросток»)	Лисюк Михайло Анатолійович – директор школи	Мартинів Ігор Ігорович – інженер лісових культур ДП «Ізяславське ЛГ»	20

1	2	3	4	5	6
7	Ізяславський район, НПП «Мале Полісся»	Радошівський НВК	Придачук Любов Олексіївна – вчитель біології	Сасюк Андрій Володимирович – директор НПП «Мале Полісся»	32
8	м. Ізяслав, НПП «Мале Полісся»	Ізяславський НВК №2	Рум'янцева Ірина В'ячеславівна – вчитель біології та основ здоров'я	Сасюк Андрій Володимирович – директор НПП «Мале Полісся»	16
9	Кам'янець-Подільський район	Кадіївецька ЗОШ I-III ст.	Будник Світлана Дмитрівна – вчитель основ здоров'я	Кліщинський Олег Володимирович – лісничий Кадіївецького лісництва ДП «Кам'янець-Подільське ЛГ»	38
10	Красилівський район	Антонінська ЗОШ I-III ст.	Кузнецов Віктор Євгенович – учитель біології та географії	Мазурець Микола Олександрович – в.о. лісничого Антонінського лісництва ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	15
11	смт Летичів	Летичівський НВК №3	Трохименко Оксана Василівна – вчитель біології	Шевчук Олексій Олексійович – лісничий ДП «Летичівське ЛГ»	27
12	Новоушицький район	Струзька ЗОШ I-III ст.	Слободянюк Лариса Федорівна – вчитель біології	Бондар Валентин Михайлович – лісничий Струзького лісництва ДП «Новоушицьке ЛГ»	15
13	Новоушицький район	Куражинська ЗОШ I-III ст.	Сердюк Алла Сергіївна – вчитель географії	Самсонюк Володимир Іванович – старший майстер лісу, в.о. лісничого Зеленокуриловецького лісництва ДП "Новоушицьке ЛГ"	15
14	Новоушицький район	Зеленокуриловецька ЗОШ I-III ст.	Пітик Світлана Василівна – вчитель біології	Гандзій Василь Іванович – лісничий Зеленокуриловецького лісництва ДП "Новоушицьке ЛГ"	15
15	Полонський район	Буртинська ЗОШ I-III ст.	Проценко Галина Дмитрівна – вчитель біології	Кирильчук Анна Олександрівна – інженер лісових культур ДП «Шепетівське ЛГ», Будник Олег Вікторович – лісничий Полонського лісництва ДП "Шепетівське ЛГ"	10

1	2	3	4	5	6
16	Славутський район	Старокривинська ЗОШ I-III ст.	Гаман Валентина Сергіївна – вчитель біології	Кравчук Олександр Петрович – лісничий Кривинського лісництва ДП «Славутське ЛГ»	15
17	Славутський район	Цвітоське НВО	Сива Аліса Ігорівна – вчитель біології	Мартинюк Юрій Володимирович – лісничий Кам'янківського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ»	12
18	Славутський район	Жуківський НВК	Миرونюк Ірина Андріївна – вчитель біології	Свідзінський Анатолій В'ячеславович – лісничий Жуківського лісництва ДП «Славутське ЛГ»	22
19	Славутський район	Головлівська ЗОШ I-III ст.	Муравська Наталія Миколаївна – вчитель української мови та літератури	Кондратюк Леонід Антонович – директор СЛП «Поляна»	15
20	Славутський район	Варварівський НВК	Радченя Ольга Володимирівна – вчитель біології	Конченко Сергій Юрійович – помічник лісничого Варварівського лісництва ДП «Славутське ЛГ»	40
21	Старокостянтинівський район	Сковородківська ЗОШ I-III ст.	Драчук Галина Петрівна – вчитель біології	Войтко Михайло Петрович – лісничий Сковородецького лісництва ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	23
22	Старокостянтинівський район	Самчиківська ЗОШ I-III ст.	Осика Ольга Володимирівна – вчитель біології та хімії	Марвич Володимир Олександрович – лісничий Самчиківського лісництва – ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	20
23	смт Стара Синява	Старосинявський НВК ЗОШ I-III ст., гімназія, ім.О.Романенка	Буравська Таміла Антонівна – вчитель біології	Сідлецький Петро Володимирович – лісничий Старосинявського лісництва ДП «Старокостянтинівське ЛГ»	12
24	Хмельницький район	Масівецька ЗОШ I-II ст.	Григоров Ігор Миколайович – директор школи	Мантуляк Віталій Валерійович – помічник лісничого Прибузького лісництва ДП «Хмельницьке ЛМГ»	35
25	Чемеровецький район	Вишнівчицька ЗОШ I-III ст.	Швець Тетяна Антонівна – вчитель біології	Кучер Павло Дмитрович – лісничий Вишнівчицького лісництва ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	50

1	2	3	4	5	6
26	Чемеровецький район	Завадівська ЗОШ I-II ст.	Богдан Оксана Вікторівна – вчитель біології і географії	Самусев Костянтин Володимирович – помічник лісничого Вишнівчицького лісництва ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	8
27	Чемеровецький район	Гуківська ЗОШ I-III ст.	Лиськова Марія Йосипівна – вчитель біології	Монастирський Олександр Володимирович – лісничий Чемеровецького лісгосподарського об'єднання «Агроліс»	15
28	Шепетівський район	Полянська ЗОШ I-II ст.	Мамчур Михайло Олексійович – директор школи	Сасюк Володимир Михайлович – директор ДП «Шепетівське ЛГ», Туракевич Сергій Миколайович – лісничий Мальованського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ»	45
29	Шепетівський район	Пліщинська ЗОШ I-III ст. («Пліщинське»)	Зведенюк Микола Андрійович – учитель хімії	Савчук Михайло Вікторович – лісничий Пліщинського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ»	61
30	Шепетівський район	Корчицька ЗОШ I-III ст.	Цибанюк Оксана Вікторівна – вчитель біології і хімії	Цибанюк Ілля Миколайович – лісничий Романівського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ»	28
31	Шепетівський район	Городищенська ЗОШ I-III ст.	Дячишин Тетяна Георгіївна – вчитель біології	Басовський Дмитро Леонідович – лісничий Климентовицького лісництва ДП «Шепетівське ЛГ»	15
32	Ярмолинецький район	Ярмолинецький НВК	Мантуляк Наталія Петрівна – вчитель англійської мови	Жилюк Анатолій Миколайович – лісничий Ярмолинецького лісництва ДП «Ярмолинецьке ЛГ»	9
33	м. Кам'янець-Подільський	Кам'янець-Подільський НВК з центром реабілітації слабозорих дітей	Паламар Світлана Василівна – вчитель біології	Валяровський Юрій Антонович – спеціаліст комунального підприємства районної ради «Надра Кам'яниччини»	10
34	м. Нетішин	Нетішинський КПНЗ «Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді»	Біла Аліна Михайлівна – керівник гуртка «Юні лісівники»	Ткачук Андрій Петрович – лісничий Нетішинського лісництва ДП «Славутське ЛГ»	30
35	м. Нетішин	Нетішинська ЗОШ I-III ст. №1	Яцюк Наталія Петрівна – вчитель біології	Кравчук Олександр Петрович – лісничий Кривинського лісництва ДП «Славутське ЛГ»	27

1	2	3	4	5	6
36	м. Славута	КЗ «Дитячо-юнацький центр туризму та екологічної роботи м. Славута» («Юннат»)	Захарчук Володимир Віталійович – керівник гуртків	Онопрійчук Сергій Миколайович – лісничий Стриганського лісництва ДП «Славутське ЛГ»	30
37	м. Славута	Славутська ЗОШ I-III ст. № 1 («Паросток»)	Катериненко Анатолій Валентинович – учитель біології	Поєнко Тетяна Михайлівна – інженер лісових культур, Веремій Олександр Володимирович – лісничий ДП «Славутське ЛГ»	30
38	м. Славута	Славутська ЗОШ I-III ст. №3 («Зелений десант»)	Рожественець Світлана Миколаївна – вчитель біології	Поєнко Тетяна Михайлівна – інженер лісових культур ДП «Славутське ЛГ», Момот Олег Павлович – лісничий лісництва «Теребіжі»	45
39	м. Славута	Славутська ЗОШ I-III ст. №4 («Зелений патруль»)	Джур Тетяна Сергіївна – вчитель біології	Смичок Сергій Анатолійович – лісничий Крупецького лісництва ДП «Славутське ЛГ»	20
40	м. Славута	Славутська ЗОШ I-III ст. №7	Харь Світлана Володимирівна – вчитель біології	Климчук Віталій Миколайович – лісничий Партизанського лісництва ДП «Славутське ЛГ»	36
41	м. Шепетівка	Шепетівський НВК №3 ім. Натана Рибака	Семенюк Віта Віталіївна – вчитель біології	Басовський Дмитро Леонідович – лісничий Климентовицького лісництва ДП «Шепетівське ЛГ»	15
42	м. Шепетівка	Шепетівська ЗОШ I-III ст. №6	Гоненко Алла Олексіївна – вчитель біології	Полюшкевич Володимир Вікторович – лісничий Плесенського лісництва ДП «Шепетівське ЛГ»	30
43	м. Шепетівка	Шепетівська ЗОШ I-III ст. №8	Сікорська Світлана Василівна – вчитель географії	Заблоцький Олександр Васильович – головний лісничий ДП «Шепетівське ЛГ»	20
44	м. Шепетівка	Шепетівська ЗОШ I-III ст. №1 («Паросток»)	Дечковська Віра Олександрівна – вчитель біології	Маєвський Максим Михайлович – лісничий Рудня-Новенського л-ва ДП «Шепетівське ЛГ»	26
45	м. Шепетівка	Шепетівський НВК «ЗОШ I-III ст. - гімназія» («Forest»)	Українець Олена Анатоліївна – вчитель географії	Денисюк Андрій Петрович – нач. відділу л/г ДП «Шепетівське ЛГ»	20
46	м. Шепетівка	Шепетівська ЗОШ I-III ст. №4	Стойко Оксана Анатоліївна – вчитель географії	Кирильчук Анна Олександрівна – інженер лісових культур ДП «Шепетівське ЛГ»	22

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

**Керівник науково-редакційної підготовки –
доктор педагогічних наук, професор *Берека В.Є.***

Редакційна колегія

Берека В.Є. – голова

Пешко П.С. – співголова

Климчук В.В. – співголова

Вашеняк І.Б. – відповідальна за випуск

Зведенюк М.А.

Золотий П.С.

Зотова О.В.

Клок Є.А.

Любінська Л.Г.

Мельник В.І.

Міронова Н.Г.

Самсонов В.В.

Тимошук О.В.

Комп'ютерна верстка – *Сірман Б.О.*

Переклад передмови на англійську мову – *Мороз Т.В.*

Літературний редактор – *Петраш А.І.*

Енциклопедія лісового господарства Хмельниччини. – Хмельницький: ТОВ «Поліграфіст-3», 2020. – 248с. – перше інформаційно-довідкове видання про лісову галузь регіону, в якому комплексно висвітлено різні аспекти становлення та функціонування системи лісового господарства краю від початку ХХ століття до сьогодення. Енциклопедія подає цілісний образ розвитку галузі в інституціях, напрямках діяльності й персоналіях, відображає сучасні погляди на історичні події та постаті, містить аналіз досягнень, проблем і перспектив процесів, що відбуваються в лісовій галузі та лісгосподарському комплексі Хмельницької області.

Видання адресоване лісівникам, науковцям, педагогам, студентам, учням і широкому громадському загалу, знавцям, охоронцям та любителям природи рідного краю.

ISBN 978-617-7732-12-8

9 786177 732128 >

УДК 630(477.43)(031)
Е68

Здано до набору _____. Підписано до друку 11.03.2020 р. Формат 60x84/8.

Папір _____. Гарнітура Arial. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 28.83.

Тираж 1000. Зам. № ____.

Видавництво ТОВ "Поліграфіст-3".

29025, м. Хмельницький, вул. Курчатова, 8.

Св. суб'єкта видавничої справи ДК №5727 від 26.10.2017 р.

